

БІЛЛІ ГРЕМ

МИР З БОГОМ

Розширене й доповнене видання

СВІТЛО НА СХОДІ
КИЇВ
2017

УДК 821. 111(73)'06-96-97
ББК 84(7Спо=Англ)6-4
Г80

This edition issued by contractual arrangement with original publisher and BGEA. Peace with God, by Billy Graham, ©1984 Billy Graham, used by permission, all rights reserved.

Видано з дозволу й на підставі угоди між видавцем та BGEA (Євангельською асоціацією Біллі Грема) за виданням: Peace with God, by Billy Graham, ©1984 Billy Graham. Усі права захищені.

Грем, Біллі.

Г80 Мир з Богом / Розширене й доповнене видання. — К.: Світло на Сході, 2017. — 272 с.

ISBN 0-8499-4215-2 (Спо)

ISBN 978-966-2089-89-9 (Укр)

ISBN 978-3-944772-37-0 (Нім)

Тема книги висвітлена в її назві. Автор досліджує найбільш актуальні для людини питання, головними з яких є мир з Богом та спасіння завдяки спокутній смерті Ісуса Христа. Через сорок років після першого виходу книги автор вніс у неї зміни й доповнення. Дане видання являє собою останню авторську версію.

Для широкого кола читачів.

Вид. № 02.078

ISBN 0-8499-4215-2 (Спо)

ISBN 978-966-2089-89-9 (Укр)

ISBN 978-3-944772-37-0 (Нім)

©1953, 1984 by Billy Graham

© 2017 Світло на Сході

ПЕРЕДМОВА

Книга «Мир з Богом» була написана мною тридцять років тому. З моменту її появи людство, шматоване пристрастями й чварами, здається, остаточно втратило надію на спокій. Уперше за всю історію молоде покоління відчуває страх за своє майбутнє перед загрозою ядерної катастрофи. Цим, ймовірно, пояснюється, чому молоді люди, сповнені сил, талановиті, прагнуть так чи інакше піти від невтішної реальності. «Вільних художників», що шукають перш за все звільнення від реальності, серед наших сучасників стало занадто багато. У той час, коли я пишу ці слова, збройні конфлікти відбуваються в багатьох регіонах земної кулі, автоматні черги чути на вулицях великих міст. Із часу першої публікації цієї книги від рук убивць загинули президент Сполучених Штатів Америки і генеральний прокурор, визначний борець за громадянські права, президент Єгипту і рок-кумир. Ще один президент США пережив замах. Терористи повсюдно захоплюють заручників, збито корейський літак із пасажирами на борту. Війнам немає кінця. Немає миру й у сім'ях, вони руйнуються: близько половини шлюбів закінчуються розлученням. У світі панують ворожість і недовіра, але їхнє джерело – відсутність миру в людських серцях.

Цю книгу прочитали мільйони. Її перекладено більш ніж тридцятьма мовами. Тисячі читачів написали нам, як ця книга змінила їх самих або їхніх близьких. Вона користується величезною популярністю в країнах Сходу. В одній з цих країн митник знайшов екземпляр «Миру з Богом» у багажі християнина-туриста. Турист сказав, що із задоволенням подарував би книгу митникові, якби не пообіцяв її другу.

«Ви не могли б почекати? – запитав митник. – Я хочу її прочитати».

Наш знайомий чекав півгодини, годину, дві години. Нарешті без жодних коментарів офіцер повернув книгу, і турист продовжив шлях. Я перечитав «Мир з Богом» і був уражений сучасністю звучання першої редакції, хоча деякі деталі потребували оновлення.

У наш кризовий час книга «Мир з Богом» указує людям єдиний шлях до миру та спокою. Після першої публікації, тридцять один рік тому, мільйони читачів у Америці, в інших країнах прислухалися до її ясних і простих порад, і перед ними постало абсолютно нове життя – життя, про яке говорив Ісус-галілеянин. Серед тих, хто відгукнувся на книгу, були й в'язні-смертники. Вона торкнулася серця й одного з моїх родичів.

Журналістку, яка писала про масові євангелізаційні збори в Брістолі (Англія), запитали, чи ходить вона до церкви. «Так, я християнка з 1954 року, – була відповідь. – Віруючою мені допоміг стати Біллі Грем». Коли їй було десять років, вона вчилася в школі-інтернаті. Якось на «блошиному ринку» серед старих книг вона помітила «Мир з Богом», купила її за шість пенсів – більше не було – і прочитала за ніч при світлі ліхтарика. Ця книга пробудила в ній віру – дівчинка присвятила життя

Христу. До цього вона вже ходила до церкви, але там ніхто їй не пояснив суті Доброї звістки, не запропонував відгукнутися на заклик Христа.

Я молюся, щоб і нове видання книги потрапило до тих, хто заплутався в житті й шукає вихід. Я знаю, що сьогодні ще більше, ніж у той час, коли ця книга тільки-но вийшла в світ, люди шукають миру з Богом.

Я висловлюю глибоку вдячність тим, хто допомагав мені підготувати це видання. Особливо ж дякую моїй дружині Рут за багато годин, проведених над книгою; моїй старшій дочці Джі-Джі Чівіджян, секретареві Стефанії Уїлз. Нехай ця книга принесе благословення мільйонам людей нового покоління.

Біллі Грем

ВІД ВИДАВНИЦТВА «WORLD PUBLISHING»

Після виходу в світ книги Біллі Грема «Мир з Богом» минуло більше сорока років. Але й сьогодні в нашому крихкому, мінливому світі, де панує розбрат і тривають війни, вона служить втіхою для людей. Від часу виходу доповненого видання, звичайно, змінилася статистика, але звістка про мир сьогодні потрібна людям не менше, ніж учора. Разом із Біллі Гремом видавництво «World Publishing» вносить свою лепту в утвердження та поширення біблійної істини, над якою не владні століття. Цю книгу сміливо можна віднести до християнської класики. Наше видавництво друкує доповнену й змінену в 1984 році Біллі Гремом версію книги з надією, що, читаючи її, ви знайдете мир із Богом силою Христової смерті та воскресіння.

ЧАСТИНА ПЕРША

ОЦІНКА СИТУАЦІЇ

ГЛАВА 1

ОДВІЧНИЙ ПОШУК

*І будете шукати Мене, і знайдете,
коли шукатимете Мене всім своїм серцем.*

Єремія, 29:13

Ти почав шукати від самого народження. Але минули роки, перш ніж ти зрозумів, зізнався собі: так, я весь час шукаю те, без чого життя не має сенсу. Ти намагався забутися, занурювався з головою в справи, купляв нові речі – тільки б нічого не знати про це. Іноді ти відчував, що начебто вільний від незрозумілого зобов'язання «знайти невідомо що». Часом навіть вдавалося зовсім забути про пошук. Але рано чи пізно незрима сила знову піднімала й гнала тебе в дорогу.

Іноді в дорозі бувало самотньо, ти дивився на інших і ставив собі одне й те ж саме запитання: невже вони теж шукають – потайне, те, що неможливо висловити словом, але чого так бажає серце, найважливіше в житті? Хтось із оточуючих начебто знайшов щастя й спокій в родині. Інший подався за славою та грошима в далекі краї. Хтось залишився вдома й теж досяг успіху. Дивлячись на них, ти думав: «Навіщо їм невідоме? Вони знайшли свою стежину: просто знали, що їм потрібно, і домоглися свого. Це мені більше від усіх треба, ось я в самотності й бреду невідомо куди – все йду, йду, все питаю, шукаю незрозуміло що, спотикаюся потемки, і жодного вказівника попереду».

Благання людини

Але ти не самотній. Цією дорогою йдуть усі люди, вони теж шукають. Усе людство шукає відповіді на питання: як жити, як подолати моральний розпад у суспільстві, чим заповнити порожнечу душі – прокляття сучасного світу? Люди волають до неба про шлях, що веде до душевного спокою та миру.

Сьогодні часто говорять, що наше століття – «вік підвищеної тривожності». На думку вчених, в історії людства було мало таких періодів, коли невизначеність лякала людей так само, як сьогодні. Сьогодні людині не допомагає те, що раніше тішило й підтримувало її скрутної хвилини. Ми говоримо про мир, але звідусіль чуємо про війни. Ми різними хитромудрими способами намагаємося забезпечити собі безпеку, але безуспішно. Хапаємося за будь-яку соломинку, але вона ламається в руках.

Ми вже багато років метаємось, наче перелякані діти, й постійно втішаємо себе, намагаючись вибратися з глухого кута: «Вихід нарешті знайдено, цей шлях уже точно виведе нас до мети». Але ми щоразу помиляємося.

Шлях до політичної свободи

Один із таких виходів, на який ми покладаємося через його надійність, – це шлях до політичної свободи. Дамо кожному політичну свободу й ощасливимо світ, говорили ми. Оберемо свій уряд, і той забезпечить нам гідне життя. Але ось ми добилися політичної свободи, але світ не став краще. Щодня в газетах пишуть про корупцію у вищих ешелонах влади, про лобізм, експлуатацію, лицемірство та деспотизм нинішніх правителів, у всьому цьому вони зрівнялися, а іноді й перевершили правителів

минулого. Ніхто не ставить під сумнів цінність і важливість політичної свободи, але все ж її недостатньо для створення суспільства, про яке ми мріємо.

Ще одним вельми перспективним виходом із глухого кута уявлялася освіта. На неї покладали великі надії. Політична свобода помножена на освіту – ось що нам треба, стверджували її ревнителі. І ми поспішили шляхом освіти. Впродовж тривалого часу цей шлях видавався світлим і широким. Це був розумний шлях, і ми йшли ним, окрилені великими надіями. Але куди він нас вивів? Воістину за всю історію не було людей більш інформованих, ніж ми, але й більш розгублених теж не було. Сьогодні практично будь-який старшокласник про фізичні закони природи знає більше, ніж видатні вчені епохи Аристотеля. Наші голови до межі нашпиговані інформацією, але порожні серця.

Є ще один вихід, яскравий і привабливий, шлях, що веде до більш високого рівня добробуту. Всі ми хоч раз у житті думали про те, що ця дорога швидко приведе нас до кращого, більш радісного життя. Здається, були всі підстави довіряти цьому шляхові. Натисни на кнопку – отримаєш результат! Ось воно, щастя! Ця дорога, як килимом, устелена яскравими рекламними вирізками з барвистих журналів і газет. На цьому шляху нас чекали сяючі лаком нові автомобілі, ряди солідно виблискуючих холодильників і пральних машин-автоматів. Вгодовані курчата підрум'янювалися на сковорідках з тефалевим покриттям, радуючи погляд і збуджуючи апетит. Ми не помилилися! Це наш шлях! Інші дороги, може, й не привели нас до щастя, а ця нарешті привела.

Озирніться навколо. Сьогодні про такий рівень демократичних свобод, як в Америці, мріють найцивілізованіші

країни. У США створена найефективніша й розвинена система загальної освіти. Нашому високому рівню життя співають славу вдома та за кордоном. Ми любимо називати свою електрифіковану, повністю автоматизовану, хромовану економіку «американським способом життя». Але чи зробила нас щасливішими ця розвинена економіка? Принесла вона з собою довгоочікувані радість і задоволення? Чи допомогла зрозуміти, навіщо ми прийшли в цей світ, знайти сенс, який ми шукали? Ні! Але ми горді й задоволені собою – адже нам вдалося те, про що попередні покоління могли лише мріяти. Ми перетинаємо океан за кілька годин, а раніше на це йшли місяці. Ми виробляємо унікальні медичні препарати, які лікують колись смертельні хвороби. Ми зводимо такі високі будівлі, що в порівнянні з ними Вавилонська вежа виглядає непоказним горбочком. Ми відкриваємо таємниці океанських глибин, наші літальні апарати проникають усе далі й далі в космічний простір, але допомагає нам усе це заповнити порожнечу душі? Чи допомагають нам революційні технології реалізуватися або відповісти на запитання: навіщо ми прийшли в цей світ? Чи вказують ці технології на те, що дійсно треба знати? Чому залишається духовний голод? Принесли нам розраду чергове нове відкриття, відвойована п'ядь космічного простору, або, навпаки, посилили відчуття безпорадності та самотності? Чи варто шукати в лабораторних пробірках засіб від страху, ненависті й морального розкладання? Чи можна його побачити в телескоп?

Спокуса наукою

Безперечно, наука забезпечила людину тим, що колись здавалося їй необхідним. Але та ж сама наука піднесла

людству й зловісний дар – від нього тепер залежать життя планети й майбутнє людства. Пам'ять про цей дар – привид, який супроводжує наші дні, нічний кошмар наших дітей. Але ми вдаємо, що це не так, робимо вигляд, що ніякого дару від науки не приймали, що все це милий жарт. Одного ранку ми прокинемося, і виявиться, що атомної зброї люди не створювали й космічний простір теж не підкоряли. Але ранкові газети повертають нас до реальності.

Є, звичайно, й інші шляхи – до слави, грошей, задоволень і влади, і зараз багато хто прямує ними. Але всі ці шляхи ведуть у прірву. Ми загрузли в павутині власних міркувань і вже не в змозі тверезо оцінити своє становище, побачити причини хвороби, знайти засоби зцілення.

Якщо правда те, що «на всяку отруту є протиотрута», значить, ми повинні якнайшвидше знайти її. Все менше піску в прозорому годиннику, що відміряє час життя людства. І поки ще є шлях до світла, до духовного зцілення, нам не можна втрачати ні хвилини!

Пошук рішення

У наш час загальної кризи багато хто збився зі шляху. Вони зрозуміли, що, покладаючись у житті тільки на себе, лише погіршують своє становище, і здалися.

У 80-ті роки ХХ століття різко збільшилася кількість самогубств. За останні десять років число самогубств серед дітей у віці від 10 до 14 років потроїлося. Щороку півмільйона людей роблять спробу накласти на себе руки, і 50 тисяч при цьому гинуть. У 1981 році більше людей покінчило з собою, ніж загинуло від рук убивць.

Не знайшовши відповідей на свої життєво важливі запитання, тисячі американців, серед яких багато підлітків,

розпрощалися з життям у рукотворному раю, гордо іменованому «цивілізацією».

За останні два десятиліття рівень розлучень також підскочив: кожний другий шлюб закінчується розлученням, та ж статистика справедлива й щодо прихожан церкви. Тобто розлучень тепер на сто відсотків більше, ніж на початку ХХ століття.

Ми граємо в дорогі ляльки, а в цей час ціла індустрія використовує дітей у зйомках порнофільмів. Ми звикли до новин про аборти, про сурогатних матерів, банки сперми тощо. Збочення й жорстокість проникли в наші сім'ї.

«Що ж тепер? – запитаєте ви. – Хто ми й куди йти далі?» Я скажу вам про те, хто ми такі. Ми – нація людей з порожніми душами. Уми переповнені знань, а в душах – порожнеча.

Наша молодь, засмучуємося ми, неенергійна, вона втратила напористість, бажання працювати й досягати успіху. Щодня мені доводиться слухати скарги батьків на те, що їхні діти не бажають працювати, живуть на всьому готовому. Батьки не розуміють причин цього, і їм важко визнати, що душа їх добре освіченого, з любов'ю вихованого чада порожня, що діти сьогодні навіть уявлення не мають про дух, який перетворює працю в радість. Тому для руху вперед їм і не вистачає рішучості, волі. Звідки це спустошення? Воно – від незнання своєї духовної історії, молоді люди не розуміють, навіщо живуть, до чого прагнуть.

Сьогодні молодь шукає, куди йти, чому присвятити себе в майбутньому. Молодим людям потрібен зразок для наслідування, мета.

Вони чимось нагадують ряди чудових нових автомобілів, досконалих аж до останньої деталі. Одна біда –

в баках у них немає палива. Прекрасний зовнішній вигляд, а всередині нічого: ніщо їх не заводить, ніщо не змушує рухатися на повній швидкості вперед. Так вони й стоять, поступово іржавіють. Їм нудно!

Масштаби нудьги

Кажуть, в Америці в процентному співвідношенні нудьгуючих людей більше, ніж в інших країнах. І це не дивно – всіляких штучних веселоців нам не позичати. Ось вони, наслідки внутрішнього спустошення: люди вже навіть не можуть розважити себе самі. Вони платять іншим, щоб ті їх розважали, смішили: нехай хоч ненадовго в серці оселиться відчуття тепла й затишку, нехай публіка забуде про страхітливе почуття порожнечі й самотності.

Нудьга – не найцікавіша тема, скаже хтось, чого про неї говорити? Всі іноді нудьгують, це ж природно. Так, та не так! Нудьга й апатія завойовують серця людей, опановують їхні уми. Людина – єдине створіння Творця, схильне до нудьги. Мені доводилося, звичайно, бачити й нудьгуючих тварин, але тільки в зоопарку. Жодна інша жива істота, крім людини, не може набриднути самій собі. Це дуже важливо розуміти! Адже Творець нічого не робить просто так, без мети. І якщо вже Він створив людину здатною нудьгувати, це не випадково.

Нудьга – один із кращих способів виявити внутрішню порожнечу. Як термометр вимірює температуру тіла, так нудьга реєструє стан духу. Коли ніщо не радує, значить, у душі людини утворилася порожнеча. Але ми знаємо, що порожнечі природа не терпить. Один з непорушних законів природи говорить: порожнечу треба заповнювати, і негайно.

Нація людей із порожніми душами

Щоб зрозуміти долю такої нації, не треба робити екскурси в історію стародавніх віків. Перед нами приклади з новітньої історії – Німеччина та Італія 20–30-х років минулого століття. Вакуум у душах більшості громадян цих країн заповнився стрімко. Якби в серцях людей жив Дух Божий, сп'яніння нацизмом і фашизмом у Німеччині й Італії не було б настільки масовим. Помилкові ідеології легко підкорюють порожні розум і серце. Природа не терпить порожнечі, і чим будуть заповнені наші розум і серце, залежить від нас.

Так, сьогодні ми – нація людей із порожніми душами. Ми пробували заповнити серце й розум наукою та освітою, добробутом і задоволеннями, а ще багато чим таким, що здавалося нам необхідним для насиченого життя. Ми терпимі, а значить, наше суспільство може вмістити й капіталізм у всьому його блиску й убогості, та безбожний комунізм. Але ми все одно спустошені. Чому? Тому що Творець створив нас для Себе, й нам неможливо стати цілісними людьми, відчутти свою повноту без спілкування з Ним.

Майкл Новак, відомий християнський журналіст, в інтерв'ю для «Пресвітеріанського журналу» від 2 листопада 1983 року так описав сучасне суспільство: «Соціалізм – система, придатна для святих... а демократичний капіталізм годиться тільки грішникам». Журналіст вважає, що в нашому світі соціалізм побудувати не вдасться.

Багато століть тому Ісус сказав: «Не хлібом самим буде жити людина...» (Лк. 4:4). Але ми не надали цьому значення, намагаючись жити на одному хлібі.

Ми не в змозі витримати жахливу порожнечу власної душі, нам не під силу дивитися на пусту, безлюдну дорогу попереду. Ненависть, жадібність, пристрасті, що

роздирають зсередини, втомили нас смертельно. Але щоб їх позбутися, їх треба замінити на щось краще.

Є вислів: час не чекає. Сьогодні ми оточені частоколом атомних бомб. Нам більше не можна помилитись у виборі дороги! Ми не можемо собі дозволити прогулянку невідомим шляхом, у кінці якого – знову глухий кут. У нас немає більше часу! Нашому поколінню вдалося те, про що «мріяли» минулі покоління, що намагалася породити сліпа й безжальна ненависть. Ми створили зброю, здатну знищити все живе! Ніби в пориві масового божевілья створювалися всі умови для ядерної катастрофи, і ми – учасники цього дійства.

Ніби в кошмарному сні, я чую регіт демонів, спостерігаючи, як кращі уми людства витрачають кращі роки життя на створення цього кошмару. Атом розщеплений! Людина, розщеплюй і далі елементарні частинки, пануй над природою! Громи, круши, стирай на порошок! Великий обманщик постарався на славу, а люди йому охоче допомагали. Ось ми й споглядаємо шедевр його мистецтва, спритну підробку під Божественне полум'я. І вогонь сатани, і полум'я Бога сходять, висвітлюють, змінюють усе, чого торкаються. Але вони відрізняються один від одного, як небо відрізняється від землі.

Світ навпаки

У нашому світі все перевернуте, все шкереберть – плутанина повна. Немає сумнівів, що вона – частина чийогось зловісного задуму, її автор – сатана. Біблія називає його великим брехуном. Усі його зусилля спрямовані на те, щоб обдурити й обманути. Він переконує нас, що найстрашніше світ уже пережив, усе позаду, насправді ж усе навпаки.

Ми розуміємо, що з початку минулого століття світ докорінно змінився. Темп життя прискорився, ураган революції зруйнував підвалини життя. На нашому віку змінилися й мова, і мода, і звичаї, і будинки, і наше мислення – все стало іншим.

Ще порівняно недавно кращої розваги для дітей, ніж піти на станцію й подивитися на прибуваючі потяги, й вигадати було неможливо. Сьогодні їх не здивуєш і космічними кораблями. Хто з них стежить за тим, коли буде наступний старт, які космонавти увійдуть до екіпажу? Сьогодні ми, що захоплювалися колись можливостями радіо й телеграфу, ставимося до чуда телебачення, як до чогось звичного. Ще недавно багато недугів вважалися невиліковними. Сьогодні наші медичні препарати настільки ефективні, що більшість страшних хвороб минулого практично зникли. Немає сумнівів, ми багато чого досягли.

Але, незважаючи на прогрес, залишилася невирішеною головна проблема людства. Ми можемо побудувати найвищі будівлі, найшвидші літаки, найдовші мости. Ми дедалі глибше проникаємо в космічний простір, розкриваємо таємниці світобудови. Але ми так і не навчилися панувати собою, дотримуватися рівноправ'я і жити в мирі.

Ми можемо створити нові школи мистецтва й музики, винайти нові ліки, але наші біди – все ті ж самі біди – залишаються з нами. Час не усунув їх, вони лише стали очевиднішими. Вони приходять, звідки їх не чекають, завдають іще більше болю та страждань. Спокуси, що викликають їх, по суті, теж не змінилися – вони завжди супроводжували людство.

Відтоді як в Едемському саду, фатальної години, людина вибрала свою волю замість волі Божої, її біди й проблеми

й до цього дня не змінилися. Причина їх описана в третьому розділі Книги Буття, жахливі наслідки перелічено в першому розділі Послання до римлян. Євангеліє Ісуса Христа покликане нам допомогти.

Ненависть, заздрість, жадібність і злість породжує збочена, гріховна природа людини. Прокляття гріха лежить на людському тілі: людей завжди буде лякати смерть. Наш винахідницький геній спрямований на навколишній світ, себе ж ми змінити не можемо. Незважаючи на гучні похвали прогресу, людина залишилася такою ж, якою була на початку своєї історії.

Старий знайомий гріх

Гріх теж не змінився, хоча люди зробили все можливе, щоб його перелицювати. Йому давали інші імена. Але скільки не міняй на склянці з отрутою етикетки, вміст від цього не зміниться. Ми ніби намагаємося побілити будинок, що розвалюється, вдаючи при цьому, що він зовсім як новий.

Як би ми не називали гріх – помилкою, оманною, невірним судженням, – його природа від цього не зміниться. Як би ми не заспокоювали свою совість, ми залишаємося грішниками, і наслідки гріха все ті ж – хвороби, розлади, розчарування, відчай, безвихідь і, врешті-решт, смерть.

Не став легшим і тягар людської печалі. Перший раз вона спіткала Адама й Єву, коли вони, помертвілі від горя, схилилися над тілом убитого сина Авеля. Тоді вони вперше пізнали нищівну тяжкість печалі. Відтоді мало що змінилося, й до цього дня печаль, викликана стражданням, – спільна мова людства. Від неї не втекти, вона наздоганяє всіх. Один із утішників багатостраждального

Йова вирішив, що в стражданні й полягає сенс людського життя. «...Людина народжується на страждання, як іскри, щоб угору летіти...» – оголосив він (Йов, 5:7).

І вигляд смерті не змінився, хоча люди й намагалися її підретушувати. «Трунар» у нас став «працівником бюро ритуальних послуг». Людей тепер ховають не на кладовищах, а в меморіалах, меморіальних парках, а сам похорон іменується «проводами в останню путь». У за-клякості похоронних обрядів нам потрібна хоч якась видимість життя. Але як не назви все це, якими рум'янами не фарбуй небіжчика, байдужої, невблаганної природи смерті нам не змінити. Мій друг, який страждав на невиліковну форму раку, одного разу сказав: «Я нарешті зрозумів: не рак смертельний, смертельне саме наше життя!»

Усю історію людства відображають три істини: минуле – гріховне, в теперішньому – печаль і страждання, а в майбутньому приховано смерть.

У Біблії написано: «...людям призначено вмерти один раз, потім же суд...» (Євр. 9:27). Виходу немає. Які тільки філософії та релігії не вигадували люди в прагненні перехитрити Слово Боже! Сучасні філософи та психологи теж намагаються запропонувати людям свій шлях, замість шляху Ісуса. Але дотепер усі людські дороги незмінно приводили до прірви.

Христос прийшов на землю, щоб вирішити три головні проблеми: гріха, печалі й страждання, смерті. Христос – і ніхто інший – вічний і незмінний. «Ісус Христос учора, і сьогодні, і навіки Той Самий!» (Євр. 13:8). Як писав релігійний поет Генрі Ф. Лайт:

Смерть і занепад я бачу навкруг;
Будь же зі мною, вірний мій Друг!

Усе змінюється в цьому світі, але Христос залишається таким самим. Христос стоїть твердо й непорушно серед бурхливих людських пристрастей. Він готовий прийняти кожного, хто звернувся до Нього, та благословити його спокоєм і миром. Адже ми живемо в епоху благодаті, коли Бог обіцяє кожному бажаючому, що він буде прийнятий, якщо звернеться по допомогу до Сина Божого. Але ця епоха не триватиме вічно. Час, який ми сьогодні проживаємо, нам не належить.

ГЛАВА 2

НЕПОХИТНА БІБЛІЯ

*Небо й земля проминеться,
але не минуться слова Мої!*

Матвії, 24:35

У нас залишається дедалі менше часу. Полуніч наближається. Людство готується до останнього ривка. Може, ми опинилися тут із волі невідомого творця або якоїсь таємничої сили, без найменшого уявлення про те, звідки ми, навіщо живемо, куди прямуємо? Куди ж іти далі? До якого мудреця звернутися за порадою? Попереду лише непроглядна темрява або все ж миготить вогник? Чи під силу нам відшукати ключ до шифру, що приховує відповіді на наші запитання? Чи залишилося хоча б одне, гідне довіри, джерело?

Відповідь на перше запитання – ні. Відповідь на інші запитання – так. Ми можемо зрозуміти шифр, у нас є гідне довіри джерело. Це Біблія! На долю цієї книги, яка дійшла до нас із глибини часів, пройшовши через багато рук, випало чимало випробувань. Ні дикість варварів, ні гордовитість учених не завдали їй шкоди. Її не взяли ні вогонь, ні глузування скептиків. Сяйво її пророцтв не блякло й у темні віки історії. Цікаво, що, коли читання Біблії було скасовано в школах Америки, його зробили обов'язковим у католицьких школах тоді ще комуністичної Польщі.

До Другої світової війни на одній з головних вулиць старої Варшави – Єрусалимській – розміщувалося відділення Британського біблійного товариства. Коли нацисти почали бомбардувати місто, дружина директора Біблійного товариства встигла перенести дві тисячі Біблій зі складу в підвал. Німці зайняли місто, схопили жінку й відправили її в концтабір. Їй вдалося втекти, і після закінчення війни вона повернулася до Варшави, на Єрусалимську вулицю. Вона дістала зі схованки дві тисячі примірників Біблії й роздала їх людям, які вже скупили за Словом Божим. Бомбардування зрівняли з землею практично все місто, але на Єрусалимській вулиці дивом збереглася одна стіна, і на ній хтось великими літерами написав: «Небо й земля проминеться, але не минуться слова Мої».

Від наших рішень сьогодні багато в чому залежить майбутнє. Саме час нам знову звернутися до цієї незламної книги мудрості та пророцтв. Хіба випадково, що саме Біблія витримала всі випробування і сьогодні залишається джерелом віри й духовної сили людини?

Біблія – не просто видатний літературний шедевр

Хтось вважає Біблію насамперед прадавнім літописом ізраїльського народу. Інші визнають, що ця книга дала світові найбільш зважені етичні закони. При тому що й ті й інші по-своєму праві, справжній сенс Біблії інший – це історія Божого викуплення світу Ісусом Христом. У передовиці International Gerald Tribune від 30 червня 1983 року редактор газети рекомендує читати Біблію як літературний і мовний шедевр, адже в ній «англійська мова досягає своєї досконалості» (йдеться, звичайно, про переклад Біблії англійською. – *Прим. ред.*). Однак ті,

що читають Біблію лише як великий пам'ятник літератури минулого, як зразок поетичної творчості або історичний документ, не звертаючи при цьому належної уваги на історію спасіння, не розуміють основної ідеї та мети написання Біблії.

Бог дав Біблію людям, щоб посвятити їх у Свій план спасіння. Бог дав Біблію, щоб люди ясно уявляли Його незмінні закони, щоб Його мудрість наставляла їх на істинний шлях, щоб Його любов утішала в життєвих труднощах. Без Біблії світ залишився б темним і страшним, як нічна дорога без покажчиків, як море без маяка вдалині.

Біблію обґрунтовано можна вважати книгою Божого одкровення. У кожній релігії є свої священні книги: у мусульман це Коран, у буддистів, у залежності від напрямку, свій священний канон, для зороастрійців священна Зен-Авеста, для індуїстів – Веди. Всі ці книги сьогодні доступні масовому читачеві в гарних перекладах. Будь-хто може прочитати їх, порівняти з Біблією і зробити власний висновок. І читаючий зрозуміє, що крупичці істини містяться не лише в Біблії, але при цьому до повноти істини жодний шлях, окрім християнського, в результаті не приведе. Нехристиянські священні тексти починаються духовними осяннями, але заводять у духовну темряву. Почавши читати, навіть людина, що вперше стикається з Біблією, незабаром зрозуміє різницю між нею і священними текстами інших релігій. Лише Біблія пропонує людині спокутування, вказує на вихід із глухого кута, в якому та опинилася. Лише їй можна довіряти в сьогоднішньому мінливому світі.

Біблію писали впродовж шістнадцяти століть. Більше тридцяти людей Бог залучив до цієї праці. Ці люди, часто розділені багатьма поколіннями, записували не свої

думки. Вони служили провідниками Божого одкровення, записували, під проводом Духа Божого, те, що повідомляв їм Творець. Вони осягали великі вічні істини, записували їх, щоб і майбутні покоління теж могли їх пізнати.

Протягом шістнадцяти століть люди, що говорили різними мовами, написали шістдесят шість книг Біблії. Незважаючи на те що Біблія писалася в різний час, у різних країнах, її основна звітка залишалася незмінною. Бог звертався до кожного автора на його власній мові, в його час, але сенс Божого звернення залишався одним і тим самим. Знамениті вчені зібрали манускрипти на стародавньому івриті, арамейською та давньогрецькою мовами, переклали їх на свої рідні сучасні мови, і людям стало ясно, що сенс Божих обітниць незмінний. Читаючи ці нестаріючі рядки, ми розуміємо, що правила поведінки, записані древніми авторами, не втратили свого значення й сьогодні, вони так само сучасні, як і за часів Ісуса. Джон Рескін¹ сказав: «Біблія – та книга, до якої будь-яка думаюча людина може звернутися з будь-яким запитанням про життя й майбутнє, і знайде відповідь Бога, якщо шукає щиро».

Найпопулярніша книга всіх часів і народів

Недивно, що Біблія й до сьогодні залишається найпопулярнішою книгою в світі. Жодна інша книга не може зрівнятися з нею за глибиною мудрості, красою поезії, точністю історичних відомостей і пророцтв.

Є критики, які стверджують, що Біблія сповнена вигадок і нездійснених обітниць, але врешті-решт і такі критики розуміють, що проблема не в Біблії, а в них самих. Відомі та найбільш неупереджені вчені дійшли висновку,

---

¹ **Джон Рескін** – відомий англійський письменник, художник і теоретик мистецтва другої половини XIX – початку XX століть.

що удавані суперечності Біблії могли бути викликані неправильним перекладом, Божественне одкровення неточностей не містить. На зміни потребує людина, а не Книга книг. Хтось сказав: «Біблію слід не переписувати, а перечитувати».

І все ж у багатьох родинах, із середовища так званих «освічених людей», Біблію прийнято висміювати. У таких родинах вона просто припадає пилом на полиці, до неї не ставляться як до живого Слова Бога. Один священик якось запитав маленьку дівчинку з його церкви, чи знає вона, що міститься в Біблії. Вона з гордістю відповіла, що знає вміст Біблії напам'ять: у ній старша сестра зберігає фото свого кавалера, мама – купон на купівлю улюбленого лосьйону для рук і пасмо волосся братика, а тато – квитанцію на годинник. Ось і все, що вона знала про сімейну Біблію. Дуже багато сімей перетворили Біблію на місце зберігання старих листів, засушених квітів, але зовсім забули про ту допомогу, яку Біблія здатна надати їм.

Подібне ставлення до Біблії сьогодні змінюється, змінюється дуже швидко. Помітнішим стає все несправжнє й наносне, зникає чарівність безглуздох, але красивих фраз. Помилкові обіцянки, дані людьми одне одному, постають у справжньому світлі. Ми шукаємо навколо себе щось справжнє, не підвладне змінам, і знову звертаємося до цієї древньої книги, яка дарувала розраду, спокій, порятунок мільйонам людей до нас. Моя дружина Рут одного разу сказала: «Якщо ми будемо нашим дітям люблячими батьками, якщо вони будуть жити в щасливій родині й вірити, що Біблія – істинне Слово Боже, ніякі пекельні підступи не зіб'ють їх із істинного шляху». Слава Богові за той неоціненний вплив, який моя дружина справила на наших дітей.

Сьогодні повсюдно люди заново знайомляться з Біблією. Вони стирають пил зі старих сімейних Біблій, купують нові. Люди знаходять у цій книзі начебто знайомі, але майже забуті фрази й розуміють, що вони й сьогодні звучать так, наче написані лише вчора. У Біблії людина знайде все необхідне для того, щоб виконати бажання своєї душі, вирішити свої проблеми. Біблія подібна до проекту великого архітектора – керуючись нею, ми можемо влаштувати своє життя так, як давно мріяли.

В Америці існує один документ, до якого громадяни цієї країни ставляться з великою повагою. Його написали кілька людей більш як двісті років тому. Вони працювали над ним довго, потім іще довше доопрацьовували, після чого надіслали в тринадцять штатів країни на ратифікацію. Творці конституції знали, що пишуть основоположний документ, саме ним будуть керуватися люди, які мріють жити вільно. Батьки-засновники розуміли, що вільно й незалежно можна жити, тільки якщо кожен член суспільства буде знати й виконувати закон. Кожен повинен був знати свої права, привілеї та обов'язки. Всі люди повинні були бути рівними перед законом. Навіть суддя, який застосовує закон щодо інших, повинен був підкорятися тому ж законові.

І істина зробить нас вільними!

Американці зрозуміли, що, коли знати закон і виконувати його, можна стати вільними, а весь світ спостерігав за цим найбільшим експериментом у історії. Людина розуміла своє становище: у неї були конституційні права та конституційні обов'язки. Забудь вона про одне, постраждає інше: так, наприклад, люди, що відмовилися від

участі у виборах, згодом дізнавалися, що уряд приймав закони, які їх не влаштовували.

Як, підкоряючись своїй конституції, росла й процвітала Америка, так само розвивалося й процвітало християнство, дотримуючись законів Біблії. Подібно до того як конституцію було задумано, щоб дати однакові права та обов'язки всім без винятку людям, Біблія також покликана стати верховним законом усього людства, її закони стосуються всіх людей без винятку.

Як конституція служить верховним законом країни, так само й Біблія – верховний закон, установлений Богом. Адже саме в Біблії Бог стверджує Свої духовні закони. У Біблії Він дає Свої вічні обітниці. У Біблії Бог розкриває Свій план спасіння людства.

У чудесах природи ми бачимо Божі закони в дії. Хто в безхмарну ніч не задивлявся на зірки, тамуючи подих перед славою Божого творіння? Перебуваючи в космосі, астронавти піднесли хвалу Господу Творцю за безкрайній Всесвіт, за ті таємниці світобудови, які нам поступово відкриваються. Не знаючи Його законів і не покладаючись на них, ми не змогли б полетіти в космос. Хто не відчував радісний підйом навесні, коли все навколо розквітає і пульсує новим життям? За цією красою й багатством ми вгадуємо велич сили Бога, досконалість Його вічного задуму. Але природа мовчить про Божу любов і благодать, і про особисте спасіння в її законах нічого не сказано.

Про існування Бога, про різницю між добром і злом із потаємних глибин душі говорить наша совість. Але її мова – не завжди виразна – не може зрівнятися з ясною мовою Біблії. Лише на її сторінках ми знаходимо доступну кожному читачеві безпомилкову звістку, що стала основою християнства.

На закони Америки біблійні Десять заповідей справили величезний вплив. А великий британський юрист Вільям Блекстоун писав: «Біблія завжди вважалася невід'ємною частиною Загального права Англії».

Християнська віра ґрунтується на Біблії, християнство відкидає всі спроби що-небудь додати до Слова Божого. Якщо до конституції Америки час від часу можна вносити зміни й доповнення, то Біблія на них не потребує. Ми всім серцем віримо, що людям, які писали Біблію під проводом Духа Святого, Бог давав думки й потрібні слова. Як писав апостол Петро: «...пророцтва ніколи не було з волі людської, а звіщали його святі Божі мужі, проваджені Духом Святим» (2 Петр. 1:21).

Павло говорить: «Усе Писання Богом надхнене, і корисне до навчання, до докору, до направи, до виховання в праведності, щоб Божа людина була досконала, до всякого доброго діла готова» (2 Тим. 3:16, 17).

Автори біблійних книг, записуючи звістку згори, ніколи не намагалися прикрасити життя: гріхи царів і звичайних людей, людські слабкості – все життя сучасників описувалося безсторонньо. Вражає сучасність переживань людей, що жили багато століть тому. Ми читаємо Біблію, і її сторінки, ніби дзеркала, відбивають наші власні думки й почуття, нашу гординю й забобони, наші невдачі, приниження й печалі.

Над істиною не владний час. Вона не змінюється від століття до століття, від народу до народу, не впливають на неї ні географічне положення, ні клімат країни. Можуть змінюватися людські уявлення про мораль, звичаї, але велика, позачасова істина спрямована у вічність.

У самому серці Біблії – вічна істина про Ісуса Христа. Обидва заповіти – Старий і Новий – говорять про Нього.

Ми зустрічаємося з Ісусом на найперших сторінках Біблії.

Істина Ісуса Христа – незмінна звістка Біблії. Це звістка про життя, світ, вічність і небо. Біблії не притаманна езотерична таємничість. Її можуть зрозуміти не тільки вчені. Біблія ясно й без зайвих слів доносить звістку Христа про примирення з Богом.

Одного разу Ісус сидів із учнями на горі біля міста Капернаума. Ближче за всіх до Нього сиділи Петро та Іван. Очі Ісуса випромінювали мир, спокій і ніжність – так люблячий батько дивиться на своїх домашніх. Така любов помічає в людині кожну дрібницю, вона бачить у людині гідність, і кожному члену родини здається, що люблячий погляд звернений саме на нього. Так, напевно, дивився Ісус на учнів, так любив їх.

Люди під Його поглядом, перейнятим любов'ю і небесним спокоєм, притихли, задумалися. Вони чекали важливих слів, і ці слова потрібно було запам'ятати й передати тим, кому не довелося почути їх із вуст Господа.

Там, на горі, під зеленкувато-сірим, із сріблястим відливом листям оливкового дерева Ісус сказав, ймовірно, найвидатнішу проповідь за всю історію людства. У ній Він простою мовою пояснив найголовніше про життя тієї людини, яка піде за Ним. Коли стихли останні слова, слухачів охопив священний трепет, їх вразило Його вчення, «бо навчав Він їх, як можновладний, а не як ті книжники їхні» (Мт. 7:29).

І справді, Він навчав їх, як наділений владою, і ця влада була дана Йому Самим Богом. І закони, дані Ним, були законами Божими. Цим законам повинен підкорятися кожен християнин, що живе надією на спасіння.

Біблія і ви

Якщо у вашому домі ще немає Біблії, обов'язково придбайте її. Потім сядьте, відкрийте її та запитайте себе, чому ця Книга пережила століття. Навіть якщо вам довелося викласти гроші за найкраще видання, не шкодуйте – ви зробили по-справжньому вигідне вкладення. Ми витрачаємо гроші на якісний одяг, хоча він недовговічний, але при купівлі Біблії сумніваємося, хоча це вклад не просто в майбутнє – у вічність. Чому ця книга відповідає на найосновніші запитання людини, так зміцнює нашу віру й силу, допомагає нам тим самим рухатися далі?

Якщо ви давно не брали в руки Біблію, почніть із Євангелія від Івана. Це одна з найглибших біблійних книг, при цьому написана ясно, легко, зрозуміло. Завдання цього Євангелія – пояснити історію та причини спасіння, відповідати на найважливіші запитання, які ставили ваші розум і серце.

Після Євангелія від Івана можна прочитати Євангелія від Марка, Луки та Матвія. Тут важливо відзначити, що ці абсолютно різні люди, які різняться в тому числі й за своїм літературним стилем, доносять до читачів одну й ту ж історію спокути людства Ісусом Христом. Ви стикнетесь зі вселенським розмахом істини євангельського вчення, вам відкриється сенс сказаного апостолом Павлом: «Ісус Христос учора, і сьогодні, і навіки Той Самий!» (Євр. 13:8). Ось ви прочитали кожне з Євангелій, тепер можна прочитати Новий Заповіт із початку до кінця. У вас уже з'явився смак до читання Біблії. А далі ви знайдете в ній таке неповторне джерело натхнення, стільки користі буде в цьому читанні, стільки добрих порад, що читання Біблії стане для вас щоденною потребою.

Для духовно насиченого, сповненого сенсом життя знання Біблії абсолютно необхідне. Якщо ваше життя перестало вас радувати, якщо у вас більше запитань, ніж відповідей, Біблія заповнить прогалини, оновить кольори у вашому житті. Звикніть звертатися до Біблії з кожним запитанням, і ви отримаєте відповіді.

Але Біблія залишається перш за все одкровенням про сутність Бога. Упродовж історії людства філософи й учені вирішували проблему Вищої Істоти. Що Вона являє собою? Де знаходиться? Якщо існує, то чи існую я для Неї? Чи можу я щось дізнатися про Неї? Священна книга, яку ми називаємо Біблією, відповідає на ці та тисячу інших запитань.

Джозефа Кука² якось запитали: «Яку книгу ви воліли б покласти замість подушки під голову в свою останню годину?» Він відповів: «Ту Книгу, яку читати треба все життя. І є тільки одна така книга – це Біблія!»

---

² **Джозеф Кук** – австралійський державний діяч кінця XIX – початку XX ст.

ГЛАВА 3

БОГ – ХТО ВІН?

*Чи ти Божу глибінь дослідити,
чи знаєш ти аж до кінця Всемогутнього?*

Йов, 11:7

Бог – хто Він? Або, можливо, що? Який Він? Чи можна з упевненістю стверджувати, що Він існує? Якщо існує, то коли Він почав бути? Чи можна пізнати Його?

Вдивляючись у навколишні речі та явища, кожен із нас переймався запитанням, вголос або подумки: звідки все це взялося? Ми щодня споглядаємо чудо життя і таїнство смерті. Скільки життєвої сили в квітучих деревах! Яке величне все навколо – небо з мерехтливими зірками, гори-велетні й морські безодні! Хто створив їх? А закон всесвітнього тяжіння, що утримує всі речі там, де їм належить бути, хто встановив його? І хто наказав дневі змінювати ніч і порам року слідувати одна за одною? Чи здатні ми охопити своєю обмеженою уявою нескінченність Всесвіту? «Ось воно, – написав хтось у незапам'ятні часи, – що було, є і буде». Чи погоджується серце з цим?

Усе видиме й невидиме – справа рук Всевишнього Творця, тільки така відповідь заспокоїть серце. Є конструктор у годинникового механізму. Подивіться на наш Всесвіт з його математично точним устроєм – Той, хто його сконструював, мабуть, Великий Конструктор! Ми називаємо Його Богом. Усім народам і племенам знайоме це слово.

З дитячих років ми ним дихаємо й ним існуємо. Біблія стверджує, що Бог, про якого говоримо, якому складаємо гімни, від якого виходить «всьяке давання» (Як. 1:17), – Той Самий Бог, що створив цей світ і поселив нас у ньому. Люди ніколи не залишили б меж Землі й не полетіли б у космос, якби Всесвіт не підпорядковувався Божим законам.

Бенджамін Франклін³ якось сказав: «Я прожив довге життя. І чим довше я живу, тим дедалі більше переконуюсь, що справами людей керує Бог». Інша мудра людина, Блез Паскаль, написала: «Якщо людина не створена для Бога, чому ж вона щаслива тільки в Ньому? Якщо людина створена для Бога, чому вона так опирається Йому?» Це й є найболючіше питання людства. «Хто ж це такий? – запитаєте ви. – Де Він?» Ми знаємо про Його існування. Ми волаємо до Нього в години труднощів і випробувань. Хтось намагається наповнити Ним кожен мить свого життя. Хтось переконаний, що Його немає. Хтось скаже: «Може, я й повірю, якщо мені розкажуть про Нього».

І сьогодні, в переломний момент історії, люди продовжують запитувати: «Хто Він, Бог?» Можна відповісти просто: «Бог подібний до Ісуса Христа». Ісус прийшов на землю, щоб людство побачило й упізнало в Ньому Бога, Він прийшов, щоб спокутувати наші гріхи. Повернувшись на небеса, Ісус послав нам Духа Святого. Він мешкає в серцях віруючих, щоб, дивлячись на них, невіруючі могли дізнатися про існування Бога.

Можливо, ви вже щось чули про Бога й чекаєте, що вам ще розкажуть про Нього? Тоді послухайте, що розповідає про Бога Біблія.

---

³ Бенджамін Франклін (1706 – 1790 рр.) – видатний американський мислитель, учений, громадський діяч, винахідник, письменник і дипломат. Один із засновників США.

Бог – який Він?

Сьогодні, на черговому витку історії, кожен повинен запитати себе: а хто ж Він – Бог? І знайти відповідь на це запитання. Хто Він, Бог, і які Його справи, про це, без сумніву, повинна знати кожна людина. Біблія говорить: «...що можна знати про Бога, явне для них, бо їм Бог об'явив» (Рим. 1:19).

Усі проблеми людини виникають через незнання: ми не знаємо про Бога й не хочемо підкорятися Йому та Його задуму. Звідси весь хаос у світі. Тут причина, чому ми відчуваємо важкість у серці. А можливо, краще дізнатися про Нього все, що ми можемо дізнатися?

Але де шукати це знання? Хто з нас здатний його викласти? Ми ж усього лише звичайні смертні. Можливо, комусь із смертних Він дав право говорити про Себе? Ні! Лише одній людині, що жила дві тисячі років тому, це було за чином і під силу, але люди розіп'яли Його. Як же нам тепер пізнати істину про Бога?

Можна запитати вчених. Вони дадуть відповідь, що концепція Бога описує природу й життя, що все живе єдине з Богом, що саме життя служить виразом Його Божественного існування. Вчені скажуть, що й у крапельці води, й на небі можна знайти сліди Божественної присутності.

Запитайте у філософа, і він відповідь вам, що Бог є вічна, незмінна сила, яка викликала до життя природу, що це Рушійна Сила й Велике Джерело енергії, що рухає світом. Усі видимі людиною прояви життя й краси, скаже філософ, є результатом діяльності цієї Рушійної Сили. Бог колись привів світ у рух, і кругообіг життя відтоді продовжується.

Запитайте про Бога ще, і, можливо, ви почувете у відповідь, що Бог – це Абсолют, що Він – усе в усьому й для

людського розуму непізнаваний. Люди по-різному описують Бога. Історики релігії вважають, що спочатку всі люди вірили в єдиного Бога. Всі люди, незалежно від місця проживання, від раси та племені, так чи інакше намагалися описати цю Вищу Істоту, яка створила Всесвіт. У всі віки люди намагалися пізнати таємничого Творця, діла якого вони бачили навколо себе, але який залишався для них таємницею. Який з існуючих описів Творця вірний? Яку теорію про Нього прийняти? Хто з учителів, що беруться щось стверджувати про Нього, дійсно знає, про що говорить?

У попередньому розділі вже згадувалося, що Бог відкрив Себе людям у Біблії. Це одкровення може дати спокій нашому розуму й серцю. Ним ми закінчуємо пошук і, вибравши його, обираємо вірний шлях.

У Біблії Бог по-різному відкривав Себе, і якби ми читали її настільки ж уважно й регулярно, як ранкову газету, ми не просто були б поінформовані, але знали б про Нього нітрохи не менше, ніж про поточну політику й спортивні новини.

Як діамант переливається численними гранями, так і одкровення, дане Богом людям, таїть у собі стільки нового, що для викладу всього цього довелося б писати томи. У нашій невеличкій книзі ми зможемо зупинитися лише на тих істинах про Бога, які Він Сам відкрив людям. Таких істин чотири, і про них не можна забувати.

Бог є Дух

Перша істина: Біблія стверджує, що Бог є Дух. Про це повідомив самаритянку Ісус, розмовляючи з нею біля колодязя (див. Ів. 4:24).

Які образи викликає у вас слово «дух»? Що постає перед очима? Вітер і хмари, гнані ним? А може, для вас це

страшилка з телесеріалу, безформна й безтілесна субстанція? Невже словами «Бог є Дух» Ісус хотів нас налякати?

Як нам зрозуміти, що таке «дух» і що розумів під цим словом Христос? Звернімося до Біблії, до того епізоду після воскресіння, коли Христос сказав: «Доторкніться до Мене й дізнайтеся, бо не має дух тіла й костей, а Я, бачите, маю» (Лк. 24:39). Отже, дух безтілесний, у цьому можна бути впевненим. Він існує, у нього є сила, але немає тіла. Нам це важко зрозуміти, адже наша свідомість обмежена.

Ми не в змозі оцінити славу й велич Святого Духа, бо це виходить за межі нашої уяви. Адже наше сприйняття світу не відповідає тому, що спочатку замислив Бог. Як пояснити, що таке океан, людині, яка в житті не бачила нічого, крім калюжі? Що для такої людини безодня, населена таємничим життям, хвилювання прибою, люті шторму або спокій океанського штилю – всюди, скільки може досягнути око? Чи може це зрозуміти людина, яка не знає нічого, крім каламутної калюжі? Якими словами можна описати цю могутню стихію? Як змусити таку людину повірити в велике чудо творіння – океан?

Наскільки ж важче уявити собі, що розумів Христос під словами «Бог є Дух». Який Він укладав у них сенс? Його розум не співставний із нашим. Його погляд не блукав неуважно по поверхні буття, але пронизував і творіння, і безмежну міць Духа Божого. Ісус прагнув дати нам хоч якесь уявлення про чудесні справи Духа, про мир і втіху, які Він дарує.

Ми знаємо, що дух не обмежений тілом. Дух, на відміну від тіла, не схильний до старіння, Він взагалі не змінюється. Біблія сповіщає, що Бог є Дух. Це означає, що Він не обмежений формою, межами. Тому Його не можна

виміряти приладами, не можна побачити. Дух, на відміну від тіла, нічим не обмежений, тому Біблія говорить про те, що Він пронизує простір, здатний перебувати відразу всюди – Він чує все, усе бачить і все знає.

Ми не здатні ні на що подібне й тому прагнемо відмовити Богові в усьому, в чому обмежені самі. Раз ми не всюдисущі, думаємо ми, то й Бог теж. Так поводить ся дитина, яка знає про океан із розповідей: вона вийшла на пляж, зачерпнула води в долоню й вигукнула: «Ось я до тебе й дісталася, океан! Тепер ти мій!» І дитина має рацію, у неї в руках океан, точніше, крихітна частина його. І так можуть робити в той самий момент тисячі інших людей на інших берегах: вони зачерпнули жменю океанської води й привласнили її. Але океан не перестане бути океаном, навіть якщо мільйони землян водночас зачерпнули б у долоні його воду. Океан дасть їм таку можливість, люди задовольнять своє бажання, але океан не зміниться, життя в його таємничих глибинах триватиме так само, як і раніше.

Те ж саме й із Богом. Водночас Він може бути всюди. Він чує молитви, вимовлені в ім'я Христа, Він творить чудеса: утримує зірки на своїх місцях, Його силою зерно перетворюється на слабкий паросток і крізь товщу землі знаходить дорогу до сонця, Бог указує шлях риbam у морських глибинах. Для Бога кордонів немає, для Його сили й любові немає меж. Його милість безмежна.

Якщо ви намагалися укласти Бога в зрозумілі для себе межі, одумайтеся. Не варто вказувати Йому місце під сонцем, не варто очікувати від Бога лише якихось певних дій у певному напрямку. Це так само безглуздо, як встановлювати раз і назавжди кордон у океані або визначати межі Всесвіту. Ви наважтесь змінити орбіту Місяця або зупинити обертання Землі? Намагати ся поставити межі

Богові, який створив усі чудеса природи й керує ними, ще більш безглуздо й самовпевнено.

Багато за що я безмежно вдячний моїй матері, та особливо в моєму серці відклалися рядки катехізису, якого вона навчила мене, коли мені було десять років: «Бог є Дух, Нескінченний, Вічний і Незмінний у Своєму єстві, мудрості, силі, святості, справедливості, благодаті й істині». Це визначення Бога я проніс через усе своє життя. Якщо людина знає, що Бог Нескінченний, Вічний і Незмінний Дух, вона не піддається спокусі обмежити Бога своїм власним розумінням. Усвідомлення сутності Бога допомагає людині долати всі сумніви в Його спроможності зробити неможливе.

Деякі люди тому-то й сумніваються, що Біблія є справжнє Слово Боже, що не бажають визнавати за Богом тих якостей, яких самі позбавлені. Якщо у вас з'явилися сумніви з приводу богонатхненності Біблії, перечитайте її. Погляньте на неї очима людини, яка все життя бачила тільки брудну калюжу й раптом опинилася на океанському узбережжі. Тільки тоді, можливо, ви вперше побачите Його в правдивому світлі й величі та зрозумієте, хто Він такий – Бог. Бо якщо Бог воістину є той Дух, про якого говорить Христос, то усуваються й усі сумніви в Божому промислі, не залишається сумнівів у здатності всемогутнього Духа брати участь у людських справах, знімається питання про таємницю натхнення, посланого на тих, хто писав Біблію. Варто лише людині зрозуміти, хто Він – Бог, на що спроможний, як усе відразу встане на свої місця.

Бог є Особистість

Друга істина: Біблія описує Бога як Особистість. У Біблії постійно зустрічаються фрази «Бог полюбив», «Бог

сказав», «Бог зробив». Усі якості людської особистості притаманні й Богові. Особистість відчуває, мислить, бажає, прагне до чогось – має особисті риси. Поки ми живі, особистість нерозривно пов'язана з тілом. Наш обмежений розум не в змозі уявити собі особистість поза плоттю, хоча інтуїтивно зрозуміло, що тіло лише тимчасовий її притулок. Ми усвідомлюємо, що в момент смерті людська душа – те, що становить основу особистості, – залишає тіло й відправляється призначеним їй згори шляхом. Ми усвідомлюємо це, але важко приймаємо.

Що то було б за прозріння, якби кожен зрозумів, що існування особистості не завжди пов'язане з фізичним існуванням! Бог – Особистість, хоча не обмежений матеріальними межами. Він відчуває, мислить, любить, прощає нас і співчуває нам у наших бідах і печалях.

Бог святий і праведний

Третя істина: Біблія стверджує, що Бог праведний і святий. Про Божу святість і абсолютну досконалість ідеться через усю Біблію – починаючи від Книги Буття й до Книги Одкровення. Його святість означає повну відсутність гріха, така святість недосяжна для грішної людини.

Як змінилося б життя людей і цілих народів, якби ми змогли досягнути Його величну праведність! Якби усвідомили, яка прірва відділяє нечестиву людину від досконалої праведності Бога! Священне Писання стверджує, що Він – Світло, і в Ньому немає жодної темряви. Він Вища, єдина в своєму роді Істота, бездоганна, не заплямована гріхом.

Недосконалій людині важко прийняти цю ідею. Нам, з нашими очевидними помилками й недоліками, доволі непросто уявити собі святість Бога. Але, не визнавши її,

ми не зможемо зрозуміти Біблію й прийняти те, що вона пропонує.

Священне Писання стверджує, що гріх, немов прірва, розділив недосконалу людину й досконалого Бога. Невипадково й у skinії, описаній у Старому Заповіті, і в русалимському храмі, про який згадується в Новому Заповіті, існували Святе й Святе святих. На цей поділ вказує і жертва, яку мав принести грішник, звертаючись до Бога. Священнослужителі виконували функцію посередників між Богом і звичайними людьми також через те, що святість і гріх несумісні. Закони про очищення, записані в Книзі Левіт, з'явилися з тієї ж причини. У багатьох релігійних святах ізраїльського народу відображено протистояння гріха й святості, з тієї ж причини народ ізраїльський завжди відчував себе чужим серед інших народів Палестини. Бог, діючи так чи інакше, завжди виходить зі Своєї святості.

Біблія говорить, що Престол Божий спочиває на Його святості. Через те така широка прірва між грішною людиною та святим Богом: адже це гріхи віддалили нас від Бога настільки, що ми не бачимо Його Лиця, а Він не чує нашого поклику. «Коли б беззаконня я бачив у серці своїм, – говорить псалмоспівець, – то Господь не почув би мене» (Пс. 66:18). Але, з іншого боку, ми дізнаємося, що «коли праведні кличуть, то їх чує Господь, і з усіх утисків їхніх визволює їх» (Пс. 34:18) і що «волю тих, хто боїться Його, Він сповняє, і благання їх чує та їм помагає» (Пс. 145:19).

Чистота не дозволяє Богові прихильно дивитися на зло, Його святість не дозволяє йти на компроміси з гріхом. Поки зло не увійшло в серце людини, Бога й людину пов'язувало спілкування. Але потім це спілкування й зв'я-

зок були порушені. Ісус Христос знову дав надію на відновлення цього спілкування. Кажуть, що всі дороги ведуть до Бога. Але Ісус сказав: «Я дорога, і правда, і життя. До Отця не приходять ніхто, якщо не через Мене» (Ів. 14:6). Він також сказав: «Я двері: коли через Мене хто ввійде, спасеться, і той ввійде та вийде, і пасовисько знайде» (Ів. 10:9).

Людина грішна й не може з цим нічого вдіяти: її крик не торкнеться Божого слуху, якщо не буде виходити з глибини серця. Якби Бог, з великої милості, не послав до нас Свого Сина, щоб Він подолав прірву між святістю й гріхом, не було б у людей жодної надії на вічне спасіння.

Саме в Божій святості – розгадка смерті Христа. Лише Його доброти, чистоти й сили було досить, щоб узяти на Себе гріхи світу. Святість Бога передбачала жорстоке покарання за гріх, але любов Бога віддала в жертву Ісуса Христа, щоб Він прийняв покарання замість нас і людина мала шанс на порятунок. Адже Бог, якому ми поклоняємося, є Бог чистоти, святості, праведності та справедливості. Він послав Сина Свого Єдинородного, щоб святий Бог нас прийняв. Але якщо людина нехтує Його допомогою, якщо порушує Його закони, то немає в неї права на Божу милість, коли наздожене її заслужена кара!

Бог є любов

Четверта істина: Бог є любов. Багато людей, незнайомих із Біблією, насилу розуміють, що мається на увазі під словами Священного Писання «Бог є любов» (1 Ів. 4:8).

Ми самі не завжди розуміємо значення слова «любов». Ми звикли користуватися цим словом як доведеться. Воно означає і найнижчі, й найпіднесеніші стосунки між людьми. І подорожувати ми любимо, і шоколадний торт,

і нову машину водити, і колір нових шпалер. Крім того, ми ще любимо ближніх, хоча найчастіше лише на словах. Не дивно, що нам важко зрозуміти сенс біблійних слів «Бог є любов».

Раз Бог є любов, можемо вирішити ми, то все у нашому житті буде чудово, дивовижно й прекрасно, і за гріхи ніхто покараний не буде. Але святий Бог не може залишити без покарання жоден гріх. При цьому люблячий Бог дає людині можливість спокутувати гріхи й знайти спасіння. Хрест Ісуса – прояв Божої любові. Лише зрозумівши це, людина може отримати прощення та очищення від гріхів. Саме любов Божа до людей стала причиною хресних страждань Ісуса!

Не сумнівайтеся в Божій любові, вона притаманна Богові тією ж мірою, що й святість. Який би не був жахливий гріх людини, Бог людину любить. Не будь Божої любові, не було б у людини й шансу на вічне життя. Але Бог є любов! І Його любов до нас вічна: «...Бог доводить Свою любов до нас тим, що Христос умер за нас, коли ми були ще грішниками» (Рим. 5:8).

Немає слів більш надійних, ніж обітниця Божої любові та прощення. Але, як неможливо океан уявити собі з чужих слів, так само неможливо досягнути Божу любов, не зазнавши її. Якщо людина ніколи не відчувала її, не відчувала примирення з Богом, їй не передати словами чудесної сили цієї любові.

Божу любов не досягнути обмеженим розумом. Користуючись розумом, ми, можливо, зуміємо більш-менш зрозуміло пояснити дитині, чому чорна корова, яка їсть зелену траву, дає біле молоко. Зрештою, ми знаємо, про що говоримо: самі п'ємо молоко, воно живить наше тіло. Але наш розум починає давати збої, коли ми заглиблює-

мось у внутрішні процеси, що відбуваються, наприклад, у крихітному зернятку кавуна, починаючи з його посадки й закінчуючи появою величезного плоду. Щоправда, їмо ми його при цьому з не меншим задоволенням. Щоб слухати радіо, мені не обов'язково розуміти, як воно зроблене. Ваш розум, можливо, не в силах дати деталь-ного пояснення, що собою являє електрика, хоча цілком ймовірно, що саме при світлі електричної лампочки ви читаете зараз цю книгу. Ви просто знаєте, що електрика існує й дає вам можливість читати.

Існування Бога необхідно прийняти на віру – повіривши в Його Сина, Ісуса Христа. Коли приходить віра, тікають сумніви. І ви вже не запитаете в себе: «Чи є в моєму серці віра в Бога?» Ви будете знати твердо, що є.

Коли мене запитують, звідки така впевненість у існуванні Бога та Його якостях, я згадую історію про хлопчика, який запускав повітряного змія. Дув сильний вітер, величезні хмари плвли по небу. Змій піднімався все вище й вище, і ось уже він зник у хмарах.

– Що ти робиш? – запитав у хлопчика перехожий.

– Змія запускаю.

– Та ну! Ти впевнений? Ну й де ж твій змій?

– Його не видно, але я відчуваю, як він тягне за нитку, отже, він там.

Не приймайте слова людей за Слово Боже. Знайдіть Його самі, і тоді ви відчуєте, з хвилювання й напруження серцевих струн, що Він існує.

ГЛАВА 4

ЖАХ ГРІХОПАДІННЯ

...Бо всі згрішили, і позбавлені Божої слави.

До римлян, 3:23

Якщо Бог є втіленням любові та справедливості, тоді чому навколо стільки зла, страждань і горя? Звідки вся ця ненависть? Навіщо ми створили оманливих кумирів? Чому самі схиляємося перед жадібністю, егоїзмом і війною? Як вийшло, що рід людський, створений за образом і подобою Божою, розбестився настільки, що Богові довелося вимагати від нього дотримання хоча б десяти заповідей? Чому Богові довелося послати Сина Свого для нашого спасіння? Як Божі створіння загрузли в таких вадах і злі?

Щоб зрозуміти, чому народ піднімає меч на народ, чому руйнуються сім'ї, чому в кожній газеті ми знаходимо повідомлення про насильство, шаленість жорстокості й ненависті, нам потрібно повернутися до початку. Ми повинні звернутися до перших глав Буття, до історії Адама в раю.

Дехто вважає біблійну історію про створення людини всього лише міфом. Складні речі потрібно було пояснити дітям простою мовою – так з'явилася ця історія. Але це не так. Біблія з точністю описує подію на початку людської історії, як і чому людина звернула зі шляху Божого на шлях самознищення й відтоді крокує ним.

Бог створив цей світ єдиним і досконалим. Але людина не прийняла цей прекрасний і гармонійний світ. І все ж ми всіма силами прагнемо знайти цей утрачений рай, ми всі шукаємо його.

Досконалий світ Бог наперед приготував для досконалої людини. Досконалість Адама була невіддільною від досконалості всього Божого творіння. Бог цій досконалій людині дарував не тільки вічне життя. Він дарував їй свободу. Бог дав людині свободу вибору.

Мій друг, д-р М. Л. Скотт, відомий негритянський проповідник, розповів одного разу про свого знайомого, син якого вступив до університету й приїхав додому на перші канікули.

Якось одного вечора він із поважним виглядом заявив:

– Батьку, тепер, коли я став студентом, мені важко змиритися з твоєю простенькою вірою в Біблію.

Проповідник подивився синові в очі й, помовчавши трохи, сказав:

– Синку, в цьому-то й полягає твоя свобода... твоя небезпечна свобода.

Ось що Бог дав Адамові – свободу вибору, яка несе з собою велику небезпеку.

Перша в історії людина не була печерним жителем із нечленороздільною мовою, напівфабрикатом природи, що мукає, гарчить і поступово підкоряє собі джунглі та їх мешканців. Бог створив Адама дорослою людиною в самому розквіті духовного й фізичного розвитку. Адам ходив із Богом у прохолоді райського саду, він спілкувався з Ним. Адамові належало стати царем землі, керувати нею за Божою волею.

У такому становищі опинився Адам у райському саду – перша, досконала людина, що володіє безцінним, але

небезпечним даром свободи. В Адама була повна свобода – обирати або відкидати, підкоритися волі Бога або повстати проти неї, свобода ошчасливити себе або зробити себе нещасним. Радість людині приносить не свобода сама по собі, а те, як людина нею розпоряджається.

Мир із Богом і один із одним залежить саме від нашого вибору, від того, як ми вирішимо розпорядитися нашою свободою.

Суть проблеми

Основна проблема людини полягає в необхідності робити вибір. Після здобуття свободи перед людиною відразу виникають два шляхи. Свобода неможлива, якщо існує лише один шлях. У вільної людини є право вибору, право розглядати варіанти.

Деякі люди чесні мимоволі: вони не вважають чесність основоположним принципом своєї поведінки, вона не виступає результатом свідомого рішення, просто обставини не дозволяють таким людям із розмахом витворити щось протизаконне. Доктор Манфред Гуцко не без гумору написав: «І ви, люди похилого віку, не думайте, що, старіючи, ви потихеньку стаєте кращими». Нам усім знайомі люди, які пишаться своєю непорочністю, насправді це заслуга не їхня, а оточуючого середовища. Якщо ви не зазнали справжньої спокуси, тоді навіть пишатися тим, що ви її з честю подолали?!

Бог не полегшував Адамові життя. Він надав йому свободу вибору й можливість із неї скористатися. Обставини для випробування Адама Бог улаштував із притаманною Йому досконалістю.

У раю Адам безгрішний, невинний, незаплямований. Він – вінець Божого творіння. Історія людства ще не

написана. Вона, подібно до листа чистого пергаменту, чекає на перший розділ. Від того, що напише Адам у цьому розділі, залежить доля майбутніх поколінь.

Бог завершив Свою працю. Він створив земний сад, у ньому є все, що може знадобитися людині. Людину Бог створив за власною подобою – досконалою. В Адама є розум і душа, в нього є цілковита свобода користуватися цим розумом і душевними силами так, як вважатиме за потрібне. І ось Бог, як мудрий батько, чекає на вибір Свого чада.

Вибір Адама

Настав момент випробування. Тепер Адамові доведеться скористатися з права вибору. Який шлях він обере, вірний чи невірний? Два варіанти, ніякого тиску.

Він зробив вибір – і першим відчув на собі його наслідки. За Адамом пішло й усе людство: «Ось тому, як через переступ одного на всіх людей прийшов осуд...» (Рим. 5:18). Також апостол Павло написав: «Тому то, як через одного чоловіка ввійшов до світу гріх, а гріхом смерть, так прийшла й смерть у всіх людей через те, що всі згрішили» (Рим. 5:12).

Як джерело з кришталєво-чистою водою виходить з-під землі, щоб стати рікою, так і Адам став прабатьком усього людства. Але, на відміну від джерела, Адам міг вирішити, куди спрямувати свої води: текти повноводною рікою по родючих, рясних травами землях або пробиватися каламутним холодним потоком крізь каміння, пінитися й шукати вихід із глибоких, позбавлених сонячних променів ущелин.

Не можна звинувачувати Бога за те трагічне становище, в якому опинилося, й досі перебуває, людство. Вина

лежить на Адамові: йому було дано вибір, але він вважав за краще прислухатися не до слів Бога, а до брехні спокусника. Історія людства з того часу й до сьогоднішнього дня – це серія безплідних людських спроб повернути собі колишнє становище, втрачене з падінням Адама.

«Але це несправедливо! – скаже хтось. – Яке відношення до нас має гріх першої людини, вчинений нею на зорі історії? Чому наслідки цього вчинку повинні позначатися по сьогодні? За що нас карати?» Сьогодні існує думка, що життя людини стане кращим, якщо виправити середовище її проживання. Але перший гріх був здійснений у бездоганному середовищі існування, хіба цей факт не змушує задуматися про характер наших мрій?

Згадаймо ще раз приклад із річкою – холодною, з каламутною водою, що тече по дну глибокої, похмурої ущелини. Чому б цій річці не повернути назад – до сповнених сонця, родючих полів, що лежать у її витокі? Чому б річці не прокласти нове русло, щоб знову стати тим щасливим, безтурботно-дзюркотливим потоком, яким вона була, коли вперше вирвалася з-під землі?

Але це неможливо – річка не може самостійно повернути назад. Якщо вона раз звернула зі світлих сонячних берегів у темряву ущелини, їй самотужки не повернутися назад. Є способи завернути її рух назад, але вони річці недоступні. Мені пригадується велика китайська ріка Янцзи. Вона щодня викидає в море тонни ґрунту, перетворюючи блакитну чисту воду на каламутно-жовту. Ця річка тисячоліттями тече в звичному напрямку – така вже доля річки.

Людство схоже на річку. Щоб змінити його русло, потрібне чудо, і це чудо можливе. Чудо може повернути течію цієї річки в долину спокою, але люди або не розуміють

цього, або не бажають розуміти. Вони вважають, що немає й не може бути нічого іншого, крім цього важкого, згубного шляху, в кінці якого – океан смерті.

Історія цієї річки – людства – з часів Адама й до наших днів майже не змінювалася: річка петляє, блукає, розгалужується й дедалі глибше занурюється в страшну темряву. Ми волаємо про допомогу, але, як і Адам, обираємо невірний шлях. У розпачі ми дивимося на Бога й у своїх бідах починаємо звинувачувати Його. Ми сумніваємося в Його мудрості й справедливості, Його милості й любові.

Ми забуваємо при цьому, що прабатьком людства був Адам. Як від президента країни залежить доля громадян країни, так від Адама залежала доля майбутніх поколінь. Дії президента покликані бути виявом колективної волі громадян країни. На рішення президента інші країни дивляться як на рішення всього народу.

Адам – праотець людства. Ми успадкували від наших предків певні риси: інтелект, колір шкіри, зріст і вагу, темперамент і багато іншого. Подібним чином від Адама всі люди успадкували занепад, грішну природу. Коли він не зміг упоратися зі спокусою й піддався їй, наслідки впали на ще не народжені покоління, і Біблія ясно вказує, що гріх Адама буде стягнуто з кожного його нащадка. Нам добре відомі ці гіркі слова з книги Буття, в яких описана трагедія, викликана вибором Адама. «...Проклята через тебе земля! Ти в скорботі будеш їсти від неї всі дні свого життя. Тернину й осот вона буде родити тобі, і ти будеш їсти траву польову. У поті свого лиця ти їстимеш хліб, аж поки не вернешся в землю, бо з неї ти взятий. Бо ти порошок, і до пороху вернешся» (Бут. 3:17–19).

Єві ж Бог сказав: «Помножуючи, помножу терпіння твої та болі вагітності твоєї. Ти в муках родитимеш діти,

і до мужа твого пожадання твоє, а він буде панувати над тобою» (Бут. 3:16).

Якщо до гріхопадіння всі рослини землі були прекрасні й корисні для людини, внаслідок первородного гріха Адама з'явилися на світ і бур'ян, і отруйні рослини. Раніше людина прогулювалася райським садом, і їй достатньо було простягнути руку, щоб добути їжу. Людина не мала потреби ні в одязі, ні в даху. Після гріхопадіння їй довелося працювати в усі дні життя, щоб забезпечити цим себе та свою сім'ю. До гріхопадіння жінка вела в райському саду цілком безтурботне існування, після нього в її життя ввійшли хвороби та скорботи. На неї тепер, як і на чоловіка, попереду чекала фізична й духовна смерть. Смерть означає наступне: 1) смерть духовного начала в людині; 2) початок вмирання фізичного (в момент народження людина починає вмирати); 3) вічна смерть душі.

Час гріха

Відтоді як гріх увійшов у людський рід через Адама, люди безуспішно намагалися позбутися його та його наслідків, робили різні спроби змінити стан речей. Бог застерігав Адама, щоб він не куштував плодів із дерева пізнання, – це загрожувало йому смертю. Про це говорить Біблія. Також у ній написано, що Бог заповідав Адамові та Єві плодитися й розмножуватися на землі. Хоча прабатьки роду людського й були створені за Божим образом і подобою, після гріхопадіння їхні діти успадковували вже не Божі, а лише батьківські образ і подобу. І як наслідок цього, перші діти Адама та Єви – Каїн і Авель – уже були заражені смертельною хворобою гріха, вони успадкували її від своїх батьків і передали всім наступним поколінням. Ми всі спадкові грішники, і ніякими силами нам не позбутися своїх гріхів.

Щоб відвоювати позиції, втрачені Адамом, люди закликали на допомогу і філософію, і релігію, і багато чого іще. Своїм затьмареним, обмеженим після гріхопадіння розумом ми намагалися влаштувати те, що Бог наперед визначив влаштовувати при ясному світлі свідомості, дарованої Ним людині. Нами часто керували благі наміри, і деякі наші спроби цілком похвальні, але мети вони не досягли. Всі наші знання, винаходи, весь наш розвиток і честолюбні плани на майбутнє важать дуже мало, поки ми не вирішимо повернутися до початку шляху. Ми все ще повторюємо помилку, яку зробив колись Адам, усе ще поводимось як господарі становища. Самозвані царі, ми у вирішенні своїх проблем покладаємося лише на себе, замість того щоб підкорятися законам Бога.

Дія гріха в світі сьогодні очевидна. Але перш ніж знову й знову звинувачувати Бога, розглянемо нинішній стан речей більш уважно. Нескінченно милосердний Бог посилає в наш світ Свого Сина, щоб указати вихід із наших серйозних труднощів. Він посилає Свого Сина, щоб Він пройшов ті ж самі випробування, яких зазнав колись Адам, і з честю вийшов із них. Сатана спокушав Ісуса Христа так само, як спокушав Адама. Диявол запропонував Ісусові Христу владу й славу в обмін на зречення Бога. Те ж саме він запропонував свого часу Єві, а через неї – Адамові.

Вибір Христа

Найбільша різниця між Ісусом і Адамом у тому, що Ісус переміг спокусу. Диявол показав Йому всі царства світу й обіцяв усю славу в обмін на децицію – щоб Спаситель пішов за ним, а не за Богом. У відповідь на це Ісус сказав: «Відійди, сатано! Бо ж написано: Господові Богові

своєму вклоняйся, і служи Одному Йому!» (Мт. 4:10). Його торжество над спокусником було повним, а люди побачили безгрішну сутність Божественного характеру Христа. У Ньому – наша перемога над гріхом!

Наші поступки слабкостям і своїй гріховній природі якраз і доводять справжність нашої спорідненості з Адамом, адже ми покійно наслідуємо його приклад. Ми можемо шкодувати про вибір Адама й навіть засуджувати його, але при цьому самі поводимося нітрохи не краще!

Щодня нам необхідно робити вибір, який стояв перед Адамом. Щодня ми повинні вибирати між лукавими обіцянками диявола й справжнім Словом Божим.

Ми чекаємо не дочекаємося того дня, коли розчарування, хвороби й сама смерть зникнуть, але цій мрії не збутися, якщо ми, сини й дочки Адама, не відродимося згори. З нашими гріхами треба щось робити. У наступних розділах ми побачимо, що пропонує Бог для вирішення цієї основної проблеми людства.

Від початку часів і донині вперте прагнення людини до влади, її рішучість скористатися свободою в своїх корисливих цілях не змінюється, воно привело людину до погибелі. Руїни колись процвітаючих цивілізацій свідчать про неспроможність людини побудувати щось вічне без Бога. З'являються нові руїни, нові нещастя сиплються на голови людей, але вони вперто йдуть дорогою погибелі.

Цей згубний шлях не схований від Бога, Він у нескінченній мудрості й милості, що перевищує людське розуміння, бачить усе й терпляче чекає, коли людина змінить свій шлях. Він чекає моменту, щоб кожній людині запропонувати особисте спасіння й примирення з Собою. Ми, як і Адам, на роздоріжжі: який із двох шляхів ми

виберемо? Ми все ще вільні в своєму виборі. Ми живемо в епоху милості Божої, коли Бог утримує караючий меч.

Присутність гріха не дає людині відчутти себе по-справжньому щасливою, адже це гріх не дає людині досягти безтурботного стану, про який вона мріє й до якого так прагне. Всі людські починання, будь-які великі цивілізації, побудовані людьми, врешті-решт руйнуються, і їх заносять піски. І все тому, що справи людські розпочаті неправедними руками. Стародавні руїни – це пам'ятники гріхам минулого.

Причина і наслідок

Схоже, людина остаточно втратила уявлення про причинно-наслідковий зв'язок, вічний закон, діючий у природі. Наслідки зрозумілі, а ось із причиною зрозуміло не все. Можливо, сучасна людина засліплена ідеєю прогресу. Можливо, людям дуже полюбилася ця теорія, яка живить віру в те, що людство повільно, але вірно рухається до свого «золотого віку».

Багато філософів вважають, що сучасні трагедії світу носять тимчасовий характер, так би мовити, все це – втрати поступального руху. Ці вчені мужі вкажуть на приклади з історії, коли перспективи майбутнього здавалися такими ж похмурими, а вихід неможливим. Ми свідки зародження чогось нового й світлого. Людство ще не вийшло з дитячого періоду свого розвитку, ми ще перечіплюємося й падаємо на своєму шляху, але з часом, поступово розвиваючись, ми станемо зрілими й розумними істотами в повній мірі.

Біблія абсолютно ясно говорить про те, що природничі науки визнають так неохоче. Про те, що сама природа свідчить про існування двох сил: Творця та його супро-

тивника. Людина дорікає Творцеві за дії спокусника. При цьому людина забуває, що наш світ зовсім не такий, яким його створив Господь. Бог створив світ прекрасним, але тепер світ зіпсований гріхом. Бог створив людину, яка не знала тягара провини, але гріх увійшов у світ, і людина стала себелюбною. Будь-який прояв зла є результатом первородного гріха, що залишився незмінним із тієї миті, коли він уперше осінив людський рід. Гріх може виражатися по-різному, але по суті він – єдина причина, чому африканський дикун пробирається по джунглях із списом у руці в пошуках ворога й освічений, добре навчений пілот летить над тими ж самими джунглями в бомбардувальнику, щоб спалити вщент село ворожої держави.

Ці люди в своєму культурному розвитку стоять на різних рівнях, їх у цьому сенсі розділяють століття. Пілот мав можливість долучитися до переваг прогресу, він – цивілізована людина. Дикун не вийшов із первісного стану. Але чи так уже вони далекі один від одного? Хіба ними керують не ті ж самі страх і недовіра до сучасників? Хіба вони обидва не одержимі себелюбним бажанням досягти своєї мети будь-що? Хіба бомба більш гуманна й цивілізована, ніж звичайний спис? Чи можемо ми сподіватися вирішити найгостріші питання сучасності, поки цивілізовані й менш цивілізовані представники людства думають не про любов до ближнього, а про те, як би його вбити?

Всі скорботи, вся гіркота, все насильство, трагедії, біль і сором історії викликані одним коротким словом «гріх». Але сьогодні це вже нікого не цікавить. Навпаки, це слово намагаються підняти й надати йому лоску та популярності. У телевізійних серіалах нам показують розбещених багатіїв. Із обкладинок журналів дивляться аморальні

особи з хворою, збоченою психікою. Гріх, як на гріх, став модним. Люди не люблять, коли їх сьогодні називають грішниками й нагадують про гріхи батьків і прабатьків. Але Біблія однозначно свідчить: «...бо різниці немає, бо всі згрішили, і позбавлені Божої слави» (Рим. 3:22, 23). Біблія заявляє, що кожна людина на землі – грішник в очах Бога; і якщо я чую про винятки з цього загального правила, то мені пригадується одна історія про людину, що прийшла дорікнути пасторові.

– Шановний пасторе, – сказав цей чоловік, – ми в нашій парафії хочемо, щоб ви не говорили так багато й так прямолінійно про гріх. Нам здається, що коли молоді прихожани так багато чують про гріх, то вони й до гріха дійдуть. Чому б вам не говорити замість гріха про помилки? Якщо потрібна критика, то чому б не покритикувати молодь за необачні вчинки? Тільки не кажіть так відкрито про гріх.

Пастор підвівся, зняв із полиці бутель із отрутою й показав її відвідувачу. На пляшці великими червоними літерами було виведено: «Отрута! Не чіпати!».

– Ви хочете, щоб я зірвав цю наклейку? – запитав пастор. – Може, замість неї наклеїти іншу, скажімо, зі словами «М'ятна настоянка»? Невже ви не бачите, що безневинний напис зробить вміст іще більш небезпечним?

Гріх, звичайний, той самий гріх, який викликав колись падіння Адама й від якого ми всі страждаємо сьогодні, заподіє нам набагато більше шкоди, якщо ми будемо намагатися прикрасити його, знаходити йому модні визначення. У нас немає потреби в нових словах. Нам потрібне лише одне – зрозуміти сенс звичного слова! Хоча його присутність у світі більш ніж помітна, безліч людей абсолютно не знають його справжньої сили

й небезпеки. Вони не стають на шлях істини, їхній підхід до гріха невірний і недалекоглядний. З тієї ж причини багато християн розчаровані у своєму духовному житті.

У старій духовній пісні співається: «Не всякий, хто каже про небо, до нього прямує». Те саме можна сказати й стосовно гріха. Не всякий, хто каже про гріх, має чітке уявлення про те, що це таке. І тому дуже важливо познайомитися з біблійною точкою зору на гріх. Так на гріх дивиться Сам Бог.

Ми можемо легковажно віднести гріх до розряду людських слабкостей. Ми можемо назвати його дрібницею, але Бог вбачає в ньому трагедію. Ми можемо пройти й не помітити його, як іноді пішоходи не звертають уваги на нещасний випадок, але для Бога гріх огидний. Людина в гріху виправдовує себе, але Бог хоче, щоб людина побачила правду: в гріху винна саме вона, людина, – і захотіла врятуватися від пастки гріха. Гріх не дрібниця, це жах, якого треба позбутися! Нам необхідно зрозуміти, *чим* є гріх перед Богом!

Доктор Річард Біль дає нам п'ять визначень гріха.

Перше: гріх є беззаконням, порушенням Божого закону (див. 1 Ів. 3:4). Бог визначив межу між добром і злом, і, перетинаючи цю межу, ми втручаємося в чужу територію, ми переступаємо закон. Ми порушуємо закон і грішимо, коли не живемо згідно Нагірній проповіді.

Більшість людей сьогодні не просто цілеспрямовано порушують Божі заповіді, вони роблять це весело й зі смаком. *Ідолопоклонство*, коли богом стає що завгодно, крім Бога, недотримання суботнього спокою (що стало б із професійними бейсбольною та футбольною лігами, відмовся християни дивитися матчі по неділях?), неповага до батьків, заздрість, подружня невірність – здається,

що кожна з десяти заповідей зазнає масованої атаки. Публіці при цьому нав'язується думка, що саме цим шляхом і треба слідувати.

Про те, що кожен із нас винен перед Богом, ясно говорить апостол Яків: «Але кожен спокушується, як надиться й зводиться пожадливістю власною. Пожадливість потому, зачавши, народжує гріх, а зроблений гріх народжує смерть» (Як. 1:14, 15). Ми – грішники, тому що порушили Божі закони, переступили Його заповіді.

Друге: Біблія описує гріх як неправедність. Неправедність є відхиленням від праведності, від правди. Неправда відноситься до наших внутрішніх бажань і думок, у ній нам соромно зізнатися людям і Богові. Ці порочні вчинки продиктовані нашою занепамою природою, а не тиском обставин.

Ісус Христос внутрішню порочність людини описав так: «Бо зсередини, із людського серця виходять лихі думки, розпуста, крадіж, душегубства, перелюби, здирства, лукавства, підступ, безстыдства, завидюще око, богозневага, гордощі, безум. Усе зле це виходить зсередини, і людину опоганює» (Мр. 7:21–23).

Третє: Біблія пояснює гріх як промах, похибку, непопадання в ціль. Божа мета – Христос. Метою та кінцевим призначенням будь-якого життя треба вважати прагнення жити, перетворюючись дедалі більше й більше в Його образ. Він прийшов до нас, щоб показати, чого може досягти людина на землі, живучи за Божими законами, беручи приклад із Ісуса. І коли ми відмовляємося наслідувати Його приклад, то робимо промах, похибку, не влучаємо в ціль, яку Бог визначив для нас.

Четверте: гріх є злочином, замахом на Божественну владу. Гріх – це не тільки щось негативне, не тільки

відсутність любові до Бога. Гріх – це вибір на користь свого «я», рішення поставити себе на місце Бога. Замість того щоб усім серцем підкоритися Богові, людина своєю волею ставить у центр свого життя саму себе. Егоїзм і себелюбство такі ж гріхи, як крадіжка та вбивство. Ймовірно, це найбільш витончені й тому руйнівні форми гріха, тому що їх так само просто прогледіти, як дрібний напис із застереженням на склянці з отрутою. Ті, чий світ закручений навколо них самих, хто зосередив увагу лише на собі, хто ставить перед собою лише свої інтереси й бореться тільки за власні права, не менші грішники, ніж п'яниці та розпусники.

Ісус Христос сказав: «Яка ж користь людині, що здобуде весь світ, але душу свою занепасть?» (Мр. 8:36). У перекладі на мову сучасної людини це звучало б так: «Яка користь людині від того, що вона створила цілу промислову імперію, але втратила здоров'я й не може насолодитися своїм величезним статком? Яка користь диктаторові в тому, що він завоював півсвіту, а живе в безперервному страху перед замахом месника або замовного вбивці? Яка користь батькові в суворому вихованні дітей, якщо вони, коли виростуть, відвернуться від нього, прирікаючи його на самотню старість? Воістину гріх егоїзму – смертний гріх.

П'яте: гріхом є невіра. Невіра ставить під сумнів істину Божу: «Хто вірує в Божого Сина, той свідчення має в собі. Хто не вірує Богові, той учинив Його неправдомовцем, бо не вірив у свідчення, яким Бог свідчив про Сина Свого» (1 Ів. 5:10).

Невіра зачиняє ворота небесні й відкриває перед людиною сили пекельні. Саме через зневіру люди відкидають Слово Боже й відмовляються від спасіння Христа. Через

невір'я люди глухі до Євангелія й заперечують чудеса Христа.

Покарання за гріх – смерть, і жодна людина не може врятуватися від гріха або очистити своє серце від його порочності. Ні ангели, ні люди не можуть спокутувати гріх. Тільки в Христі можна знайти порятунок. Тільки Христос може врятувати грішника від уготованої йому долі: «Бо заплата за гріх – смерть» (Рим. 6:23); «...душа, що грішить, вона помре» (Єз. 18:4); «...жодна людина не викупить брата, не дасть його викупу Богові» (Пс. 49:8); «Спасти їх не зможе в день гніву Господнього ні їхнє срібло, ані золото їхнє» (Соф. 1:18).

Єдиний порятунок

Єдиний порятунок людина може знайти на самотньому, позбавленому рослинності пагорбі, що нагадує череп, – на Голгофі. Між двох розбійників розп'ято Людину в терновому вінці. Кров ллється з Його рук і ніг, тече з прострошеного боку, заливає Йому очі, а ті, що стоять перед Ним, сміються та знущаються. Хто ця Особа, яка терпить тортури, хто ця Людина, яку інші намагаються принизити й убити? Це Син Божий, Князь світу, Посланець Неба, що прийшов на цю загрузлу в гріху землю. Перед лицем Його ангели падали ниць, закриваючи свій лик. Але Він зараз на хресті – стікаючий кров'ю й усіма покинутий.

Що привело Його туди, де панує жах? Хто піддав страшним тортурам Людину, що прийшла навчити нас любові? Я, ви – ми, бо за наші гріхи Ісус Христос був прибитий до хреста. У цю трагічну, незабутню мить людський рід занурився в безодню гріха, опустився в її глибини, дійшов до межі своєї порочності. Не дивно, що навіть сонце згасло в цей момент. Як писав Чарлз Уеслі,

О, невже за мене,
Що розіп'яв Любов,
Без погроз, прокльонів
Спаситель пролив кров?!
Любов – невмируща!
Їй шану віддаймо...
Спокута моя – ти,
Мій хрест життєдайний!

На хресті гріху було завдано смертельного удару. Жахлива несправедливість людей, які розпинали Христа, відкрила шлях свободі від гріха. Найвище вираження сили гріха в одну мить змінилося найвищим виразом Божої милості й прощення. Гріхи людства були прицвяховані до хреста, на якому прийняв смерть Ісус Христос. Його смерть стала основою нашої надії, обітницею нашої майбутньої перемоги. Христос прийняв на Себе гріхи людства й підніс їх на хрест. Він помер за нас і воскрес. Він довів істину всіх обітниць Божих, даних людині. Щоб розірвати узи гріха й знайти Його прощення, треба сьогодні вірою прийняти спасіння Христове. І тоді ви станете вільними й знайдете упевненість у тому, що любов Ісуса Христа дарувала вашій душі очищення від гріха й урятувала її від вічної загибелі.

ГЛАВА 5

БИТВА З ДИЯВОЛОМ

*Бо ми не маємо боротьби проти крові та тіла,
але проти початків, проти влади,
проти світоправителів цієї темряви,
проти піднебесних духів злости.*

До ефесян, 6:12

Присутність диявола в світі сьогодні дуже помітна. Біблія, описуючи цього прадавнього ворога людей, говорить: «...змій великий, вуж стародавній, що зветься диявол і сатана, що зводить усе світ» (Об. 12:9), і ми знаємо, що він досі бентежить людей.

Крізь димову завісу розмов про загальний мир ні-ні та й майнуть приготування до Армагеддону. Близько 13 мільйонів людей загинули в сотнях воєн різного масштабу між 1945-м і 1979-м роками. Сатана сповнений рішучості зробити все, щоб кривава річка розбрату продовжувала забирати дедалі більше життів. У раю спокусник виявився сильнішим від Адама, і він переконаний, що впорається і з нащадками Адама.

Будь-якій мислячій людині хоч раз у житті спадала думка про існування диявола. У тому, що він існує, сумніву немає. Про це говорять його влада і вплив. Зупинимось на тому, як він з'явився.

З біблійної історії ми знаємо, що він існував іще до створення Богом Адама та Єви. Зло вже існувало, тому

Бог посадив у райському саду дерево пізнання добра й зла. Якби зла не існувало, людині не довелося б його стерегтися, і в такому дереві не було б необхідності.

Чи Бог створив зло?

Перед нами важке, але дуже важливе питання. Жодна відповідь до кінця не розкриє велику таємницю, що ховається за ним. Як міг всемогутній, святий і люблячий Бог створити зло або дозволити дияволу стати його творцем? Навіщо знадобилося спокушати Адама? Чому Бог не знищив диявола, коли той в образі змія навів хибні думки Єві?

Біблія не відповідає прямо на ці запитання, лише натякає на обставини. У Біблії сказано, що до часу Бог попускає диявольські підступи.

Задовго до створення Адама ангели й архангели були поставлені Богом, щоб управляти створеним Ним світом. Апостол Павло описує зримий і незримий світи так: «Бо то Ним створено все на небі й на землі, видиме й невидиме, чи то престоли, чи то господства, чи то влади, чи то начальства, – усе через Нього й для Нього створено» (Кол. 1:16). У Біблії описується ієрархічна небесна система, до якої входять ангели й архангели, при цьому архангели мають вищий чин.

Ймовірно, диявол належав до могутніх небесних володарів і царював над землею. Відомий як Люцифер, тобто «світлоносний», він у небесній ієрархії посідав близьке до Бога становище, настільки близьке, що в нього зародився честолюбний план зрівнятися з Самим Творцем! Він став занепалим ангелом, бо рівним із Богом ніколи не був: за ангельським чином він був подібний до архангелів Михаїла та Гавриїла.

У момент його падіння прекрасний гармонійний світ, утворений з волі Бога, розколовся, частина ангельської сили повстала проти Бога й пішла за сатаною. В існуючих сьогодні політичних систем і вчень, що відкидають існування Бога та Його владу, був талановитий засновник. Диявол першим кинув Богові виклик і спробував затвердити власну владу. Він відкинув своє становище, перше серед ангелів і піднесене над ними, але підпорядковане Богові, й оголосив себе рівним Творцеві. Колись Бог поставив його князем світу цього, і після падіння Він залишив сатані владу над землею. Зі смертю Христа почався зворотний відлік часу правління сатани. Але боротьба, яку він колись розпочав із Богом, триває.

Царство диявола

Диявол повів за собою полчища повсталих ангелів і, як могутній володар, затвердив на землі своє панування. Священне Писання було дане людям, бо великі влада й сила диявола. Якби диявол не повстав проти Бога, не намагався змагатися з Ним, історія Адама була б іншою. Якби сатана не протиставляв себе Богові, відпала б необхідність у Десяти заповідях, і Сину Божому не треба було б помирати на хресті.

Ісус і Його учні знали про існування диявола й відчували його діла на собі. В Євангелії від Матвія наводиться розмова між Ісусом Христом і дияволом (див. Мт. 4:1–10). Знали про диявола не з чуток і фарисеї: вони звинуватили Ісуса Христа в тому, що Він Сам діє силою диявола (див. Мт. 12:24)! Ісус не сумнівався ні в існуванні диявола, ні в тій владі, яку він має на землі.

Про силу диявола ясно говорить в посланні апостола Юди: «І сам Архангел Михаїл, коли сперечався з дияволом

і говорив про Мойсееве тіло, не наважився винести суду зневажливого, а сказав: „Хай Господь докорить тобі“» (Юд. 1:9).

Сучасне помилкове уявлення щодо особистості диявола багато в чому викликане карикатурними уявленнями про нього, що склалися в середньовіччі. Щоб зменшити свій страх перед спокусником, люди висміювали його, зображували смішною, гротескною істотою з рогами й хвостом. У руці його вила, на обличчі – посмішка. У такий спосіб люди немов би заспокоювали себе: «Ну що боятися цього убогства?»

Істина, однак, полягає в тому, що диявол – надзвичайно розумна й хитра істота, могутній, талановитий і винахідливий дух. Диявол, можливо, самий великий із ангелів Божих. Але він вирішив використовувати Божі дари в особистих цілях. Він блискуче мислить, його плани надзвичайно оригінальні, його логіка практично бездоганна. Противник Бога – не карнавальна істота з рогами та хвостом. Він – величний володар із чіпким і підступним розумом, вміє з будь-якої ситуації витягувати для себе вигоду. При цьому він жорстокий і не знає жалю. Наше щастя, що він не всемогутній, не всевідаючий і не всюдисущий.

Диявол цілком спроможний привести до влади лжепророка, про якого застерігає Біблія. Він скористається невір'ям і сумнівами людей і приведе до влади правителя-антихриста. У його релігії не потрібен буде Спаситель. Це буде церква без Христа. Він закличе людей до поклоніння, відкинувши Боже Слово.

Апостол Павло передбачав його прихід у цій якості: «Та боюсь я, як змії звів був Єву лукавством своїм, щоб так не попсувалися ваші думки, і ви не вхилилися від простоти й чистості, що в Христі. Коли бо хто прийде й зачне проповідувати про Ісуса іншого, про якого ми не проповідували,

або приймете іншого Духа, якого ви не прийняли, або іншу Євангелію, якої ви не прийняли, то радо терпіли б ви те! <...> Такі бо фальшиві апостоли, лукаві робітники, що підроблюються на Христових апостолів» (2 Кор. 11:3, 4, 13).

Диявол і антихрист

З Біблії ми знаємо, що антихрист з'явиться й буде намагатися підпорядкувати собі серця й уми людей. Його час наближається, сцена готова: сум'яття, паніка, страх панують у всьому світі. Знамення про неправдивого пророка зустрічаються на кожному кроці, і багато хто стане очевидцем останнього акту драми, яка почалася в райському саду. Це може статися й у наш час, бо темп життя прискорюється, події змінюють одна одну з вражаючою швидкістю, і навколо себе ми бачимо людей, які, свідомо чи несвідомо, стають по той або по інший бік барикад.

Це буде – в прямому сенсі – битва не на життя, а на смерть: нещадна, безкомпромісна. Для людства ця боротьба почалася в райському саду, коли диявол спокусив Адама та Єву й повів їх за собою, змусив піти його дорогою: «Усі ми блудили, немов ті овечки, розпорошились кожен на власну дорогу, і на Нього Господь поклав гріх усіх нас!» (Іс. 53:6). І так буде до кінця часів, доти, доки одна з протиборчих сил не восторжествує й не зведе на престол свого царя.

На даний момент історії одна одній протистоять дві могутні трійці: Пресвята Трійця (Отець, Син і Дух Святий) і оманлива триєдність сатани, який бажає домогтися від людей поклоніння собі. Триєдність сатани (диявол, антихрист і лжепророк) описана в Об'явленні св. Івана: «І я бачив, що виходили з уст змія, і з уст звірини, і з уст неправдивого пророка три духи нечисті, як жаби» (Об. 16:13).

І наяву, й уві сні ці дві сили діють на нас, і нам постійно доводиться вирішувати, на чієму ми боці. Диявол увесь час поруч, він прагне спокусою, погрозами й лестощами знайти нас на свій шлях. Але й Христос завжди поруч: Він любить нас, прощає й очікує, що ми звернемося до Нього по допомогу, Він готовий наділити нас надприродною силою, щоб ми могли протистояти злу. Нам, рано чи пізно, доведеться вирішувати, на чієму ми боці. Нейтральної смуги в цій битві не існує.

Диявол чудово знає ваші слабкі сторони, він хоче, щоб ви пішли шляхом Адама. Особливо коли ви відчуваєте себе безпорадною тріскою у вирі обставин, у хвилини скорботи й страху – саме в ці хвилини диявол тут як тут.

У хвилину спокуси згадайте, що Ісус Христос поруч. Він не залишив вас без захисту. Як колись Він виступив супроти сатанинської спокуси, так і ви, через слово, можете здобути перемогу над спокусником і сьогодні, і завтра, і щодня. «Ви від Бога, дітки, і ви перемогли їх, більший бо Той, Хто в вас, аніж той, хто в світі» (1 Ів. 4:4).

Біблія знову й знову повторює слова про любов Господа, знову й знову застерігає від диявола, який встає між нами та Богом, чекаючи моменту, щоб упіймати в свої тенета людську душу: «Будьте тверезі, пильуйте! Ваш супротивник диявол ходить, ричучи, як лев, що шукає пожерти кого» (1 Петр. 5:8). Диявол, як описує це Біблія, керує сонмом демонів: «...за волею князя, що панує в повітрі, духа, що працює тепер у неслухняних» (Еф. 2:2).

Не сумнівайтеся в існуванні диявола!

Диявол наділений усіма характеристиками особистості, він абсолютно реальний. Не сумнівайтеся ні хвилини в його існуванні й у тому, що він надзвичайно розумний!

Можливо, найрозумнішою його вигадкою було переко-
нати людей у тому, що його не існує. Ви все ще сумніва-
єтеся? Почитайте газети, увімкніть радіо або телевізор,
послухайте новини. Вам іще потрібні підтвердження його
існування? Зверніть увагу на театральні афіші, подивіться
на обкладинки журналів, на книжкові стенди... Усе ще не
помічаєте його почерку?

Хіба розсудливі люди поводитися б так, якби не були
вони одурманені злом? Хіба могли б люди з Божою лю-
бов'ю в серцях піти на ту жорстокість, про яку ми щодня
чуємо або читаємо? Хіба могли б розумні, думаючі люди
збиратися на всесвітні форуми й виявляти кричущі сліпо-
ту й глухоту до потреб інших людей, не будь їхній розум
під впливом чиєїсь злої волі?

Щоразу, коли я чую чергове висловлювання «освіче-
ної» людини про неможливість існування диявола – осо-
бистості, що керує злими духами, на пам'ять спадають
вірші Альфреда Дж. Хоу:

Не вірять в диявола тепер, як вірили колись,
Усі, хто вірив, що він є, давно перевелись.
На вулицях великих міст слідів його не знати,
Й про нього поступово люд почав вже забувати.
<...>

От вчені й винесли вердикт, що сатани немає,
Що аж ніяк не сатана гріхи у світ жбурляє.
Спасибі, добрі мудреці, за ласку і турботу,
А хто ж тоді за сатану веде його роботу?
Хто сіє зло вдень і вночі, ловить людей в тенета?
І хто занурює в пільму прекрасну цю планету?

Хто відповідатиме за нищість, жах і біль, які ми бачи-
мо навколо себе? Якщо зло перестало бути могутньою

силою, хто винен у людських стражданнях? Воістину сучасна освіта збентежила наші уми: через брак так званих наукових доказів ми втратили віру в надприродні сили сатани. І це в той час, коли деякі люди відкрито йому поклоняються!

Джордж Гелловей підсумував внесок освіти в заперечення диявола так: «Теорія про існування в світі сили або першопринципи, персоніфікованої чи ні, яка знаходиться у вічній опозиції до Бога, сучасним розумом відкидається».

Сучасний розум може заперечувати існування диявола, але зло, як рушійна сила світу, від цього не зникне! Коли Мартіна Лютера запитали, як подолати підступи диявола, він відповів: «Якщо постукають у двері мого серця й запитають: „Хто тут живе?“», Господь Ісус відповість: „Колись тут жив Мартін Лютер, але тепер це Мій дім“. І диявол від виду ран на Його тілі й долонях негайно вдасться до втечі».

Реальність гріха

Гріх – зловісний двигун людської історії! Його руйнівна сила подібна силі цунамі, він зносить усе на своєму шляху. Гріх кидає виклик будь-якому доброму прагненню людини. Гріх затьмарює світло згори. І ми це знаємо, ми це бачимо. Ми усвідомлюємо постійну присутність гріха. Як його не називай, реальність його не відмінюється. «Бо ми не маємо боротьби проти крові та тіла, але проти початків, проти влади, проти світоправителів цієї темряви, проти піднебесних духів злоби» (Еф. 6:12).

Чи можуть ті, хто заперечує існування диявола та його демонів, пояснити, чому з такою швидкістю поширюється зло? Як вони пояснять ті нескінченні перешкоди,

які виникають на шляху праведних? Що вони скажуть проти того факту, що руйнування й загибель нарастають стрімко, в той час як творча робота посувається болісно повільно?

Брехня й наклеп поширюються в нашому світі блискавично. Але діла правди, великодушні, чесні вчинки замовчуються, невидимі цензори на службі у зла трудяться невпинно, щоб приховати цю інформацію, позбавити людей світла та надії.

Коли тридцять років тому я почав писати цю книгу, ще ніхто не будував сатанинських церков, ніхто не проповідував його слово з кафедр. А сьогодні це відбувається. Його слово чутно повсюди й викликає страшні наслідки. Якщо немає невидимої сили, що невтомно впливає на людські серця й уми, то як ви поясните схильність людства слухати слова брехні, в той час як добре, чисте й благородне не в пошані? Достатньо просто послухати богохульні тексти панк-року, щоб зрозуміти – сатана живий і почувається в світі як удома.

Хіба хто-небудь із нас відвернувся б із доброї волі від прекрасного стиглого плоду, щоб узяти гнилий, сточений червами й смердючий, не будь зовнішньої страшної, могутньої сили, що штовхає зробити цей дикий вибір? А це саме те, що ми постійно робимо. Ми весь час відвертаємося від прекрасного, високого й шукаємо грубу підробку. Це робота диявола, і вона ведеться з успіхом по всьому світу!

Боротьба добра і зла

Те, що ми бачимо навколо, – лише тінь жорстокої боротьби між добром і злом, яка точиться в невидимих сферах. Ми за звичкою вважаємо нашу планету центром

всесвіту, надаємо дуже великого значення земним подіям. Гордина засліплює нас, ми вже не в змозі побачити тієї найбільшої битви, яка відбувається в світі, недоступному людському зору!

Стародавні мудреці знали про цю битву. Вони розуміли, що існує цілий світ, який ми не можемо бачити й чути. Сучасна людина тішить себе думкою, що людство «створило» радіо й телебачення, що воно може пересилати в просторі звуки й видимі зображення, приймати й зберігати величезні маси інформації. Але річ у тім, що ці невидимі для ока хвилі, раніше невідомі людині, існували завжди. І досі всесвіт береже багато найбільших секретів, про які людина поки не має ні найменшого уявлення. Пророки давнини знали про існування таємниць, вірили в чудеса, але й вони могли лише здогадуватися про масштаби невидимого світу й про запеклу боротьбу, яка відбувається в ньому.

Адам піддався на умовляння диявола й позбувся духовного зору. Разом із ним і його нащадки втратили здатність бачити, чути й розуміти все, що виходить за межі матеріального світу. Адам утратив доступ до чудес і пишності невидимого світу. Він утратив здатність пророкувати, передбачати майбутнє, ці дари більше не могли йому послужити в повсякденних справах. Він утратив відчуття вічності, безперервності існування, єдності з іншими живими істотами. Він буквально помер «у гріху й беззаконні». Він став відчуженим від Бога.

Дж. Кемпбелл Морган пише: «Як сліпець відлучений від величі картини, що стоїть перед ним, як глухий відлучений від краси симфонії, хоча сидить поруч із оркестром, як паралізований відлучений від будь-якої

можливості руху, так і ми відлучені від Бога, і це виражається в нездатності бачити навіть видиме...»

Але варто жорстокій хворобі вразити нас, варто нам почати страждати від наслідків наших гріхів, ми негайно починаємо звинувачувати в цьому Бога! Коли в нас у телевізорі збивається налаштування, ми терпляче знову налаштовуємо його, але якщо збій стався в нашій свідомості, ми ладні відразу звинувачувати в цьому Бога.

Досить комусь обійти нас по службі й отримати підвищення, як ми згадуємо Бога й починаємо докоряти Йому в несправедливості. Чому Він дозволив цьому статися? При цьому ми забуваємо, що Бог, подібно до добре налагодженої телевізійної станції, передає один і той самий сигнал – сигнал любові й праведності, а що стосується поганого прийому цього сигналу, то це наша провина.

Невидиме зло

Зло й розбещеність наших душ не дозволяють побачити й відчути досконалість Божого світу. Наш гріх спотворює його картину, не дає нам залишатися непорочними дітьми Божими. Апостол Павло це висловив так: «Бо не роблю я доброго, що хочу, але зле, чого не хочу, це чиню» (Рим. 7:19). Знаючи про ворога людини з перших рук, він вигукнув: «Нещасна я людина! Хто мене визволить від тіла цієї смерті? Дякую Богові через Ісуса Христа, Господа нашого. Тому то я сам служу розумом Законові Божому, але тілом закону гріховному...» (Рим. 7:24, 25).

Апостол Павло розумів реальність існування двох сил, що борються в його серці. Сила добра спрямовувала його розум і серце до Бога, а сила зла намагалася підштовхнути

тіло до смерті та знищення. Прочитайте дві книги про одержимість духами й про виникнення сатанинських культів: «Одержимість демонами» Джона Л. Невівуса (вид-во «Крегель») і «Нечестивих поклоніння: чому культу ваблять до себе християн» Гарольда Л. Басселя (вид-во «Зондерван»).

У вашому серці борються дві сили: життя і смерть. Оберіть шлях Бога – і знайдете життя. Оберете шлях сатани – знайдете смерть!

ГЛАВА 6

ВІДЧАЙ САМОТНОСТІ

*Я забутий у серці, немов той небіжчик,
став я немов та розбита посудина...*

Псалми, 31:13

Після смерті чоловіка королева Вікторія із сумом зізналася: «Більше нема кому називати мене на ім'я». Вінченосні особи теж бувають самотні.

У свій день народження Г. Дж. Уеллс⁴ поскаржився: «Мені шістдесят п'ять. Я самотній і ніколи не знав спокою».

Знаменита балерина Айседора Дункан, яка виступала в багатьох королівських палацах Європи, яку вважали найвидатнішою танцівницею в світі, одного разу сказала: «Я весь час в оточенні людей, але серце моє болить, на очах сльози, а руки тремтять від думки про спокій і радості, яких я так і не змогла знайти». За її зізнанням, і в оточенні численних шанувальників вона завжди залишалася самотньою.

Кілька років тому голлівудська кінозірка, красуня, у якої було все, про що може мріяти жінка, наклала на себе руки. У залишеній записці названа все та ж причина – самотність.

Псалмоспівець сказав: «Я безсонний, і став, немов пташка самотня на дащі...» (Пс. 102:8). І ще читаємо: «Моє серце

---

⁴ Герберт Дж. Уеллс (1866–1946) – англійський письменник, автор науково-фантастичних романів.

зламала наруга, і невігойний мій сором: я чекав співчуття – та немає його, і потішителів – та не знайшов!» (Пс. 69:21).

Самота усамітнення

Самотність означає, що ти один. Я був на самоті на узбережжі океану, де гуркіт прибою об каміння заглушає інші звуки. Я відчув самотність у прерії, де її зрідка порушує лише виття койота. Самотність відчуваєш у горах, де ти наодинці з холодною красою вершин і стогнучим вітром.

Це відчуття знайоме й солдатів на посту, і хворому, замкненому в палаті психіатричної лікарні. Його знають ув'язнені одиночних камер і в'язні концтаборів.

Луїс Цамперінні, олімпійський чемпіон, згадував про жахливе почуття самотності, якого він зазнав під час Другої світової війни: упродовж 48 днів він плив у відкритому морі один на рятувальному плоту.

У своїй захоплюючій книзі «Один» адмірал Ричард І. Бірд згадує своє п'ятимісячне одиночне існування на Південному полюсі. Дні, згадує він, нічим не відрізнялися від ночі, сьогодні не відрізнялося від завтра. На сотні миль навколо жодної живої душі. І пекельний холод, коли чуєш, як твоє дихання перетворюється на крижані кристали.

Перш ніж загасити ліхтар, пише Бірд у своїй книзі, він ретельно обдумував плани на завтра. Він поклав це собі за правило, щоб зберегти здоровий глузд і розмежувати ніч і день: «Без постійної розумової діяльності дні втрачали б сенс, а без сенсу існування особистість приречена на деградацію».

Самотність серед людей

Хтось вирішить, що більшої самотності, ніж у крижаній пустелі, зазнати не можна. Але самотність серед людей

іще страшніша. Важко висловити словами самотність людини у великому місті.

Хто може зрозуміти самотність забутого всіма мешканця вбогої квартири, який роками не одержує листів, який забув, що таке дружнє рукостискання й добре слово? А хто зрозуміє самотність багатія, який на свої гроші спроможний купити все, крім щастя й любові?

Знають самотність бомжі, які живуть у картонних коробках або під'їздах, які харчуються недоїдками зі смітєвих баків.

Нещодавно в одній з телепрограм показували одиноких людей похилого віку. Вони, забуті й безпорадні, доживали свій вік у напівзруйнованому притулку. Їхні порожні очі, які дивляться в нікуди, ще довго потім переслідували мене. Це були очі живих мерців. Згадував дідка на задньому плані, який під час зйомки тикав слабкими пальцями в клавіші піаніно, такого ж древнього, як і він сам. Він намагався підібрати мелодію християнського гімну «Що за Друга ми всі маєм».

У п'ятому розділі Євангелія від Івана ми читаємо про те, як Ісус ішов вузькими вулицями Єрусалима до купальні Віфесда біля Овечих воріт. Там Він побачив безліч хворих, що сподівалися на цілющу силу води. Ісус зауважив серед них нещасного, який без сторонньої допомоги не міг дістатися до води. Ісус запитав його: «Хочеш бути здоровим?» Паралізований відповів: «Так, Господи, але я не маю людини, яка опустила б мене в купальню». Довгих тридцять вісім років лежала ця безпорадна людина на вулиці, а поруч проходили жителі й гості Єрусалима. «Не маю людини», сказав він у результаті. У цього нещасного не було друзів.

Але у вас може з'явитися Друг, який буде вам рідніший за брата. Ісус Христос здатний змінити ваше життя:

наповнити його радістю, щастям і світлом. Люблять Христа й служать Йому мільйони людей в усьому світі. Розкрийте Йому серце, і Він стане вам ближче найближчої людини.

У кожному місті можна знайти християнську церкву. В ній можна зустріти чудових людей, поруч із ними втомленій від байдужості світу душі стане тепліше. Християни є в усіх прошарках суспільства. Зустріньтеся з ними, і вам здасться, що багатьох із них ви знаєте все життя.

Але спочатку необхідно покаяння в гріхах. Необхідно віддати Христу серце, присвятити Йому своє життя. Нехай Він захистить вас від гріха, прийме в Свою сім'ю. Вам знайдеться місце біля Його вогнища, що зігріває кожного, хто прийшов. Якщо сьогодні вам самотньо, благаю, прийдіть до Христа. Скільки благословень принесе вам дружба з Ним!

Самотність у стражданні

Є й такий рід самотності. Кілька років тому мені надійшов лист від радіослухачки. Вона впродовж п'яти довгих, болісних років, страждала на артрит і не могла ходити. Скорчена недугою, вона не могла ні випростатися, ні лягти – тільки сиділа. «Я багато днів провела одна, – писала вона. – Але ніколи не була самотня». Як же так? Її не залишав Христос! Ви не будете самотні з Христом, вашим Спасителем і Супутником.

Я звертаюся зараз до страждаючих на самоті, тих, що лежать на лікарняному ліжку. Христос може дарувати вам благодать і силу! І тоді навіть на одрі хвороби ви можете стати Його посланцем для інших. Ви можете стати заступником за інших у молитві – це одне з найбільших земних служінь, доступне людині.

Самотність скорботи

В одинадцятому розділі Євангелія від Івана ми читаємо про Марту та Марію. Лазар, їхній брат, помер. Ісус іще не прийшов. Вони стоять біля тіла брата й плачуть.

Можливо, і для вас увесь світ перетворився на одне велике кладовище. І на цьому кладовищі – лише одна могила рідної людини. Ви згадуєте, як стояли біля ліжка хворого й розуміли, що на ваших очах іде той, дорожче за кого немає на цьому світі. І самотність опанувала вашим серцем. У цей момент хотілося одного: щоб поруч опинився хтось сильніший за вас. На його руку можна було б опертися, він витер би ваші сльози. Він зміг би навіть змусити вас посміхнутися, шепнув би щось утішне. Це під силу тільки Ісусові. Біблія радить: «Покладіть на Нього всю вашу журбу, бо Він опікується вами!» (1 Петр. 5:7). Бог любить Своїх дітей. І якщо ви довіритесь Йому, віддасте Йому всього себе, Він розділить із вами ваше горе й допоможе встояти.

Самотність у гріху

Не можна забути й про цей вид самотності. У тринадцятому розділі Євангелія від Івана ми читаємо про Таємну вечерю. Ісус пророкує зраду Іуди. Вражені учні презираються. Іван запитав: «Хто це, Господи?» Ісус відповів: «Це той, кому, умочивши, подам Я куска». І коли Він, умочивши шматок хліба, подав його Іуді Іскаріоту, в того увійшов сатана. Тоді Ісус сказав йому: «Що ти робиш – роби швидше». У Біблії написано: «А той, узявши кусок хліба, зараз вийшов. Була ж ніч». Він вийшов, відійшов від Христа – і була ніч.

Можливо, колись ви знали радість і мир Божої сім'ї. Ви ще пам'ятаєте теплі стосунки з віруючими, відчуття

щастя й спокою в присутності Христа. Але ви згрішили. Залишили Христа й пішли в ніч. Тепер ви не там і не тут: ви віддалилися від християн, але не наблизилися до грішників. І Христос видається таким далеким. Самотність християнина, що згрішив, відрізняється особливою гіркотою.

Але ви можете розраховувати на прощення. Щоб повернутися в спілкування з Христом, треба сповідатися в гріхах і всім серцем відкинути їх: «Коли ми свої гріхи визнаємо, то Він вірний та праведний, щоб гріхи нам простити, та очистити нас від неправди всілякої» (1 Ів. 1:9).

Згодом вам може здатися, що грішити було не так уже й неприємно. Що ж, ви маєте рацію. Біблія визнає в гріху певну солодкість. Але ця солодкість ефемерна й смертельно небезпечна. Ймовірно, ви читали результати анонімних опитувань, присвячених прихованим гріхам. Після такого читання може відвідати думка: в світі повно гріхородників і грішніших за мене. Це правда, ви не самотні. Грішники складають на нашій планеті абсолютну більшість. Але чому тоді так самотньо тому, хто згрішив? Зараз ви в оточенні інших, але настане день, коли натопч, що поруч, зникне, і кожен, поодинці, з'явиться на суд Всемогутнього Бога. І ось тоді ви дізнаєтеся, що таке справжня самотність, пекельна самотність.

Непроникна темна завіса відокремлює тих, що йдуть шляхом гріха, від істини, добра й спілкування з іншими. Гріх нерозривно пов'язаний із темрявою і завжди закінчується нею. Самотність Іуди викликано темрявою гріха. У книзі Осії (4:17) Бог каже: «Прилучивсь до бовванів Єфрем, покинь ти його!» Побачивши ідолопоклонство й відступництво Єфрема, Бог наказує ізраїльському

народові залишити це плем'я на самоті, розірвати з ним усі зв'язки. «Усі ми блудили, немов ті овечки, розпоршились кожен на власну дорогу...» (Іс. 53:6). У кожного свій шлях – тут знову самотність стає наслідком гріха.

За годину до фатальної дуелі з Олександром Гамільтоном⁵ Аарон Берр⁶ у своїй бібліотеці в Нью-Йорку писав дочці: «Мудрець мав рацію, сказавши, що тільки дурні переконані, ніби самотність – це відсутність людей навколо». Самотність гріха Берр відчув ще до того, як натиснув курок і вчинив кривавий гріх. Мине всього кілька годин, і він стане ізгоєм суспільства, від нього відвернуться співгромадяни, на його політичній кар'єрі та честолюбних задумах буде поставлено хрест.

Тисячі й тисячі одиноких людей, що день у день несуть важкий тягар скорботи, тривоги, болю та розчарування, живуть навколо нас. Але воістину безмежна самотність душі людини, укоріненої в гріху.

Гріх, за який ви свідомо чіпляєтеся, владно тягне вас до самотності. Схаменіться! Прийдіть до підніжжя Христа, сповідайте свій гріх і залиште свій тягар там раз і назавжди.

Христос дасть вам сили подолати будь-який гріх і шкідливу звичку. Він знищить будь-які кайдани та пута. Але для цього вам потрібно покаятися, висповідатися й віддати себе в Його руки. І це може статися прямо зараз! У цю саму мить ви можете пізнати мир, радість і спілкування з Христом.

---

⁵ **Олександр Гамільтон** (1754–1804) – державний діяч США, один із творців Конституції США 1787 року. (Прим. ред.)

⁶ **Аарон Берр** (1756–1836) – політичний діяч США, у 1804 році викликав на дуель Олександра Гамільтона і застрелив його. (Прим. ред.)

Самотність Спасителя

Самотність пізнав навіть Ісус. На Пасху навколо Нього вирувало людське море. Радість передавалася від людини до людини, але Ісус «погорджений був, Його люди покинули, страдник, знайомий з хворобами, і від Якого обличчя ховали, погорджений, і ми не цінували Його... Направду ж Він немочі наші узяв і наші болі поніс, а ми уважали Його за пораненого, ніби Бог Його вдарив поразами й мучив... А Він був ранений за наші гріхи, за наші провини Він мучений був, кара на Ньому була за наш мир, Його ж ранами нас уздоровлено! Усі ми блудили, немов ті овечки, розпорошилися кожен на власну дорогу, і на Нього Господь поклав гріх усіх нас!» (Іс. 53:3–6).

Ісус був самотній. Він прийшов до Своїх, і вони не прийняли Його: «Це ж сталося усе, щоб збулися писання пророків. Усі учні тоді залишили Його й повтікали...» (Мт. 26:56). Він був залишений не тільки людьми, які супроводжували Його. У годину відчаю і Бог залишив Його, бо Ісус поніс на хрест наші гріхи, покладені Богом на Нього. Страждання й пекельні муки Ісус терпів за вас і за мене.

Пекло, врешті-решт, є вічна розлука з Богом. Це місце найбільшої самотності в усьому всесвіті. Але Ісус прийняв ці пекельні страждання за вас і замість вас. Покайтеся, повірте в Христа, звертається Бог до кожного з нас, прийміть Його, і тоді ви ніколи не зазнаєте горя, самотності й пекельних мук.

«Бо кожен, хто покличе Господнє Ім'я, буде спасений» (Рим. 10:13).

ГЛАВА 7

ЩО НА НАС ЧЕКАЄ ПІСЛЯ СМЕРТІ?

...Між мною та смертю не більше кроку!

1 Самуїла, 20:3

Кажуть, що життя – лише підготовка до смерті. Псалмоспівець запитував: «Котрий чоловік буде жити, а смерті не бачитиме?...» (Пс. 89:49).

Ми живемо в епоху вільнодумства й сміливих експериментів у різних галузях. Ми прагнемо змінити світ і його закони за допомогою знань, науки, винаходів, відкриттів, філософії та матеріалістичного мислення. Багато зусиль уже було витрачено, щоб звести на престол таких псевдобогів, як гроші, слава, людський розум, але як би ми не старалися, підсумковий результат буде той самий: «людям призначено вмерти один раз...» (Євр. 9:27).

Смерть нас оточує з усіх боків. Виття сирени машини «швидкої допомоги», реклама похоронних бюро, кладовища, повз які ми часто проїжджаємо, катафалки на дорогах... Усе це – нагадування про те, що коса смерті будь-якої хвилини може підсікти й нас. Ніхто не знає свого часу, але кожен знає, що він може пробити в будь-яку мить.

Хтось влучно зауважив: «Лише одне про життя можна сказати з упевненістю – що воно закінчується смертю». Оскар Уайльд висловив цю думку по-своєму: «Пережити

в наші дні можна що завгодно – крім смерті». Останніми роками виходить дедалі більше книг про смерть. Великою популярністю користуються розповіді людей, які пережили клінічну смерть. Замість того щоб шукати шлях примирення з Богом, люди відвідують заняття, присвячені науці вмирати. Там їх вчать приймати смерть як природну частину людського існування. Якщо вдуматися, то всі люди нагадують засуджених до смертної кари, які чекають на виконання вироку. І не так важливо, як і коли ми помremo, головне питання – куди ми підемо після смерті.

Вранці людина сідає за кермо машини й не знає, що ця поїздка в її житті остання (щороку в середньому близько сорока тисяч американців гинуть у автокатастрофах). Незважаючи на всі запобіжні заходи, ще 469 тисяч осіб гинуть у власних оселях від нещасних випадків, перебуваючи, як їм здається, в цілковитій безпеці. У той час як стільки говориться про успіхи в медицині й велике число фахівців зайняті заходами безпеки, смерть продовжує косити людей. Зрештою, вона завжди перемагає.

Учені за останні століття відвоювали в смерті кілька років життя, але вона, як і раніше, чекає на кожного з нас, а середня тривалість життя сьогодні не набагато перевищує біблійні сімдесят років.

Від серцевих хвороб і раніше вмирили в розквіті віку багато наших співгромадян. Життя тисяч людей забирає рак. Захворювання крові й раніше несли смерть, хоча медицина й скоротила число помираючих від них. Герпес і СНІД – хвороби 80-х у США. Вони поширюються по всьому світу. Якими б оптимістичними не були прогнози, на скільки б не збільшилася тривалість життя в порівнянні з 1900 роком, як би не змінювалася кількість убивств,

самогубств та інших форм смерті, факт залишається фактом – усім нам доведеться зустрітися з нею.

Битва завдовжки в життя

Боротьба зі смертю починається від самого народження. Мама впродовж перших років життя свого малюка ні про що так не дбає, як про захист його здоров'я. Тут і турбота про їжу, одяг, оточення дитини, і візити до лікарів, і щеплення. Але, незважаючи на всі ці заходи, вмирати дитина починає від самого народження.

Мине порівняно небагато часу, й у дорослому організмі з'являться перші симптоми в'янення й розкладання: дантист виявить карієс, ослабне зір, і, як наслідок, з'являться окуляри на носі, зморшки на шкірі, сутулість, сповільниться крок, хода стане менш упевненою. З роками наші кістки стануть більш крихкими, підвищиться стомлюваність. Це смерть наблизилася до нас іще на один крок, а ми навіть не помітили.

Ні, звичайно, медичне страхування, при необхідності – госпіталізація, допоможуть на час повернути втрачені сили, пом'якшать удар. Можна завбачливо застрахувати життя, щоб після смерті були гроші на похорон і погашення боргів. Але з придбанням такої страховки знову приходиться думка, що наше життя – постійна боротьба зі смертю та думкою про неї. Здається, що ми беремо участь у забігу, й мета його – перехитрити смерть, виграти в неї ще трохи часу. Але скільки б сил ми до цього не доклали, смерть все одно виявиться сильнішою.

Нам дістався таємничий суперник! Його так само важко зрозуміти, як саме життя. Життя в різноманітних проявах, втілене в рослинах, тваринах, людях, звично оточує нас з усіх боків і вражає своєю строкатістю, тільки

коли ми замислюємося про нього. При цьому його таємницю не розкрито, ми не можемо ні відтворити життя, ні по-справжньому пояснити. Смерть теж із великими труднощами піддається поясненню, хоча в її реальності сумніватися, на жаль, не доводиться. Ми не любимо говорити про неї, рідко замислюємося про її значення. Ми радіємо зародженню нового життя, народженню дитини. Але ось людина померла, ще одне життя закінчилося, і ми всіма силами намагаємося забути про це, налаштуватися на щось позитивне.

Зараз населення нашої планети становить приблизно 6,4 мільярди людей. Через сто років майже всі вони помруть, почуття покинуть тіла цих людей. Але що буде з їхніми душами – головною і безсмертною частиною особистості? Ось це дійсно таємниця. Що йде з тіла зі смертю? Куди йде?

Чому люди відкидають Бога?

Кілька років тому в місті Денвер, штат Колорадо, помер один журналіст. Але перед смертю він записав на магнітофон звернення до тих, хто прийде проваджати його в останню путь. «Ось ви й у мене на похоронах, – звучав із динаміків знайомий для багатьох голос. – Я атеїст зі стажем і завжди зневажав усю цю богословську нісенітницю. Священики боягузи, що ховаються за моральні принципи. Чудеса – плід їхньої уяви. Якби сьогодні чотирьох репортерів послали висвітлювати страту й вони так само перебрехали б факти, як це зробили євангелісти в Біблії, їх вигнали б із газети в шию. Я не хочу, щоб мене ховали під духовні піснеспіви. Нехай моїми похоронами керує розум, а не сліпа віра».

Як ці слова не схожі на проникливий опис таїнства смерті Альфреда Теннісона в його вірші «В пам'ять...»

(«In Memoriam A. N. H.»): «Правиця Божая на ньому, він засинає міцним сном...»

Протягом двох тисяч років у кожному поколінні з'являються огудники церкви, Священного Писання та Ісуса Христа. Без пред'явлення будь-яких доказів вони повстають на Бога. Джордж Бернард Шоу, Роберт Інгерсолл, Б. Ф. Скіннер, а з ними безліч інших мислителів аргументовано намагалися вигнати з людських умів страх смерті.

Є опис смерті в джунглях, де життя людей вільне від будь-якої «богословської нісенітниці», адже про Ісуса Христа ці люди навіть не чули. Яке ж ставлення до смерті там? У деяких племенах старих проганяють у джунглі, щоб їх там розтерзали дикі звірі й молоді члени племені не бачили б їхньої смерті. В інших племенах ті, що оплакують близьку смерть свого родича, знімають одяг і розфарбовують тіла білою фарбою на знак жалоби. Жінки співають сумні пісні й голосять, сповіщаючи іншим членам племені про те, що душа вмираючого готується залишити тіло. Смерть у суспільстві, яке не зазнало християнського впливу, пройнята жахом і страхом. Серед мусульман прийнято з нетерпінням очікувати приходу смерті, оскільки вони переконані, що правовірним, тобто тим, хто вбивав невірних, воював за свою віру, смерть несе благо й задоволення.

Порівняйте все вищеописане зі смертю християнина. Прихід Ісуса Христа на землю став початком нового ставлення до смерті. Люди завжди бачили в смерті ворога, але Ісус Христос здобув над нею перемогу й, як написано в Біблії, вирвав у неї жало. Ісус Христос не прикрашав дійсність і спонукав людей заздалегідь готуватися до неминучої смерті. Господь сказав: «І не лякайтеся тих, хто тіло вбиває, а душі вбити не може; але бійтеся більше

того, хто може й душу, і тіло вам занапастити в геєнні» (Мт. 10:28).

Я згадую, як Хеллен Моркен на смертному одрі, в оточенні чоловіка й дітей, співами зустрічала кінець свого земного життя. Так вона й пішла у вічність – із хвалою Богові на устах. Я згадую святих, описаних Олександром Смеллі в книзі «Люди заповіту». Автор розповідає про християн, які жили в середньовічній Шотландії за часів гонінь, коли смерть за віру ніяк не можна було назвати швидкою та безболісною. У ті люті часи ще не існувало таких «гуманних» видів страти, як електричний стілець, розстріл або смертельна ін'єкція. У ті часи перед смертю людей мучили: викручували пальці, катували «іспанським чоботом», підвішували за ребра й четвертували. Не дивно, що перед смертю герої книги Олександра Смеллі відчували страх. Але кожен із них зустрів смерть мужньо й помер із радістю, передчуваючи зустріч зі своїм Спасителем.

Біблія говорить про існування двох смертей: смерті тіла та смерті вічної. Ісус Христос закликав людей боятися вічної смерті більше, ніж смерті тіла. Під вічною смертю Він розумів пекло, остаточне відлучення від Бога. Він указував, що смерть тіла ніщо в порівнянні з вічною смертю душі, яка зберігає й у вічності всі риси особистості.

Смерть святого

Тому, хто прагне дізнатися про смерть більше, варто звернути увагу на слова людей, вимовлені перед самою смертю.

«Тягар гріха великий. Слава Богові за внутрішні сили» (Метью Хенрі⁷).

---

⁷ Метью Хенрі – біблійний богослов 18 століття.

«Наш Бог – Бог, який рятує, Він врятує мене від смерті» (Мартін Лютер).

«Живіть у Христі, живіть у Христі, і ваша плоть не злякається смерті» (Джон Нокс⁸).

«Бог із нами! Що може бути краще? Прощавайте! Прощавайте!»

«Мені боляче, але на душі в мене мир. Я спокійний» (Річард Бакстер⁹).

«Коли мене не стане, поменше говоріть про доктора Керрі, більше говоріть про його Спасителя» (Вільям Керрі, місіонер).

«Я не втомився ні від роботи, ні від життя. Але коли Христос покличе мене до Себе, я зрадію, як хлопчик, якому більше не треба ходити до школи» (Едонірам Джадсон).

Наскільки відрізняються останні слова християнина, що сповідав свої гріхи, по вірі прийняв спасіння Ісуса Христа, від слів людей невіруючих!

У моєму коледжі англійську мову та літературу довгі роки викладала доктор Еффі Джейн Уїллер. Вона була відома благочестивою вдачею й знанням свого предмету. У травні 1949 року д-р Уїллер написала д-ру Ердману, директору коледжу, своїм колегам і колишнім студентам листа: «Я дуже рада за надану можливість звернутися до всіх вас раніше, ніж ви роз'їдетесь на канікули. Я хочу, щоб ви знали те, про що я сама дізналася лише тиждень тому. Мій лікар після довгого обстеження нарешті поставив мені діагноз: неоперабельний рак. Якби він був християнином, то не був би так уражений цією звісткою й не зволікав би так довго, шукаючи можливості повідомити

---

⁸ **Джон Нокс** (1505–1572) – проповідник реформатської церкви.

⁹ **Річард Бакстер** (1615–1692) – англійський пуританський проповідник і богослов.

мені про це. Він знав би, як знаємо ми з вами, що й життя, й смерть можна прийняти як дар згори. Для цього треба жити за волею Бога й у Його присутності. Якщо Господь призначив мені незабаром постати перед Ним, я зроблю це з радістю. Будь ласка, не сумуйте по мені жодної хвилини. Я не хочу говорити холодне „прощайте“, я скажу вам обнадійливе „до побачення“. Адже ми ще побачимося, і я буду серед тих, що зустрічатимуть вас біля входу в небесну обитель. Моє серце сповнене любові до кожного з Вас. Еффі Джейн Уїллер».

Через два тижні після того, як цей лист був написаний, Еффі Джейн Уїллер постала перед своїм Господом і Спасителем, який дотримав Своєї обіцянки й відібрав жало в смерті (див. 1 Кор. 15:55–57).

Поки йшла робота над цією главою книги, я отримав поштою чотири листи. Один був від 94-річного праведника, який усім серцем бажає прийти в присутність Господа й більше з Ним не розлучатися. Інший лист надійшов від ув'язненої, яка чекає на виконання смертного вироку. Вона стала віруючою шість років тому й тепер, перед лицем смерті, з нетерпінням чекала свого повернення в небесний дім і в Його славу. Ще два листи надійшли від жінок, які втратили нещодавно чоловіків. Вони прожили довге подружнє життя: чоловік однієї з них помер, трохи не доживши до сорок дев'ятої річниці весілля. Обидві вони думками вже перебували там, за межею смерті, й передчували радісну зустріч із Богом і рідними людьми.

Дуайт Моуді, перебуваючи на смертному одрі, сказав: «Час мого тріумфу настав, мене чекає вінець! Вінець слави!»

Біблія вчить про безсмертя душі. Ваша душа вічна, вона ніколи не помре. Та частина вашої істоти, яка мислить, відчуває, мріє, сподівається, ваше справжнє «я»,

ваша особистість ніколи не помре. Біблія стверджує, що душа буде існувати вічно в раю або в пеклі. Якщо ви не християнин, каже Біблія, й не народжені згори, то ваша душа відправиться в місце, яке Христос називає пеклом, де вона чекатиме Божого суду.

Неприємна тема

Я визнаю, що пекло – не найприємніша тема для розмови. Вона непопулярна, викликає суперечки й розбіжності. Під час моїх поїздок країною, на зустрічах із людьми, які шукають духовну істину, я завжди присвячую один вечір розмові на цю тему. Після подібних зустрічей у газети зазвичай приходять численні листи читачів. У них вони обговорюють запропоновану мною тему. В Біблії про пекло говориться доволі багато. У студентських містечках у різних частинах Америки мені часто ставлять запитання: «Що означає пекло? Там дійсно горить вогонь?» Мені, як служителю церкви, доводиться відповідати на ці запитання. Я не можу обійти їх мовчанням, навіть якщо мої пояснення викликають у людей неприйняття. Я вважаю, що вчення про пекло – одне з найбільш важких християнських учень.

Є ті, хто вважає, що врешті-решт усяка душа врятується. Раз Бог є любов, Він жодну душу не пошле в пекло навіки. Такі люди переглядають зміст слова «вічний», «перебуває довіку». «Вічний», в їхньому розумінні, не означає «назавжди». Однак вічне відлучення від Бога позначається тим самим грецьким словом, яке вживали автори Нового Заповіту для позначення вічності на небесах. У грецькій мові тривалість радості праведників і покарання неправедних передається одним і тим самим словом.

Деякі богослови вчать, що після смерті люди, що відмовилися прийняти Божий план спасіння, просто будуть

знищені й перестануть існувати. Але, вивчивши Біблію, я не знайшов підтверджень цим ученням. Біблія вчить, що, незважаючи на нашу долю у вічності, наші душа й особистість збережуться і будуть існувати вічно.

Також є вчення, що можливість врятуватися залишається й після смерті, Бог дає другий шанс. У текстах Біблії я не знайшов підстав для такого вчення. Знову й знову вона застерігає нас: «Ось тепер час приємний, ось тепер день спасіння!» (2 Кор. 6:2).

Що ж говорить Біблія

Можна навести безліч уривків із Біблії на підтвердження вчення про пекло й про те, що кожний, хто свідомо відмовляється визнавати Христа своїм Господом і Викупителем, буде мучитися в полум'ї (див. Лк. 16:24):

«...А хто скаже дурний, підпадає геєнні огненній» (Мт. 5:22).

«Пошле Людський Син Своїх Анголів, і вони позбирають із Царства Його всі спокуси, і тих, хто чинить беззаконня, і їх повкидають до печі огненної, буде там плач і скрегіт зубів!» (Мт. 13:41, 42).

«Так буде й наприкінці віку: Анголи повиходять, і вилучать злих з-поміж праведних, і їх повкидають до печі огненної, буде там плач і скрегіт зубів!» (Мт. 13:49, 50).

«Тоді скаже й тим, хто ліворуч: „Ідіть ви від Мене, прокляті, у вічний огонь, що дияволів та його посланцям приготований“» (Мт. 25:41).

«...А половину попалить ув огні негасимім» (Мт. 3:12).

«...В огні полум'яному, що даватиме помсту на тих, хто Бога не знає, і не слухає Євангелії Господа нашого Ісуса. Вони кару приймуть, вічну погибіль від лиця Господнього та від слави потуги Його...» (2 Сол. 1:8, 9).

«...Той питиме з вина Божого гніву, вина незмішаного в чаші гніву Його, і буде мучений в огні й сірці перед Анголами святими та перед Агнцем. А дим їхніх мук підійматиметься вічні віки. І не мають спокою день і ніч усі ті, хто вклоняється звірині та образу її, і приймає знамено ймення його» (Об. 14:10, 11).

«Смерть же та ад були вкинені в озеро огняне. Це друга смерть, – озеро огняне. А хто не знайшовся написаний в книзі життя, той укинений буде в озеро огняне...» (Об. 20:14, 15).

«А лякливим, і невірним, і мерзким, і душогубам, і розпусникам, і чарівникам, і ідолянам, і всім неправдомовцям, – їхня частина в озері, що горить огнем та сіркою, а це – друга смерть!» (Об. 21:8).

Але я вже чую заперечення: «Я не вірю в пекло! Я вірю в Нагірну проповідь». Добре, звернімося до Нагірної проповіді, і там ми знайдемо такі слова: «Коли праве око твоє спокушає тебе, – його вибери, і кинь від себе: бо краще тобі, щоб загинув один із твоїх членів, аніж до геєнни все тіло твоє було вкинене. І як правиця твоя спокушає тебе, – відітни її й кинь від себе: бо краще тобі, щоб загинув один із твоїх членів, аніж до геєнни все тіло твоє було вкинене» (Мт. 5:29, 30).

У цьому уривку ми знаходимо абсолютно ясне вчення Ісуса Христа про пекло. Ісус Христос розповідав притчі, пояснював Своє вчення прикладами й багаторазово застерігав про небезпеку гріховного та лицемірного життя на землі.

Пекло на землі

Порочні люди, безсумнівно, ще в земному житті починають відчувати щось подібне до пекельних мук. Біблія

говорить: «...знайте, що ваш гріх знайде вас!» (Чис. 32:23). І ще в Біблії говориться: «...хто сіє для власного тіла свого, той від тіла тління пожне. А хто сіє для духа, той від духа пожне життя вічне» (Гал. 6:8). Однак ми бачимо повсюди й іншу картину: коли деякі злі люди начебто процвітають, а праведні, навпаки, страждають за свою праведність. Біблія вчить нас, що настане час справедливого суду, коли кожен отримає відповідно до своїх справ.

Чи віддасть люблячий Бог людину до пекла? Так! Саме тому, що Бог справедливий. Але Він не пошле людину в пекло зі Своєї волі. Людина сама прирікає себе на це, відмовляючись від Божого спасіння. Зі Своєї любові й милості Господь пропонує людині шлях спасіння від Свого гніву й відкуплення від гріха, Він вселяє в серці надію та сподівання небесних благ. Але людина через свою сліпоту, недолугість, упертість, егоїзм і потяг до гріховних насолод відмовляється від запропонованого Богом і тим самим обирає шлях вічного прокляття.

Припустімо, що я хворий і викликав лікаря. Він прийшов і виписав мені ліки. Але я вирішую не звертати уваги на його поради й не приймаю ліки. Через кілька днів я викликаю лікаря знову, і він виявляє, що мені стало ще гірше. Хіба можна дорікати за це лікареві, хіба можна його робити відповідальним за погіршення мого стану? Він поставив діагноз і виписав ліки. Але я відмовився від них!

Точно так само Бог виписує людському роду засіб від його хвороб. Цей засіб виражається в нашій особистій вірі та відданості Ісусові Христу. Потрібно народитися згори, про це ми ще поговоримо в наступному розділі. Якщо людина добровільно відмовляється від ліків, вона відповідає за наслідки; і тут нема за що звинувачувати Бога. Хіба Господь винен у тому, що ми відкидаємо Його ліки?

Людина, що відмовилася вірити в життя після смерті, в небеса, пекло й те, що Біблія говорить про них, прийде до тьми у вічному житті й зрозуміє, як вона помилялася, але буде вже пізно. Одного разу журнал «People» опублікував пораду знаменитого на всю країну гравця в азартні ігри Лема Банкера: «Коли робите ставку, думайте не про те, скільки ви хочете виграти, а про те, скільки готові програти». Ви можете собі дозволити програти власну душу?

Мене запитують: «А що собою являє пекло?» У грецькій Біблії пекло позначається чотирма словами. Одне з них «шеол». Воно зустрічається в Старому Заповіті тридцять один раз. Це слово означає невидимий стан, пов'язаний зі скорботою, болем і руйнуванням.

Друге грецьке слово, «хадес», зустрічається десять разів у Новому Заповіті. Означає те ж, що «шеол» в Старому Заповіті. З ним асоціюються такі поняття, як суд і страждання.

Третє слово, «тартар», вживається лише один раз у Другому посланні апостола Петра (2:4), де йдеться про те, що ангели, які грішили, будуть вкинуті в тартар. Воно вказує на місце суду, в'язницю, де панує пекельний морок.

Четверте слово, «геєна», зустрічається в Новому Заповіті одинадцять разів. Це слово для позначення пекла Ісус Христос запозичив у долини Еннумової, де за Його часів, за стінами Єрусалима, на звалищі, безперервно горіли нечистоти й сміття.

Дехто запитує: «Невже в пеклі буде горіти справжній вогонь?» Навіть якщо це не вогонь у буквальному сенсі, то це щось іще більш страшне. Ісус не став би перебільшувати. Без сумніву, в Біблії слово «вогонь» багаторазово вживається в фігуральному сенсі. Сам Бог був у образі вогню.

Коли Мойсей побачив терновий кущ, він здивувався, що кущ горить вогнем, але не згоряє. Трьох єврейських отроків було вкинуто до вогненної печі, але вогонь не торкнувся їх, жодна волосина на їхніх головах не згоріла.

З іншого боку, Біблія говорить про лихослів'я, про наш язик, який «сам запалюється від геєни» (Як. 3:6). Зрозуміло, що йдеться тут не про буквальне згоряння. Та як би слово «вогонь» ні використовувалося, буквально або алегорично, страшна реальність при цьому не змінюється. Якщо навіть у пеклі немає справжнього вогню, Бог, використовуючи символічну мову, вказує на щось іще більш страшне, ніж звичайний вогонь.

Відлучення від Бога

По суті, пекло означає відлучення від Бога. Це друга смерть, коли душа навічно відділяється від світла, радості, добра, справедливості й щастя. У Біблії міститься багато описів того страшного стану, в якому опиняється душа за хвилину після смерті.

Здається, що люди намагаються приготуватися до чого завгодно, крім смерті. Ми заздалегідь думаємо про освіту. Готуємося до бізнес-кар'єри, до шлюбу, до старості. Ми готуємося до чого завгодно, крім тієї хвилини, коли нам доведеться вмирати. Хоча Біблія нагадує, що людині один раз належить померти.

Смерть – подія, яка відбувається з кимось, але не з нами. Смерть зрівнює в правах усіх людей. Вона позбавляє багаття мільйонів, а жебрака – його лахміття. Вона виліковує від жадібності й назавжди втихомирює пристрасті. Людям хотілося б не думати про неї, але зіткнутися з нею доведеться кожному: князям і селянам, дурням і мислителям,

убивцям і святим. Смерть не дивиться на вік і класову приналежність. Всі люди бояться її.

Деніел Вебстер¹⁰ наприкінці життя розповідав, як одного разу був присутній на богослужінні в церкві в одному селищі. Пастором там був простодушний і благочестивий старий. Після молитов і євангельського читання він звернувся до парафіян з простими й проникливими словами: «Друзі мої, нам усім доведеться померти, проте лише один раз». Деніел Вебстер згадував: «Ці слова можуть здатися сторонньому слухачеві мало значущими, але для мене вони стали справжнім одкровенням».

Зустріч зі смертю

Легко думати про смерть інших, але важко уявити свою власну зустріч із нею. Коли ми бачимо солдатів, що відправляються на фронт, читаємо про ув'язненого, засудженого до страти, або відвідуємо смертельно хворого друга, ми відчуваємо якусь особливу урочисту печаль, що огортає цих людей. Смерть належить зустріти всім, і час для зустрічі вона вибере сама. Всі інші зустрічі в житті багато в чому залежать від нас: на них можна прийти або відхилити їх, приймаючи наслідки свого вчинку. Але на зустріч зі смертю не можна не з'явитися. Ця зустріч відбудеться лише один раз, але відбудеться неодмінно.

Якби смерть нашого тіла була єдиним наслідком життя, проведеного далеко від Бога, боятися нам особливо було б нічого. Але Біблія попереджає нас про другу смерть, яка назавжди розлучає з Богом.

Однак у смерті є й світла сторона. Як Біблія пророкує пекло грішникові, так само вона обіцяє рай праведному.

---

¹⁰ Деніел Вебстер (1782–1852) – американський юрист і оратор.

Святий – це прощений грішник. Звістку про рай прийняти набагато легше, ніж звістку про пекло. Щоправда, в Біблії говориться й про те, й про інше.

При переїзді на нове місце проживання завжди цікаво дізнатися про людей, що живуть у цьому районі. Незайвими були б відомості про міські дороги, заводи, парки, озера, школи й багато що інше. Коли мова заходить про вічну оселю, нам потрібно дізнатися про неї якомога більше. Потрібні нам відомості містяться в Біблії. При думці про рай, описаний у Книзі книг, земне життя раптом втрачає свою масштабність. Християнин певною мірою може відчутися в Царстві Небеснім уже тут, на землі. Він володіє душевним миром, його совість спокійна, він примирився з Богом. Посеред тривог і негараздів у його серці живе радість, яка не залежить від зовнішніх обставин.

Небеса існують

Біблія обіцяє християнинові після смерті рай. У Джона Квінсі Адамса, у віці 94 років, запитали, як він почуватися. «Прекрасно! – відповів він. – Ось тільки моя земля хатина зовсім занепала». Навіть якщо стіни «оселі», в якій ми живемо, проточені термітами хвороб і старості, ми, християни, можемо зберегти сили й упевненість у майбутньому. Їх дає Ісус Христос, навчаючи, що рай існує.

Можна навести безліч уривків із Писання, але найбільш яскравий опис раю міститься в Євангелії від Івана (14:2, 3): «Багато осель у домі Мого Отця; а коли б то не так, то сказав би Я вам, що йду приготувати місце для вас? А коли відійду й приготую вам місце, Я знову прийду й заберу вас до Себе, щоб де Я – були й ви». Апостол

Павло був настільки впевнений в існуванні раю, що сказав: «...ми ж відважні, і бажаємо краще покинути дім тіла й мати дім у Господа» (2 Кор. 5:8).

Як відрізняються очікування християнина й агностика! Боб Інгерсолл на похороні брата сказав: «Життя – лише вузька завіса між холодними й млявими вершинами двох вічностей. Ми марно намагаємося заглянути за неї. Ми кричимо, але у відповідь чуємо лише відлуння».

Апостол Павло, на відміну від людей невіруючих і не впевнених у існуванні раю, повторював: «ми знаємо», «ми впевнені», «ми маємо тверде сподівання». Біблія говорить, що Авраам «чекав... міста, що має підвалини, що Бог його будівничий та творець» (Євр. 11:10).

Багато людей ставлять мені запитання: «Чи вірите ви, що рай дійсно існує?» Так! Ісус Христос сказав: «Я йду приготувати для вас місце». Біблія вчить, що Енох і Ілля за життя піднеслися на небо, і те місце, де вони зараз перебувають, так само реальне, як Гаваї, Швейцарія або Віргінські острови.

«Де знаходиться рай?» – запитують мене. Святе Писання не говорить про його місцезнаходження. І нам не треба цього знати. Про рай у Біблії сказано достатньо, щоб ми знали: одного разу Небеса візьмуть спасених, і Христос зустрине їх біля брами.

Чудова країна

Біблія підкреслює, що рай – царство краси. У Біблії він описується як «дім Божий», «місто», «спадщина», «слава».

Можливо, вас цікавить, чи впізнаємо ми один одного в раю. У деяких біблійних віршах говориться, що настане момент великого воз'єднання, коли ті, хто прийшов пізніше, зустрінуться з тими, хто опинився там раніше.

Часто ставиться також запитання про порятунок дітей. Так! Біблія зазначає, що Господь не ставить дітям у провину їхні гріхи, вчинені до певного віку. У Біблії містяться уривки, які дають зрозуміти, що Бог покриває гріхи дітей до тих пір, поки вони самі не стануть відповідальними за свої вчинки.

Біблія також учить, що рай буде місцем загального розуміння, глибинного пізнання речей, які ми не могли осягнути в земному житті.

Ісаак Ньютон у похилому віці так відповів на похвалу своїй вченості: «Я, як дитина на морському березі, підбираю то камінчик, то мушлю, а переді мною розстеляється великий океан непізнаної істини».

Томас Едісон одного разу зізнався: «Я не знаю й мільйонної частки від відсотка істини».

У раю перед нами відкриваються багато Божих таємниць: знайдуть пояснення душевні страждання, скорботи, розчарування. Ми зрозуміємо, чому Бог мовчав, коли багато людей чекали від Нього відповіді. Елі Вессель визначав вічність як місце, «де на запитання є відповіді». В Євангелії від Івана Ісус каже: «Ні про що ж того дня ви Мене не спитаєте» (Ів. 16:23). Просто на всі запитання нам будуть дані відповіді.

Багато людей запитують: «Що ж ми будемо робити в раю? Сядемо на одному місці й вічність будемо насолоджуватися райським достатком?» Ні. Біблія говорить про служіння Богові. У нас буде справа. Всім серцем ми будемо славити Його. Біблія говорить: «І жодного прокляття більше не буде. І буде в ньому Престол Бога та Агнця, а раби Його будуть служити Йому» (Об. 22:3).

Це буде час радості, служіння, сміху, пісень і уславлення Господа. Уявіть, що ви служите Богові вічно й невтомно.

Постати перед Христом

Біблія вчить, що душа людини, розлучившись із тілом, постає перед лицем Господа. У момент смерті християнин постає перед лицем Христа. Там його душа чекає воскресіння, тобто з'єднання з тілом.

Часто запитують: «Як можуть ожити поховані або спалені тіла?» Бог відає, Він знає, як люди виглядали за життя. Нові тіла, які ми знайдемо, будуть тілами слави й уподібняться тілу Христову. Таке тіло буде вічним. Воно не знатиме ні сліз, ні сердечного болю, ні трагедії страждання, ні хвороби, ні смерті й втоми. Воно буде новим, але впізнаваним.

Уявіть картину двох вічних світів. Кожен нащадок Адама в підсумку виявиться або в одному, або в іншому світі. Велика таємниця оточує ці світи, але Біблія недвозначно стверджує, що один світ буде сповнений страждань і печалі, інший – світла та слави.

Ми розглянули основні проблеми роду людського. На перший погляд, вони дуже складні й здаються нерозв'язними, але, по суті, відповідь проста. У нас була можливість переконатися, що причину цих проблем можна назвати одним коротким словом «гріх». Недостатньо просто вважати, що майбутнє людини без Бога жахливе. Недостатньо просто проаналізувати наші проблеми й розумом погодитися з Божим задумом. Бог готовий допомогти людині, але й людина повинна, зі свого боку, теж зробити щось. Про це ми поговоримо в наступних главах.

ЧАСТИНА ДРУГА

**ЗАПРОПОНОВАНЕ
РІШЕННЯ**

ГЛАВА 8

НАВІЩО ПРИЙШОВ ХРИСТОС?

Із усього вже сказаного можна було зробити висновок про руйнівні масштаби гріха. Саме цим коротким словом називається причина всіх бід, печалей і страхів людини. Гріх став частиною людської природи. Він порушив внутрішню гармонію людського життя. Внаслідок гріха людина втратила своє колишнє благородство. Гріх штовхає її в тенета диявола.

Гріх, у кінцевому підсумку, став джерелом усіх розумових відхилень і хвороб людей, руйнувань і воєн. Він викликає безумство й отруює серце. Біблія описує його як смертельну хворобу, що вимагає радикального лікування. Гріх подібний до блукаючого смерчу, виверження вулкану, буйного божевільного, що втік із психіатричної лікарні, бандита в пошуках здобичі, голодного лева, що йде по сліду жертви. Його можна уподібнити вражаючій блискавці, сипучим піскам, хворобі, що точить людську душу. Він немов вигрібна яма, повна нечистот, яка заражує все навколо, всі сфери життя.

Хтось сказав: «Або гріх утримає вас від Біблії, або Біблія утримає від гріха».

Упродовж століть люди блукали в духовних потемках, засліплені гріхом, змушені шукати вихід навпомацки. Людині потрібен був провідник, здатний вивести її з розумового тупика, лабіринту моральних дилем, відімкнути

тюремні ворота й визволити з диявольського ув'язнення. Безнадійні блукачі, люди, спрагли правди, вболіваючи духом, очікували на допомогу. А диявол тим часом святкував свою велику перемогу, здобуту ним у Едемському саду.

І первісні люди, і представники великих цивілізацій Єгипту, Греції, Риму намагалися знайти відповідь на питання: «Як мені вирватися з пут гріха? Як стати краще? Де взяти сили? Куди йти? Як упоратися з гріхом, цією капостю? Як угамувати цей шквал? Як виправити становище, в якому я опинився? Якщо є вихід, як його знайти?»

Відповідь Біблії

Біблія, як ми вже говорили, вчить, що Бог є любов. Він хоче допомогти людям, урятувати їх. Він хоче звільнити людину від прокляття гріха. Як? Бог справедливий, праведний і святий. Він із самого початку попередив людину про наслідки послуху дияволу, про те, що це принесе їй фізичну й духовну смерть. Людина, знаючи це, вирішила не послухатися Бога. І тоді або людині потрібно було померти, або Богові визнати Себе неправдивим. Але Він Бог і не міг відмовитися від Свого слова. Його Божественна природа не дозволяла Йому сказати неправду. Він дотримав Свое слово. А людина, яка навмисно порушила Його волю, була вигнана з присутності Божої. І пішла слідом за дияволом.

Тепер, після того як людина прирекла себе на смерть, потрібен був новий шлях. Уся суть людини виявилася спотвореною гріхом. Людина повстала проти Бога. Багато хто й до цього дня відмовляється визнавати Боже існування, засліплений тією ж хворобою, від якої походять усі наші проблеми.

Але ще в Едемському саду Бог дав людині підставу для надії. Він попередив диявола й обіцяв людині: «І Я покладу ворожнечу між тобою й між жінкою, між насінням твоїм і насінням її. Воно зітре тобі голову, а ти будеш жалити його в п'яту» (Бут. 3:15). «Воно зітре тобі голову» – у цю фразу вкладено підставу для надії. «Воно зітре тобі голову» – це означає смерть. «У п'яту» означає тимчасове страждання. Такою була Божа обіцянка. На неї людині й потрібно було сподіватися. Бог пообіцяв прихід Спасителя в майбутньому. Бог дав людині надію. І упродовж століть ця надія допомагала людині встояти.

І це ще не все. Протягом тисячоліть людської історії Бог давав людям також інші приводи для надії. У Старому Заповіті записано обіцянку Бога врятувати людину, якщо вона житиме надією на прихід спасителя. Уже тоді Бог почав готувати людей до того, що тільки замісна жертва може дарувати їм порятунок. За людське позбавлення від пут гріха повинен був заплатити хтось інший.

Повернення в Едем

Перенесімося силою уяви до Райського саду. Бог сказав: «У день, в який ти скуштуєш від нього (від дерева пізнання добра й зла), смертю помреш». І людина скуштувала від цього дерева й померла.

Уявіть, що Бог сказав: «Адаме, ти припустився помилки, невеличкої похибки. Але на перший раз Я тебе прощаю. Більше так не роби». Тоді Бог став би брехуном. Він уже не був би святим і справедливим. Він не міг піти проти Самого Себе й Свого слова. В цьому була справедливість Бога. Людині довелося прийняти духовну й фізичну смерть. Її гріхи спорудили стіну між нею і Богом. І людині довелося страждати. Їй довелося заплатити

за гріхи Адама. Ми вже говорили, що Адам став прабатьком людства: його гріх позначився на всіх його нащадках: «Тому то, як через одного чоловіка ввійшов до світу гріх, а гріхом смерть, так прийшла й смерть у всіх людей через те, що всі згрішили» (Рим. 5:12).

Але залишається ще одне серйозне питання: як, будучи справедливим, Бог може виправдати грішника? Що означає для Бога «виправдати»? Це означає очистити душу людини від провини. Виправдання – це більше ніж прощення. Після Божого виправдання для Бога більше не існує людського гріха. До людини, виправданої Богом, потрібно ставитися як до безгрішної та бездоганної в очах Бога. Інакше кажучи, виправдання – це повернення людини в той стан, в якому вона була до гріхопадіння.

Століттями люди своїми силами намагалися повернутися в Едем, але так і не досягли мети. Вони перепробували багато шляхів, але це ні до чого не призвело. Клайв Льюїс про це говорив так: «Усі релігії світу або підводять людину до християнства, або його перекручують».

Освіта важлива, але вона неспроможна повернути людину до Бога. Псевдорелігії подібні опіуму: вони дозволяють людині впоратися з поточними труднощами, обіцяючи майбутні блага, але ніколи не приведуть людину до її мети. Поява ООН продиктована практичною необхідністю – така організація потрібна націям, що постійно воюють. Подяки заслуговує будь-яке вирішення конфлікту невоєнним шляхом, але якби ООН спроможна була встановити на землі тривалий і міцний мир, люди могли б сказати Богові: «Ти нам більше не потрібен. Ми самі змогли встановити мир на землі й без Твоєї допомоги навчилися жити праведно». І все ж ці різноманітні заходи – лише спроби людства, яке слабшає та гине, хоча б щось зробити

для свого порятунку в очікуванні приходу великого Лікаря. З біблійної історії ми знаємо, що перша спроба людей виступити єдиним фронтом закінчилася змішанням мов при будівництві Вавилонської вежі. І після цього в людей не виходило домовитися, коли вони намагалися досягти чогось без Божої участі, і шансів поліпшити ситуацію в них немає.

Але залишається питання: як Богу, справедливому, тобто вірному Своїй Божественній природі, Своїй святості, виправдати грішника? Адже якщо кожна людина несе свої гріхи, як їй хтось може допомогти?

Єдиним рятівним рішенням у ситуації, що створилася, могла б стати духовна й фізична смерть якогось невинного добровольця, яку Бог прийняв би. Ця безневинна жертва повинна була б прийняти на себе людське засудження, покарання та смерть. Але де знайти таку людину? На землі таких немає, бо Біблія стверджує, що «всі згрішили» (Рим. 3:23). Була лише одна можливість. Божий Син став єдиною особою у Всесвіті, здатною піти на поталу й смерть за гріхи всього людства. Архангели Гавриїл і Михаїл, може, й підходили для цієї місії, але тільки Божий Син, будучи всюдисущим, міг померти за всіх людей відразу.

Бог у трьох іпостасях

Бог учить, що Він єдиний у трьох особах. Цю таємницю нам не дано осягнути. Біблія не говорить про трьох богів, вона говорить про єдиного Бога. Цей єдиний Бог проявляє Себе як три особи: Бог Отець, Бог Син і Бог Дух Святий.

Друга особа Трійці – Божий Син, Ісус Христос. Він дорівнює Богові Отцю. Він не один із синів Божих,

Він – Єдинородний Божий Син. Він Син Божий, існуючий вічно, друга особа Трійці, Він народився на землі, Він – утілений Спаситель.

Біблія вчить, що Ісус Христос не має початку. Він не створіння, тобто не був створений. У Біблії говориться, що Ним створені Небеса (див. Ів. 1:1–3). Міріади зірок і палаючих світил створені Ним. Він створив Землю. Народження Христа, яке ми святкуємо на Різдво, не було Його початком. У Нього немає початку, оскільки Він не створений. Питання про Його походження так само таємниче й нерозв'язне, як питання про походження Бога. Біблія повідомляє лише: «Споконвіку було Слово, а Слово в Бога було, і Бог було Слово» (Ів. 1:1).

Про Христа Біблія говорить, що «Він є образ невидимого Бога, роджений перш усякого творива. Бо то Ним створено все на небі й на землі, видиме й невидиме, чи то престоли, чи то господства, чи то влади, чи то начальства, – усе через Нього й для Нього створено! А Він є перший від усього, і все Ним стоїть» (Кол. 1:15–17).

Остання фраза означає, що світ тримається Ним. Тобто Всесвіт розлетівся б на мільярди атомів, якби не Ісус Христос. Біблія говорить: «Ти, Господи, землю колись заклав, а небо – то чин Твоїх рук. Загинуть вони, а Ти будеш стояти, – всі вони, як той одяг, постаріють. Як одягу, їх зміниш, – і минуться вони, а Ти завжди Той Самий, і роки Твої не закінчатся!» (Євр. 1:10–12).

Ісус Христос Визволитель

І знову Ісус сказав про Себе: «Я Альфа й Омега... Той, Хто є, і Хто був, і Хто має прийти» (Об. 1:8). Він, і тільки Він, мав і має владу привести людей назад до Бога. Чи скористався Він нею? Адже, щоб зробити це, Йому треба

було прийти на землю, уподібнитися слугі. Він узагалі мав бути як людина. Йому довелося б упокорити Себе в усюму, аж до смерті. Йому довелося б зустрітися з сатаною, ворогом людським, Йому довелося б викупити грішників із полону гріха й звільнити їх, заплативши Своїм життям. Йому довелося б стати нікчемним і применшеним у очах людей, «азнати хвороби». Йому довелося б прийняти на Себе Божий гнів і на якийсь час віддалитися від Бога. Його б катували й били за людські гріхи, Його кров була б пролита за спокутування людських гріхів. І тим самим Він би відновив стосунки Бога й людей. Він став би найбільшим Посередником між Богом і людьми в людській історії. Він став би заміною нам на хресті. Він помер би за грішників. І все це мало відбутися за Його власною волею.

Так воно й сталося! Він бачив зі Своїх неприступних небесних палаців землю, що приречено кружляла в просторі, прокляту й призначену для пекельного вогню. Він бачив, як люди знемагають під тягарем гріхів. І на передвічній раді Він, перед Богом Отцем і Духом Святим, прийняв рішення. Воно привело ангельський сонм у священний трепет, адже Князь миру, Пан над пануючими, що може одним словом творити світи, темної ночі, коли зірки співали, а ангели славили Творця, народився звичайною людиною в маленькому селищі в Іудеї.

Якби я, йдучи по дорозі, раптом наступив на мурашник, то міг би подивитися вниз, на мурах, і сказати: «Вибачте, що наступив на ваше житло й зруйнував його. Якби ви тільки знали, як я шкодую про те, що сталося. Я зробив це випадково й навіть не знаю, чим вам тепер допомогти».

Хтось скаже: «Що за нісенітниця! Мурахи тебе все одно не розуміють». Точно! Ні слова, ні півслова! Якби мені

хоч на кілька миттєвостей стати таким, як вони, щоб пояснити, наскільки я шкодую про зруйнований мурашник.

Але саме це й зробив Христос. Він прийшов, щоб люди упізнали в Ньому Бога. Адже саме Він повідав про Божу любов до нас. Адже це саме Він розповів про милість, і співчуття, і благодать Бога й пообіцяв нам життя вічне.

Але більш того, Він став «причетний нашої плоті і крові», щоб померти, як ми (див. Євр 2:14), «ви знаєте, що Він був з'явився, щоб гріхи наші взяти, а гріха в Нім нема» (1 Ів. 3:5). Він прийшов на землю єдино для того, щоб запропонувати Своє життя як жертву за гріхи людей. Він прийшов, щоб померти. Тінь смерті висіла над Ним усі тридцять три роки Його земного життя.

У ніч народження Ісуса сатана здригнувся. Він шукав Його смерті до народження, він спробував Його вбити після народження. Коли Ірод наказав убити всіх дітей, це було зроблено з однією лише метою – щоб убити Ісуса.

Безгрішний Син

За все Своє земне життя Він жодного разу не згрішив. Ісус – єдиний безгрішний з усіх жителів землі. Тому Він міг поставити людям, що звинувачували Його, запитання: «Хто з вас може Мені докорити за гріх?» (Ів. 8:46), і їм нічого було сказати. Вороги вдень і вночі чекали від Нього найменшої помилки, але так і не знайшли жодного гріха. Він був без плями й пороку.

Ісус прожив життя смиренного праведника. Він не гнався за славою. Він народився в хліві. Виховувався в невеликому селищі Назарет. Професію набув далеко не аристократичну – був теслею. Та й Його послідовників-рибалок не можна було віднести до шляхетного товариства. Серед людей Він був звичайною людиною,

тобто упокорив Себе так, як жодна людина не упокорювала себе ні до, ні після Нього.

Навчав Ісус із такою владою, що Його слухачі говорили: «Чоловік ще ніколи так не промовляв, як Оцей Чоловік...» (Ів. 7:46). Кожне Його слово було правильним з історичної, наукової та етичної точок зору. Його моральні засади й заяви не містили лукавства та неточностей. Етика, якої Він навчав, була вірна й у тому столітті, в якому Він жив, і в століттях наступних.

Слова, проголошені цією благословенною Людиною, несли пророчу істину. Він прорік багато з того, чому ще судилося збутися. Законники намагалися впіймати Його на слові, але їм так і не вдалося цього зробити. Його висловлювання не були двозначними, в них не було ні сліду обману або сумніву. Він знав, що говорив, і говорив спокійно, але з владою. Він говорив так просто, що люди неосвічені слухали його з радістю. Хоч у Його словах відчувалася глибина, їх легко було зрозуміти. В Його словах відчувалася вага, при цьому вони сяяли мудрістю й простотою і вражали ворогів. Він справлявся з найважчими питаннями, що турбували людей.

Господь Ісус зціляв хворих, кульгавих, калік, сліпих. Він зціляв прокажених і воскрешав мертвих. Виганяв демонів. Приборкував стихію. Він ніс радість, спокій, надію тисячам людей.

Він нічого не боявся. Нікуди не поспішав. Його ніщо не могло захопити зненацька. Він діяв розмірено й точно. Він володів Собою, як ніхто інший. Його не обтяжувала й не турбувала недороблена робота – хоч Він і не зцілив усіх хворих, як і не воскресив усіх мертвих, не повернув зір усім сліпим і не нагодував усіх голодних, але наприкінці життя Він міг сказати, що доручену Йому справу завершив.

Він, стоячи перед Пілатом, спокійно сказав: «Надо Мною ти жодної влади не мав би, коли б тобі зверху не дано було...» (Ів. 19:11).

Він спокійно і гідно йшов до Свого хреста, Він знав, що тим самим виконує пророцтво, сповіщене вісім століть до Його приходу: «Як ягня був проваджений Він на заколення, й як овечка перед стрижами своїми мовчить, так і Він не відкривав Своїх уст...» (Іс. 53:7).

Перемога над дияволом

Він упевнено й твердо наближався до мети, заради якої прийшов у цей світ. Він прийшов спасти грішників і відвести від них гнів Божий. Він прийшов, щоб нанести сатані остаточної поразки й позбавити сили смерть. Був лише один спосіб зробити це, лише один шлях.

Пророцтва щодо Його смерті були виголошені за тисячу років до Його приходу. Перше, як ми вже знаємо, прозвучало ще в Едемському саду, потім у проповідях, притчах і пророцтвах смерть Христа проголошувалася протягом століть. Щоразу, вбиваючи агнця, Авраам передбачав Христову смерть. Для ізраїльтян убиті ягнята символізували майбутню смерть Месії. Щоразу, коли іудеї проливали кров тварини на вівтар, вона нагадувала їм про майбутнього Визволителя, який прийде спокутувати їхні гріхи. Давид у декількох псалмах пророко описав смерть Христа з великою точністю. Його смерті цілі розділи присвятив пророк Ісаїя.

Ісус сказав, що в Нього є влада віддати Своє життя за людей: «Я Пастир Добрий! Пастир добрий кладе життя власне за вівці» (Ів. 10:11). І ще: «...так мусить піднесений бути й Син Людський, щоб кожен, хто вірує в Нього, мав вічне життя» (Ів. 3:14, 15). Ісус передбачав Свою смерть. Він очікував

смерті до Свого приходу на землю, а також упродовж земного життя. Хрест осінив Його земний шлях від самого народження. Від першого до останнього земного подиху Він знав, що мета Його приходу – смерть заради людей.

Ось короткий опис подій, що передували Його стражданням, стражданням, невідомим жодній людині. Нічна варта в Гефсиманському саду, мерехтіння смолоскипів, зрадницький поцілунок. Арешт, суд у первосвященника, година довгого очікування, палац римського прокуратора, палац Ірода, жорстокість воїнів Ірода, спроби Пілата врятувати Його від свавілля натовпу, що вимагав Його крові. Бичування, крики людей, шлях через Єрусалим на Голгофу, цвяхи, які забиваються в руки та ноги, терновий вінець на чолі, знущання й насмішки розбійника, розп'ятого поруч: «Він інших спасав, а Самого Себе не може спасти!» (Мт. 27:42).

Іноді запитують, чому смерть Христа настала так швидко – за шість годин, хоча інші жертви проводили в агонії два, а то й три дні. По дорозі до Голгофи Він втратив багато сил: Його бичували, Він був виснажений. І все ж, коли Він помирав, Його смерть була добровільною, Він Сам обрав годину Свого відходу.

Коли Він був на хресті, зазнаючи невимовних страждань, із Його вуст не зірвалося жодної скарги. Він лише сказав: «Прагну!» Одним цим словом Він висловив нестерпну муку.

Поет, ім'я якого залишилося для нас невідомим, так сказав про це:

Та сильніше за біль стала жага Його
Врятувати цих грішних людей.
Кров святая Його окропила чоло
В порятуюнок душі – і твоєї, й моєї.

Визволитель для грішників

Бог вимагає смерті грішника або Спасителя – того, хто займе його місце. Спасителем став Христос. Архангел Гавриїл і тисячі легіонів ангелів застигли на краю Неба. Одного Його погляду було б достатньо, щоб вони скинули розлючений, оскаженілий натовп у самісінькі глибини пекла. Це не цвяхи утримували Його на хресті, а любов. Немає такого металу, який зрівнявся б із цією любов'ю своєю міццю: «А Бог доводить Свою любов до нас тим, що Христос умер за нас, коли ми були ще грішниками» (Рим. 5:8).

Помер за вас і за мене! Він підніс гріхи наші Тілом Своїм на хрест. «Уявіть собі Його на Хресті з похиленою головою, – сказав один праведник. – Бог залишив Свого Сина, тому що гріхи світу покладені на Нього. Але в серці Його навіть фізичний біль і біль самотності не можуть заглушити жалість і прощення людей, на чиему місці Він зараз перебуває. Ця жалість стосується нас, із Собою Він поводитьсь безжально». І ми стоїмо, вражені видом Його страждань, відчуваючи свою повну нездатність зрозуміти їх і пояснити. При цьому ми виразно відчуваємо велич і силу Того, Хто вимовляє останнє: «Здійснилося».

Не фізичні страждання Христа виділили Його з числа земних страждальців. Були ті, хто висів на хресті довше, ніж Він. Багато було мучеників і до Нього. Але духовних страждань, подібних до Христових, не зазнавала жодна людина – ні до Нього, ні після. Коли Ісус вигукнув: «Боже Мій, Боже Мій, нащо Мене Ти покинув?» – цей крик означав, що Він Сам, безгрішний, став на мить подібний грішникам, прийняв фізичну смерть і на мить утратив відчуття Божої присутності, яке ніколи раніше Його не залишало. У кульмінаційний момент історії ці слова

злітають із вуст покинутого всіма Христа! Вони немов спалахом блискавки освітили Христове страждання. Світло цих слів нестерпне, як сказав Дж. Кемпбелл Морган, «від них очам боляче». Як висловився доктор Морган, ці слова прозвучали, щоб «люди пізнали глибину свого незнання».

Безгрішний Ісус прийняв на Себе гріх замість нас, щоб ми могли стати праведними в очах Бога. Він «відкупив нас від прокляття Закону, ставши прокляттям за нас» (Гал. 3:13). На хресті Він ототожнювався з гріхом, щоб спокутувати його. Тому Бог Його й покинув. Ісус не знав гріха, тому в покаранні за гріх, яке Він поніс, містилося щось життєво важливе для нас, але що не мало життєвої цінності для Нього.

Про те, що сталося в самому серці гріховної темряви, нам дізнатися не дано. Я знаю лише, що Він поніс на Собої мої гріхи й підніс їх на хрест. Він прийняв смерть, на яку заслуговував я. Пекельні страждання дісталися Йому, а не мені. І те, що я маю сподівання на життя вічне в раю, не моя заслуга, а Його. Все, про що в Старому Заповіті говорилося символічно, сталося. Більше священикам не потрібно заходити в Святе святих раз на рік. Жертва Ісуса була принесена раз і назавжди.

Після того як для спокутування гріхів усе було зроблено, грішникам, щоб примиритися з Богом, залишилося лише повірити в Сина: «Так бо Бог полюбив світ, що дав Сина Свого Однородженого, щоб кожен, хто вірує в Нього, не згинув, але мав життя вічне» (Ів. 3:16).

Три цілі хресної смерті

Хресна смерть Христа людям показала наступне. Перше – загальний характер гріха. Не треба звинувачувати

сучасників Христа за те, що вони розіп'яли Його. Наша провина не менша за їхню. Не одноплемінники Христа й не римські солдати розпинали Його – наші з вами гріхи вимагали спокутування.

Друге – на хресті незбагненна Божа любов виявила себе в усій повноті. Якщо вас коли-небудь відвідають сумніви щодо цієї любові, вдивіться в хресні муки Христа, і ви зрозумієте, що так проявилася любов Бога до нас.

Третє – хрест був єдиним шляхом спасіння. Ісус сказав: «Я дорога, і правда, і життя. До Отця не приходять ніхто, якщо не через Мене» (Ів. 14:6). Спасіння від гріха й пекла неможливе, поки ми не зрозуміємо, що на хресті Христос зайняв наше місце. Якби існував інший шлях порятунку, Він би його знайшов. Ісусові не треба було б умирати, якби життя можна було поліпшити дотриманням моральних і етичних законів. Наше місце на хресті мав хтось посісти. Але люди не люблять про це говорити. І слухати про це їм теж не подобається, тому що це вражає їхню гордість і самолюбство.

Часто мене запитують, чи може принести порятунок дотримання «золотого правила» – «возлюби ближнього, як самого себе». Навіть якби життя, згідне зі вченням Христа, рятувало, ми б залишилися грішниками. Нам судилося падати й підводитися, нікому ще не вдавалося все своє життя, від народження до смерті, прожити так, як учив Ісус Христос. Ми б переступали Його закон. Виявляли непослух. Грішили. Що ж нам робити з нашими гріхами? Лише одне – принести їх до підніжжя хреста й знайти там прощення.

Колись давно король Карл V позичив у одного антверпенського купця велику суму грошей. Прийшов час повертати борг, але королю платити було нічим. Тоді купець

вирішив дати в честь короля великий бенкет. Ось усі гості зібралися й розсілися. Перед тим як подати страви, купець розпорядився принести страву із запаленою свічкою. Потім він вийняв із кишені підписану королем боргову розписку й спалив її на очах усіх присутніх.

Подібно королю в цій історії, ми всі в боргу перед Богом. Термін погашення нашого боргу прийшов, але нам було нічим платити. Дві тисячі років тому грішні люди стояли біля підніжжя хреста. На хресті Бог обернув їхні гріхи та гріхи їхніх нащадків у попіл, щоб більше ніколи ці гріхи не згадувати.

У Біблії сказано: «...без пролиття крові немає відпущення» (Євр. 9:22). Багато людей говорили мені: «Як огидно! Це не релігія, а кривава бійня якась!» Інші дивувалися: «Я не розумію, навіщо Богові ця кров?» І всі як один дивувалися: «Не можу зрозуміти, навіщо Христу знадобилося вмирати за мене». У наш час далеко не всі проповідники говорять про пролиття Христом крові, ця думка здається їм застарілою. Але з пісні слів не викинеш. Про пролиття Христом крові сказано в Біблії, без нього християнство втрачає сенс. Християнство відрізняється від інших релігій саме жертвою Христовою. Не прийнявши її, ми не можемо розраховувати на порятунок. Кров – це символ смерті Христа.

Нещодавно я був у реєстратурі однієї лікарні в місті Рочестер (Міннесота). Там у скриньці лежали кілька брошур під назвою «Дар крові». Спочатку я вирішив, що брошура релігійного змісту, але, придивившись, зрозумів, що вона закликала людей здавати кров. Кров може врятувати життя хворому. Ті, кому коли-небудь робили переливання крові, не відчують до людини, яка здала кров, інших почуттів, окрім подяки. Не всі люди виносять

вид крові, але майже всі погодяться, що кров донора – це благословення для хворого.

Невипадково кров у Біблії символізує життя. У Книзі Левит (17:11) написано: «...бо душа тіла – в крові вона, а Я дав її для вас на жертівника для очищення за душі ваші, бо кров та – вона очищує душу». Недивно, що жертвоприношення, неможливе без пролиття крові, ще в Старому Заповіті передбачало хресну смерть Христа.

Що дарує кров?

Біблія вчить, що, по-перше, кров Христа спокутувала нас: «...не тлінним сріблом або золотом відкуплені ви були від марного вашого життя... але дорогоцінною кров'ю Христа, як непорочного й чистого Ягняти» (1 Петр. 1:18, 19). Нас не тільки визволено з тенет диявола, але ми тепер вільні й від тягара закону, даного Богом Мойсею. Смерть Христа на хресті звільняє мене від влади закону. Закон засудив мене до смерті, але Христос сплатив ціну за моє життя. Ніякого золота, срібла й коштовних каменів не вистачило б, щоб спокутувати мене. Те, що неможливо зробити ні за які скарби, здійснив Христос, віддавши Своє життя. «Спокута» означає «викуп із полону». Дияволів ми дісталися даром, але Ісус Христос викупив нас Своєю кров'ю і повернув нам порятунок.

По-друге, кров Христа наблизила нас до Бога: «А тепер у Христі Ісусі ви, що колись далекі були, стали близькі Христовою кров'ю» (Еф. 2:13). Ми були відлучені від громади ізраїльської та чужі заповідям обітниць, не мавши надії та миру з Богом, але Ісус Христос наблизив нас до Бога: «Тож немає тепер жадного осуду тим, хто ходить у Христі Ісусі не за тілом, а за духом» (Рим. 8:1). Викуплений

грішник на суд Божий не приходить. Христос уже прийняв його засудження на Себе.

По-третє, пролиття крові сприяє умиротворенню: «...і щоб Ним поєднати з Собою все, примиривши кров'ю хреста Його, через Нього, чи то земне, чи то небесне» (Кол. 1:20). Справжній мир люди можуть пізнати лише біля підніжжя хреста. Ви ніколи не досягнете миру з Богом, миру зі своєю совістю, ваші розум і душа не заспокояться, поки біля підніжжя хреста, вірою, ви не звернетесь до Христа. Тільки так можна знайти мир із Богом.

По-четверте, кров Христа виправдовує людину в очах Бога: «Тож тим більше спасемося Ним від гніву тепер, коли кров'ю Його ми виправдані» (Рим. 5:9). Кров Христа змінює становище людини перед Богом. Замість провини та прокляття, людина знаходить прощення й забуття гріхів. Прощений грішник – це не колишній в'язень, який відбув свій термін і звільнений, але при цьому позбавлений громадянських прав. Розкаяний грішник прощений, тому що кров Ісуса Христа змила його гріхи, повністю відновлений у своїх правах: «Хто оскаржувати буде Божих вибранців? Бог Той, що виправдує. Хто ж той, що засуджує? Христос Ісус є Той, що вмер, надто й воскрес, – Він праворуч Бога, і Він і заступається за нас» (Рим. 8:33, 34).

По-п'яте, кров очищає: «Коли ж ходимо в світлі, як Сам Він у світлі, то маємо спільність один із одним, і кров Ісуса Христа, Його Сина, очищує нас від усякого гріха» (1 Ів. 1:7). Він очищає не від якоїсь частини гріха, але від «усякого гріха». Будь-яка брехня, вимовлена вами коли-небудь, будь-який низький, брудний учинок, будь-яке лицемірство та лихі думки – від усього цього очищає смерть Ісуса Христа наші серця.

Такий, як є

Розповідають, що колись у Лондоні на одному великосвітському прийомі опинився відомий на той час проповідник Цезар Мілан. Одна із запрошених молодих дам підкорила публіку співом під власний акомпанемент на роялі. Після виступу проповідник підійшов до цієї молоді особи й увічливо, але сміливо сказав їй: «Слухаючи вас, я все думав, як ви своїми талантами могли б допомогти поширенню Христової істини. Ви в Божих очах така ж грішниця, як п'яниця або вулична жінка. Але я радий повідомити вам, що кров Ісуса Христа, Сина Божого, може очистити вас від усякого гріха».

Молода жінка різко відповіла проповідникові. Але він сказав: «Пані, я не хотів вас образити. Молю Бога, щоб Його Дух переконав вас у справедливості моїх слів».

Прийом добіг кінця, і гості роз'їхалися по домівках. Молода жінка тієї ночі не могла заснути. Вона згадувала обличчя проповідника та його слова. Нарешті, годині о другій ранку, Шарлотта Елліот підвелася, взяла олівець і папір і написала свої знамениті рядки:

Без справ, без слів – такий, як є,
Почувши кликання Твоє,
І з вірою в святую кров
До Тебе, Господи, прийшов.

Такий, як є, без зволікань,
Не ждучи інших виправдань,
Відчув Твою святую любов –
До Тебе, Господи, прийшов.

Але це ще не кінець хресної історії. Кров розп'ятого Христа струменить по Його руках і ногах. Ісуса знімають

з хреста й кладуть до гробу. Величезний камінь закриває вхід. Розставлені воїни, щоб стерегти могилу. Всю суботу Його послідовники, похмурі й сумні, провели в світлиці. Двоє з учнів пішли в Еммаус. Усіма учнями володіє страх від побаченого добу назад. Раннім пасхальним ранком Марія, Марія Магдалина та Соломія вирушили до гробниці, щоб намастити тіло Христа пахощами. Але, прийшовши на місце, вони виявили могилу порожньою. Альфред Едершейм, єврейський учений, так описав цю подію: «Судячи з порядку в гробниці, можна було сказати, що зникнення тіла не супроводжувалося поспіхом, здавалося, що колишній покійний просто зняв із Себе те, що Йому більше не могло стати в нагоді». Ангел біля гробниці запитав: «Кого ви шукаєте?» Жінки відповіли: «Ісуса з Назарета». І тоді ангел прорікає найважливішу звістку з усіх, коли-небудь сповіщених на землі: «Його немає тут. Він воскрес!»

Факт воскресіння

Задум спокутування Божого заснований на цій найбільшій історичній події. Без воскресіння спасіння людей було б неможливе. Христос передрікав Своє воскресіння багато разів. Одного разу Він сказав: «Як Йона перебув у середині китовій три дні і три ночі, так перебуде три дні та три ночі й Син Людський у серці землі» (Мт. 12:40).

І Він воскрес, як і передбачав.

Існують певні закони встановлення достовірності історичної події. Необхідні надійні джерела інформації, що згадують цю подію. Свідчень про те, що Ісус воскрес із мертвих, більше, ніж тих, що доводять існування Юлія Цезаря та смерть Олександра Македонського у віці 33 років. Багато істориків готові стверджувати достовірність

деяких подій, спираючись лише на незначну інформацію. При цьому вони скептично налаштовані по відношенню до воскресіння Христа з мертвих. І це не дивлячись на величезну кількість доступних письмових підтверджень цієї події. Проблема цих учених – у небажанні вірити в воскресіння. Вони сліпі в своїх упередженнях і не можуть прийняти факту воскресіння Христа, спираючись тільки на свідчення Біблії.

Воскресіння підтверджує, що Христос – Бог. Це перше. Він Той, Ким Себе називав. Христос – Бог у образі людини.

Воскресіння означає, що Бог прийняв Його спокутну хресну жертву, необхідну для спасіння людей: «...що був виданий за наші гріхи, і воскрес для виправдання нашого» (Рим. 4:25).

Воскресіння гарантує справедливість суду: «Бо як через непослух одного чоловіка багато-хто стали грішними, так і через послух Одного багато-хто стануть праведними» (Рим. 5:19).

Воскресіння Христа обіцяє воскресіння наших тіл після смерті: «Та нині Христос воскрес із мертвих, первісток серед покійних» (1 Кор. 15:20). Писання вчить, що, хоч тіла християн одного разу будуть віддані землі, в ранок воскресіння мертвих вони повстануть. Тоді смерть буде поглинена перемогою. Воскресіння Христа означає, що жало смерті вирване, і від Христа залежить доля людей у вічності. Він сказав: «...Я Перший і Останній, і Живий. І був Я мертвий, а ось Я Живий на вічні віки. І маю ключі Я від смерті й від аду» (Об. 1:17, 18). Христос обіцяв нам: «...бо живу Я, і ви жити будете» (Ів. 14:19).

І нарешті, воскресіння означає, що смерть переможена остаточно. У неї більше немає влади, її можна більше не боятися. Тепер разом із псалмоспівцем і ми можемо

вигукнути: «Коли я піду хоча б навіть долиною смертної темряви, то не буду боятися злого, бо Ти при мені, – Твоє жезло й Твій посох – вони мене втішать» (Пс. 23:4).

На воскресінні засновані надія апостола Павла та його передчуття зустрічі з Христом після смерті. Він написав про це так: «Бо для мене життя – то Христос, а смерть – то надбання» (Флп. 1:21). «Я так Його люблю, що не можу дочекатися нашої зустрічі», це сказала незадовго до смерті засуджена до страти Вельма Барфілд.

Надії на майбутнє без Його воскресіння бути не може. Біблія обіцяє нам особисту зустріч із воскреслим Христом, тоді наші тіла будуть подібні Його тілу.

Бачити Ісусове лице,
Його ясні, променисті очі –
Прагну я цього понад усе,
Більше, ніж життя, я цього хочу.
Світлий лик побачу я Його –
Там, на Небі, де Він світом править,
Світлий лик Спасителя свого
Хочу я завжди й усюди славить!

ГЛАВА 9

ЯК І З ЧОГО РОЗПОЧАТИ?

*Та й сказав: «Поправді кажу вам:
коли не навернетесь, і не станете, як ті діти,
не ввійдете в Царство Небесне!»*

Матвій, 18:3

Отже, ми визнаємо існування сили, яка опускає нас до рівня тварини, засліплює наш розум, паралізує совість і волю. Закон гріховного тяжіння так само реальний, як і закон земного тяжіння. Наші власні справи засуджують нас.

Бог святий і праведний. Він не терпить гріха. Гріх стоїть між нами та Богом. Він накликає Божий гнів на людську душу. Людина втратила моральний, інтелектуальний і духовний зв'язок із Богом, тому що залишила Його. І цей зв'язок не поновити, якщо людина спочатку не знайде шлях до Бога.

Шлях до Бога – це не інтелектуальний пошук. І мораль сама по собі не приводить людину до Бога. Не можна роздумами прийти до Бога, тому що ідеал розумового життя людини не поєднується з ідеалом Божим, плотський розум ворогує з Богом. Не можна замінити пошук шляху до Бога поклонінням Йому, адже в глибині серця людина повстає на Бога. Підмінити духовний пошук моральним удосконаленням неможливо, тому що людське серце гріховне. Тут саме час поставити запитання: «Що ж тоді робити?»

Де починається шлях до Бога?» До Бога веде лише один шлях. Ісус сказав: «...коли не навернетесь, і не станете, як ті діти, не ввійдете в Царство Небесне» (Мт. 18:3). Зауважте, що Ісус не закликає дітей ставати Його учнями, навпаки, Його учні повинні стати як діти. Саме дитяча віра здатна подарувати порятунок і недоумкуватому, і вченому, тільки маючи її, можна прийти до Ісуса. навернення до дитячої віри вимагає від нас Ісуса. Звідси починається шлях віруючого! Треба звернутися до Бога!

Багато хто плутає навернення до Бога з дотриманням Його закону. Закон Мойсея наведений у Біблії, його мета зрозуміла. Але він ніколи не розглядався як панацея від усіх бід. Він був даний, щоб установити причину людських бід, а не зцілити людину: «А ми знаємо, що скільки говорить Закон, він говорить до тих, хто під Законом, щоб замкнути всякі уста, і щоб став увесь світ винний Богові» (Рим. 3:19). Закон виявив людську неправедність, і з цього приводу Біблія говорить так: «...жодне тіло ділами Закону не виправдається перед Ним, Законом бо гріх пізнається...» (Рим. 3:20). Неможливо навернутися до Бога, слідуючи приписам Мойсеєвого закону. «Законом бо пізнається гріх». Закон подібний до дзеркала, в якому відбивається моральний стан людини, він показує, наскільки гріх опанував людиною. Закон засуджує людину, але не ставить її на шлях, що веде до Бога. Він вимагає змін, але не змінює. Він ставить людину перед фактом гріха, але не виказує ніякого милосердя. У законі немає життя. В ньому тільки смерть і винесення вироку: «Ти помреш». Закон можна порівняти з лінійкою, поруч із ним будь-які відхилення в людській поведінці особливо помітні.

Багато людей стверджують, що їхня релігія міститься в Нагірній проповіді Христа. Але ще не народилася людина,

здатна жити відповідно до принципів цієї проповіді. Біблія нагадує, що «всі згрішили і позбавлені слави Божої».

Дослідіть мотиви своєї поведінки, перш ніж вирішите, що ваша поведінка бездоганна й ви не потребуєте прощення гріхів і навернення до Бога. Якщо вважаєте, що вже кому-кому, а вам навернення не потрібне, зазирніть у своє серце й чесно оцініть свої думки й учинки.

Питання для всіх

Одного разу я проповідував у Голівуді. Хтось із акторів попросив мене розповісти про мій релігійний досвід. Після моєї відповіді настав час для дискусії, і перше запитання від аудиторії було: «А що таке навернення?»

Через деякий час я виступав перед політичними діячами у Вашингтоні. Під час дискусії виникло те ж саме запитання: «Що ви розумієте під наверненням?»

Оскільки практично в будь-якому університеті чи коледжі, де я виступав, виникало запитання, що означає народитися згори, я в своїй книзі «Друге народження» описав цей процес:

«Друге народження відбувається по-різному. Іноді здається, що воно займає деякий проміжок часу, іноді це відбувається миттєво. Шлях прийняття рішення може бути прямим або звивистим. Але результат цього пошуку один – ми зустрічаємо Ісуса. Ця зустріч із Ним, відродження, – початок нового життя, і ним керує вже Він. Життя може змінитися самим явним чином: зримі зміни настають у сім'ї, оздоровлення настає в суспільстві – і все це результат простого рішення окремих людей прийти до Ісуса й народитися згори».

У сучасному американському побуті ця фраза зустрічається в найхимерніших поєднаннях: друге народження

машини, бізнесу, моди, але я говорю не про це. Можливо, простіше за все порівняти народження згори зі входженням новонародженого в Божу сім'ю.

На це запитання є багато відповідей, на відміну від інших питань релігійного змісту. Що таке навернення? Що для нього потрібно? Як воно відбувається? Які його наслідки? Чому без навернення не можна сподіватися на Небеса?

Ідея навернення, безумовно, не нова для нашого суспільства. Будь-який гарний продавець повинен звернути увагу покупця на свій товар або послугу. Основний сенс реклами полягає в тому, щоб покупці надали перевагу одній марці перед іншою, теж по-своєму «навернулися». Політичні лідери «навертаються» від однієї ідеології до іншої. У воєнний час часто доводиться чути про конверсію – перехід підприємств, що випускають мирну продукцію, до випуску військової техніки. В усіх на слуху фраза «конвертована валюта», тобто процес переводу, «навернення» валюти однієї країни у валюту іншої країни.

Саме слово «навернення» говорить за себе – це зміна, зміна в свідомості, поворот, повернення. У релігійному сенсі під наверненням розуміється покаяння, відродження, отримання благодаті, релігійного досвіду, впевненості в порятунку. Я згадую навернення до Христа одного алкоголіка. Він підійшов до мене під час євангелізаційного зібрання й сказав: «Пане Грем, я не знаю, чи можна вірити хоча б єдиному вашому слову, але я дам вашому Христу шанс, і якщо Він дійсно зробить те, про що ви говорите, я повернуся на ваше зібрання й віддам Ісусові своє життя».

З плином часу він згадував: щоразу, коли його тягнуло випити, нібито хтось зупиняв його, і це важко було зрозуміти. Христос допоміг йому перемогти цю страшну

залежність. Він повернувся до своєї родини й зараз живе, як християнин. Тобто він пережив навернення – поворот у свідомості та поведінці.

Суть навернення

Навернення може проявитися по-різному. Багато в чому воно залежить від особистості: від темпераменту, емоційної врівноваженості, оточуючих людей, колишніх умов життя. Навернення може слідувати за внутрішньою кризою, коли відбувається переоцінка цінностей, у результаті розчарування, коли людина розуміє, що більше не контролює своє життя. Трапляється, що люди всі сили віддають придбанню багатства, соціального статусу, прихильності іншої людини й не досягають успіху. Відчуття втрати в такі моменти важко передати словами.

У важкі моменти життя, коли йдуть кохані люди, людина усвідомлює своє безсилля та цілковиту самотність. У цей момент силою Духа Святого з очей ніби спадає пелена, і вперше в житті людина бачить світ таким, який він є. Вона розуміє, що Бог – джерело справжньої сили, безперервної любові та дружби.

Навернення може настати й на самому піку особистого успіху та процвітання, коли все в повному порядку й коли милості Божі щедро виливаються на людину. Божа благодать теж може послужити причиною навернення й покаяння, як знак визнання сили й доброти Бога (див. Рим. 2:4).

Навернення в такий момент може бути так само несподіваним і пам'ятним, як у апостола Павла на шляху в Дамаск.

Не всі навернення подібні до яскравого спалаху, що осяює душу, як це відбувається з людьми, що навернулися в момент кризи. Багато людей наверталися до Христа

в результаті довгої внутрішньої боротьби. Для когось навернення – кульмінаційний момент, якому передував довгий процес осягнення задуму спасіння. Процес усвідомленого визнання Христа своїм Спасителем і підпорядкування Йому свого життя може затягнутися.

У своїй духовній автобіографії Клайв Льюїс так описав своє навернення: «І ось, ніч за ніччю, я сиджу в себе, в коледжі Магдалини. Варто мені хоч на мить відволіктися від роботи, як я відчуваю, що поступово, невідворотно наближається Той, зустрічі з Ким я так хотів уникнути. І все ж те, чого я так боявся, нарешті сталося. У семестр Трійці 1929 року я здався й визнав, що Господь є Бог, опустився навколішки й виголосив молитву. Тієї ночі, мабуть, я був самим насупленим і похмурим з усіх неофітів Англії. Тоді я ще не розумів того, що тепер настільки явно сяє переді мною, – не бачив, який смиренний Господь, що приймає новонаверненого навіть на таких умовах. Блудний син принаймні сам повернувся додому, але як дати мені тієї Любові, яка відчиняє двері навіть перед тим, кого довелося тягти силою, – я ж брикався, й відбивався, й озирався – куди б мені втекти. Слова *Compelle intrare*, «примусити увійти», стільки разів перекручували погані люди, що нам огидно їх чути; але якщо зрозуміти їх правильно, за ними відкриваються глибини милості Божої. Суворість Його добріша за нашу м'якість, і, примушуючи нас, Він дарує нам свободу». (З книги «Наздогнати радістю (духовна автобіографія)». Клайв Стейплз Льюїс. Збір. творів у 7 томах, т. 7. С. 429.)

Навернення може виявитися миттєвою подією, коли людина отримує ясне одкровення від Бога про Його любов. Визнання Христа Богом може відбутися не відразу, однак коли пошук завершується, людина перетинає невидиму

межу між світлом і темрявою, між смертю та вічним життям.

Не завжди навернення відбувається саме так. Моя дружина, наприклад, не пам'ятає точний день і годину, коли вона стала християнкою, але вона знає точно, що цей момент в її житті був, момент перетину ризику між світлом і темрявою. Багато молодих людей, які виростили в сім'ях віруючих, які навчалися в християнських навчальних закладах, не пам'ятають точного часу, коли вони присвятили життя Ісусові. Хтось справедливо зауважив, що ми можемо пропустити час сходу сонця, але сумніву в тому, що воно зійшло, бути не може. Дехто пам'ятає день і годину свого публічного навернення. Новозавітні навернення зазвичай являють собою яскраву подію, що запам'ятовується, часто пов'язану з пережитою кризою.

Погляд психологів на навернення

Довгі роки психологи обминали вивчення релігійного досвіду в цілому й феномена релігійного навернення зокрема. Але за останні п'ятдесят з лишком років картина змінилася – наверненням присвячуються наукові дослідження й монографії. Вчені дійшли висновку, що навернення не можна вважати лише християнським і, якщо брати ширше, чисто релігійним явищем. Дослідники-психологи зійшлися на думці, що людина під час навернення проходить три стадії: перша – це відчуття людиною розгубленості й сум'яття; друга – наростання напруги душевних сил і поворотний момент, навернення як таке; і третя стадія – полегшення, яке супроводжується відчуттям спокою та радості.

У статті «Чому так добре, коли все так погано?», опублікованій у газеті «Нью-Йорк таймс» 29 листопада 1983 року,

йдеться: «Провина – це душевний неспокій, якого ми зазнаємо, коли не відповідаємо покладеним на себе перед самими собою зобов'язанням. Саме провина й виконує роль охоронця нашої персональної праведності. Вона абсолютно необхідна для формування в дитини совісті та профілактики асоціальної поведінки». Далі в статті говориться, що в ранньому дитинстві хороша поведінка – це результат нав'язаного батьками страху провини, страху перед покаранням за порушення правил поведінки. Але в міру дорослішання дитини ідеал, який до цього втілювався в фігурі батька, поступово стає частиною її власної особистості й уже несвідомо виражається в правильному поведінні. На момент подорослішання людина звикає карати себе сама, тобто відчуває докори сумління, коли свідомо чи несвідомо, відходить від моделі поведінки, нав'язаної в дитинстві фігурою батька. Психолог доктор Гейлін, що пише в «Нью-Йорк Таймс», вважає, що відсутність почуття провини при відверто деструктивному способі життя в багатьох молодих людей пов'язана з відсутністю в їхньому житті коригуючого поведінку образу батька. Почуття провини збуджує в душі людини бажання вдосконалюватися й з'являється, якщо людина встановлює стосунки з Ісусом Христом.

Психологи говорять про два різновиди навернення. Перше супроводжується гнітючим відчуттям власної гріховності, інше – почуттям неповноцінності, прагненням до більш осмисленого життя, бажанням духовного прориву.

На жаль, психологічний бік навернення ще мало вивчений. Ці дослідження в жодному разі не можна припиняти. Психологи відповідають на дуже важливі питання, пов'язані з феноменом навернення. Шкода тільки, що

більшість із них не бажають визнати надприродний характер біблійного навернення.

Навернення, описане в Біблії, складається з трьох стадій, на двох із них від людини залежить багато, на третій – нічого. Під першими двома активними стадіями навернення слід розуміти каяття та віру. Каяття є початком навернення, поворотом від колишнього життя до нового. Мета навернення – набуття віри, поворот до Бога. Третю, пасивну, стадію можна назвати народженням згори, відродженням, і вона означає входження в Божу сім'ю.

Ісус сказав: щоб увійти в Царство Небесне, потрібне навернення. Це не моя думка, це сказав Ісус! Це не думка людини, а твердження Бога! Ісус Христос сказав: «...коли не навернетесь, і не станете, як ті діти, не ввійдете в Царство Небесне!» (Мт. 18:3).

Істинне навернення зачіпає розум, почуття та волю людини. Тисячі людей переживали навернення на рівні розуму. Вони вірили Біблії. Вони вірили всьому тому, що говорилося про Христа, але ніколи не переживали щирого навернення. Біблія говорить, що «й демони вірують, і тремтять» (Як. 2:19).

Різниця між інтелектуальною вірою та наверненням

В Євангелії від Івана написано, що сотні людей слідували за Ісусом Христом на початку Його служіння. У другому розділі Євангелія від Івана, в віршах 23 і 24, сказано, що «багато-хто ввірували в Його Ймення... Але Сам Ісус їм не звірявся, бо Сам знав усіх». Ісус знав серця цих людей. Чому ж Він не «звірявся» їм? Тому що Він знав, що ці люди вірять розумом, а не серцем.

Існує велика різниця між розумовим наверненням і повним наверненням, яке рятує душу. Має настати

повна зміна мислення, людина повинна свідомо визнати Христа Богом і Спасителем.

Тисячі людей відчували – і не один раз – певні емоційні переживання й називали їх наверненням. Але насправді вони ніколи не переживали навернення до Христа. Ісусові необхідна повна зміна життя людини, і якщо ви в своєму житті не керуєтеся заповідями Бога й християнським досвідом інших віруючих, то у вас є всі підстави сумніватися в своєму наверненні. Зрозуміло, зміна повинна торкнутися ваших почуттів: навернена людина починає любити правду й ненавидіти гріх. Усі почуття зазнають радикальної зміни. Відданість Христові перестає носити умовний характер. Віруючий виразно відчуває любов до Бога, хоча описати її словами буває не так уже й просто.

Але недостатньо розумом визнати Христа своїм Господом і Спасителем. Рішуче підкоритися Йому повинна також і ваша воля! Ваша воля повинна змиритися перед волею Бога. Розп'яттю має бути піддане ваше «я». Одна жінка написала мені в листі: «На хресті втриматися не просто». Ці слова стосуються багатьох із нас. Хто сказав, що це легко? Але це можливо, якщо нашим головним прагненням стає бажання догодити Йому. Ось що означає присвятити себе Йому повністю.

При наверненні Дух Святий приводить нас до підніжжя хреста й дає усвідомити нашу гріховність. Вірою ви звертаєтеся до Христа, що помер замість вас, відкриваєте Йому шлях у своє серце, і Він входить і запановує в ньому. Саме цієї миті силою Духа Святого відбувається диво нового духовного народження, і ви стаєте істотою, що живе по-новому. Божественне єство проникає в вас, і ви стаєте причасником вищого існування. Сам Ісус Христос через Духа Святого вселяється в ваше серце.

Навернення відбувається настільки просто, що й мала дитина може навернутися, але його дія настільки глибока, що богослови упродовж історії існування християнства не могли досягнути всієї глибини цього перетворення. Бог зробив шлях спасіння настільки простим, що «не заблудить також нерозумний, як буде тією дорогою йти» (Іс. 35:8). Інтелектуальна складність спасіння ніколи не стане перепоною на шляху до Царства Небесного. Багатий чи бідний, розумний або малоосвічений – у всіх є можливість пережити навернення.

Отже, навернення означає потужну зміну. Після навернення людина може продовжувати любити те, що любила й раніше, але ця любов Божою силою теж перетвориться, якщо в цьому є необхідність. Після навернення дехто відмовляється від своєї колишньої любові. Віруючий може навіть залишити своїх мирських друзів, але не через презирство до них, бо багато з них можуть бути цілком порядними й гідними людьми, а тому що його тепер більше приваблює товариство віруючих, які поділяють його ідеали.

Навернена людина буде любити те, що вона раніше ненавиділа, і ненавидіти те, що любила. Зміна відбудеться в її серці й у ставленні до Бога. Якщо раніше новонавернений ставився до Бога байдуже, жив у постійному страху, що Бог може його покарати, то тепер він буде ставитися до Бога з благоговінням, довірою, буде слухняний Йому та відданий. До навернення людина догоджала плоті й отримувала від цього задоволення. Підвищення культурного рівня, розвиток інтелекту, збагачення могли стояти на першому місці. Але тепер, після навернення до Христа, справедливість і святість серця, життя за християнськими заповідями стають вищими від усіх інших бажань.

Бажання догодити Христові стає головним, всеосяжним бажанням.

Навернення, таким чином, означає повну зміну в житті людини.

Навернення

Одна дівчина зробила в Нью-Йорку непогану кар'єру й приїхала до Лос-Анджелеса, щоб вийти заміж. У Нью-Йорку вона та її обранець, працюючи в великому рекламному агентстві, проводили вільний час у нічних клубах та інших подібних місцях. Рухомий честолюбством і бажанням отримати підвищення по службі, молодий чоловік попросив про переведення в каліфорнійську філію агентства. Він планував, що за півроку його кохана приїде до нього, і вони одружаться.

Через тиждень після приїзду до Лос-Анджелеса дівчина зрозуміла, що на продовження роману та їхнє веселе нью-йоркське життя розраховувати не доводиться: її хлопець закохався в починаючу кіноактрису, але не знайшов у собі мужності написати про це нареченій.

І ось вона опинилася в чужому місті, її плани рухнули, вона була принижена, і майбутнє здавалося безрадісним. У її родині в Бога не вірили, і в цю хвилину розпачу вона не знала нікого, до кого можна було б звернутися за радістю, порадою та керівництвом.

Вона йшла незнайомими вулицями, безуспішно намагаючись упоратися з горем і приниженням, і побачила намет, в якому служителі нашої місії проводили євангелізаційну кампанію. Згодом вона говорила, що так і не зрозуміла, яка сила підштовхнула її зайти. Вона сіла на лаву й похмуро просиділа все богослужіння. Наступного вечора вона знову прийшла й приходила щовечора весь

тиждень, поки нарешті хмара гіркоти й смутку, що огортала її, не розсіялася, й вона не почула заклик Бога й не навернулася до Нього з благанням про спасіння.

Ісус Христос звільнив її від тягара провини й невіри, і вона зрозуміла, що така бажана, але непостійна людська любов стала сходинкою до іншої, великої любові, що приховує в собі небачені нею раніше багатства. Від почуття приниження, що утримувало її від повернення до Нью-Йорка, не залишилося й сліду, життя набуло нового сенсу. Замість того щоб витратити свої здібності на організацію нескінченних корпоративних вечірок, вона почала працювати на ниві Божій.

Уяву та фантазію, що раніше служили для розваги співробітників рекламного агентства, дівчина поставила на служіння дітям: вона стала вигадувати нові форми проведення біблійних занять. Її здатність знаходити фінансові кошти знадобилася їй у Божій справі, і, за словами її колеги – служителя церкви, поради колишнього фахівця рекламного агентства із залучення нецерковної публіки до церкви виявилися надзвичайно корисними. Сьогодні її допомоги потребують багато парафіян церкви, і ніхто б не подумав, що в житті цієї талановитої дівчини був час, коли вона відчувала себе покинутою та нікому не потрібною. Вона більше не самотня, бо знає – Ісус Христос завжди поруч, готовий підтримати її, втішити й захистити.

Усе це стало результатом її навернення, після того як вона відкинула примарні обіцянки світу цього й шлях, який не привів її до щастя. Але, навернувшись до свого Господа й Спасителя Ісуса Христа, вона здобула мир із Богом.

ГЛАВА 10

ЩО ТАКЕ ПОКАЯННЯ

*Говорю вам, що так само на небі радитимуть
більш за одного грішника, що кається,
аніж за дев'ятдесятьох і дев'ятьох праведників,
що не потребують покаяння!..*

Лука, 15:7

Отже, зрозуміло, що Ісус Христос чекає від людей навернення. Ми вже говорили про три складових цього явища: покаяння, віру та відродження. Існують різні думки про порядок протікання цих духовних процесів. Більшість теологів вважають, що найімовірніше вони відбуваються одночасно, хоча сама людина може й не усвідомлювати цього.

Якби покаяння потрібно було висловити одним словом, то я б вибрав слово «поворот». «Який поворот?» – запитаєте ви. Відповідь: поворот від гріха. Біблія, як ми вже могли переконатися, вчить, що гріх – це порушення закону. Гріх – це відмова від підпорядкуванню вищому Божому керівництву, заперечення будь-яких зобов'язань перед Ним. Гріх – це принцип зла, який увійшов у життя людей в Едемському саду, коли Адам і Єва піддалися спокусі й упали. Від часу гріхопадіння зло своїм трупком отруїло людей, і «всі згрішили... Нема праведного ані одного». Гріх зруйнував наші стосунки з Богом і, як наслідок цього, наші стосунки один із одним. Навіть

ставлення людини до самої себе зазнало катастрофічних змін.

Ми не можемо досягти миру з Богом, один із одним і з самими собою, поки живемо в світі гріха, якщо, звичайно, не протистанемо тому, що Бог вважає гидотою. Бог наказує нам відкинути гріх у будь-яких його проявах. Ми повинні зректися світу, плотських бажань, диявола й зробити це беззастережно, не торгуючись і без вагань. Христос вимагає абсолютної відданості.

Покаяння і віра

Говорячи про навернення, не можна забувати, що любов – основна якість Бога. Якщо ви полюбите Ісуса Христа всім серцем, то не станете робити те, що Він відкидає та ненавидить. Ви природним чином відмовитеся від гріхів, якщо повірите в Нього всією душею. Тому каяття в гріхах і віра нерозлучні. Зазнати справжнього покаяння без віри, яка приносить спасіння, неможливо, як неможлива віра без справжнього каяття.

Слова «каяття» і «покаяння», на жаль, рідко почуєш із церковної кафедри. У наші дні ці слова мало хто розуміє. У Своїй першій проповіді Ісус Христос звертається до людей зі словами: «Покайтесь, бо наблизилось Царство Небесне!» (Мт. 3:2). Це Отець наш Небесний звернувся до людей через Свого Сина. Серце Ісуса Христа, який прийшов до нас, було сповнене любові та співчуття, саме тому Він відразу заговорив про найважливіше: про провину перед Богом і про гріх. Він закликає людей визнати свою провину й відкинути безбожництво. Перш ніж Бог виле на людей Свою любов, благодать і милість, їм належить покаятися. Ісус Христос не міг закрити очі на людську порочність і наполягав на тому, що людина

повинна засудити свої гріхи й повністю від них відмовитися. Він наполягав на тому, що нове одкровення про Божу любов неможливе без нового ставлення до гріха.

Одного разу до Ісуса Христа прийшли люди й розповіли про те, що Пілат придушив іудейське повстання й змішав кров загиблих жителів Галілеї з кров'ю ритуальних жертв. Вони також розповіли Йому про падіння Силоамської вежі, яка вбила багатьох. На що Ісус Христос сказав: «Чи ви думаєте, що оці галілеяни, що так постраждали, грішніші були від усіх галілеян? Ні, кажу вам; та коли не покається, то загинете всі так!» (Лк. 13:2, 3). Тим самим Ісус Христос дав зрозуміти, що незалежно від того, як помирає людина – насильницькою смертю, від нещасного випадку або своєю смертю, доля її схожа на долю інших померлих без покаяння. Поки покаяння не відбулося, віра абсолютно неможлива. Після покаяння дія благодаті Божої в житті людини стає очевидною. І річ не в тому, що Божу благодать можна обмежити.

Покаяння і Божа милість

Ми знаємо, що спасіння ґрунтується виключно на Божій благодаті. Ми вже бачили, що жертви, обряди або добрі справи не можуть урятувати людину від вічної загибелі. Біблія говорить, що в очах Божих жодна людина не виправдовується законом. Біблія вчить, що «праведний житиме вірою» (Рим. 1:17). Спасіння, прощення й виправдання засновані виключно на спокутній жертві Ісуса Христа. Але щоб жертва Христа на хресті мала відношення до людини, їй треба покаятися в гріхах і визнати Христа Спасителем і Господом.

Пророк Йона закликав народ Ніневії до покаяння до тих пір, поки ніневітяни не покаялись. Пророк Єзекіїл

також проповідував покаяння: «Тому буду судити вас, доме Ізраїлів, кожного за дорогами його, говорить Господь Бог. Покайтеся, і відверніться від усіх ваших гріхів, і не буде вам провина на спотикання!» (Єз. 18:30).

Велика місія Івана Хрестителя полягала в проповіді покаяння: «Покайтеся, бо наблизилось Царство Небесне» (Мт. 3:2). У Новому Заповіті покаяння згадується 70 разів. Ісус Христос сказав: «...коли не покаєтесь, то загинете всі так!» (Лк. 13:3). У своїй промові в день П'ятидесятниці Петро сповістив: «...Покайтеся, і нехай же охреститься кожен із вас у Ім'я Ісуса Христа на відпущення ваших гріхів, і дара Духа Святого ви приймете!» (Дії, 2:38). Апостол Павло проповідував те ж саме навернення, «свідчив юдеям та гелленам, щоб вони перед Богом покалялись, та ввірували в Господа нашого Ісуса Христа» (Дії, 20:21). У Біблії читаємо: «...Бог... тепер усім людям наказує, щоб скрізь каялися» (Дії, 17:30). Це – веління, категоричний наказ. Бог каже: «Покайтеся або загинете!» А ви покалялися? Ви впевнені в цьому?

У Біблії описано багато випадків неістинних покаянь. Наприклад, фараон зізнався перед ізраїльським народом, який прагнув вийти з єгипетського полону: «Згрішив я...» (Вих. 9:27). У наявності жаль і, можливо, докори сумління, але це покаяння не було істинним. Саул учинив так само (див. 1 Сам. 15:24, 30; 26:21). Коли ж цар Давид кається перед пророком Натаном: «Згрішив я...» (2 Сам. 12:13), його покаяння справжнє – таке, що змінює життя (див. Пс. 51).

Що мав на увазі Ісус під покаянням

Чому в Біблії постійно говориться про покаяння? Сучасні словники визначають покаяння як «почуття жалю

про що-небудь або добровільне зізнання в скоєній провині». Але в мовах новозавітного оригіналу грецькі та арамейські слова передавали більший спектр відтінків, більше ніж звичайний собі жаль про вчинені гріхи. У біблійному розумінні покаяння – це завжди зміна, поворот. Це активне слово, що припускає силу та дію. Це слово означало революційну зміну в людині. Коли Біблія закликає покаятися в гріхах, це означає, що ми повинні відвернутися від гріха й розпочати рух у протилежному від гріха напрямку.

Щоб краще пояснити слово «покаяння», Ісус Христос навів притчу про блудного сина. Після покаяння блудний син не залишився на колишньому місці шкодувати про свої минулі гріхи. Він почав діяти. Він залишив хлів зі свинями, встав і пішов додому, тобто в зворотному напрямку. Він прийшов до батька, покаювся перед ним у своїх гріхах і отримав прощення.

Занадто багато сучасних християн не до кінця розуміють сенс покаяння, описаного в Біблії. Вони думають, що покаятися – це означає з жалем вимовити, похитуючи головою: «Ах, як шкода, що так сталося!» І продовжувати життя, як і раніше.

Справжнє покаяння означає зміну, поворот у новому напрямку. Шкодувати іще не означає покаятися. Іуда шкодував про скоєне настільки, що повісився. Він визнав за собою провину, але це не було покаянням. Покаяння – це не внутрішній скрушений стан. Самокатування, аскеза також не приведуть нас до набуття Божого прощення й поблажливості. Ісус Христос спокутував наші гріхи на хресті. На хресті Він поніс покарання за наші гріхи. Ніяке людське страждання не може зрівнятися зі стражданням Ісуса і не може саме по собі привести нас до покаяння.

Покаяння – це не просто емоції

Покаяння не можна здобути плачем і сльозами. За старих часів людям у церкві казали, що для покаяння й спасіння потрібно свої гріхи певний час оплакувати. Один чоловік розповідав мені, як напередодні свого покаяння він пішов на зібрання віруючих. Він стояв на колінах перед вівтарем, коли одна віруюча сестра торкнулася його плеча й сказала: «Тримайтеся, брате! Якщо ви хочете знайти Бога, ви повинні очікувати Його!» За кілька хвилин до нього підійшов пастор, легенько лягнув його по напруженій спині й із жартівливим докором вимовив: «Ну-ну, брате, не напружуйтеся так!» Потім настала черга іншої сестри, яка повідомила: «У ніч мого навернення я бачила яскраве світло, воно висвітлило мені обличчя й кинуло мене ниць». Мій знайомий зізнався, що, як він не старався, як не заспокоював себе, як не жадав небесного світла, нічого так і не дочекався.

Один християнський служитель зізнався, що пастор і віруючі церкви, в якій проходило його покаяння, жадали емоційних підтверджень його навернення настільки, що ледь не завадили його покаянню.

Стан емоційної збудженості, який викликається в деяких громадах усіма правдами й неправдами, стає каменем спотикання для багатьох людей, які щиро шукають Бога. Але я маю на увазі справжнє біблійне покаяння, і воно охоплює не тільки почуття, але й розум і волю.

Три виміри покаяння

Перш за все, треба визнати присутність гріха в нашому житті. Біблія говорить: «...бо всі згрішили, і позбавлені Божої слави» (Рим. 3:23). Коли пророк Ісая визнав свої гріхи, він вимовив: «Тоді я сказав: „Горе мені, бо я занапащений!»

Бо я чоловік нечистоустий...» (Іс. 6:5). Коли Йов побачив Божу святість, він сказав: «Тому я зрікаюсь говореного, і каюсь...» (Йов, 42:6). Коли Петро усвідомив свої гріхи, він сказав: «...я грішна людина» (Лк. 5:8). Коли Павло усвідомив свої гріхи, він назвав себе першим із грішників (див. 1 Тим. 1:15).

Усвідомлення своєї гріховності без керівництва Духа Святого статися не може. Річ у тім, що покаяння неможливе до того, як Дух Святий осяє серце та розум людини. Дух Святий може привести людину до віри по-різному: через молитву матері, проповідь пастора, християнську передачу по радіо. Люди іноді стають віруючими, побачивши пишноти собору, буває, що смерть коханої людини стає поштовхом до покаяння. Але я бачив у наших церквах людей, які трепетали від усвідомлення власних гріхів, але при цьому вони все одно не каюлися. Можна віддавати собі звіт у своїх гріхах, можна зізнатися перед собою у власній гріховності та навіть проливати з цього приводу сльози й при цьому все-таки не покаятися.

По-друге, в покаянні задіяні почуття, і це ріднить його з іншими звичними людськими переживаннями. Апостол Павло говорить, що «смуток заради Бога призводить до каяття на спасіння» (2 Кор. 7:10). Хтось зауважив, що багато людей взагалі недовірливо ставляться до публічного прояву почуттів і тому з підозрою сприймуть будь-яке навернення, якщо тільки воно не супроводжується крижаним мовчанням і урочистістю. Навмисна емоційність не завжди є ознакою щирого вболівання, та все ж ми не повинні кидати тінь сумніву на будь-який прояв почуттів при наверненні.

Доктор В. І. Зенгстер, відомий проповідник британської методистської церкви, в своїй книзі «З дозволу сказати» пише: «Людина, яка захоплена підстрибувала після

голу, забитого улюбленою командою в футбольному або бейсбольному матчі, але в інший час обсипала докорами ридаючого грішника за те, що той не вміє стримувати емоції, навряд чи заслуговує на похвалу за розумність і послідовність у поглядах».

Горацій Уолпол одного разу докорив благословенному служителіві Божому Джону Уеслі за зайві емоції під час проповіді. Це при тому, що проповіді останнього привели тисячі людей до спасіння.

По-третє, при покаянні задіяна воля людини.

Глибина покаяння вимірюється тим, наскільки ви підпорядкували свою волю волі Бога. У людини повинна з'явитися рішучість залишити гріх, рішучість змінити ставлення до самого себе, до гріха й до Бога, змінити свої почуття, характер думок, почати пошук нового сенсу життя.

Тільки Дух Божий може дарувати нам рішучість, необхідну для справжнього покаяння. Істинне покаяння повинне відрізнятися від молитви однієї маленької дівчинки: «Господи, зроби мене хорошою, але не зовсім хорошою, але такою гарною, щоб мене батьки не карали!»

В Америці в церковних бухгалтерських книгах зберігаються списки імен тих, хто ходить до церкви, коли їм зручно. Вони жертвують гроші й підтримують церковні заходи. Вони з ентузіазмом тиснуть руку пасторові після служби й хвалять його проповідь. Вони знають церковну лексику, і багато хто з них може цитувати цілі уривки зі Священного Писання. Але вони ніколи не переживали істинного покаяння. Їхнє ставлення до віри мінливе. Вони звертаються до Бога й моляться Йому, якщо потрапляють у біду, весь інший час вони про Бога не думають. Біблія вчить, що з приходом людини до Ісуса Христа з нею відбувається зміна, що відбивається на всіх її справах.

Покаяння означає підпорядкування

У Священному Писанні немає підтвердження улюбленої багатьма думки, що можна бути християнином і жити своїм власним життям. Коли Христос входить у серце людини, Він вимагає визнати Себе Господом і Вчителем. Він вимагає повного послуху. Він вимагає повної влади над розумом. Він вимагає, щоб і ваше тіло підкорилося Йому й тільки Йому одному. Він вимагає підпорядкування Собі ваших талантів і здібностей. Він хоче, щоб усе, що ви робите, відбувалося на славу Його імені.

Занадто багато хто з сучасних християн скоріше відмовляться від відвідування церкви, ніж від придбання нового холодильника. Якщо в них є вибір: внести заставу за новий автомобіль або пожертвувати кошти на будівництво нової недільної школи, неважко здогадатися, що вони виберуть. Тисячі так званих християн ставлять гроші й те, що на них можна придбати, вище за Христове вчення. У нас є час на кіно, футбольні та бейсбольні матчі, але зовсім немає часу на Бога. Ми накопичуємо гроші на новий будинок або телевізор, відкладаємо якомога більше, і раптом розуміємо, що грошей на церковну десятину вже не залишилося. Але ж це ідолопоклонство!

Потрібна зміна в поведінці! Ми засуджуємо стародавніх язичників і їхнє ідолопоклонство, але єдина різниця між ними й нами полягає в тому, що наші ідоли прикрашені не дорогоцінними каменями, вони хромовані й сталеві, забезпечені термостатами й морозилками. Поверхня цих ідолів прикрашена не золотом, а емаллю, яку можна легко протерти ганчіркою. Але ми молимося на них і визнаємо, що без них наше життя вже неможливе. Ми поклоняємося предметам, громадському статусові, славі, популярності, грошам, безпеці.

Але перше місце в житті повинен зайняти Ісус. Він хоче, щоб наше громадське, сімейне життя, бізнес, словом, усе належало Йому. Він повинен зайняти головне місце в наших думках, словах, учинках – як відбувається це в людей, які щиро покаялися. Христос застерігав нас, що Царство Небесне недоступне тим, хто не зречеться заради Нього всього земного, не відвернеться від усіх гріхів у своєму житті. Не намагайтеся відрікатися частинами. Не кажіть: «Від деяких гріхів я відмовлюся, але ось ці мені не завадять. Я віддам Христові частину свого життя, інша належить мені». Ісус Христос вимагає від нас повної капітуляції, і, коли це відбудеться, Його нагорода не змусить на себе чекати. Але не думайте, що часткова капітуляція теж винагороджується! Бог такі умови не приймає! Він вимагає повної зміни, повної віддачі. Якщо ж ви вирішили насправді відректися від гріха й віддати себе Христові, то ви зробили ще один крок до примирення з Богом.

Добрий розбійник на хресті сказав Ісусові: «Спогадай мене, Господи...» (Лк. 23:42). Звернення «Господи» означало його повне підпорядкування владі Ісуса. Воно означало смиренність і його повне навернення. Такий результат істинного покаяння.

Слова одного з гімнів якраз стосуються переживань грішника, що кається:

Все Ісусу я віддав,
Я увесь – Його.
Не чекаю й не шукаю
Я тепер свого.
Все Ісусу я віддав,
Щоб з Ісусом жити,
Дух одвічний хай поможе
Лиш Його любити.

ГЛАВА 11

ЩО ТАКЕ ВІРА

Бо спасені ви благодаттю через віру, а це не від вас, то – дар Божий, не від діл, щоб ніхто не хвалився.

До ефесян, 2:8, 9

Тепер ви готові зробити наступний крок до примирення з Богом: залишити своє колишнє життя й свої гріхи. Ви сповнені рішучості змінити своє життя. Ви більше не тікаєте від Бога, а, навпаки, прагнете Його любові, милості та захисту. Ви прийняли рішення, обрали свій шлях. Ви покаялися, ви знайшли вірний шлях, хоча вибір був непростий. Ви вибрали той же шлях, що й Мойсей три тисячі років тому, коли відмовився від права на єгипетський престол і вирішив додержувати Божої волі.

Мойсею вповнилося сорок років, коли він утік із Єгипту. Сорок років по тому він повернувся назад, щоб вивести свій народ із полону. Що змінилося в ньому? Він прийняв це велике рішення, тому що дійшов висновку, що шлях віри та істини, нехай і пов'язаний з нестатками та труднощами, кращий за багатство й славу далеко від Божої любові. Мало кому в історії людства доводилося приймати настільки ж важке рішення, як це.

Муж віри

Мойсей був освіченою людиною, знатною та впливовою. Будучи сином єгипетської принцеси, він жив

у пошані, розкошах, користувався царськими привілеями. Варто було йому лише захотіти, і трон фараона Єгипту, найбагатшої та наймогутнішої країни того часу, дістався б йому.

Але Біблія зберегла для нас такі відомості: «Вірою Мойсей, коли виріс, відрікся зватися сином дочки фараонової. Він хотів краще страждати з народом Божим, аніж мати дочасну гріховну потіху. Він наругу Христову вважав за більше багатство, ніж скарби єгипетські, бо він озирався на Божу нагороду. Вірою він покинув Єгипет, не злякавшись гніву царевого, бо він був непохитний, як той, хто Невидимого бачить» (Євр. 11:24–27). Цей уривок описує Мойсея після сорока років життя в пустелі, коли він навчався в Бога. Це вже не та гаряча людина, що вбила єгипетського наглядача й утекла до пустелі від фараонового гніву.

Зауважте, в уривку сказано «відрікся» й «покинув» – це й є справжнє покаяння. І зробив він це «вірою»! Віра й є наступний крок. Мойсей прийняв своє рішення не в хвилину найвищого емоційного підйому, який, як вважають деякі психологи, обов'язковий для істинно релігійного переживання. Його рішення не було продиктоване й розчаруванням. Він аж ніяк не був невдахою. Він обрав Бога, не сподіваючись на компенсацію з Його боку за те, що він залишив розкіш єгипетського двору. Він навернувся до Бога не з нудьги й апатії. Отже, це рішення було прийняте ним не заради якогось свого інтересу, не з бажання розважитися й отримати задоволення.

Справа вибору

Якщо зазначені вище причини й приводили когось до Бога, то явно не Мойсея. Відмовлятися від плотських

радощів його ніхто не примушував. Він зробив це добровільно. Мойсей не був недалекою чи слабкодухою людиною. Він не намагався, подібно дитині, утриматися в рамках звичного затишку й комфорту, що дарують відчуття спокою та безпеки. Не був він і марнославною людиною, шукачем визнання та пошани. І що б там не говорили про причини спасіння люди, які насміхаються з релігії, Мойсея це жодним чином не стосувалося. У Мойсея було навіть те, про що більшість людей і мріяти не сміє. Проте він, у розквіті розумових і фізичних сил, зважив усі за і проти й вирішив відкинути багатство, становище, пошани й обрав послух Богові.

Щоразу, коли я чую думку, що релігією втішаються тільки безсилі або хворі люди, які втратили будь-яку надію, я згадую Мойсея.

Мені випала можливість говорити з сотнями й тисячами людей про їхні духовні проблеми. І я зрозумів, що багато хто відкидає Ісуса Христа як Господа й Спасителя не тому, що вважають християнське вчення інтелектуально неспроможним, а тому що хочуть уникнути відповідальності та зобов'язань, які накладає на людину християнське життя. Саме їх боязкі серця, а не блискучий розум, стають перепоною між ними й Христом. Вони не хочуть підкорятися Христу й довірити Йому життя.

Цікаво, що двоє з головних дійових осіб Старого й Нового Заповітів, Мойсей і Павло, були вельми освіченими людьми. Мойсей мав можливість ретельно досліджувати вимоги Бога до людини й зобов'язання людини перед Богом. У віці сорока років він убив наглядача й утік із Єгипту. У вісімдесят він повернувся як вождь народу. Якщо людина хоче любити Бога, зрозумів Мойсей, вона повинна пожертвувати всім, що їй особливо дороге.

Він не поспішав із висновками. Його висновки не були погано продуманими, вони не були результатом раптового емоційного пориву. Він знав, що від його рішення залежить доля цілого народу. У нього не було права на помилку. Його переконання було вистражданими та обдуманими, мета – ясною та незмінною, обставини й небезпека поневірянь не могли похитнути цю мету. Мойсей спалив за собою мости й унеможливив відступ. У віці вісімдесяти років він мав пройти найсерйозніше випробування в житті, і воно спонукало Мойсея повністю довіритися Богові й виконати Його заповіді.

Відомий історик і письменник Гамаліел Бредфорд наприкінці свого життя сказав: «Я не наважуюся читати Новий Заповіт, тому що мені страшно від думки, що я вибрав у житті невірний шлях і тим самим по-зрадницьки відкинув простий і зрозумілий Божий задум, боюся сумнівів, тривоги і страху, які викликає в мені ця думка».

У Мойсея подібного страху не було. Нема чого боятися й вам, якщо ви від щирого серця звернетесь до Христа – зараз, раз і назавжди. Не звертайтеся до Нього зі словами: «Я трохи побуду християнином. Якщо це мені підійде, я буду ним і надалі, а якщо ні, я оберу інший шлях». Приходячи до Христа, спалюйте за собою всі мости, ви не повинні й думати про повернення.

Ніякого відступу!

Багато століть тому, коли тінь крил гордого римського орла раптом накрила майже весь населений світ, хоробрі воїни Цезаря вирушили підкорювати Британію. Варто було на горизонті з'явитися римським кораблям, як на кручі вийшли тисячі мужніх англосаксів, готових захищати свою батьківщину. Вони бачили, як висаджувалися

на берег їхні вороги, бачили, як прибіій знищив майже всі кораблі супротивника. Шляхів для відступу не залишилося, і тому загарбники билися з подвоєною силою. Хіба дика відвага римлян, посилена приреченістю, могла дозволити їм зазнати поразки? Не дивно, що нащадки мешканців маленького селища на берегах Тибру стали володарями світу.

Точнісінько так само й Христос вимагає від нас цілковитої відданості та слухняності: «Ніхто з тих, хто кладе свою руку на плуга та назад озирається, не надається до Божого Царства» (Лк. 9:62).

Мойсей, стоячи на роздоріжжі, зробив життєво важливий вибір. Він зважив усі обставини й прийшов до цього рішення. Він подумки пройшов до кінця кожен із можливих шляхів. Він зважив усі за та проти і тільки тоді вирішив повністю довіритися Богові.

Мойсей спалив мости

У Мойсея був попереду широкий і зрозумілий шлях до влади й багатства. Цей добре знайомий Мойсеєві шлях обіцяв усі мислимі земні блага. Він ішов ним сорок років і розумів, що закінчується цей шлях загибеллю, знав, що цей шлях веде прямо в пекло.

Потім Мойсей побачив інший шлях – вузький і незрівнянно важчий за перший. Він розумів, що цей шлях прирікає людину на страждання, гоніння, приниження й розчарування. Він передбачав труднощі й випробування, тугу й біль цього шляху, але очима віри він також бачив перемогу й нагороду вічного життя.

Перший шлях міг спокусити людину менш проникливу й із меншим життєвим досвідом. Єгипет був тоді наймогутнішою країною світу. Йому належала родюча

долина Нілу, житниця світу. Його армії були непере-
можні.

Небагатьом із нас випадало в житті відмовлятися від того, що відкинув Мойсей. Мало хто з нас пройшов через спокуси, через які пройшов Мойсей, – і встояв. Мало хто з нас бачив розкіш, багатство й утіхи, які призначалися Мойсеєві. Священне Писання не відмовляє гріху в його чарівній силі, хоча термін її й короткий. Але гріховна потіха минає, і пробудження від неї буває сумним.

По-справжньому багатих людей за часів Мойсея було небагато, мало хто міг вибирати, подібно до Мойсея, бути чи не бути одним із найбагатших людей на землі. Обравши Бога, Мойсей приніс у жертву дуже багато, але натомість отримав велику нагороду.

Багатство світу

У наш час багато людей накопичують великі статки. У 1923 році в Чикаго, в готелі «Еджуотер бич», зібралися найбільші фінансисти світу. Навіть для розкішних двадцятих років минулого століття цей з'їзд став небувалою демонстрацією влади й капіталу. За одним столом сиділи президент найбільшої в світі сталеливарної компанії, голова найбільшого тресту підприємств громадського користування, голова Нью-Йоркської фондової біржі, член кабінету міністрів, найвпливовіший ділок із Уолл-Стріт, президент Міжнародного розрахункового банку й ще один власник найбільшої світової монополії. Ці люди сукупно розпоряджалися коштами, які перевищують активи казначейства Сполучених Штатів! Історії їх фінансового сходження були відомі кожному школяреві. Для багатьох вони були прикладом для наслідування. Це були фінансові та промислові королі Америки.

Розповіді про них друкувалися всюди, вражаючи уми й уяву людей. Їм заздрили. Це був приклад підприємливості, він надихав людей. Але тоді, в 1923 році, їхня історія ще не була написана повністю – не вистачало заключних глав.

Присутні за одним столом у чиказькому готелі багатії знаходилися, подібно до Мойсея, на роздоріжжі. Перед ними було два шляхи. Можливо, вони й не здогадувалися про їхнє існування, або їм було все одно. Але вони вибрали свої власні шляхи, і сьогодні ми знаємо, чим ці шляхи закінчилися. Ми можемо прочитати про їхнє життя так само, як і про життя Мойсея, та вирішити для себе, який шлях був кращим.

Чарльз Шваб, президент сталеливарної компанії, останні роки свого життя був обтяжений боргами й помер жебраком.

Артур Катті, найбільший торговець зерном, помер за кордоном банкрутом.

Річард Вітней, президент Нью-Йоркської біржі, відбув термін ув'язнення в державній в'язниці Сінг-Сінг.

Альберт Пауль, член кабінету міністрів, через невиліковну хворобу був випущений із в'язниці, щоб померти вдома.

Джессі Лівермур, «ведмідь» Уолл-Стріт, Леон Фразер, президент Міжнародного розрахункового банку, та Айван Крюгер, власник найбільшої монополії в світі, – всі вони покінчили життя самогубством!

Ці люди мали гроші, владу, славу й пошану, вони були розумні й освічені. Але їм не вистачало одного – того, що надає життю справжнього сенсу й мети. Того, що абсолютно необхідне для розуміння християнського вчення й поведінки, що відкриває дорогу до навернення,

відродження людини. Вони відмовилися від віри в Бога! Порівняйте їхнє життя з життям послідовників Ісуса. Багато з них вмирили бідняками, в страшних муках, але вони вмирили не марно!

У тих багатіїв не виявилося віри, а якщо вона в них і була, то вони не чинили так, як вона вимагала. Наскільки змінилися б заключні глави їхнього життя, будь серед головних їхніх скарбів віра в Христа!

Мойсей відвернувся від мирських багатств

Зауважте, що лише завдяки вірі Мойсей відмовився від багатств землі єгипетської. Віра зміцнила Мойсея в думці, що, навіть якщо судилося йому зазнавати поневірянь та принижень до кінця життя, в кінці на нього чекає найвища нагорода – вічне життя!

Люди, подібні до Каттена та Шваба, скоріше за все, назвали б Мойсея дурнем. Для них синиця в руці краще від журавля в небі. Якби їм привелося зустрітись з Мойсеєм, вони б йому сказали: «Послухай, в Єгипті у тебе було все. Чи розумієш ти, що може зробити людина з твоїми мізками, володіючи таким багатством і владою? Бери кермо влади в свої руки, і Єгипет буде панувати над усім світом. Ти можеш підпорядкувати собі всіх своїх сусідів. Ти можеш позбутися всіх суперників і робити після цього все, чого тільки твоя душа забажає». Ось що вони сказали б Мойсеєві. Їм був близький такий спосіб мислення й дій. Вони самі набували так свої статки. Вони б, звичайно, посміялися з людини, яка б сказала, що вірить у Бога або в Ісуса Христа. Вони б заперечили їй: «Віра – це справа пуста. Вірити нерозумно».

Біблія вчить нас, що єдиний шлях до Бога – це віра: «...той, хто до Бога приходить, мусить вірувати, що Він є,

а тим, хто шукає Його, Він дає нагороду» (Євр. 11:6). Біблія вчить також, що віра приємна Богові більш за все інше: «Догодити ж без віри не можна» (Євр. 11:6).

По всьому світу є люди, які добровільно мучать себе: одягаються в незручний одяг, спотворюють свої тіла, відмовляють собі в найнеобхіднішому, при цьому вони багато часу проводять у молитві й духовних «подвигах» з єдиною метою – догодити Богові. Все це, можливо, добре й корисно для духовного становлення людини, але кращого способу догодити Богові, ніж віра, годі й шукати.

Я можу прийти до свого друга й сказати йому багато гарних слів, але варто мені після цього зізнатися, що я не вірю йому, як одразу відкриється марність мого красномовства. Адже я звеличив його лише для того, щоб потім принизити.

Головне – вірити!

Щоб догодити Богові, треба просто повірити Його Слово. Ісус благає Своїх учнів: «Повірте Мені, що Я – в Отці, а Отець – у Мені! Коли ж ні, то повірте за вчинки самі» (Ів. 14:11).

Біблія наголошує на необхідності віри. «Гаразд, – скаже хтось, – віра важлива. Але що це таке – віра? У чому вона полягає? Звідки мені знати, що я вірую правильно? Наскільки великою повинна бути рятівна віра?»

Давайте відповімо на всі запитання по порядку.

Знову й знову Біблія вчить, що спасіння ми знаходимо тільки завдяки вірі.

«А вони відказали: „Віруй в Господа Ісуса, – і будеш спасений ти сам та твій дім»» (Дії, 16:31).

«А всім, що Його прийняли, їм владу дало дітьми Божими стати, тим, що вірають у Ймення Його» (Ів. 1:12).

«І в усім, у чому ви не могли виправдатись Законом Мойсеєвим, через Нього виправдується кожен віруючий» (Дії, 13:39).

«А тому, хто не виконує, але вірує в Того, Хто виправдує нечестивого, віра його порухується в праведність» (Рим. 4:5).

«Отож, виправдавшись вірою, майте мир із Богом через Господа нашого Ісуса Христа» (Рим. 5:1).

«Ми ж не з тих, хто хитається на загибіль, але віруємо на спасіння душі» (Євр. 10:39).

«Бо спасені ви благодаттю через віру, а це не від вас, то – дар Божий» (Еф. 2:8).

Природа віри

Чи справді ми рятуємося вірою? Ні, нас рятує Божа благодать по нашій вірі. Віра є провідником Божої благодаті. Її можна уподібнити руці, яку ми протягуємо до Бога й отримуємо від Нього дар Його любові. У Посланні до євреїв, у першому вірші 11-го розділу, ми читаємо: «А віра – то підстава сподіваного, доказ небаченого». Один з англійських перекладів передає ці слова більш зрозуміло: «Віра ж означає, що ми впевнені в тому, що речі, на які ми сподіваємося, існують, вона означає переконаність, що ці речі існують, хоча ми їх і не бачимо». Віра означає, що людина повністю ввіряє себе знанню та досвіду іншого. Віра – це вищий прояв довіри.

Я ніколи не був на Північному полюсі, але вірю, що він існує. Звідки мені це відомо? Знаю, бо мені розповідали про нього. Я читав про нього в підручниках, я бачив карту в географічному атласі, і я вірю людям, які були там і написали про це книги. Я приймаю це на віру.

Біблія говорить: «Тож віра від слухання, а слухання через Слово Христове» (Рим. 10:17). Ми віримо в те, що Бог сказав нам про спасіння. Ми приймаємо це без сумнівів.

Мартін Лютер переклав наведений уривок із Послання до євреїв так: «Бо Він тримався за Того, Кого мало хто бачив».

Віра не просто особлива, таємнича якість, якої ми повинні прагнути. Ісус Христос закликав нас уподібнитися малим дітям: як вони довіряють своїм батькам, так само й ми повинні вірити Богові.

Припустімо, що я їду дорогою зі швидкістю вісімдесят кілометрів на годину й майже доїхав до вершини пагорба. Хіба стану я жати на гальма, виходити з машини й підніматися пішки на саму вершину, тільки щоб переконатися: так, дорога триває й за пагорбом? Звичайно, я цього робити не буду. Я довірюся дорожнім службам тієї країни, по території якої їду. Я продовжу свій шлях із нормальною швидкістю, будучи впевненим, що дорога за пагорбом є, хоча її й не видно. Я повірю, що вона існує. Так само діє і рятівна віра в Христа!

Три складові частини віри

Як і покаяння, віра включає в себе три елементи. По-перше, необхідно знати, що сказав Бог із того чи іншого приводу. Ось чому так важливо читати Біблію. Ось чому так важливо знати, що Біблія говорить про спасіння душі. Досить знати хоча б те, що ви – грішник і що Христос помер за вас. Щоб вірити, досить знати, що сказано в Євангелії від Івана (3:16). Багато хто звернувся до Бога, знаючи навіть менше цього. Але, звичайно, про такі важливі речі треба знати якомога більше, і єдине джерело знання в даному випадку – Біблія!

Люди кажуть: «Я багато чого в Біблії не можу зрозуміти, тому я її й не читаю». Так думати нерозумно. В Біблії багато місць, незрозумілих і для мене. Мій розум обмежений: він не зможе осягнути неосяжне. Я далеко не все розумію і в устрої телевізора, але мені це не заважає його дивитися. Я вірю в цей складний пристрій і користуюся результатами своєї віри. Бог не вимагає від нас неможливого. Він не хоче, щоб наше навернення стало стрибком у невідомість. Віра в Христа ґрунтується на найміцнішій засаді в світі – на Біблії. Відразу все в ній зрозуміти важко, але можна без страху прийняти її просто, зрозумілі навіть непідготованому читачеві істини, тому що це – послання Боже. Диявол відразу вдається до випробуваної тактики: він намагається змусити людину сумніватися в правдивості Слова Божого. Однак знайте, що ви не відбудетесь як духовна людина, якщо ставите під сумнів істинність Слова Божого. Вам треба погодитися з тим, що ви – грішник. Ви повинні знати, що Ісус Христос помер за ваші гріхи й воскрес для вашого виправдання. Його смерть, поховання й воскресіння – у цьому сутність усієї Доброї звістки. Для навернення досить повірити в це.

По-друге, віра неможлива без почуттів. Біблія нагадує нам: «Страх Господній – початок премудрості» (Пр. 1:7). Апостол Павло сказав: «Бо Христова любов спонукує нас» (2 Кор. 5:14). Бажання, любов, страх – це все почуття. Життя неможливо уявити без почуттів. Яка розумна людина скаже: «Проженемо почуття з життя»? Переживання людини безпосередньо пов'язані з емоціями. Почуття зігрівають життя. Сумне видовище – сім'я, в якій стосунки побудовані лише на почутті обов'язку. Як би ви виглядали, якби зробили пропозицію своїй обраниці й тут же сказали, що не відчуваєте до неї жодних почуттів?

Доктор Зенгстер одного разу сказав про радість віруючого так: «Якщо ви хочете, щоб була проголошена Добра звістка про милість Господа, який готовий пробачити й благословити нас, але при цьому забороняєте людям радіти, то ваше бажання абсурдне». Серце не зможе виконати його. Релігійні переживання супроводжуються різними емоціями. Деякі люди приховують свої емоції, інші дають їм волю, але й у тих, і в інших вони є.

Коли Уїнстон Черчилль під час війни звертався до британського народу з натхненними промовами, він звертався до логіки своїх слухачів, до їхніх почуттів. Я пам'ятаю промову Черчилля в Глазго. Спочатку його слова змусили мене замислитися, а потім мені захотілося схопитися й, розмахуючи прапором, кричати «ура!» в патріотичному пориві. Любов до Ісуса неодмінно стане емоційним переживанням.

Третя, й найбільш важлива, складова віри – воля. Нібито три людини зішлись для бесіди: одну з них звать Розум, іншу – Почуття, третю – Воля. Розум стверджує, що Євангеліє логічне. Почуття намагається впливати на волю, кажучи: «Я відчуваю любов до Ісуса Христа... Я боюся Його засудження». Воля ж подібна до судді, що виносить рішення. Цей суддя замислюється й намагається ретельно зважити все почуте. Нарешті він приймає рішення. Розум людини та його почуття можуть бути звернені до Бога, але істинного навернення при цьому може не відбутися: «...віра без діл мертва» (Як. 2:20).

Приклад віри

Кілька років тому мені розповіли про одну людину, яка катала тачку по канату, натягнутому через Ніагарський водоспад. Тисячі роззяв вітали цю людину захопленими

криками. Той чоловік поклав у тачку мішок із землею вагою шістдесят із гаком кілограмів і провіз її по канату туди й назад. Потім він звернувся до натовпу глядачів: «Хто вірить у те, що я можу перевезти в цій тачці людину?»

Усі закричали: «Віримо!» Канатоходець указав на людину, яка кричала голосніше за інших, і сказав: «А тепер ваша черга!»

Тільки того сміливця й бачили. Все це були лише слова про віру, але насправді її не було, тому той глядач і відмовився від цієї пригоди.

Точно так само і з Ісусом Христом. Є багато людей, які говорять, що вони вірять у Нього й підуть за Ним, куди б Він не вів. Але запропонуй їм щось на зразок цієї поїздки в тачці над водоспадом, їх як вітром здує. Ніколи вони не віддавали Ісусові все своє життя.

Хтось запитає: «Ну добре, а як сильно треба вірити?» Ісус Христос сказав, що досить віри «з гірчичне зерно».

Питають також: «А як треба вірити?» Адже річ не в тім, як вірити. По суті, віра є віра. Важливий об'єкт цієї віри. У кого вірите ви? Об'єктом вашої віри повинен стати Ісус Христос. Не врятує віра в ритуали або в жертвоприношення, не врятує віра у високі моральні принципи, й у самого себе віра теж не врятує. Врятує людину лише віра в Христа.

Біблія вчить нас, що віра проявляється в віровченні, яке людина сповідує; в поклонінні – в особистому й колективному спілкуванні людей з Богом у церкві; в особистих моральних принципах людини, тобто в тому способі життя, який вона веде, в її поведінці.

Біблія також учить, що віра – це не саме лише сподівання на спасіння в Христі, віра зростає та зміцнюється. Спочатку вона може бути слабкою, але з часом зміцніє. Щоб так сталося, треба читати Біблію, молитися, ходити

до церкви й бути відданим Богові, коритися Йому в житті. Покаявшись у гріхах, увірувавши в Нього, ви повинні довіритися Йому, щоб Він зміцнював вас і підтримував. Поступово ви дізнаєтеся, що можна покладатися на Ісуса Христа у всіх ваших потребах, у всіх обставинах і випробуваннях. І зможете тоді повторити вслід за апостолом Павлом: «Я розп'ятий з Христом. І живу вже не я, а Христос проживає в мені. А що я живу в тілі тепер, живу вірою в Божого Сина, що мене полюбив, і видав за мене Самого Себе» (Гал. 2:19, 20).

Коли спасіння в Ісусі Христі стане для вас реальністю, ви зробите ще один крок на шляху до примирення з Богом.

ГЛАВА 12

СТАРЕ І НОВЕ

*...Коли хто не народиться згори,
то не може побачити Божого Царства.*

Іван, 3:3

Уявіть, що я прийшов до вас у гості. Ми сидимо з вами вдвох, дружньо розмовляємо, і ви визнаєте: «Я в розгубленості й не знаю, що мені робити. Я не жив за заповідями Божими. Гадав, що я можу прожити й без Нього. У мене свої правила, і я жив по них, але тепер усе обернулося проти мене. Я пройшов через біль і страждання, це був гіркий урок. Я віддав би все, щоб почати спочатку, я прожив би життя зовсім по-іншому!»

Якщо ці думки знайомі вам і знаходять відгук у вашому серці, то я хочу сказати вам щось приголомшливе. Це можливо! Якраз про нове народження й говорив Ісус! Ви можете почати все спочатку так, як ви й мріяли. Ви можете скинути тягар гріха й набридлого всім егоїзму й стати новою людиною – з чистими думками та серцем, в якому панує спокій, бо гріхи більше його не обтяжують.

Вихід

Яким би брудним не було минуле й заплутаним сьогодні, яким би безнадійним і безрадісним не здавалося майбутнє – вихід є. Надійний, вірний і єдиний. Вам

потрібно лише зробити вибір. І тоді ви підете іншим шляхом, який не матиме нічого спільного з колишнім – безцілним, виснажливим душевно й фізично.

Можна, звичайно, нічого не міняти і, плекаючи жалість до самого себе, залишатися нещасною, боязкою, незадоволеною собою та життям істотою. Але можна прямо зараз обрати те, про що говорив Ісус Никодимові, тобто народитися згори. Ви можете зважитися прямо зараз залишити своє гріховне минуле й почати все спочатку, з чистого аркуша, почати жити правильно й ясно. Цей вибір дозволить вам стати такою людиною, якою задумав вас Бог.

Як же народитися наново?

Ви, я гадаю, хочете дізнатися: що для цього вимагатиметься від вас?

Те ж запитання Никодим поставив Ісусові Христу дві тисячі років тому під нічним небом Палестини. Наново народитися – це більше ніж почати спочатку, більше ніж перегорнути сторінку життя, і навіть більше ніж виправитися. Ми вже говорили про те, що відповідно до біблійного вчення, перший раз ми народжуємося фізично, тобто приходимо в цей світ, але, будучи гріховними по природі, ми не в змозі керуватися духовним у думках і вчинках. Біблія вчить, що ми мертві були через наші провини й гріхи наші (див. Еф. 2:1).

Біблія вчить також, що гріховна природа не здатна почати, як кажуть, нове життя. Народившись у гріху, людина не може жити праведним життям. Багато людей прагнуть доброти, святості й праведності, але зазнають невдачі, не переживши духовного народження. Мертве не може породити живе. Біблія вчить, що «зроблений гріх народжує смерть» (Як. 1:15). Ми всі, що живемо в гріхах, духовно мертві.

Стара природа людини не може служити Богові. Біблія вчить: «А людина тілесна не приймає речей, що від Божого Духа... і вона зрозуміти їх не може, бо вони розуміються тільки духовно» (1 Кор. 2:14). У нашому природному стані ми ворогуємо з Богом. Ми не підкоряємося законіві Божому, та нам це й не під силу (див. Рим. 8:7).

Біблія вчить, що наша природа наскрізь поїдена гріхом: «Від підошви ноги й аж до голови нема цілого місця на ньому: рани й гудзі, та свіжі порази невичавлені, і не позав'язувані, і оливою не порозм'якшувані...» (Іс. 1:6); «Людське серце найлукавіше над все та невігойне...» (Єр. 17:9). Роз'їдена пороком плотська природа підкоряється лукавим велінням похоті.

Біблія також учить нас, що наша стара природа егоїстична. Вона не знає і не хоче знати нічого, крім себе, і нездатна до оновлення. За Біблією, нове народження – не косметичне підновлення старої Адамової природи, яку треба «стягти» з себе, а не виправляти. Нашу «стару людину» треба не оживляти, а розіп'яти. Ісус Христос сказав: «...всередині повні вони здирства й кривди!» (Мт. 23:25).

Ви маєте народитися згори!

І Біблія вчить нас, що доти, доки ми не зазнали цього нового народження, ми не зможемо увійти до Царства Небесного. Ісус Христос висловився щодо цього дуже ясно: «Вам необхідно родитись згори» (Ів. 3:7). Ці слова не залишають місця для маневру, в них немає жодної двозначності. Той, хто хоче увійти до Царства Небесного, має народитися згори.

Спасіння – це не виправлення свого початкового плотського «я». Ваше нове «я», яке дарує вам Бог, створене праведним і святим. Відродження – це не зміна нашого

єства й не заміна серця. Народитися згори – значить змінити колишню тілесну природу, пережити відродження, отримати нове духовне єство. Це й є друге народження: «Вам необхідно родитись згори».

У старій природі людини немає нічого, що радувало б Бога. Людина, керована старою природою, дуже слабка, щоб слідувати за Христом: «...ви чинили не те, чого хочете» (Гал. 5:17). Ті, що живуть за бажаннями своєї тілесної природи, не можуть догодити Богові: «Хіба з одного отвору виходить вода солодка й гірка? Хіба може, брати мої, фігове дерево родити оливки, або виноград – фіги? Солодка вода не тече з солонця» (Як. 3:11, 12).

Люди зі старою природою описуються в Посланні до римлян так: «Гріб відкритий – їхнє горло, язиком своїм кажуть неправду, отрута зміїна на їхніх губах, уста їхні повні прокляття й гіркоти! Швидкі їхні ноги, щоб кров проливати, руїна та злидні на їхніх дорогах, а дороги миру вони не пізнали! Нема страху Божого перед очима їхніми...» (Рим. 3:13–18).

Тоді, можливо, треба лише виправити, підновити або замінити такі гортані, язики, вуста, ноги й очі? Це неможливо. Ісус Христос знав це й тому сказав: «Вам необхідно родитись згори». Біблія говорить у іншому місці: «Чи мурин відмінить коли свою шкіру, а пантера ті плями свої?» (Єр. 13:23). І в Посланні до римлян (7:18) сказано: «Знаю бо, що не живе в мені, цебто в тілі моїм, добре...» І Біблія говорить також: «Пильнуйте про мир зо всіма, і про святість, без якої ніхто не побачить Господа» (Євр. 12:14).

Життя, яке слідує за новим народженням, не можна домогтися іншим способом. Людині не добитися святості, яка необхідна для входження до Царства Небесного.

Тільки нове народження може стати початком такого життя. Для того щоб жити богоугодним життям, потрібно мати дану Богом природу.

Справи Бога

Після здобуття нового життя в Христі людина, подібно монеті, має дві сторони, два виміри, дві грані буття: Божественну й людську. Що залежить від людини, ми розглянули в розділі, присвяченому наверненню. Розглянемо тепер Божественну сторону навернення.

Духовне відродження людини повністю здійснює Дух Святий. За власним бажанням і хотінням народитися згори ми не можемо. Біблія говорить: «А всім, що Його прийняли, їм владу дало дітьми Божими стати, тим, що вірять у Ймення Його, що не з крові, ані з пожадливості тіла, ані з пожадливості мужа, але народились від Бога» (Ів. 1:12, 13). Іншими словами, відродитися від плоті й крові неможливо; це означає, що успадкувати нову природу від віруючих батьків неможливо. У Бога є діти, але немає онуків.

Християнство не дається в спадок. У батьків-християн дитина не народжується християнином. Якщо людина народилася в гаражі, хіба це дає нам підставу вважати її автомобілем? У Бога онуків не буває!

Народитися згори від хотіння тілесного не можна, про це йдеться в Священному Писанні. З цим нічого не вдієш. Невіруючий духовно мертвий.

Зусиллям волі духовне народження теж викликати не вдасться. Тут не допоможуть жодні новітні медичні розробки. Дехто вважає, що людина народжується згори, просто прийшовши до церкви, пройшовши якийсь релігійний обряд, просячи прощення в людей під

Новий рік або жертвуючи щедро суму грошей на благодійність. Усе вищесказане є гідним усілякого схвалення, але не має до народження згори ніякого стосунку.

Від Бога, а не від людини

Ісус Христос сказав, що нам «необхідно родитись згори». «Необхідно родитись» означає, що не я сам, а хтось інший відповідає за моє народження. Це означає, що хтось нам повинен допомогти. Людина не народжує себе сама. Нове народження не входить до компетенції нашої волі. Виходить, що нове народження – справа рук Божих, ми отримуємо нове народження від Нього.

Никодим не міг зрозуміти, як може людина народитися наново. У замішанні він двічі повторює: «Як?»

Таємничість нового народження не робить його неістинним. Ми не розуміємо, що таке електрика, але це не заважає нам користуватися нею: освітлювати свої будинки, дивитися телевізійні програми тощо. Досить із нас того, що ми бачимо, як з'являється, скажімо, у вівці руно, а в птиці – пір'я, а знати процеси, що відбуваються при цьому, – справа фахівців. До кінця життя нам не розгадати й малої частки таємниць цього світу, тому треба прийняти на віру той факт, що тієї самої хвилини, коли ми каємося в наших гріхах і звертаємося в молитві віри до Ісуса Христа, нам дається нове народження.

Тоді-то й відбувається це таємниче проникнення Божественного життя в людську душу. Бог ділиться з нами своєю Божественною природою і приймає нас у Свою сім'ю. Бог вдихнув у нас Своє дихання. Через Духа Святого Ісус Христос вселяється в серце, і ми стаємо причасниками Божої вічності. Якщо ви народилися згори, ви будете жити стільки, скільки живе Бог. Так відбувається

відновлення стосунків між Богом і людиною, порушених у Едемському саду.

Що відбувається після народження згори

Після нового народження ми отримуємо здатність по-новому бачити й розуміти те, що відбувається. Слово Боже вчить: «Бо Бог, що звелів був світлу засяяти з темряви, у серцях наших засяяв, щоб просвітити нам знання слави Божої в Особі Христовій» (2 Кор. 4:6). І в іншому місці сказано: «...просвітив очі вашого серця, щоб ви зрозуміли...» (Еф. 1:18). Те, з чого людина раніше глузувала як із непорозуміння, вона приймає тепер на віру. Процес прийняття нею рішень змінюється. Наше «я» повалене з п'єдесталу, і бажання догодити Богові стає головним.

По-друге, у вашому серці відбувається переворот. Біблія говорить: «І дам вам нове серце, і нового духа дам у ваше нутро, і викину камінне серце з вашого тіла, і дам вам серце із плоті» (Єз. 36:26). Бог каже: «Дам Закона Свого в середину їхню, і на їхньому серці його напишу...» (Єр. 31:33).

Ваші прихильності також зазнають радикальних змін. Ви полюбите Бога й усе, що пов'язане з Ним. Почнете цінувати все велике й прекрасне в житті, а низьке й підле відкинете. Ви інакше станете ставитися до соціальних проблем, у серці прокинеться співчуття до знедолених.

По-третє, докорінної зміни зазнає ваша воля. Зміняться ваші рішення, тому що, приймаючи їх, ви будете виходити з інших мотивів. Біблія говорить: «Бог же миру... нехай вас удосконалить у кожному доброму ділі, щоб волю чинити Його, чинячи в вас любе перед лицем Його через Ісуса Христа» (Євр. 13:20, 21).

Отримана від Бога нова природа покірлива Його волі. Тож Вашим єдиним бажанням стане виконання Його

волі. Ви будете абсолютно й до кінця віддані Йому. Ви по-новому почнете ставитися до себе, у вас з'являться нові звички, ваш спосіб життя почне диктувати нові переваги. Вам захочеться прославляти Бога. Ви станете спілкуватися з іншими віруючими в церкві. Ви полюбите читання Біблії та молитву. Ставлення до життя зміниться. Раніше ваше життя було пронизане невір'ям, а саме воно – корінь усякого гріха. Ви сумнівалися в Богові, але зараз ви вірите в Нього та в Його Слово.

Свого часу гордість була центром вашого життя. Ви склали честолюбні плани, але тепер все змінилося. Можливо, в якийсь період життя вашими вчинками рухала ненависть. Заздрість, невдоволення та злість по відношенню до інших заповнювали серце. Але тепер і це поступово зміниться.

Був час, коли вам нічого не варто було збрехати. Лицемірством і брехнею були просякнуті ваші думки, слова, вчинки. Але й це змінилося. Ви більше не піддаєтеся, як раніше, плотській похоті. Ви народжені наново! Диявол, як і раніше, буде розставляти свої тенета, і ви, можливо, ще потрапите в них і відразу про це пошкодуєте, розкаєтеся в своїх гріхах і попросите в Бога прощення. Ви народжені згори, ваша сутність змінилася.

Свиня та ягня

Є старе оповідання про свиню та ягнятко. Один фермер привів у свій дім свиню. Він вимив її, пополірував копита, поприскав парфумами, пов'язав їй на шию стрічку й привів до вітальні, де зібралися гості. Свиня виглядала чудово. Вона була такою акуратною і чистенькою, що на деякий час стала центром загальної уваги. Та тільки-но відкрилися вхідні двері, свиня вибігла з вітальні й умостилася

в першій-ліпшій калюжі. Чому? Та тому що вона була свинею. Вона по суті не змінилася, хоча й змінилася зовні.

З ягням інакше. У нього охайність на рівні інстинкту. Вимийте його, й воно постарається обійти всі калюжі та бруд.

Можна вимити та причесати людину, нарядити її, посадити в церкві у першому ряду, і вона буде виглядати, як свята. Вона може навіть на час увести в оману своїх друзів. Але варто їй повернутися в звичне для неї середовище: піти на роботу, залишитися вдома наодинці з домашніми, піти ввечері в клуб, і вона постане в своєму звичному вигляді й не буде соромитися. Чому вона так чинить? Тому що її природа не змінилася. Вона не пережила народження згори.

Сенс виправдання

У момент народження згори ви стаєте причасниками Божого єства й отримуєте виправдання в очах Бога. Це означає, що Бог ставиться до вас так, ніби ви ніколи не грішили. Акт Божого виправдання полягає в тому, що Господь оголошує грішника безгрішним, дозволяє йому постати перед Собою, ніби той ніколи не коїв гріхів.

Апостол Павло говорить: «Хто оскаржувати буде Божих вибранців? Бог Той, що виправдує» (Рим. 8:33). Ваші гріхи прощені. Бог кинув у морську глибочінь усі наші гріхи (див. Мих. 7:19), «кинув за спину Свою всі гріхи мої» (Іс. 38:17). Він більше не згадає про ваші гріхи. Ви приходите до Бога як боржник, але отримуєте прощення й миритесь із Ним. До цього ви фактично були противником Бога. Біблія говорить: «І не тільки це, але й хвалимося в Бозі через Господа нашого Ісуса Христа, що через Нього одержали ми тепер примирення» (Рим. 5:11).

Але більш того: ви тепер стали членом Божої сім'ї, ви тепер – Боже дитя: «...призначивши наперед, щоб нас усиновити для Себе Ісусом Христом, за вподобанням волі Своєї» (Еф. 1:5). Ви тепер – спадкоємець Небес. У ваших жилах – царська кров. Ви – чадо Царя царів. Навіть ваші друзі помітять зміну у вашому житті. І все тому, що ви народилися згори.

Старе та нове

Після народження згори в житті відбудуться зміни. По-перше, ваше ставлення до гріха зміниться. Ви навчитеся ненавидіти гріх так само, як і Бог ненавидить його. Ви будете ставитися до нього з огидою і презирством.

У Х'юстоні (штат Техас) на одному з наших зібрань увірував власник крамниці, яка торгувала спиртними напоями. Наступного дня на дверях крамниці з'явилася вивіска «Зачинено».

Я чув про п'яницю, якого називали Старим Джоном, він народився згори під час євангелізаційного зібрання. Наступного ранку хтось зустрів його на вулиці й гукнув: «Доброго ранку, Старий Джоне». «Ви це мені? – запитав Джон. – Мене звать не Старий Джон, а Новий Джон». Його життя змінилося докорінно.

По-друге, народження згори викличе в вас бажання коритися Богові: «А що ми пізнали Його, пізнаємо це з того, коли заповіді Його додержуємо» (1 Ів. 2:3).

По-третє, ви будете відділені від світу. Біблія говорить: «Не любіть світу, ані того, що в світі. Коли любіть хто світ, у тім немає любові Отцівської» (1 Ів. 2:15).

По-четверте, у вашому серці виникне нова любов до ближніх. Біблія говорить: «Ми знаємо, що ми перейшли

від смерті в життя, бо любимо братів. А хто брата не любить, пробуває той в смерті» (1 Ів. 3:14).

По-п'яте, ми не будемо грішити. Біблія говорить: «Ми знаємо, що кожен, хто народився від Бога, не грішить...» (1 Ів. 5:18). Нас більше не будуть вабити гріховні вчинки.

У Техасі мені розповідали історію про ковбоя, який щоранку прив'язував свого коня біля дверей кабачка. Одного разу господар кабачка з подивом виявив коня свого постійного відвідувача біля дверей методистської церкви. Зустрівши ковбоя на вулиці, господар закладу поцікавився: «Скажи-но, чому сьогодні вранці твій кінь був прив'язаний біля дверей церкви?» Той обернувся й відповів: «Учора ввечері на молитовному зібранні я звернувся до Бога, тепер і моєму коневі доведеться змінити свої уподобання».

Ось що означає відродження. Ось що означає навернення. Воно означає, що наш новий стан зумовлює нові прихильності.

ГЛАВА 13

ВПЕВНЕНІСТЬ У СПАСІННІ

*Оце написав я до вас, що віруєте
в Ім'я Божого Сина, щоб ви знали,
що ви, віруючи в Ім'я Божого Сина,
маєте вічне життя.*

1 Івана, 5:13

Щотижня я отримую листи, в яких християни розповідують про сумніви й непевненість у спасінні. Багато відправників щиро вірять, але вони живуть, не відчуваючи радості, яку здатна принести віра в Христа, і не мають впевненості у своєму спасінні, бо їм не вдалося зрозуміти головної істини, на якій заснований досвід віруючого. Хоч Біблія й нагадує нам: «Це ж написано, щоб ви ввірували, що Ісус є Христос, Божий Син, і щоб, віруючи, життя мали в Ім'я Його!» (Ів. 20:31), багато хто продовжує сумніватися.

Підіб'ємо в цьому розділі підсумки. Що ж сталося з нами?

Ми вже говорили про покаяння, про те, що значить увірувати й народитися згори. Тепер поговоримо про те, як знайти впевненість у тому, що все, перелічене вище, дійсно відбулося. Багато людей, з якими я говорив, покаялися, увірували й народилися згори, але вони не були впевнені в цьому. Повторімо ще раз усе те, про що ми вже говорили. Як правило, навернення людини знаменує переломний момент у житті. Щоправда, іноді

можна пережити навернення й не відразу зрозуміти, що це було саме воно.

Навернення в християнство не може бути результатом освіти. Кілька років тому один відомий проповідник сказав: «Нам треба так вчити й виховувати нашу молодь, щоб молоді люди навіть і не згадували про те, що вони були невірними». На цій передумові великою мірою ґрунтується релігійне виховання, коли навчання основ релігії замінило істинно християнське переживання. Змін у житті релігійне виховання не викликає.

На початку ХХ століття професор Старбак, провідний фахівець у галузі психології, зауважив, що майже всі найактивніші християнські служителі переживали яскраве особисте навернення. Він зауважив також, що люди, які ясніше від інших уявляли сутність навернення, в основному походили з сільської місцевості, де систематичну християнську освіту й виховання отримати було важче, ніж у місті.

Це не критика релігійної освіти, але попередження про небезпеку, що таїться в неправильному розумінні такої освіти, коли вона намагається підмінити собою переживання особистого навернення.

Не плутати релігію з відродженням

«Коли хто не народиться згори, то не може побачити Божого Царства» (Ів. 3:3). Ці слова Ісус Христос сказав Никодимові, одному з найбільш побожних людей у Своему оточенні. Глибоке знання релігійних правил не могло замінити Никодимові народження згори, і нам не вдасться цього зробити.

У коконі з личинкою гусениці відбуваються непомітні оку зміни. Але як би повільно це не відбувалося, настане день, коли вона перетвориться на прекрасного метелика

й випурхне зі старого кокона. Ці тижні непомітного зростання дуже важливі, і все це заради миті, коли старе й потворне залишається позаду й настає час оновлення.

Так, тисячі віруючих не знають точного дня й години, коли вони увірували в Христа. Але їхня віра й життя свідчать, що навернення до Христа відбулося незалежно від того, пам'ятають вони точний час цієї події чи ні. Головне, що в їхньому житті був день, коли вони перетнули межу, яка відокремлює смерть від життя.

Ймовірно, у всіх і кожного бувають сумніви й невпевненість у істинності свого релігійного переживання. Коли Мойсей піднявся на гору Синайську, щоб отримати з рук Божих скрижалі заповіту, євреї, що з тривогою чекали на його повернення, втратили свого вождя з поля зору на деякий час. Врешті-решт вони почали сумніватися й казати одне одному: «...той Мойсей, муж, що вивів був нас із єгипетського краю, ми не знаємо, що сталось йому» (Вих. 32:1). Відступництво стало наслідком їхніх сумнівів і невпевненості.

Ця згубна невпевненість, притаманна безлічі людей, виростає з неправильного розуміння того, що являє собою справжнє релігійне переживання. Одні, мабуть, не розуміють суті духовного переживання, а інші чекають того, чого Священне Писання ніколи не обіцяло.

Більше трьохсот разів у Новому Заповіті згадується слово «віра» у зв'язку зі спасінням людини. У Посланні до євреїв сказано: «І той, хто до Бога приходить, мусить вірувати, що Він є, а тим, хто шукає Його, Він дає нагороду» (Євр. 11:6). І в тому ж вірші говориться: «Догодити без віри не можна».

У наші дні в людей, які сповідують християнство, духовні переживання часто викликані змішуванням двох понять: віри й почуттів.

Віра завжди спрямована на якийсь об'єкт, тобто ми завжди віримо в щось або в когось. Об'єкт християнської віри – історичний факт. Я пропоную вам запам'ятати ланцюжок із трьох слів у послідовності, яку ніколи не треба міняти. Саме цей ланцюжок слів у його послідовності – вказівник на шляху до впевненості в спасінні. Це слова «факт», «віра» і «почуття». Послідовність, повторюю, тут дуже важлива. Якщо ви почнете міняти цю послідовність, вилучите одне слово, додасте інше, то врешті-решт сумніви здолають вас, і ви не зможете з упевненістю сказати: «...бо я знаю, в Кого я увірував...» (2 Тим. 1:12).

Факт

Спасіння від гріха забезпечує лише особиста віра людини в Добру звістку Ісуса Христа, як про те сказано в Священному Писанні. Такий погляд може здатися вам вузьким і догматичним, але іншого шляху немає. У Біблії говориться: «Бо я передав вам найперш, що й прийняв, – що Христос був умер ради наших гріхів за Писанням, і що Він був похований, і що третього дня Він воскрес за Писанням...» (1 Кор. 15:3, 4). Біблія стверджує, що ми врятовані, якщо віримо в цей факт, який уже відбувся. Справи Христа – факт, Його розп'яття – факт, порожня гробниця – факт і Його воскресіння – теж факт.

Нерозумно вірити в те, чого не існує. Євангеліє з'явилося не тому, що хтось повірив у казку й описав її. Труну пасхальним ранком знайшли порожньою не тому, що кільком людям це привиділося. Факт у християнстві завжди передував вірі. Вірити, не маючи предмета для віри, нерозумно. Біблія закликає вас вірити не в щось неймовірне, а в історичний факт, що виходить за рамки звичних історичних подій. Біблія закликає вірити в те,

що Христос потрудився заради спасіння грішників від гріха, і наслідки Його праці позначаються на кожному, хто наважиться віддати Йому своє серце й піде за Ним. Довіритися Йому заради здобуття вічного спасіння – значить, повірити в факт.

Віра

Віра слідує за фактом, у нашому ланцюжку слів слово «віра» слідує за словом «факт». Віра неможлива, якщо нема в що вірити. Об'єктом віри християнина є Христос. Віра – це більше ніж згода розуму підкоритися вимогам Ісуса Христа. Віра включає в себе волю. Віра вимагає дії. Якщо ми дійсно віримо, то будемо жити. Віра без діл мертва. Віра означає, що людина повністю підкорилася вимогам Христа. Віра означає визнання гріха й навернення до Христа. Христа не можна пізнати за допомогою п'яти органів почуттів, ми досягаємо Його шостим почуттям, яке дає нам Бог. Це шосте чуття – здатність вірити.

Досвід віри

При уважному читанні Нового Заповіту я відкрив тільки один рід переживань, доступних віруючій людині. Досвід віри – ось єдине, на що може розраховувати віруюча людина, це єдине, до чого варто прагнути. Віра настільки ж реальний досвід, як і багато іншого, але де-хто надає перевагу чомусь більш емоційному та яскраву. І подібні переживання такими людьми звеличуються. Біблія ж протверезує нас словами про те, що людина «виправдовується вірою», а не почуттями. Людина набуває спасіння не релігійним екстазом, а вірою в те, що Ісус на голгофському Хресті зробив усе необхідне для спасіння, і більше нічого для спасіння зробити не можна.

Але хтось запитає: «А як же почуття? Що ж, віра заперечує будь-які почуття?» Звичайно, віра не заперечує почуття, просто почуття не спасають людину. Спасіння може викликати в серці певні почуття, але самі по собі вони не рятують.

Почуття

Почуття займає останнє за важливістю місце в нашому ланцюжку – після факту і віри. Я знаю про занепокоєння й хвилювання, викликане тим, що деякі люди, які щиро шукають спасіння, перебувають у твердому переконанні: спасіння завжди повинне супроводжуватися сильними емоційними переживаннями.

Той, хто шукає спасіння, описаного в Священному Писанні, напевно, захоче дізнатися, які духовні переживання обіцяні нам. Я звертаюся зараз до тих, хто молився молитвою покаяння перед віттарем або після розмови з пастором, до тих, хто виголосив молитву, ставши на коліна поруч із телевізором або радіоприймачем, після того як проповідник у програмі закликав свою аудиторію до покаяння. Ви чули Добру звістку, ви визнали, що були грішником, який потребує Спасителя, і що без Нього ваше життя закінчиться духовною катастрофою. Ви випробували різні способи самовдосконалення, але всі вони завершилися невдачею. І тоді, знесилившись і втративши надію, ви звернулися за порятунком до Христа. Ви вірили, що тільки Він може врятувати вас. Ви перечитували Його слова, звернені до грішників: «Прийдіть до Мене, усі струждені та обтяжені, і Я вас заспокою!» (Мт. 11:28). Ви читали й Його обіцянку, що «того, хто до Мене приходить, Я не вижену геть» (Ів. 6:37), і «Коли прагне хто з вас – нехай приїде до Мене та й п'є!» (Ів. 7:37).

Почуття слідує за вірою

Коли я розумію нарешті, якою любов'ю Христос полюбив мене, грішника, я відповідаю на Його любов любов'ю.

Любов Христа стоїть над людською любов'ю, хоча між ними є схожість. Його любов звільняє нас від тягара нашого еґо. У шлюбі люди вольовим рішенням присвячують себе один одному. Але є в шлюбі місце й почуттям. Почуття, як вітер, – приходять і йдуть. А вольове рішення залишається. Ми, які присвятили своє життя Христові, теж можемо відчувати суперечливі почуття – радість, любов, удачність, – вони можуть переповнювати нас, але можуть змінюватися іншими емоціями. Однак вольове рішення слідувати за Христом – незмінне. Почуття важливі, але вони не мають вирішального значення. У Біблії сказано: «...досконала любов проганяє страх геть...» (1 Ів. 4:18). Люблячі Христа впевнені в Ньому, і ця впевненість руйнує страх. Психологи стверджують: є страх, що руйнує, і страх, що творить. Страх, що творить, захищає нас, змушує піклуватися про себе, про своє тіло й про своїх ближніх. І в цьому сенсі Ісус наказав нам боятися диявола, тому що він зазіхає на фізичне й духовне здоров'я людей.

Коли я усвідомлюю, що Христос Своєю смертю раз і назавжди переміг смерть і гріх, тоді страху смерті приходить кінець. Біблія нагадує нам: «А що діти стали спільниками тіла та крові, то й Він став учасником їхнім, щоб смертю знищити того, хто має владу смерті, цебто диявола, та визволити тих усіх, хто все життя страхом смерті тримався в неволі» (Євр. 2:14, 15). Звичайно, це теж почуття. Страх теж почуття, але долається він іншими почуттями – сміливістю й упевненістю, що виникають із довіри Христу. Протягом усієї Біблії ми читаємо про страх перед Господом.

Саме цей страх допомагає побачити в правильному світлі інші страхи.

Роль провини

Докори сумління – це переживання особливого роду. Психологи визначають їх як почуття провини й намагаються пояснити з раціональної точки зору. Але якщо порушення Божих заповідей викликало в серці людини почуття провини, ніяке раціональне пояснення не заспокоїть голос совісті. Багато злочинців здавалися владі лише тому, що докори сумління були сильнішими за страх опинитися за ґратами.

У статті, присвяченій почуттю провини, надрукованій у газеті «Нью-Йорк таймс» від 29 листопада 1983 року, Хелен Блок Льюїс, психоаналітик і доктор психології з Єльського університету, описує провину як почуття, що зв'язує людей між собою.

«Вина згуртовує нас і допомагає залишатися людьми, – пише доктор Льюїс. – Якщо ви відчуваєте, що зробили комусь боляче, вина змушує вас відновити втрачений у результаті спричиненої образи зв'язок».

Самуель Рутерфорд сказав: «Моліться про сильне та явне відчуття гріха: чим більше в людини розвинене відчуття гріха, тим менше вона грішить». Відчуття гріха й почуття провини – це одне й те ж саме. Воно не тільки підказує вам наближення небезпеки, а й, подібно до відчуття болю, допомагає її уникнути. Якщо б не було відчуття болю, людина, торкаючись гарячої плити, нічого б не відчувала. Роль болю в охороні нашого здоров'я добре досліджує книга «Дивно Ти виткав мене в утробі матері», написана Полом Брендом і Філіпом Янсі. Автори пояснюють, що рани в прокажених з'являються частіше

за все не в результаті самої хвороби, а внаслідок того, що омертвілі тканини не відчувають болю (шкіра, наприклад, не відчуває болю від опіку).

Біблія вчить нас, що Ісус Христос очищає нашу совість. У Біблії сказано: «Бо коли кров козлів, та телят, та попіл із ялівок, як покропить нечистих, освячує їх на очищення тіла, скільки ж більш кров Христа, що Себе непорочного Богу приніс Святим Духом, очистить наше сумління від мертвих учинків, щоб служити нам Богові Живому!» (Євр. 9:13, 14).

Зцілення хворої совісті, звільнення її від постійних докорів – теж переживання. Але очищення совісті не рятує вас, спасає тільки віра в Христа. Чиста совість виявляється наслідком встановлення правильних стосунків із Богом.

Радість – це почуття. Душевний спокій – теж почуття. Любов до інших – почуття. Співчуття до загиблих – теж почуття.

Хто-небудь може сказати: «Я вірю, що викладене в Євангелії – історичний факт, але я все ще не знайшов спасіння»? Може бути й так, бо віру, яка спасає, відрізняє одна особлива властивість: віра, що дарує спасіння, викликає послух, це віра, що приносить нове життя. Деяким людям вдається, й доволі успішно, якийсь час імітувати подібний спосіб життя. Але ті, хто дійсно довірився Христові й вірить, що Він дарував їм спасіння, мають глибоке бажання виказати віру у вчинках. Це й є та сила, яка дозволяє людині жити праведно й щиро підкорятися волі Божій.

Залиште розумову віру, віру тільки в історичні факти Євангелія. Покоріться Христові, щиро прагнучи знайти Його спасіння, і, за Його словом, ви станете чадом Божим: «А всім, що Його прийняли, їм владу дало дітьми Божими стати, тим, що вірають у Ймення Його...» (Ів. 1:12).

ЧАСТИНА ТРЕТЯ

НЕОБХІДНІ ЗАХОДИ

ГЛАВА 14

ВОРОГИ ХРИСТІЯНИНА

*Бо ми не маємо боротьби проти крові та тіла,
але проти початків, проти влади,
проти світоправителів цієї темряви,
проти піднебесних духів злоби.
До ефесян, 6:12*

Отже, ви прийняли рішення покаятися перед Богом і народилися згори. Ви пережили навернення, Бог виправдав вас, ви стали Його дітям. Це все? Одна мить, рішення прийняте й усе закінчено? А далі що? Ви, звичайно, запитаєте: «Ну а щось іще потрібно?»

Так, ви тільки-но почали жити християнським життям. Ви тільки-но увійшли в новий для вас духовний світ. Тут усе по-іншому. Ви – духовне немовля й потребуєте ніжності, любові, турботи. Вас треба годувати й захищати. Це одна з цілей Церкви Ісуса. Жити християнським життям поодиноці практично неможливо. Більшості з нас необхідні допомога та спілкування.

Народжений згори християнин спочатку подібний до немовляти й потребує любові. Готуючи до друку оновлену версію цієї книги, ми з дружиною вирушили відпочивати на острів разом із родиною дочки. Тримісячний Ентоні, наш онук, за весь тиждень плакав лише два рази. Чому? Тому що він був оточений ніжністю,

любов'ю і турботою. В інший час він їв, спав і посміхався. В ідеалі, на початку християнського становлення «немовлята в Христі» потребують такої ж опіки, але, на жаль, наш світ зустрічає молодих віруючих далеко не так прихильно. Церква, відповідно до Божого задуму, якраз і повинна стати тим місцем, де немовлят у Христі оточують любов'ю і турботою.

Можливо, ви вже помітили, що й у християн є вороги. Вони небезпечні й нещадні і використовують будь-яку можливість, щоб не дати вам жити по-християнськи. Тільки-но ви вирішуєте присвятити себе Христові, вони починають заважати. Або вони вас спокушають учинити злочин, або вганяють у депресію, у вас виникає почуття розчарування, хоча відразу після прийняття рішення слідувати за Христом світ здавався таким радісним і безпечним. Так от, ви не перші відчуваєте такі труднощі, і не дивуйтеся, що у вас з'явилися сумніви, запитання, спокуси й розчарування.

Біблія попереджає християн про ворогів, вони впродовж усього життя будуть вести війну проти вас. До цього треба бути готовим. З ними треба боротися.

Перший крок – «побачити» їх в обличчя, зірвати маски з кожного з них, розібратися, хто вони й які їхні методи.

Диявол

Перший ворог – це диявол. Ми вже знаємо, що диявол дуже сильний, він протистоїть Богові й вводить людей у спокуси. Ми знаємо, що, незважаючи на поразку, завдану йому Христом на хресті, його влада велика, і він перетягує багатьох людей на свій бік. Біблія називає його лукавим, дияволом, людиновбивцею, брехуном і батьком брехні, противником нашим, який шукає,

кого б поглинути, змієм стародавнім, наклепником братів наших (див.: Мт. 13:19; Лк. 4:33; Ів. 8:44; 1 Петр. 5:8; Об. 12:9, 10).

Своїм рішенням звернутися до Христа ви завдаєте сатані нищівного удару. Він розлючений. Тепер він буде всіма силами намагатися спокусити вас і змусити згрішити. Не вдавайтеся в паніку. Вкрасти у вас спасіння він не може, головне – не надати йому можливості викликати у вас невпевненість у тому, що ви під благодаттю й у Христі вже перемогли гріх. Диявол зробить усе, щоб посіяти в вашому серці сумнів у істинності вашого навернення. Він чудовий опонент, переспорити його вам не вдасться.

Випробування вашої віри приходять із першою спокусою. Пам'ятайте, що на почуття покладатися не можна, вони – як флюгер на вітрі. Сатана може звернутися до вашого почуття гордості, вселить упевненість у ваших власних силах, постарається переконати в правоті будь-яких ваших бажань. А потім у ваше серце він вкладе ненависть, і ви вирішите, що в різких словах на адресу оточуючих немає нічого поганого. Ви виявите в своєму серці нав'язані дияволом заздрість, злість, невдоволення. Потім він захоче, щоб ви збрехали, а потім мучилися від думки про своє лицемірство. Брехня – один із найгірших гріхів і може реалізуватися в думках, словах або вчинках. Все, що спрямоване на обман іншої людини, – брехня. Диявол докладе всіх зусиль, щоб змусити вас брехати. Він спробує змусити вас працювати на себе: спокушати інших людей, збивати своїх друзів-християн зі шляху істинного. Якщо не берегтися, можна легко потрапити в його тенета й непомітно для себе почати танцювати під його музику. Диявол сильний, хитрий, підступний, він легко пристосовується. Біблія називає його «богом цього віку» (2 Кор. 4:4),

«князем світу цього» (Ів. 12:31), «князем, що панує в повітрі» (Еф. 2:2).

Диявол спробує поселити сум'яття в вашому серці, відвернути від цілей Божих, вам буде важко говорити з іншими людьми про Бога. Диявол зробить усе можливе, щоб порушити ваші стосунки з Христом, не дозволити вам справляти позитивний вплив на ваше оточення.

Ви запитаете: як же його здолати; що протиставити сатані; як уникнути його пастки?

«Досягла вас спроба не інша, тільки людська; але вірний Бог, Який не попустить, щоб ви випробовувалися більше, ніж можете, але при спробі й полегшення дасть, щоб знести могли ви її» (1 Кор. 10:13).

Одного разу мій друг Д. Едвін Орр порівняв християнина, що б'ється з сатаною, з мишею, яка втікає від віника домогосподарки. Миша не сидить на одному місці, розмірковуючи про домогосподарку та її віник. Миша шукає укриття. Так само й нам, християнам, коли ми зазнаємо випробовувань, потрібно шукати укриття.

У наведеному вище уривку Писання Бог якраз і говорить про такий шлях. Дуже важливо пам'ятати, що спокуса дияволом не означає, що ваші стосунки з Богом порушені. Спокуса ще не гріх. Також пам'ятайте, що Бог не спокушує Своїх дітей. Він не змушує їх сумніватися. Всі сумніви й спокуси приходять від диявола. Пам'ятайте, що сатана може вас лише спокушати гріхом, але не може змусити вас підкоритися гріху. Пам'ятайте також, що сатана вже розтросчений Христом. Сатана не зможе панувати над християнином, якщо той повністю довіряє Богові й підпорядковується Йому. Поет про це сказав так:

Сатані нестерпне слово
Молитви щирої святого...

Спростенням було б вважати, що сатана зазнає поразки, коли ми починаємо читати або цитувати по пам'яті Писання, що він тікає, як побитий пес, коли ми починаємо чинити опір йому. Наша сила – в крові Христа. Є ситуації, коли ми просто повинні шукати порятунку в Христа, просити Його вирішити наші проблеми. Апостол Юда пише в своєму посланні: «І сам Архангел Михаїл, коли сперечався з дияволом і говорив про Мойсееве тіло, не наважився винести суду зневажливого, а сказав: „Хай Господь докорить тобі!“» (Юд. 1:9). Саме так слід чинити й нам – у момент спокуси закликати Бога.

Біблія вчить, що дияволіві слід протистояти, і «він втече від нас» (Як. 4:7). Але спочатку треба «скоритися Богові». Якщо ви повністю підкорилися Йому, тоді ви можете протистояти дияволу. Він буде здригатися від ваших молитов. Слово Священного Писання принесе вам перемогу.

Світ

Другий ворог – навколишній світ. Світ, по-грецьки «космос», – це певна система цінностей. У спокусу нас здатні ввести погані компанії, насолоди, мода, нав'язані думки, низькі цілі тощо.

Після навернення ви виявите, що ваше нове життя належить вищому порядку. Багато хто звинувачує християн у тому, що їхнє життя – суцільне дотримання правил і заборон. Це приклад іще однієї сатанинської брехні. Життя християнина складається не з заборон робити те-то й те-то, якраз навпаки – Христос закликає людину почати робити те, чого вона раніше не робила. І віруючий тепер настільки зайнятий своїми новими обов'язками, його настільки захоплює життя заради Христа, що в нього

просто не вистачає часу на справи цього світу. Ну уявіть собі, що на обід я з'їв соковитий біфштекс пристойного розміру, і після нього хтось мені запропонував гамбургер. Природно, я відповім: «Спасибі, я ситий».

Звертаючись до новонавернених, скажу, що секрет слідування за Ісусом простий: ваше життя повинне бути заповнене любими Христу справами й думками, тоді у вас просто не залишиться часу та бажання на гріховні радощі цього світу. У Біблії читаємо: «Сита душа топче й мед щільниковий, а голодній душі все гірке – то солодке» (Пр. 27:7).

Слід зауважити, що мирський вплив багато віруючих розуміють перевернуто. Тут треба дещо пояснити. З нерозумінням цього питання молоді віруючі стикаються найчастіше.

Доктор У. Гріффіт Томас сказав: «Багато звичок самі по собі не є гріховними, але при зловживанні можуть призвести до гріха. Під зловживанням треба розуміти неправильне використання та надмірне захоплення чимось. Часто захоплення цілком допустимими речами може перетворитися на порок. Задоволення дозволені, якщо знати міру, але зловживання ними можуть негативно позначитися на людині й на тих, хто поруч із нею. Честолюбство – невід'ємна частина людського характеру, але його треба спрямовувати на творення, встановивши цій якості припустимі межі. Такі звичні заняття, як читання, придбання одягу, час, проведений із друзями, – цілком нормальні й необхідні, але й ними можна почати зловживати. Думка про нагальні турботи цілком природна, але вона непомітно може змінитися постійним відчуттям невпорядкованості та занепокоєння. І тоді, як сказав Христос у притчі, турботи життєві заглушать духовне

насіння. Гроші необхідні для життя, але вони легко можуть перетворитися на мету існування, жадібність непомітно ввійде в життя людини й порушить її духовне здоров'я. Люди схильні до мирського, незалежно від їх соціального стану та професії. Потяг до мирських цінностей може проявитись у будь-якої людини, не існує більш-менш духовних верств або професій. Впадіння в мирське – це дух, атмосфера, вплив, до цього схильне все суспільство, всі члени цього суспільства, і цьому треба вміти протистояти з силою та завзяттям».

Біблія говорить: «Не любіть світу, ані того, що в світі...» (1 Ів. 2:15). Біблія також нагадує: «Минається і світ, і його пожадливість, а хто Божу волю виконує, той повік пробуває!» (1 Ів. 2:17).

І все ж бажання цього світу продовжують викликати запитання. Багато молодих людей запитують у мене: «Це правильно?», «А це гріх?» На дев'яносто відсотків запитань ви отримаєте відповідь, якщо чесно й щиро адресуєте їх Богові у молитві. При цьому весь час запитуйте себе: «А як Христос звелів би мені поступити?», «Що б Він сказав про мої розваги, про мій відпочинок, книги, друзів, мої улюблені телевізійні програми?» Запросили б ви Христа піти з вами в ту або іншу компанію? Він всюдишущий і буде там у будь-якому випадку. Але чи потрібно вам там бути?

Вищесказане не означає, що ми зарозуміло нав'язуємо всім свою думку. Сноби страждають від власної гордості, а ця якість нітрохи не краща за інші мирські схильності. Але сьогодні так багато віруючих без розбору й роздумів приймають будь-які цінності цього минушого світу, що різницю між ними й невіруючими вкрай важко буває помітити. Так бути не повинно.

Християнин повинен сяяти в темряві. Його вплив на інших має бути здоровим. Йому треба бути вихованим, культурним, ввічливим, щедрим, при цьому в ньому повинна відчуватися внутрішня сила. Він точно знає, що йому можна робити, а що не можна. Йому не забороняється сміятися й проявляти життєрадісність, але він не повинен дозволяти світові диктувати умови й нав'язувати свої правила.

У Біблії сказано: «...що не від віри, те гріх» (Рим. 14:23). Біблія повторює, що той, хто свідомо чинить неправильно, а потім відчуває з цього приводу сумніви й докори сумління, сам себе засуджує. Ми не повинні робити того, в чому не впевнені. Якщо сумніваєтеся, що ваш учинок Богові милий, краще не поспішайте з ним.

Плоть

Третій ворог, про якого ви дізнаєтеся відразу ж після навернення, – це плоть. Під плоттю треба розуміти злі нахили нашого «я». Навіть після навернення старі гріховні звички повертаються. І виникає запитання, звідки ж вони приходять. Біблія вчить, що стара, гріховна природа, як і раніше, існує, і спокуси злом приходять саме від неї. Вона поводить по-зрадницьки, притаманна їй схильність до гріха постійно тягне нас у прірву. Ми живемо у військовому стані: дві природи постійно конфліктують між собою, і кожна з них прагне до влади.

Біблія вчить, що «тіло бажає протилежного духові, а дух протилежного тілу» (Гал. 5:17). Це війна між життям свого «я» і життям Христа в нас. Стара природа Богові не потрібна. Вона не здатна спілкуватися з Богом, її не можна змінити. Слава Богові, Христос помер за нас, і ми, віруючі, померли з Ним. Це означає, що наша стара природа

втратила свою силу й ми знайшли можливість вважати себе «за мертвих для гріха й за живих для Бога в Христі Ісусі, Господі нашім» (Рим. 6:11). Цього можна досягти лише вірою.

Але дуже важливо бачити різницю між використанням чогось на добро і зловживанням, між тим, що дозволено, і тим, що не дозволено.

Як пише доктор У. Гріффіт Томас: «Первинне значення слова „хіть“ – „сильне бажання“, „прагнення“, і воно саме по собі не завжди гріховне. До таких, наприклад, належать голод і спрага, притаманні не тільки людям, а й тваринам. До гріха може призвести надмірне задоволення цього почуття. Голод не гріх, а ось обжерливість уже гріховна похіть. Природне бажання – втамувати спрагу, але захоплення спиртними напоями веде до гріховної прихильності до алкоголізму. Лінь відрізняється від втоми й хвороби. Задоволення бажання фізичної, розумової та душевної близькості відповідає волі Божій, якщо це відбувається в шлюбі. Перелюбство – гріх, воно суперечить волі Бога й опоганює тіло людини, її розум і серце. Є й інші пожадливісті тіла, гріховні за своєю суттю. Це, наприклад, ненависть і бажання задовольнити в будь-яку ціну жагу помсти. Ми повинні відрізнити сильне бажання від похоті. Гріхи плоті в даному разі найбільш жахливі, адже в них проявляється одвічне прагнення людської природи до зла. Ні диявол, ні світ, ні наше зле серце не прирікають нас на гріховні вчинки. Гріх відбувається з нашої згоди, з нашої волі – в той момент, коли наша стара, гріховна природа виходить назовні зі своєю жахливою здатністю до зла».

Апостол Павло не йшов услід хотінням своєї плоті. Він писав: «...догодження тілу не обертайте на пожадливість»

(Рим. 13:14). Йому ж належать і такі слова: «...вмертвляю й неволю я тіло своє...» (1 Кор. 9:27). Так і нам слід смиренно передати себе Богові й позбавити стару природу її гріховного підживлення.

Боротьба з ворогами

Отже, диявол, світ і плоть – три ворога віруючих людей. Наше християнське ставлення до них має виражатися одним словом – зречення. З цими ворогами не може бути ніяких переговорів, в боротьбі з ними не може бути жодних компромісів і поступок. Перебувати в Христі, як сказано в 15-му розділі Євангелія від Івана, може тільки християнин, що живе в світі, але не належить світові. Цій темі присвячене все послання апостола Павла до ефеської церкви: «Павло, з волі Божої апостол Христа Ісуса, святим, що в Ефесі, і вірним у Христі Ісусі» (Еф. 1:1). Віруючі Ефеса жили за земною, тимчасовою адресою, постійна ж їхня «прописка» була на небесах, «у Христі Ісусі». Що стосується диявола, то йому можна протистояти лише в тій мірі, в якій ми присвячуємо себе Богові. Біблія говорить: «А оце перемога, що світ перемогла, віра наша» (1 Ів. 5:4). Про плоть Біблія говорить наступне: «...ходіть за духом, і не вчините пожадливісті тіла» (Гал. 5:16).

Хто вступив у битву зі спокусами, в цих рядках може почерпати надію та радість. Ви не самотні в цій битві! У Посланні до римлян (8:13) сказано: «...коли духом умертвляєте тілесні вчинки, то будете жити». Згадайте, що Ісус Христос обіцяв ніколи не залишати вас. Пам'ятайте обітницю Ісуса про те, що, покинувши землю, Він пошле нам Духа Святого, названого Утішителем, Який допоможе нам повсякчас і буде «з нами довіку» (Ів. 14:16). Він – Третя Особа Трійці. Ісус сказав: «Я не кину вас сиротами,

Я прибуду до вас!» (Ів. 14:18). Ісус порівняв Себе з виноградною лозою, а віруючих – з її гілками (див. Ів. 15).

Дух Святий – найбільша сила в світі сьогодні. Часи Старого Заповіту можна назвати періодом Бога Отця. Час життя Ісуса Христа став періодом Бога Сина. Після сходження Духа Святого в свято П'ятидесятниці люди живуть в епоху Бога Духа Святого. Біблія закликає: «...наповнюйтесь Духом!» (Еф. 5:18). Наповнюватися Ним слід постійно, це постійний процес. Христос прийшов, щоб явити людям Бога та Його діяння, спокутувати людство; Дух Святий прийшов, щоб Христос був присутній у житті кожного віруючого, щоб кожен, хто вірує, міг розповісти про спокуту Ісуса загубленому, гинучому світові.

Біблія говорить, що в той момент, коли ви звертаєтесь до Христа як до свого Спасителя, Дух Святий входить у ваше серце й заповнює його. І про ваше тіло сказано: «...ваше тіло – то храм Духа Святого, що живе Він у вас...» (1 Кор. 6:19). Апостол Павло попереджав, що людина без Духа Святого не може бути християнином.

Але я вже чую заперечення: «А я не відчуваю Його присутності в серці, не відчуваю Духа Божого в собі».

Віра є фактом

Не покладайтеся на свої почуття – не вони спасають. Присутність Духа можна відчувати, а можна й не відчувати. Тож прийміть Його присутність як факт. Повірте в те, що Він живе у вашому серці зараз і допомагає вам жити, як личить християнинові. Він живе в вас, щоб примножувати славу Христа й тим самим забезпечити вам щасливе, світле, вільне від гріха життя.

Біблія закликає: «...наповнюйтесь Духом!» (Еф. 5:18). Якщо ви сповнені Духом, то й плоди принесете духовні:

«...любов, радість, мир, довготерпіння, добрість, милосердя, віра, лагідність, здержливість» (Гал 5:22, 23). Заповідь про сповнення Духом не можна сприймати як щось неважливе. Це духовний обов'язок християнина.

Звідки ви знаєте, що ви сповнені Духом? Як людина виповнюється Духом? Чи має це супроводжуватися емоціями? Не обов'язково. Коли ви віддаєтесь Духові, знання про себе з'єднується зі знанням про Нього й через віру приходить усвідомлення того, що ви сповнені Духом Святим. Це означає, що Бог може розпоряджатися вами безроздільно. Посвячення насправді означає підпорядкування Йому – повне, беззастережне, необоротне. «Тож благаю вас, браття, через Боже милосердя, повіддавайте ваші тіла на жертву живу, святу, приємну Богові, як розумну службу вашу» (Рим. 12:1).

Тільки освячений, сповнений Духом християнин може перемогти світ, диявола і плоть. Дух Святий буде боротися за вас: «Бо ми не маємо боротьби проти крові та тіла, але проти початків, проти влади, проти світоправителів цієї темряви, проти піднебесних духів злоби» (Еф. 6:12). Це духовна битва. Звичайна зброя проти цих ворогів безсила. Тільки ставши провідниками Духа, дозволивши Йому битися за нас, ми можемо розраховувати на перемогу. Не приховуйте від Христа нічого. Нехай Він стане вашим Господом і Вчителем. Він сказав: «Ви Мене називаєте: Учитель і Господь, – і добре ви кажете, бо Я є» (Ів. 13:13).

Я вірю, що саме зречення себе й є тією ознакою, за якою ми дізнаємося про присутність у житті плодів Духа Святого. Але людина, яка заявляє: «Я сповнений Духом», ставить себе в скрутне становище. Чи говорив хоч один із апостолів або учнів Христа про себе: «Я сповнений Духом»? Про них говорили, що Дух перебував у них. А той,

кого турбує і тішить лише його незабутнє «я», може прославитися лише своїм егоїзмом. Справедливо зауважив один віруючий: «Людське „я“ є духовним дисбалансом».

Один малюк засунув у вузьке горло вази свою ручку й не зміг витягти її. Після його багаторазових, але марних спроб звільнитися батько зрозумів причину утруднення: «Ти стискаєш руку в кулачок, розтисни долоню, і рука вийде сама». На це син заперечив: «Якщо я розтисну її, мій грошик залишиться у вазі».

Можна посміхатися дитячій наївності, але щось схоже відбувається з багатьма дорослими – вони тримаються за те, що їм пропонує світ, і не хочуть розтиснути руку. Тому-то вони ніяк не можуть звільнитися. Я благаю вас, киньте свій дорогоцінний п'ятачок! Підкоріться Богові, нехай Він командує вашим життям.

Отже, ви повністю довірили себе Христові. Пам'ятайте тепер, що Бог прийняв усе те, що ви принесли Йому в жертву. «...Хто до Мене приходить, Я не вижену геть...» (Ів. 6:37). Ви прийшли до Нього, і Він прийняв вас. Він не вижене вас геть!

Плоди Духа Святого

Але не тільки мужністю нагородить вас Дух, Він виплекає Свої плоди у вашому серці. Ці плоди мають духовне походження й не з'являються самі по собі. Вони ростуть завдяки надприродній силі. Перший з цих плодів – любов (див. Гал 5). З любові виростають і всі інші плоди Духа. «Якщо будете ви зберігати Мої заповіді, то в любові Моїй перебуватимете, як і Я зберіг Заповіді Свого Отця, і перебуваю в любові Його... Оце Моя заповідь, щоб любили один одного ви, як Я вас полюбив!» (Ів. 15:10, 12). Ми повинні відрізнити плоди Духа від дарів Духа. Дари людині

даються, плоди виростають. На гілці можуть з'явитися виноградні грона, тільки якщо гілка знаходиться на лозі. Щоб отримати дари Духа, людині треба бути вкоріненою у Христі.

Як уже було сказано, в нас Дух Святий проявляється, коли ми зрікаємось себе. Тому якщо людина занадто явно відчуває присутність у собі духовного дару, то це, скоріше за все, лише прояв усе того ж егоїзму.

Ще один плід Духа – радість. Одна з основних рис, притаманних християнинові, – це внутрішня радість, яка не залежить від обставин. «Радість у Господі – це ваша сила!» (Неем. 8:10). С. Д. Гордон, відомий релігійний письменник, про радість сказав так: «Радість – це християнське слово й християнська якість. Вона – зворотний бік щастя. Щастя ми відчуваємо, стаючи співучасниками приємних подій. Джерело радості – глибше. Це джерело ніколи не зсякає й не пересихає, якими б не були зовнішні обставини. Таку радість дає тільки Ісус. Музика радості звучала в Його серці, незважаючи на загрозову тінь хреста. Радість неймовірна й незбагненна з людської точки зору, дає її тільки Він».

«Справжню радість, – говорив місіонер сер Вілфред Гренфелл, – приносить не легке життя, багатство чи людська похвала. Вона приходить, коли відчуваєш, що ти робиш корисну справу». Олександр Мак-Ларен сказав наступне: «Гнатися за радістю – значить її втратити. Набути її можна, лише чесно дотримуючись своєї дороги, не думаючи при цьому про неї. Тоді вона, як овечка, прибіжить сама, і ми обов'язково зустрінемо нашу улюбленицю Радість, цього ангела Божого, на своєму шляху».

І настане мир. Апостол Павло сказав: «У всьому нас тиснуть, та не потиснені ми; ми в важких обставинах,

але не впадаємо в розпач. Переслідують нас, але ми не полишені; ми повалені, та не погублені» (2 Кор. 4:8, 9). Ми могли б продовжити цей незвичайний список: довготерпіння, милосердя, віра, лагідність, стриманість – усі ці незвичайні плоди присутні в житті тих, хто по-справжньому довірився Христові й сповнений Його Духом.

Перемога буде за вами! Прагніть до неї! Вона ваша за правом нового народження. Це не означає, звичайно, що в християн не буде в житті поразок і падінь. Але серед усіх проблем нас досягає мир Божий.

ГЛАВА 15

ПРАВИЛА ХРИСТИЯНСЬКОГО ЖИТТЯ

*І як бажаєте, щоб вам люди чинили,
так само чиніть їм і ви.*

Лука, 6:31

У будь-якій справі – грі, керуванні машиною, приготуванні їжі – є правила безпеки, і без них нам не зберегти здоров'я й не досягти успіху.

Я досі пам'ятаю аварію, що сталася неподалік від нашого будинку в Монтріті, в Північній Кароліні. На ділянці між Блек-Маунтін і Ешвіль розширювали дорогу – з двох смуг до чотирьох. Упродовж декількох тижнів на дорозі не було розділових смуг, і одного разу вночі зіткнулися дві машини – загинули п'ятеро осіб. І все тому, що правила дорожнього руху не дотримувалися.

Біблія вчить, що християнське життя – це постійний розвиток. Народившись згори, ви увійшли в Божу сім'ю. У нас із Рут зараз шістнадцять онуків, і кожен із них дорогий нам. Точно так само Бог ставиться й до нас, віруючих. Він хоче, щоб ми досягли зрілості в Христі. Якщо ми в духовному сенсі довго залишаємося немовлятами й урешті-решт стаємо духовними недоростками, це суперечить Його задуму щодо нас і Його любові. Петро в Другому своєму посланні до Церкви, в третьому розділі, в вісімнадцятому вірші, закликає

нас зростати, постійно розвиватися духовно, набувати мудрості.

Читайте Біблію щодня

Щоб розвиватися духовно, необхідно дотримуватись певних правил. По-перше, потрібно щодня читати Біблію. Це одне з найважливіших правил життя віруючої людини. Для духовного зростання потрібна не звичайна їжа, а духовна. Де її знайти? У Біблії, Слові Божому. Христос проголошує Біблію як хліб життя для спраглих душ і живу воду для спраглих сердець. Якщо ви позбавляєте себе духовного підживлення, ви скоро відчуєте занепад духовних сил. Біблія говорить: «...жадайте щирого духовного молока, щоб ним вирости вам на спасіння...» (1 Петр. 2:2). Читайте Слово, вивчайте його, міркуйте над ним, заучуйте напам'ять.

Уявіть, що археологи знайшли оригінали щоденників Чингізхана чи Олександра Македонського або ж любовні листи Клеопатри. Або астронавти знайшли таємничі рукописи на Місяці. Уявіть, які б черги утворилися в книжкових магазинах, якби в них почали б продавати копії цих документів! Біблія – це послання людям, написане Самим Богом, але вони або не звертають уваги на неї, або оскаржують.

Не в усіх країнах світу люди можуть вільно придбати Біблію й читати її разом із іншими християнами. Подібної свободи немає в більшості країн світу. У таких країнах люди скучили за Словом Божим. Мені пригадується історія одного музиканта з КНР. Він увірував у Христа після читання декількох сторінок, видертих із Біблії. Їх тицьнув йому в руку якийсь незнайомец. Відомі приклади в'язнів, які провели в катівнях двадцять, тридцять

років. Але незважаючи на страшні муки, цим віруючим вдавалося зберегти своє розумове й духовне здоров'я, і після звільнення в їхній душі не було ні краплі ненависті до їхніх мучителів. Слово Боже допомагало їм у цьому.

Ще одна історія, яка підтверджує силу Біблії, сталася в американській лікарні. З цієї лікарні від однієї молодої людини нам надійшов лист із проханням надіслати Біблію. Його одужання почалося з отримання Біблії, в міру того як він читав її, сили поверталися до нього. Сьогодні він здоровий і сам піклується про свою сім'ю.

Взявши в руки Біблію, не пробігайте розділ за розділом просто для очищення совісті. Дорожіть Словом, зберігайте його в серці. Невеликий, але добре засвоєний уривок Писання дорожчий для душі, ніж книги, переглянуті на бігу. Не турбуйтеся, якщо не можете відразу зрозуміти прочитане. Хтось виправдовується: «Її важко зрозуміти». Будь-яку книгу важко зрозуміти, якщо її не читати. Почніть із простих уривків. Немовляті не спожити м'ясо, йому потрібне молоко.

Раджу вам почати з Євангелія від Івана. У міру читання Дух Святий почне відкривати вам сенс Писання. Він пояснить важкі місця й уривки. Навіть якщо ви не все зрозуміли з прочитаного, продовжуйте читати. Саме читання Слова Божого очищає серце. Нехай ніщо не відволікає вас від щоденного читання Біблії.

Завчені напам'ять уривки Писання можуть прийти на пам'ять, коли у вас не буде його під рукою: в безсонні ночі, під час нічних поїздок, коли потрібно прийняти рішення швидко. Писання втішає, спрямовує, виправляє, надихає – в ньому є все, що потрібно людській душі. Заучуйте напам'ять Писання. Чим більше – тим краще.

Вчіться молитися

По-друге, навчіться молитися. Спершу молитви можуть даватися вам важко. Ви будете ніяковіти, можливо, вам не буде вистачати слів. Але Дух Святий, що живе в вас, допоможе вам і навчить молитися. На кожную молитву ви отримаєте відповідь. Іноді Бог скаже вам «так», іноді – «ні», іноді – «почекай», але відповідь обов'язково.

Молитва – це спілкування, вона подібна до першого лепету малюка. Він іще нічого не говорить, а просто посміхається у відповідь на батьківську посмішку й белькоче щось незрозуміле. Але яка це радість для всієї родини – почути його перші слова! Точно так само й наша перша молитва – вона не може не радувати Отця Небесного.

Не моя воля, а Твоя – цією умовою ми повинні керуватися в усіх своїх молитвах. «Хай Господь буде розкіш твоя, і Він сповнить тобі твого серця бажання!» (Пс. 37:4). Радість, яку ми почерпаємо в спілкуванні з Ним, передую виконанню наших бажань. Саме радість у Богові повинна спрямовувати наші бажання, і тоді Бог відповідь на наші молитви.

Пам'ятайте, що молитися можна в будь-який час і в будь-якому місці: коли ми миємо посуд, копаємо яму, знаходимося в офісі, в магазині, на спортивному полі й навіть у в'язниці, ми можемо молитися й знати, що Бог кожную хвилину чує нас. У нас був знайомий, який чекав у в'язниці на смертну кару. Він молився за нашу сім'ю щоранку, з четвертої до шостої години. Як часто думка про це надихала нас і надавала нових сил.

Намагайтеся молитися регулярно та методично. Молитва вкупі з вивченням Біблії становить основу здорового християнського життя. Біблія говорить: «Безперестанку моліться!» (1 Сол. 5:17). Якщо ви вирішили

молитися в певний час дня, то ваші думки між молитвами також будуть насичені Божими думками. Недостатньо вранці, підвівшись із ліжка, стати навколішки й вимовити кілька речень. Потрібно виділити певний час для спілкування з Богом. Але для мами, зайнятої своєю дитиною, або завантаженої роботою людини ця вимога може виявитися неможливою. Ось тут-то й починається безперервна молитва. Ми працюємо й молимося водночас. Ми ж говорили, що молитися можна де завгодно й у будь-який час.

Диявол буде заважати вам молитися: дитина заплаче, задзвонить телефон, хтось постукає у двері – багато перешкод може виникнути, але не здавайтеся й не турбуйтеся. Незабаром ви зрозумієте, що час, проведений у молитві, привносить у ваше життя величезну радість. Ви будете чекати цього часу, щоб побути з Богом наодинці. Без постійної, регулярної, упорядкованої молитви ваше життя буде порожнім і марним. Без безперервної молитви вам не пізнати спокою, який Бог приготував для вас.

Покладіться на Духа Святого

Третє – завжди покладайтеся на Духа Святого. Пам'ятайте, що Христос перебуває в вас Духом Святим, Який є Третя Особа Трійці. Ваше тіло тепер – Його обитель. Не ставтеся до Духа як до слуги. Просіть Його увійти у ваше життя й улаштувати все. Просіть Його керувати вами. Скажіть Йому про свою слабкість, беспорядність, емоційну нестабільність, дозвольте Йому керувати прийняттям рішень і здійснювати вибір. Ми знаємо з Писання, що Святий Дух допомагає віруючим молитися (див. Рим 8). І в цьому – запорука полегшення й розради для найслабкіших і немічних із нас.

Коли вам здасться, що ви не в силах продовжувати християнське життя, Він підтримає вас. Але Йому буде важко допомогти вам, якщо ви опираєтесь, боретесь з Ним, переслідуєте свої цілі. Заспокойтеся в Господі. Нехай вас ніщо не турбує. В усьому покладайтеся на Нього. Не бійтеся й не турбуйтеся про ті рішення, які вам доведеться прийняти, – Він допоможе вам. Не журіться про завтрашній день, адже завтра залежить від Нього, Він – Господь майбутнього. Не турбуйтеся про щоденне, Господь забезпечить вас усім найнеобхіднішим. Істинний християнин той, хто, незважаючи на всі занепокоєння, внутрішні конфлікти й проблеми, впевнений у Богові, у Його всемогутності та всевіданні, така людина врешті-решт переможе. Довіряючи Духові Святому, ви зможете перемогти всі фізичні й душевні недуги, подолати внутрішні конфлікти. За будь-яких обставин повторюйте слідом за Коррі тен Бум¹¹: «Ісус – переможець!»

Регулярно відвідуйте церкву

Четверте – регулярно ходіть до церкви. Церква – це громада. Слідувати за Христом означає любити інших, бути праведним, служити іншим, і всього цього можна досягти тільки через спілкування з іншими людьми. І таке спілкування можна знайти в церкві.

Існує Церква видима й невидима. Невидима церква складається з істинних віруючих, які жили на землі раніше і живуть сьогодні. Видима церква складається з православних, католиків і протестантів, до останніх належать представники різних протестантських напрямків. У Біблії сказано: «Не кидаймо збору свого...» (Євр. 10:25).

---

¹¹ Ув'язнена фашистського концтабору.

Християни мають потребу в спілкуванні з іншими християнами.

Видима церква – дім Христа на землі. Ми збираємося в цьому домі, щоб разом поклонитися Богові й прославити Його, щоб краще пізнати Його Слово та поспілкуватися з іншими віруючими. Біблія називає церкву «народом святим», «народом Божим», «Божим домобудівництвом», «житлом Божим», «Тілом Христовим». Ці образні вислови та символи передають духовний сенс функції церкви.

Її відвідини нічим не можна замінити. Істинного шанувальника Христа не зупинять ні спека, ні холод, ні дощ, ні сніг. Він не буде шукати виправдань своїй відсутності в церкві. Дехто каже, що може поклонитися Богу в неділю вдома, молячись у тиші. Але в цьому випадку людина не має можливості привести в стан поклоніння і свою душу, і розум, і тіло, хоча Бог гідний такого поклоніння, в такому поклонінні повинні брати участь істинно віруючі.

У деяких країнах церковні зібрання заборонені. Роками люди змушені збиратися малими групами в приватних будинках і квартирах, одна-дві сім'ї – тільки найбільш довірені та близькі люди. Коли в Китаї уряд дозволив відкрити старі церкви, люди пішли в них натовпами. Це лише доводить те, що віруючі люди мають потребу в спілкуванні. Нам потрібно збиратися для спільного прославлення Бога, відвідування церкви нічим не заміниш.

Звичайно, чудово, що є й інші способи збирати людей для поклоніння Богові. У лікарнях, в'язницях, будинках для людей похилого віку люди можуть зібратися, щоб послухати проповідь по телевізору або по радіо.

З іншого боку, ті, хто вважає, що можна вдома послухати радіо- або телевізійну проповідь і цього буде достатньо, помиляються. До церкви ми ходимо не просто

послухати проповідь. До церкви ми ходимо, щоб поклонитися Богові й брати участь у служінні Йому спільно з іншими віруючими. Неможливо не бути постійним прихожанином церкви й жити успішним і радісним християнським життям. У церкві ми знаходимо своє служіння. Бог спасає нас, щоб ми могли Йому служити. Справжній християнин – той, хто служить Богові.

Свідчіть про Бога

П'яте – розповідайте про Бога іншим. Якщо ви дотримуете чотири названих правила, то п'яте виконається саме собою – вода, що ллється в наповнену по вінця чашу, неминуче буде переливатися через край.

Нещодавно мені поставили запитання: що важливіше – свідчити про Христа справами або словом? Я відповів запитанням: «А яке крило важливіше в літаку, праве чи ліве?» Вважаючи свою відповідь гарною, я розповів про цю бесіду місіонерам по дорозі на обід. Одна з жінок відповіла: «Так, непогана відповідь, шкода, що невірна». Я здивувався й попросив її пояснити. «У Біблії, – відповіла вона, – Бог обіцяв благословити Своє Слово, а не наші життя, Слово Його не пропаде марно... Він каже, що тільки ті, хто проповідує Його слово, відрізнять кукіль від пшениці». І я зрозумів, що вона має рацію. Ми відповідаємо перед Богом за те, як живемо, але Бог обіцяв благословити саме Своє Слово. Це пояснює, чому увірував музикант у комуністичній країні, прочитавши вирвану сторінку з Біблії. Чому увірував один португальський хірург, який знайшов після повернення додому на підозві черевика сторінку з Писання, яка прилипла під час дощу.

Ми, християни, посли Царя царів, і Його прапор має бути видно здалеку. Уявіть, що посол Америки в Росії

наказав би приспустити американський прапор над посольством через нелюбов росіян до американців – такого посла дуже скоро б відкликали.

Якщо ми боїмося проголошувати свою відданість Христові удома, в офісі, у магазині, у студентському містечку, значить, ми не гідні називатися посланцями Христовими. Ми повинні вірити в Того, Хто послав нас, і всі навколо повинні знати, що ми – християни. Він доручив нам стати Його свідками.

Свідчити потрібно життям і словом, одне повинне відповідати іншому. Бог ставить перед християнином завдання вірно свідчити про Його благодать, що несе спасіння й силу. Ми повинні стати Його воїнами, готовими вступити в бій за Його ім'я в будь-який момент.

Христос сказав: «Отже, кожного, хто Мене визнає перед людьми, того перед Небесним Отцем Моїм визнаю й Я» (Мт. 10:32). У Діях (28:32) ми читаємо про те, як апостол Павло, перебуваючи в римській тюрмі, з ранку до вечора свідчив людям про Христа. Що стосується нас, то ми повинні собі нагадувати щодня слова Писання: «Ось вийшов сіяч, щоб посіяти» (Мт. 13:3).

Робота посильного допускає малу частку творчої свободи: його основний обов'язок – доставити повідомлення, прийняте з рук працівників поштового відділення, в руки адресата. Припустімо, що він не любить доставляти повідомлення, що містять погану звістку. Але він не має права розірвати конверт, прочитати лист або телеграму й своїми словами переказувати повідомлення, пом'якшуючи його. Його задача проста – доставити повідомлення за потрібною адресою.

Нам, християнам, дане Слово Боже. Наш Пан сказав: «Ідіть і повідомте світові, що його чекає смерть». Хтось

відмовився виконувати доручення. Хтось прийняв повідомлення, але по дорозі порвав його й замінив на своє, але при цьому злегка змінив первісне формулювання. Хтось каже, що Господь насправді мав на увазі інше. Хтось вважає, що не Бог писав послання світові, а звичайні люди, які все у підсумку наплутали.

Апостол Павло багато століть назад закликав християн учити інших тільки Слову Божому. Пам'ятайте, що ми – сіячі на Його ниві. Деяке насіння дійсно може впасти на кам'янистий ґрунт, інше – в терни, але наша справа продовжувати сіяти й не припиняти цього, навіть якщо той чи інший ґрунт видається не дуже для цього придатним.

Нам Христос дав факел, щоб ми висвітлювали шлях іншим людям. У темряві світу він може здатися лише мерехтливою свічкою, але наша справа – продовжувати світити.

У всі часи на полі бою воїнів підбадьорював звук сурми. Ваше завдання – подавати цей сигнал. У шумі й хаосі січі звук вашої сурми може видатися слабким, але ви повинні продовжувати сурмити, вселяючи надію в тих, хто веде бій.

Ми запалюємо вогонь на вітрі. Може скластися враження, що в цьому холодному світі, повному жорстокості й себелюбства, він мало кого зігріває, але наше завдання підтримувати цей вогонь.

Ми наполегливо б'ємо молотом по одному й тому ж місцю. Руки болять, але ми продовжуємо завдавати ударів. Емі Кармайкл запитала в індійського каменяра, яким ударом він розколює камінь. «Першим і останнім, – відповів каменярь, – і кожним із тих, що між ними».

У нас є хліб для голодного світу. Може скластися враження, що люди вже звикли тамувати голод іншою

їжею і їм не потрібен хліб життя. Але наше завдання – продовжувати пропонувати їм цей хліб.

У нас є вода для спраглих. Ми повинні продовжувати запрошувати людей прийти: «Хто жадає, приходи і пий!» Іноді люди не можуть прийти самі, тоді нам потрібно нести їм воду.

Ми повинні продовжувати робити свою справу й нести людям Слово Боже незважаючи ні на що. Ми не повинні здаватися.

Ісус сказав, що багато з посіяних нами зерен упадуть на добрий ґрунт, проростуть і принесуть плоди. Нам просто потрібно залишатися вірними. Що може бути краще, ніж спасіння людини?! Бог дозволив мені говорити людям про Його спасіння – і це для мене велика честь. Мене глибоко зачіпають розповіді про те, як звістка про Христа змінює життя людини. Для мене ці свідчення – найдорожче у світі. Ніяке людське щастя, досвід або любовний роман не принесуть тієї радості, яку відчуваєш, допомагаючи людині знайти Бога.

Біблія говорить: «...мудрий життя набуває» (Пр. 11:30). «А розумні будуть сяяти, як світила небозводу, а ті, хто привів багатьох до праведності, – немов зорі, навіки віків» (Дан. 12:3).

«Ви – сіль землі» (Мт. 5:13). Сіль викликає спрагу. Чи жадає хтось випити води життя, побачивши ваше життя?

Любімо один одного

По-шосте: нехай любов буде головним спонукальним мотивом вашого життя. Ісус Христос сказав тим, хто пішов за Ним: «По тому пізнають усі, що ви учні Мої, як будете мати любов між собою». І в іншому біблійному уривку звучить у апостола Івана та сама думка: «Улюблені,

любім один одного, бо від Бога любов, і кожен, хто любить, родився від Бога та відає Бога! Хто не любить, той Бога не пізнав, бо Бог є любов! Любов Божа до нас з'явилася тим, що Бог Сина Свого Однородженого послав у світ, щоб ми через Нього жили. Не в тому любов, що ми полюбили Бога, а що Він полюбив нас, і послав Свого Сина вблаганням за наші гріхи» (1 Ів. 4:7–10). Любов не означає, що люблячий завжди схвалює вчинки й думки того, кого він любить. Що було б із нами, якби Бог послав Сина Свого лише після того, як наша поведінка повністю відповідала б Його заповідям?

З усіх дарів, якими Бог наділив Своїх дітей, найбільший – любов. З усіх плодів Духа Святого, перший – любов.

Біблія закликає послідовників Христових любити один одного так, як Бог полюбив їх, пославши Свого Сина померти за них на хресті. Біблія говорить, що в той час, коли ми приходимо до Христа, Він дарує нам незвичайну любов і що ця любов виливається в наше серце Духом Святим. Любов один до одного – найбільший доказ того, що ми – Христові. Чим швидше ви збагнете, що означає любити інших, тим швидше досягнете зрілості й щастя у Христі!

Будьте слухняні Богові

Сьоме: будьте слухняними Богові, будь-який ваш вибір у житті повинен прославляти Христа. Нехай Він у всьому буде вашим Господом і Вчителем.

Вчіться боротися зі спокусами

Восьме правило: навчіться протистояти спокусі. Як ми вже бачили, спокуса – це природно. Сама по собі спокуса не гріх. Гріх – піддатися цій спокусі. Бог ніколи не стане

спокушати вас. Але Він допускає спокусу заради випробування. Спокуса – це справа рук диявола. Пам'ятайте це. Один із способів уникнути спокуси – відповісти дияволу віршем із Євангелія, і він утече від вас, бо не виносить Слова Божого.

Коли Ісус Христос був спокушуваний у пустелі, єдиним засобом Його захисту було Слово Боже. Тричі повторив Він: «...написано».

Якщо ви скажете дияволі: «Так сказав Господь», він відійде від вас. Дайте Ісусові Христу можливість через Духа Святого, що мешкає в вас, боротися за вас. Як сказала одна маленька дівчинка: «Щоразу, коли я чую, що диявол стукає в двері, я прошу Ісуса підійти до неї».

Спокусам піддається будь-яка людина, але є люди, які шукають їх. Їм начебто подобається піддаватися спокусі. Ви коли-небудь бачили, щоб миша заглядалася на віник, яким її женуть? Вона шукає тільки одного – шпаринку, куди можна було б прошмигнути. Щоб не задивлятися на те, що спокушає вас, спрямуйте свій погляд на Христа!

Одного разу я запитав бойового офіцера: що на полі бою йому більше стало б у нагоді – мужність чи виконання наказу? Він, не замислюючись, відповів: виконання наказу!

Богові потрібен ваш послух більше, ніж будь-що інше. Але щоб слухатися наказу, треба розуміти, що від вас вимагається. Для цього необхідно читати й вивчати Біблію. Біблія може стати для вас компасом і картою. Слухайтеся Бога.

Не втрачайте зв'язок із навколишнім світом

Дев'яте правило: не забувайте про те, що ви живете поки що на землі. Хтось зазначив, що деякі християни

настільки захоплені думками про небеса, що втрачають будь-який зв'язок із земним життям.

Це правда, що Біблія вчить віддалятися від гріха, але ніде в ній не сказано, що ми повинні перетворитися в диваків не від світу цього. Нам потрібно навчитися сяяти в темряві. Ми повинні навчитися служити іншим, бути ввічливими, привітними, дотримуватися чистоти помислів і вчинків, бути врівноваженими. Відкидайте флірт, плітки, двозначності та сумнівні розваги. Ми повинні виглядати охайно, бути приємними в спілкуванні, бути в усьому провідниками хорошого тону. Будь-яких крайнощів слід уникати. Наше життя й зовнішній вигляд повинні допомагати нам проповідувати Євангеліє, а не відвертати людей від нього. Як одного разу висловився покійний доктор Барнхауз: «Оберни Євангеліє хоч у дороге хутро, хоч у сап'ян, хоч у шкіру, людина не буде його читати, поки не зрозуміє його суті; але тільки-но воно відкриться людині, то від Євангелія її вже не відірвеш, будь воно хоч у обкладинці з дерматину».

Ви не повинні залежати від обставин

Десяте: задовольняйтеся тим, що у вас є, тому що це від Господа. Він створив вас і помістив у певні обставини. Й у вас є можливість служити Йому й прославляти Його Ім'я там, де ви знаходитесь. Декому здається, що по інший бік паркану, в сусідів, трава значно зеленіша. Вони так поглинені думкою про інше життя, те, яке вони могли б прожити, що впадають у бездіяльність і упускають одну за одною можливості щось змінити в своєму реальному житті.

Наслідуйте апостола Павла: «...я ні про що не турбуюсь, і свого життя не вважаю для себе цінним...» (Дії, 20:24),

пише він. Апостол Павло навчився жити й у бідності, й у достатку. В'язниця не змінила його, він жив по-християнськи. Нехай обставини вашого життя не пригнічують вас. Навчіться виходити з честю зі скрутного становища, знаючи, що Бог на вашому боці.

Ці поради можуть здатися комусь занадто вже простими, та якщо ви прислухаєтеся до них, ви побачите їхню дієвість. Я бачив тисячі християн, які слідували в своєму житті цим принципам, я й сам у їх числі. Якщо дотримувати їх суворо й неухильно, ви знайдете душевний мир, спокій і радість, ви відкриєте секрет щастя.

ГЛАВА 16

ХРИСТІЯНИН І ЦЕРКВА

*...Що на ньому і ви разом будуєтеся
Духом на оселю Божу.
До ефесян, 2:22*

Людина – істота соціальна, вона інстинктивно тягнеться до колективу. Їй важливо бути прийнятою іншими, знайти собі компанію зі схожими інтересами та поглядами. З усіх форм колективного існування, таких як плем'я, родова громада, організація, суспільство тощо, найбільш впливовою, всеосяжною та універсальною є церква Христова.

Первісні люди збиралися разом, щоб захиститися, в більш пізні часи метою об'єднання людей стали вигода та розваги. З прогресом цивілізації почали з'являтися таємні товариства. Належачи до таких суспільств, людина відчувала свою винятковість, обраність. Члени таких спільнот відрізнялися від пересічних смертних. Вони особливого значення надавали клятвам, ініціації, ритуалам і законам.

Деякі групи створювалися за расовою або національною ознакою, мали свою символіку. Клуби, студентські організації, ложі, літературні спілки, політичні партії, воєнізовані організації – всі вони, від елітних клубів до вуличних банд, є прикладом того, як люди задовольняють свою потребу в спілкуванні з іншими людьми. Люди шукають розради й підтримки в людей зі схожим складом думки і способом життя.

Але жодна організація, створена людьми, не спроможна підтримати й утішити людину краще від церкви Христової. Створені людьми групи відокремлюють себе від інших подібних груп, зводячи штучні межі й створюючи видимість захищеності своїх членів. Церква ж, на відміну від них, являє собою живий організм, який постійно оновлюється. Вона почерпає сили з вічного Божественного джерела й абсолютно не залежить від людської творчості.

Походження церкви

Слово «церква» – переклад грецького слова «екклесія», тобто «покликані» або «зібрання людей». Сьогодні слово «церква» в основному використовується з прикметником «християнська», але так було не завжди. У грецькій історії це слово означало регулярні збори вільних громадян міст-держав. Групи громадян скликалися глашатаєм на обговорення питань життєустрою міста та для ухвалення рішень. Те ж саме слово «церква» збігалося за значенням із єврейським еквівалентом, який зустрічається в Старому Заповіті й означає «збори», «спільнота» людей, обраних Богом для особливої місії. У Діях святих апостолів (7:38) ми читаємо, як Степан описує Мойсея: «...той, що в пустині на зборах був». У першому столітті нашої ери під цим словом греки розуміли самоврядну, демократичну громаду. Євреї ж вважали церквою теократичне співтовариство, тобто його члени підпорядковуються Богові.

Слово «церква» в звичному християнам значенні вперше було вжито Самим Ісусом Христом, коли Він сказав апостолові Петру: «...і на скелі оцій побудую Я Церкву Свою, і сили адові не переможуть її» (Мт. 16:18). Так Ісус Христос заснував Свою Церкву. Він Сам і є той великий

наріжний камінь, на якому вона ґрунтується. Він і є основою всього християнського життя. «Ніхто бо не може покласти іншої основи, окрім покладеної, а вона – Ісус Христос» (1 Кор. 3:11). Ісус Христос проголосив Себе Засновником і Організатором Церкви, і Церква належить Йому, Йому одному. Він обіцяв членам цієї Церкви бути поруч із ними та жити в їхніх серцях. Це не стільки організація, скільки живий організм, який відрізняється від усіх відомих до цього дня організацій, адже Сам Бог живе серед звичайних людей, членів Його Церкви.

Ісус – глава Церкви

Новий Заповіт учить, що єдина Вселенська Церква в кожен окремих історичний період складається з помісних церков, або громад, об'єднаних у більш великі конфесійні утворення. Ці помісні церкви об'єднуються в конфесії за різними ознаками: тут можуть відігравати роль і територіальні, і богословські особливості, а також відмінності в національному темпераменті та характері. При цьому Новий Заповіт зазначає, що, незважаючи на розділення й розколи всередині Церкви, у християн тільки один Господь. Як співається в одному гімні: «Христос – основа Церкви, і в Нім стоїть вона».

Ісус Христос – Глава Вселенської Церкви й джерело всієї творчої енергії Церкви та християнського досвіду віруючих.

У наш час всеохоплюючої електрифікації й тотальної залежності від електронних пристроїв напрошується порівняння Церкви з розгалуженою мережею, керованою центральним вузлом зв'язку, куди сходяться всі лінії передачі інформації. І в залізничній системі існує центральний диспетчерський пункт, який координує рух поїздів.

В армії цю функцію виконує головнокомандувач, який віддає накази військам. Підпорядковані цьому генералові офіцери можуть інтерпретувати накази головнокомандувача по-своєму, але суть наказу для успіху операції повинна залишитися незмінною.

Якщо застосувати ту ж паралель до Церкви, то головнокомандувач тут Ісус Христос. За Його наказом Церква виникла, її сила та влада виходять безпосередньо від Нього, і тому кожній християнській громаді слід дотримувати Його наказів якомога точніше. Як головнокомандувач очікує точності виконання наказів, так само й Ісус Христос чекає від кожної церкви слідування Його вченню.

Церкву Христову багато разів засуджували за внутрішні розбіжності та чвари й за удавану відсутність єдності. Але ці звинувачення не зачіпають суті християнського вчення. Конфлікти в Церкві можуть викликати різні тлумачення спільних наказів, але вони в жодному разі не применшують мудрості Самого головнокомандувача й не ставлять під сумнів Його повне право віддавати накази.

Якщо ви уважно вивчите віровчення різних християнських деномінацій, то побачите, що в головному вони практично ідентичні. Обряди помісних церков можуть відрізнятися, християни можуть ламати списи з богословських питань, але всі вони визнають Ісуса Христа втіленим Богом, померлим на хресті й воскреслим для спасіння людей, – це й є найважливіша для людства істина.

Церква або церкви?

Визнавши Христа своїм Спасителем, поклавши на Нього всю надію та довірившись Йому, ви стали членом великої Вселенської Церкви. Ви увійшли в сім'ю, засновану на вірі. Ви стали членом тіла Христового. Тепер ви

покликані коритися Христу, і якщо ви наслідуйте Його приклад, то приєднуйтеся до інших людей в поклонінні Богові. «Не кидаймо збору свого, як то звичай у деяких» (Євр. 10:25).

Зараз розмова піде про вашу помісну церкву, ту саму, куди ви ходите, про недоліки якої ви так добре обізнані. Але ми повинні пам'ятати, що людям взагалі властиво помилятися, все створене руками людськими несе на собі відбитки цих помилок. Тільки Ісус був досконалою Людиною. Ми ж, у кращому випадку, грішники, що покаялися, і намагаємось, як уміємо, наслідувати Його приклад. Та церква, що претендує на безпомилковість і непогрішність свою та своїх членів, сліпа.

Пастор на ім'я Семюель Рутерфорд одного разу отримав скаргу від членів однієї громади – вони були незадоволені своїм пастором і тим, що відбувалося в церкві. Він відповів їм доволі суворим листом, у якому нагадав, що їх ніхто не ставив наглядачами над пастором. До їхніх обов'язків входить молитися за нього й залишатися в церкві, служачи Богові. І тоді Бог за труди їх благословить.

Скинія Завіту при священику Іллі зазнала осквернення: «...він знав, що сини його богозневажають, та не спиняв їх...» (1 Сам. 3:13), і тому весь народ перестав приносити жертви Богові. Але в тій же атмосфері порочної всездозволеності ріс і виховувався Самуїл, що став із роками великим пророком.

У Новому Заповіті священики храму віддали Христа на розп'яття, але після Його воскресіння й вознесіння учні «постійно... перебували в храмі, прославляючи й хвалячи Бога» (Лк. 24:53).

Ісус Христос заснував Церкву, бажаючи, щоб Його послідовники приєдналися до неї та залишалися їй

вірними. У наш час американець, який не входить до жодної з церковних громад (а таких у країні налічується понад 50 відсотків), опинився б перед важким вибором, виріши він знайти для себе підходящу громаду. В пошуках громади багато людей природним чином схиляються до повернення в церкву, знайому з дитинства, деякі керуються більш серйозними аргументами. Обирати для себе церкву треба усвідомлено. Якщо ви очікуєте знайти в церкві щось для себе, отримати допомогу або, що ще важливіше, отримати можливість послужити іншим, то вам треба в молитві звернутися до Бога, тому що в кінцевому підсумку ваше служіння має бути угодне Йому.

Церква для всіх

Деякі люди відчувають особливу близькість до Бога лише в церквах, що вражають своєю архітектурою, або беручи участь у пишних релігійних обрядах. Іншим для близькості з Богом більше підходить простота обстановки. Деяким подобається більше офіційний стиль служіння, іншим ближче сімейний і неформальний стиль. Найважливіше тут не те, як проводиться служіння, а з яким ставленням, щирістю та глибиною переживань ми беремо в ньому участь. Нам і церкву треба вибрати за тією ж ознакою – чи можемо ми в ній повніше висловити своє поклоніння Богові.

Не допускайте поширеної помилки – не дуже прив'язуйтеся душею до окремого служителя церкви та його служіння, краще живіть життям всієї церкви. Служіння може змінитися – будь-яке служіння має час від часу змінюватися або навіть замінюватися новим, – і ви повинні зберегти вірність не йому, а Христу та Його Церкві. Якщо в церкві розуміють, що прихожани насамперед повинні

поєднувати любов Ісуса й щире бажання слідувати Його шляхами, то такій церкві не страшні труднощі.

Істинний християнин ходить до церкви не тільки заради того, щоб отримати щось, він ходить туди, щоб віддавати. Він приходить до церкви, щоб додати свою молитву до молитов інших віруючих, щоб його голос злився з іншими голосами в хвалі Богові, щоб просити з іншими прихожанами про Боже благословення. Він приходить, щоб своїм свідченням про Божу милість дати можливість іншій людині прийти до спасіння. У церкві християнин поклоняється Богові, його серце ще раз відчуває безмежну милість і любов Бога і вбирає їх у себе. Він приходить, щоб брати участь у громадському житті, щоб допомагати іншим, радіти з ними й засмучуватися.

Християнин, який не бере участі в житті помісної церкви, нагадує тліючу вуглину, вийняту з багаття. Поступово вуглина догорає й остигає.

На американському заході, коли вовки нападають на отару овець, вони насамперед розганяють їх, а потім уже атакують овець окремо.

Церква розподіляє матеріальну допомогу

Церква Христова повинна мати кошти, щоб спрямовувати їх у місії або допомагати окремим віруючим. Біблія вчить давати десятину. Десятина – це десять відсотків від вашого доходу. Ці десять відсотків належать Богові. Крім десятини, ми повинні жертвувати від усього того, чим Бог благословив нас. Бажання жертвувати служить проявом християнської милості й із часом має стати невід'ємною частиною нашого життя. Великодушність живить усі наші вчинки.

Христос сказав: «Блаженніше давати, ніж брати» (Дії, 20:35). Він знав, як добровільна жертва зігриває серце та насичує душу. Він пристрасно бажає, щоб ми були джерелом благословення для інших. Егоїзм викликаний страхом, але християнинові страх не личить. Ісус зустрів людей із відкритими обіймами, чого не зможе зробити той, хто керується себелюбством, жадібністю та бажанням якомога більше утримати для себе. Жертвувати треба по можливості непомітно. Ісус це описав так: «А як ти чиниш милостиню, хай не знатиме ліва рука твоя, що робить правиця твоя» (Мт. 6:3).

Давання не можна виміряти доларами, євро або мішками з поношеним одягом. Кращим подарунком іноді може бути прояв дружби та уваги. Добре слово, дружнє вітання, вечір у компанії того, кому самотньо, можуть стати неоцінним внеском у поширення Царства Божого. Неможливо стати «ловцем людей», не навчившись спершу ділитися з іншими. Не тільки гроші, але й ваші час, таланти, все те, що у вас є, можна віддати на служіння Христу.

Грошові пожертви, крім десятини, не потрібно розподіляти якимось одним, раз і назавжди обраним чином. Ви повинні керуватися правилами, встановленими Ісусом в Євангелії від Матвія (6:14). Вашої допомоги можуть потребувати сусід, листоноша, житель Африки чи Південної Америки. Наші давання – вираз любові до Бога. Ми повертаємо Йому крихітну частину того, що Він дав нам, ми дякуємо Йому за велику любов до нас і хочемо поширити її на інших.

Християнин повинен брати участь у житті церкви, наскільки йому дозволяють час і фінансові кошти. Люди, які отримали допомогу, повинні знати, що ви зробили її в ім'я Ісуса Христа. У листі, що супроводжує грошовий

внесок у благодійну організацію, варто вказати, що ви – християнин, який вірить, що саме Бог поклав вам на серце допомагати іншим.

Стережіться обкрадати Бога. Біблія говорить: «Принесіть же ви всю десятину до дому скарбниці, щоб страва була в Моїм храмі, і тим Мене випробуйте, – промовляє Господь Саваот: чи небесних отворів вам не відчиню, та не виллю вам благословення аж надмір?» (Мал. 3:10).

Доктор Луїс Еванс сказав: «Євангеліє дається людям даром, але на виготовлення посудин для живої води, яка дарує спасіння, потрібні гроші».

Сама по собі жертва – такий самий акт схиляння перед Богом і Його прославлення, як співи й молитва. Американський уряд сьогодні дозволяє громадянам країни віддавати до п'ятдесяти відсотків загального річного доходу на потреби благодійних та релігійних організацій. Ці внески не оподатковуються, але лише десять відсотків населення жертвують на благодійність. Корпораціям дозволено віддавати на благодійність до десяти відсотків, проте лише п'ятнадцять відсотків із них користуються цим законом. Але навіть якби не було відповідного урядового закону, все одно десять відсотків доходу віруючого належать Богові.

Церква поширює Євангеліє

Церква робить усе, щоб Євангеліє було почуте скрізь, по всьому світу. Церква слідує велінню Христа йти по всьому світу й проповідувати Добру звістку. Першочергове завдання Церкви полягає в тому, щоб донести Добру звістку Христа загиблим душам. Гинучий світ посилає сьогодні сигнал SOS, просячи Церкву прийти йому на допомогу. Занадто багато в світі соціальних, моральних

і економічних проблем. Люди гинуть, хвиля злочинів іде по країнах. Світ має потребу в Христі. Церква повинна кинути рятівний круг потопаючим грішникам.

Ісус Христос сказав: «Та ви приймете силу, як Дух Святий злине на вас, і Моїми ви свідками будете...» (Дії, 1:8). Сила Духа Святого може об'єднати вас у справі благовіствування з іншими християнами. Шістдесят п'ять відсотків населення земної кулі ще не чули Доброї звістки Ісуса Христа. Наше покоління не впоралося з завданням поширення Євангелія в світі. За статистикою Інституту перекладу Біблії імені Уїкліфа, Біблія ще не звучала більш ніж на трьох тисячах мов і говірок.

Рання церква не знала ні Біблії, ні семінарій, ні друкарських верстатів, ні християнської літератури. У ті часи не було радіо, телебачення, автомобілів і літаків, і незважаючи на відсутність усіх цих плодів цивілізації, за життя одного покоління Євангеліє було поширене майже по всьому цивілізованому світу. Таємниця поширення Євангелія полягала в силі Духа Святого.

У наші дні, коли засоби повідомлення та інформації досягли досконалості, сила Духа Святого залишилася колишньою, і нам не потрібно покладатися лише на власні сили, інакше ми зазнаємо невдачі.

Сьогодні ми – Христові глашатаї. Ми, і тільки ми, – Його руки і ноги. Він промовляє через нас. Ми повинні користуватися всіма даними нам талантами, можливостями й методами, щоб залучати людей до Христа. В цьому й полягає велика місія Церкви. Наші методи можуть відрізнятися. Добру звістку можна нести, приходячи до людей додому, через освітні програми, проповідничі кампанії, допомогу в будівництві, через організацію малих груп, через теле-, радіо- і кіноєвангелізацію.

Мені відомо, що в багатьох країнах світу церква знаходиться поза законом, її ганьблять у ЗМІ, іноді справа навіть доходить до руйнування церков і фізичного знищення віруючих. Але тим самим знову й знову підтверджується істинність висловлювання: «Кров мучеників – насіння Церкви». Божа Церква заснована на Біблії, і в часи труднощів вона міцніє. У деяких регіонах світу слова про те, що де двоє або троє зібрані в ім'я Христа, там Він посеред них, сприймаються буквально. Навіть там, де люди живуть у жахливій бідності, вони знаходять можливість жертвувати десятину. І де один віруючий страждає, йому на допомогу приходять інші віруючі. Не маючи можливості проповідувати словами, віруючі в таких країнах проповідують справами. Якщо віруючий страждає за віру й зносить страждання з честю, інші люди починають помічати це. І тоді віруючий має можливість розповісти про свою віру.

Коли християнська Церква страждає, вона зростає. Нам не можна про це забувати!

ГЛАВА 17

ЧИ Я СТОРОЖ БРАТА СВОГО?

*І прости нам довги наші,
як і ми прощаємо винуватцям нашим.*

Матвій, 6:12

Після того як ви увірували й почали вивчати Біблію, у вас з'явилися не тільки нові обов'язки, але й нові проблеми. Ви примирилися з Богом. Ви вже не перебуваєте в стані війни з Ним. Ваші гріхи Богом прощені й забуті. Перед вами відкрилися нові обрії. Все стало сприйматися по-іншому, тому що ви тепер бачите світ очима Ісуса. Старі ідеали та мрії замінилися новими. Ви почали звільнятися від колишніх забобонів. Себелюбство, яким ви керувалися раніше, почало поступатися місцем братській любові. На лукаве каїнове запитання Богові: «Чи я сторож брата свого?» Ви відповідаєте по-новому: я – брат братові своєму.

Багато людей не прийняли християнство, тому що його представили їм у негативному світлі. Склалося враження, що християнство активно виступає проти всього, що приносить радість і що корисне для розвитку особистості. Таких «проповідників» можна уподібнити жінці, яка скаржиться, що все найприємніше в житті або аморальне, або протизаконне, або шкодить фігурі.

Істинний християнин, незважаючи на це викривлене уявлення про нього, зовсім не чужий радощів життя.

Він відмовляється тільки від гріховних радощів. Цілковите прийняття Христа й рішучість слідувати Божій волі наблизить вас до джерела справжньої насолоди – до Ісуса Христа. Ненародженій згори людині в це важко повірити, але ті, що зазнали на собі особисте спілкування з Богом, розуміють, що воно перевершує будь-які інші земні насолоди.

У вступі до антології Джорджа Макдональда Клайв Стейплз Льюїс писав: «Він здавався... веселою людиною, умів глибоко цінувати все те дороге й прекрасне, що можна купити за гроші, втім, і без всього цього він був абсолютно задоволеним».

Сам Джордж Макдональд написав: «...мені подобається, коли в зимову холоднечу в моєму кабінеті жарко палає камін, а влітку на столі – ваза з квітами. А не так – я лише подумаю про те, як чудово було б усе це, і з головою занурюся в роботу. Я не думаю, що до задоволеності нас приведе презирство до того, чого в тебе немає».

Як говорить псалмоспівець: «...вони з ситості дому Твого напоюються, і Ти їх напуваєш з потоку Своїх солодощів...» (Пс. 36:9). Бог сказав також: «...добра не відмовляє усім, хто в невинності ходить» (Пс. 84:12). Апостол Павло казав, щоб «надії не клали на багатство непевне, а на Бога Живого, що щедро дає нам усе на спожиток» (1 Тим. 6:17).

Щоденне спілкування з Христом дає нам можливість не парити за хмарами, а твердо стояти на землі. Життя заради Христа не вимагає від людини відмовитися від своїх інтересів і прагнень. Хоча Писання вчить нас, що Христос може повернутися будь-якої миті, воно ж закликає нас продовжувати займатися своїми справами до самого Його приходу.

Наприклад, не було нічого поганого в тому, що люди їли, пили, женилися й заміж виходили за часів Ноя, проблеми почалися тоді, коли ні про що інше люди вже не захотіли думати й почали нехтувати духовним аспектом життя. Нічого поганого не було й у тому, що за часів Лота люди купували, продавали, планували майбутнє, будували нові будинки. Біда полягала в тому, що для досягнення всього цього використовувалися гріховні методи. За часів Ноя і Лота головною проблемою людей було те, що їхнім основним інтересом у житті стало піклування про плоть. Вони не знали нічого, крім гріховних задоволень, особистих радощів і володіння своїм майном. Вони настільки занурилися в справи земні, що зовсім забули про Бога. Богові це було не до вподоби, і праведний гнів Його вилився.

Хтось сказав: «Біблія написана не для того, щоб підігрівати в людях інтерес до земного. Передбачається, що люди й так занадто багато думають про земне. Біблія допомагає людям побачити земні цінності у світлі більш важливих цінностей – духовних».

Біблія вчить нас щодня працювати й робити це від щирого серця. Ми народилися на землі з певною метою, християни покликані не просто до праці, а до повної самовіддачі.

Біблія з похвалою відгукується про Бецал'їла, коваля, каменотеса й майстра по дереву. Дух Святий дав йому талант ремісника: «...і наповнив його Духом Божим, мудрістю, і розумуванням, і знанням, і здібністю до всякої роботи, на обмислення мистецьке, на роботу в золоті, і в сріблі, і в міді, і в обробленні каменя, щоб всаджувати, і в обробленні дерева, щоб робити в усякій роботі...» (Вих. 31:3–5). Яків і його сини були пастухами. Йосип став

радником фараона. Даниїл теж був державним мужем. Йосип та Ісус тесливали, деякі з учнів були рибалками. Біблія розповідає про ефіопського євнуха, що служив скарбником у цариці Ефіопії Кандаки, про Лідію, яка продавала кармазин, про Павла, Прискиллу та Акилу, що виготовляли намети, про Луку, «улюбленого лікаря».

Християнський ідеал не вимагає відмови від усіх земних інтересів, але вимагає, щоб ми шукали керівництва Божого в усіх наших справах і бажаннях щодня, повсякчас. Таким чином, ми бачимо, що Ісус пропонує дієву допомогу й надихає нас проявляти свої дари, благословляє на здорове дозвілля.

В одному зі своїх прекрасних есе Ф. Борхем цитує пророка Ісаю, а потім нагадує про те, як тесля з Назарета надихав умільців пізніших часів. Серед них були й великі письменники, й художники, й музиканти, й скульптори.

Ісус допомагає нам зносити труднощі, здатні викликати в кого завгодно сум'яття. Допомога іншим – одне з наших щоденних завдань, по тому, як ми реагуємо на ті чи інші проблеми, світ буде судити про Христа.

Мій покійний тесть доктор Л. Н. Белл у своїй статті, опублікованій в «Південному пресвітеріанському журналі», писав: «Якщо люди бачать вас у неділю в церкві, то для них ви – християнин. Але чи думають про вас те ж саме ті, з ким ви зустрічаєтеся впродовж тижня: на вулиці, на роботі, в магазині – всюди, куди б ви не заходили? Публічне сповідання християнської віри – це одне. Відвідування церкви, активна участь у її житті – обов'язкові умови християнського життя. Але в кожного з нас є й інші справи – робота, домашні обов'язки, – вони-то в сукупності й є перевіркою істинності нашої віри. Про що свідчить людям наша поведінка? Чи можуть наші

колеги по роботі дійти висновку, що ми віруючі? А люди, з якими ми зустрічаємося час від часу, чи бачать вони в нас щось особливе, що відрізняє нас від тих, хто не слідує за Христом? Без сумніву, те, як ми поведимося в повсякденному житті, служить істинною перевіркою на християнський характер».

І далі: «Щирість нашого посвячення християнським ідеалам проявляється по-різному: в наших словах, у тому, про що ми замовчуємо, в тому, що ми робимо або чого не робимо. Звичайно, про те, які ми християни, можна судити не тільки за зовнішніми ознаками, але наше християнство, безумовно, позначається в розмовах, звичках, дозвіллі, наших бажаннях і мріях. Чи прославляють Христа наші слова? Чи схвалює Він наші звички? Могли б ми запросити Його розділити наше дозвілля? Схиляємо ми голови в молитві, перебуваючи в громадському місці? Якого значення ми надаємо придбанню земних багатств, чи прагнемо до вічних цінностей? Чи прагнемо ми будь-що отримати ту чи іншу посаду, незважаючи на наші християнські переконання? Ці запитання ми повинні ставити собі, тому що з цих позицій оцінюють нас інші».

Після смерті мого тестя доктора Белла дружина вирішила привести в порядок дорогу біля нашого заміського будинку й найняла будівельника. Одного разу вона зупинилася поговорити з ним. Несподівано він поцікавився: «А ви, часом, не дочка доктора Белла?» Вона відповіла ствердно, після чого будівельник вигукнув: «Він був крадцем із християн, яких я знав!»

Як ви ставитеся до представників іншої національності або раси? Яке ваше ставлення до інтимного життя? Як ви вирішуєте конфлікти з підлеглими? Яке ваше

ставлення до абортів, нетрадиційної сексуальної орієнтації, наркотиків і алкоголю та пов'язаних із ними проблемами? Це все невігадані життєві питання, які потребують відповідей.

У наших стосунках зі світом ми повинні керуватися словами Ісуса: «І як хочете, щоб з вами чинили люди, так і ви чиніть із ними».

Багато людей засуджують так зване «соціальне євангеліє». Вірно, такого поняття немає, назва некоректна. Існує лише одне Євангеліє: «Як ми перше казали, і тепер знов кажу: коли хто вам не те благовістить, що ви прийняли, нехай буде проклятий!» (Гал. 1:9). Ісус Христос приніс Добру звістку людям. І в Першому посланні до Тимофія (5:8) сказано: «Коли ж хто про своїх, особливо ж про домашніх не дбає, той вирікся віри, і він гірший від невірного». Наскільки простіше було б жити урядам, якби всі християни дбали «про своїх»!

Мій син Франклін очолює християнську благодійницьку організацію й займається численними соціальними програмами. І в одному зі своїх інтерв'ю він сказав, що «поширення Доброї звістки завжди має бути на першому місці». Він закликав інші християнські організації не забувати про це. «Євангеліє, а не допомога в будівництві та реалізації гуманітарних проектів, є основною метою християнина», – сказав він.

Можна спочатку напоїти спраглу людину водою, а потім поділитися з нею Доброю звісткою Ісуса, можна напоїти після того, як ви розповісте їй про Добру звістку, – головне, про неї не промовчати. Християн особливо повинні хвилювати питання соціальної несправедливості. Протягом століть церква, як ніякий інший інститут у державі, прагнула поліпшити життя звичайних людей.

Багато в чому її стараннями було заборонено законом дитячу працю, скасовано рабство – в Британії, Сполучених Штатах та інших країнах світу. Жінки отримали права, яких не мали ніколи в історії людства, та й інші реформи були натхнені насамперед ученням Ісуса Христа. Християнин повинен усвідомити, яке місце він зобов'язаний зайняти в суспільстві, і мужньо захищати те, що він вважає правильним, справедливим і чесним.

Будьте добрими громадянами

Перше: християни повинні бути добрими громадянами. Біблія вчить законослухняності. Відданість і любов до рідної країни не означає, що людина не може критикувати несправедливі закони. Біблія нагадує нам, що Бог дивиться на людину безсторонньо. Всі люди повинні мати рівні права та можливості. Моделлю земного керівництва має служити керівництво Боже.

Біблія вчить людину поважати владу. Апостол Павло наставляє Тимофія «...я благаю чинити молитви, благання, прохання, подяки за всіх людей, за царів та за всіх, хто при владі...» (1 Тим. 2:1, 2). Ісуса запитали: «Чи годиться давати податок для кесаря?» І Він закликав Своїх послідовників платити податки. Державі, для того щоб управляти й стежити за дотриманням законів і порядку, потрібні гроші. Ті ж, хто ухиляється від сплати податків, живуть за чужий рахунок і прирівнюються до злодіїв. Жоден справжній християнин не стане ухилятися від сплати податків. Ісус Христос сказав, що ми повинні віддавати кесареве кесарю (див. Мр. 12:17). Ми повинні бути чимось більшим, ніж порядними платниками податків. Недостатньо бути просто законослухняними громадянами. Нам треба прагнути принести благо своїй

країні. Іноді необхідно встати на захист своєї батьківщини. Хороші громадяни усвідомлюють відповідальність, що лежить на них.

Нам треба бути великодушними й допомагати нужденним, а також жертвувати на роботу організацій, які вірно й чесно служать людям. Нам треба брати участь у проєктах Червоного Хреста, Армії спасіння та інших організацій, що допомагають нужденним. У той же самий час, як добрі управителі, ми повинні перевіряти, на що йдуть пожертвовані нами кошти, чи доходить допомога до тих, хто її потребує.

Християни повинні допомагати притулкам, лікарням, інтернатам, тюрмам – усім соціальним інститутам. Ісус залишив нам заповідь любити ближнього, як самого себе (див. Мт. 22:39). Уявіть собі країну, яка не знає гуманітарних проєктів! Що за життя в людей у такій країні!

Я згадую свою поїздку в одну країну. У ній поряд із державними будинками для людей похилого віку були й приватні, існуючі на гроші християн, багато християн було й серед персоналу. В таких установах літні люди були оточені любов'ю і турботою, в державних же ставлення до людей похилого віку було недбалим і віддавало казенщиною. Лікар, який працював і в державному, і в приватному будинках для престарілих, зауважив, що в приватному люди не тільки були більш задоволені життям, але й жили довше. І самі ми хочемо жити там, де люди допомагають один одному й люблять один одного. Нам потрібно зрозуміти, як сприяти цьому. Люди, що посідають відповідальні посади, мають право на повагу, підтримку й співпрацю з нашого боку. «Нехай кожна людина кориться вищій владі, бо немає влади, як не від Бога, і влади існуючі встановлені від Бога» (Рим. 13:1).

Будьте гостинні

Друге: християнин повинен бути гостинним (див. 1 Тим. 3:2). Біблія вчить, що наш дім повинен бути гостинним, і всякий, хто входить до нього, повинен відчувати присутність у ньому Христа. Найщасливіші християнські родини, які я знав, завжди відрізнялися гостинністю: там були раді сусідам, шанували молодь, поважали людей похилого віку, любили дітей. У таких сім'ях дарами Божими діляться з іншими. Якщо ми робимо це, Бог благословить наш дім.

Християнський погляд на інтимне життя

Третє: необхідно по-християнськи ставитися до питань взаємин статей. Біблія не вчить, що статеве життя – гріх, хоча багато біблійних коментаторів намагалися представити картину таким чином. Біблія вчить, що неправильне ставлення до сексуального життя може призвести до гріха. Через злягання в цей світ приходить нове життя, інтимне життя задумане Творцем як чудовий, радісний людський досвід.

Піддавшись своїй жорстокій, руйнівній плотській природі, людина звела високе переживання любові, кульмінацію фізичної та духовної близькості між двома людьми, до рівня грубої, тваринної злучки. Інтимна близькість без взаємної довіри, любові, поваги й щирого бажання принести іншому радість перетворюється на тваринний акт, від якого нас Біблія недвозначно застерігає.

Важливо відзначити, що Біблія – одна з небагатьох книг у світі, яка говорить про сексуальні стосунки дуже відкрито. Вона не приховує ні позитивних, ні негативних сторін сексуальності людини. Хибне збентеження,

неадекватна реакція, замовчування цієї теми притаманне людям, а не Слову Божому.

Намагаючись подолати змову мовчання навколо цієї життєво важливої теми, наші сучасники головний акцент роблять на техніці сексуальних стосунків, приділяючи мало уваги духовній атмосфері, в якій ці дивовижні людські стосунки й знаходять свою справжність.

Трагічно велике число розлучень у нашій країні й в усьому світі говорить про те, що чоловіки й жінки розучилися досягати тривалих і прекрасних взаємин, неможливих без міцних духовних цінностей.

Кожен із нас розуміє, що без інтимних стосунків неможливе продовження життя. Ці стосунки можуть дарувати казкові переживання. Вони можуть принести радість, але можуть обернутися й суцям пеклом. Якщо статевий інстинкт не підпорядковує вас собі, він стане добрим помічником у творенні вашого дому.

Безсоромна експлуатація сексуальної тематики в ЗМІ, грубі відверті натяки в оголошеннях і афішах не можуть не викликати в християн обурення й протесту. Їм соромно за незрілість і моральну невимогливість своїх співгромадян, адже саме вульгарність і розбещеність перекрутили добрий подарунок, даний людям Богом.

Християнський погляд на шлюб

Четверте: ясно, що християнське ставлення до статевого питання тягне за собою християнське ставлення до шлюбу. Перш ніж зв'язати себе узами шлюбу, подумайте про його духовну засаду, про небесну основу цього земного союзу. З дитинства ми вчимося любити оточуючих нас людей: спочатку батьків, потім друзів, згодом – того єдиного й неповторного, з ким ви вирішили поєднати

своє життя. Ми вже бачили, що навчитися любити не просто. Грішник, що не пережив народження згори, схильний пристрасть приймати за любов.

Багато людей, на жаль, обирають супутника життя ще тоді, коли самі знаходяться в тенетах пороку, плоті та диявола. Природно, що й їхній обранець найчастіше знаходиться в полоні тих же духовних сил. Чи треба дивуватися, що багато шлюбів, укладених між двома духовно незрілими людьми, нездатними до справжніх і тривалих любовних стосунків, закінчуються судом і розлученням?

Шлюб – священний союз, що допомагає двом людям виконати їхнє духовне покликання. Бог проголосив шлюб чеснотою, бо знав, що чоловікові потрібна буде помічниця, а жінці – захисник. Бог хоче, щоб чоловік і жінка ніколи не забували про Його первісний задум. Жінка повинна любити чоловіка, допомагати йому й усіляко підтримувати в справах, роль чоловіка в тому, щоб любити, захищати й забезпечувати дружину та дітей, тоді їхній дім наповниться Божим миром і радістю. Вони покликані Богом підкорятися один одному, тобто любити один одного.

Людам, які вступають у шлюб із ясним розумінням Божого задуму про шлюб, не доводиться думати про розлучення. А людям, які забувають про ці засади (а таких, на жаль, дуже багато), потрібно перш за все зрозуміти, чого Бог очікує від чоловіка й від дружини, а потім молитися про те, щоб Бог допоміг їм виконати заповіді.

Християнський підхід до стосунків на роботі

П'яте: ми повинні по-християнськи ставитися до своїх роботодавців і колег по роботі. В Біблії ми читаємо про те, що повинні все робити від душі, як для Господа, а не для людей, знаючи, що наша небесна нагорода – від Господа;

бо ми служимо Господові Христу, а не тільки своєму земному господареві. А ледар і злодій буде судимий самим Богом, а Він безсторонній. Роботодавці, пам'ятайте, що ваш обов'язок – справедливо обходитися з вашими найманцями, пам'ятаючи, що й ви самі маєте Хазяїна на небесах (див. Кол. 3:23–25).

Якби роботодавці керувалися Словом Христа в усіх стосунках зі своїми підлеглими, не було б страйків. Не було б тих тривалих трудових спорів, коли обидві сторони наводять нескінченні доводи, не бажаючи визнати прав іншої сторони. Роботодавці ставилися б до трудящих великодушно, а трудящі намагалися б чесно відпрацювати свій робочий день, бо вони працювали б не тільки за плату, а й для Бога. У цьому сенсі дуже показові стосунки між роботодавцями й працівниками в Японії – у японців є чого повчитися.

Біблія вчить, що будь-яка чесна праця гідна поваги, а християни повинні бути найсумліннішими та найпрацьовитішими працівниками з усіх. На заводі чи в магазині – християнин повинен бути чесним і справедливим, ніколи не принижуючись до обману, щоб використовувати ситуацію в своїх інтересах.

Точно так само християнин-наймач повинен із повагою та великодушністю ставитися до тих, хто працює на нього, служачи для них прикладом. Істинно віруючий керівник не може не піклуватися про заходи безпеки на робочому місці, хороші умови праці та добробут своїх працівників. У них він бачить не просто робочу силу, а перш за все людей.

І роботодавцям, і найманим працівникам потрібно пам'ятати, що поліпшення умов праці, трудові угоди стали результатами великого духовного пробудження

в Англії та Америці. Робітничі союзи, а пізніше й профспілки, з'явилися в результаті активних дій служителів церкви й уесліанських¹² масових кампаній за духовне пробудження в XVIII столітті. Соціальні свободи робітничого класу захищав християнський лідер лорд Шефтсбері, незважаючи на запеклий опір усіх членів його сім'ї. Усе своє життя він присвятив поліпшенню умов праці робітників, скороченню тривалості робочого дня, збільшенню заробітної плати й більш справедливому ставленню роботодавців до робітників.

Якби в XVII столітті не пройшли кампанії за духовне пробудження, невідомо, коли отримали б робочі ті численні свободи, про вигоди яких вони сьогодні й не пам'ятають. Коли сучасні діячі профспілок та інших робітничих об'єднань нешанобливо відгукуються про церкви, Бога та Біблію, вони забувають про те, що всі сьогоднішні права були завойовані в великій мірі силою Христового Євангелія.

Багато лідерів робітничих об'єднань нітрохи не поступаються промисловцям за рівнем доходів, вони багаті, самовпевнені й самовдоволені. Їх ніщо не цікавить, крім особистої влади. Але кожному з них потрібно змиритися перед Богом, вони повинні визнати потреби інших людей, свою залежність від інших людей. Їм необхідно щиро слідувати в житті золотому правилу – любити інших, як самих себе.

Християнський погляд на національні та расові проблеми

Шосте: християнин ставиться до людей іншої культури й із іншим кольором шкіри так, як ставився б до них Христос.

---

¹² Джон і Чарльз Уеслі – засновники методистської церкви.

Треба визнати, що церква лише частково вирішила цю серйозну проблему людства. І світ спорту, і шоу-бізнес, і політика, і армія, і сфера освіти, і бізнес дають сьогодні церкві фору в цьому питанні. Але ж церква повинна добровільно робити те, що федеральні суди Америки змушують робити за законом. Але реально осмислити й вирішити расові та національні проблеми можна лише біля підніжжя Хреста, який з'єднує людей братською християнською любов'ю. Чим ближче люди різних національностей підійдуть до Хреста, тим ближче вони будуть один до одного.

Біблія говорить, що в Христі немає ні єврея, ні грека, нема ні чоловіка, ні жінки, ні елліна, ні варвара, ні багатого, ні бідного. Біблія стверджує, що в Христі ми всі єдині. Хрест Христовий примиряє непримиренних супротивників. Коли Христос дає нам можливість побачити світ духовним поглядом, ми вже не помічаємо ні кольору шкіри, ні соціального статусу людини, ми бачимо перед собою людей зі схожими мріями, страхами, потребами й надіями. Ми починаємо бачити людей очима нашого Господа. Ми стаємо друзями – і відкриваємо один для одного свої домівки.

Християнський погляд на матеріальні блага

Сьоме: християнське ставлення має виявлятися й у економічних питаннях. Ісус сказав, що життя людини більше за його статки. Гроші – гарний раб, але поганий господар. Гроші нам дано для справи, радості, для того, щоб ними ділитися з іншими, а не для того, щоб просто накопичувати. Павло каже, що корінь зла – в любові до грошей (див. 1 Тим. 6:10). Багатство може володіти людиною, і грошам не можна дозволяти керувати собою. Жадібність ставить гроші над людьми. Вона заковує людину

в кайдани, робить її жертвою. Жадібність озлоблює серце, притупляє благородні пориви, позбавляє людину життєво важливих якостей.

Остерігайтеся жадібності в будь-якому вигляді! Нам треба зберігати себе від неї, пильнувати, молитися, практикувати утримання та дисципліну. Ми не повинні оцінювати людину в доларах і центах, її майном – кількістю будинків і земель, її купівельною спроможністю та фінансовими здобутками. Жадібності не можна потурати, інакше людина перетвориться на раба грошей.

Коли Ісуса попросили владнати суперечку про спадщину між двома братами, замість відповіді Він розповів чудову притчу, викладаючи небесне послання за допомогою земних прикладів. Це була історія про багатого землевласника, що побажав бути ще багатшим: він хотів досягти вищої насолоди життям і вищої слави. Очевидно, він був неординарною людиною, заповзятливою, чесною, але став жертвою власних амбіцій та інтересів.

Успіх він вимірював широкими полями, повними коморами – мирські скарби були межею його земних прагнень. Його внутрішній спокій цілком залежав від багатства, яке стало центром створеного ним маленького світу. Він планував майбутнє, не думаючи ні про Бога, ні про те, що все може змінитися в житті в одну мить.

Але останнє слово, як завжди, залишилося за Богом, і плани, розраховані на роки вперед, були перервані смертю. Багатства, придбані роками праці, неможливо було втримати в холонучих пальцях – вони дісталися іншим, були поділені й промотані. А колишній багач постав перед Богом із порожніми руками.

Християнин, як ніхто інший, повинен усвідомлювати, що як ми приходимо в цей світ із порожніми руками, так

і йдемо. Ми й не можемо нічим володіти по-справжньому – ні матеріальними цінностями, ні людьми. Одному Богові все належить по-справжньому, а ми лише Його слуги, кому на час Він довіряє Свою власність. Усе те, що ми бачимо навколо і вважаємо своїм, узятє в тимчасове користування в Бога, і, забуваючи про цю незмінну істину, ми стаємо жадібними й заздрісними.

Якщо ми прив'язані всім серцем до речі або людини, кажучи: «Це моє!», якщо мріємо будь-якими доступними засобами роздобути те, що нам сподобалося, ми забуваємо, що цього нам не взяти з собою на останній суд.

Це не означає, що земні багатства самі по собі є гріховними – Біблія не стверджує цього. Біблія наполягає на тому, що Бог очікує від нас належного використання талантів, здібностей і можливостей, які Він дав нам. Але до грошей і влади можна прийти різними шляхами – праведними й неправедними. Занадто багато християн цього не розуміють, вони виправдовують свою бідність, беспорядно кажучи: «Нехай буде воля Божа», в той час як їхні діти страждають і не отримують необхідного. Апостол Павло сказав: «Коли ж хто про своїх, особливо ж про домашніх не дбає, той вирікся віри, і він гірший від невірного» (1 Тим. 5:8).

Притча про таланти – одна з найзнаменитіших притч Ісуса. У ній розповідається про багатія, котрий дав своїм слугам гроші, щоб ті пустили їх у обіг за його відсутності. Після повернення господар побачив, що одні слуги сумлінно розпорядилися грошима й примножили його статки; він похвалив їхню розсудливість і підприємливість. Але ледачий і нерозумний слуга так і не зміг вигадати нічого кращого, ніж закопати дані йому в розпорядження гроші, і накликав на себе осуд і гнів господаря.

Працюйте згідно з заповідями Божими й заробляйте, скільки можете, витрачайте гроші відповідно до Божого закону. Віддавайте десятину Господові (див. Пр. 3:9) з постійністю, тому що Біблія говорить, що в цьому – благо й справедливість. Крім того, витрачайте на людей і понад десятину. Якщо ви сумніваєтеся в справедливості моїх слів, прочитайте в Біблії, чого навчав Христос, що Він говорив про гроші й багатство. Поставте собі запитання: «Як Ісус Христос учинив би на моєму місці?» І керуйтеся Його прикладом.

Серед моїх близьких друзів був один дуже багатий бізнесмен. Одного разу за обідом він мимохідь повідомив, що в результаті чергової оборудки його сім'я заробила 13 млн. доларів, після чого швидко змінив тему й сказав: «Але я б зараз хотів поговорити про те, що я прочитав сьогодні вранці в Біблії...» Ця людина знала, що собою представляє справжнє багатство.

Християнське ставлення до нужденних

Восьме: християнина повинні хвилювати страждання оточуючих. Ви не можете залишатися байдужими до страждань бідняків, що живуть у міських нетрях. Злидні й поневіряння людей, які живуть поруч із вами, ви будете приймати близько до серця. Співпрацюйте з організаціями й товариствами, що ставлять перед собою завдання полегшити життя нужденних. Стільки людей віддає всі сили бізнес-проектам, які обіцяють прибуток, що в них просто не залишається часу на допомогу тим, хто її потребує. Хто ваш ближній? Можливо, дружина, чоловік, дитина, а може, ваші сусіди. Близький – той, хто поруч із нами, люди, що живуть в одному з нами місті, країні, світі.

Біблія говорить, що простий народ із радістю слухав Христа. Де б Він не був, Він усюди зціляв хворих. Він утішав скорботних, підбадьорював їх.

Кілька років тому один англіканський єпископ сказав мені при зустрічі, що не може згадати жодної соціальної служби в Англії, яка не йшла б своїм корінням у релігійний рух. Християнин повинен бути зацікавлений у допомозі лікарням, притулкам, будинкам для літніх людей та іншим благодійним закладам, що полегшують життя нужденних людей. Християнин повинен бути зацікавлений у тому, щоб його країна допомагала нужденним у інших країнах світу. Підтримуйте національні або міжнародні організації, які заслуговують на довіру, що здійснюють гуманітарні проекти. Але тут слід бути обачливими. Віддаючи гроші, що належать Богові, в ті чи інші організації, ми повинні, як вірні управителі Божим майном, стежити за тим, як ці гроші витрачаються. Є безліч відповідальних, гідних довіри благодійницьких організацій, які заслуговують на нашу допомогу й молитви, але є й організації, негідні нашої підтримки.

У Біблії ніде не говориться про те, що ми повинні відокремлюватися від суспільства. Вона вчить якраз протилежного – ми повинні об'єднатися з тими, хто допомагає нужденним. Богові потрібні соціальні працівники, лікарі, сестри милосердя, працівники благодійницьких організацій та інші люди, що допомагають полегшити людські страждання.

Девіз відомого в Америці клубу «Ротарі» – «Служіння вище за власні інтереси», клубу «Ківаніз» – «Ми творимо», клуб «Лайонз» керується девізом «Свобода, розум, безпека нації». Всі ці ідеї натхненні християнським ученням. Рідко коли язичницькі вірування спонукали

людей створювати організації, покликані служити іншим людям. Усі вищезгадані клуби й організації натхненні християнськими ідеями, хоча сьогодні не всі їхні члени християни. Організації та установи, зайняті соціальною допомогою, пронизані духом Христового вчення.

Любов до братів по вірі

Дев'яте: християнин має особливі обов'язки перед іншими християнами. Наші брати-християни – це особлива категорія людей, їх ми повинні любити Божою любов'ю. «Ми знаємо, що ми перейшли від смерті в життя, бо любимо братів. А хто брата не любить, пробуває той в смерті» (1 Ів. 3:14).

Ми повинні любити й наших ворогів. Ми повинні любити тих, хто нас жене, і хто всіляко нас проклинає.

Але більш за все ми повинні полюбити наших братів по вірі. Ісус Христос сказав: «Оце Моя заповідь, щоб любили один одного ви, як Я вас полюбив!» (Ів. 15:12).

Нам було заповідано служити один одному: «...любов'ю служити один одному» (Гал. 5:13).

Господи, дай сили день за днем
Жити, відрікаючись від себе,
Молитися щиро про тих,
Хто близький мені через Тебе.

Дай, Господи, сил у всьому,
Що належить, мені здійснити –
Зігріти Твоєї любові вогнем
Того, кому так важко жити.

Прийми, мій ближній! Дар прийми –
Його нам заповів Ісус, –

Дар щирої, відкритої любові
Нерозривних братерських уз!

Біблія закликає до того, щоб ми були гарним прикладом один для одного. Апостол Павло сказав: «...будь зразком для вірних у слові, у житті, у любові, у душі, у вірі, у чистості!» (1 Тим. 4:12). Це не порада, це заповідь! Не побажання, а наш обов'язок. Ми повинні бути зразковими християнами.

Біблія вчить нас також прощати один одному. «А ви один до одного будьте ласкаві, милостиві, прощаючи один одному, як і Бог через Христа вам простив!» (Еф. 4:32). Ісус Христос сказав: «І коли стоїте на молитві, то прощайте, як маєте що проти кого, щоб і Отець ваш Небесний пробачив вам прогріхи ваші» (Мр. 11:25).

Нам, християнам, заповідано не судити один одного і не бути каменем спотикання для брата.

Біблія вчить нас підкорятися один одному, бути смиренними один перед одним. Ми повинні «почитати один одного за більшого від себе». Ми повинні ставити інших на перше місце, а себе – на останнє.

Останні шість років життя після перенесеного інсульту моя теща провела в інвалідному візку. Мій тесть доктор Л. Н. Белл, чудовий спортсмен, лікар, місіонер і письменник, в останні роки життя – керівник Південної пресвітеріанської церкви, присвятив себе повністю турботі про неї. Одного разу він сказав моїй дружині, своїй дочці: «Ти знаєш, ці дні – найщасливіші в моєму житті. Турбота про маму приносить мені найбільшу радість у житті». І ми, близькі люди, бачили, що це не пусті слова.

Як християни, ми повинні носити тягарі інших. Є тягарі, які кожна людина повинна нести сама, і ніхто не може

зробити це за неї. Але є тягарі, впоратися з якими нам може допомогти інша людина. Це печаль, біда, випробування, самотність, духовні проблеми, наркозалежність дітей – вони можуть потрапити до в'язниці або піти з дому. Не варто турбуватися про ці тягарі заздалегідь. Їх треба віддати Богові, шукати в Нього захисту й сили для підкріплення. Допомогти людині нести її тягар – це наш обов'язок.

Біблія говорить, що християни повинні бути великодушними в стосунках один із одним. Бог закликає нас піклуватися про вдів і сиріт, допомагати бідним. Біблія вчить жертвувати на потреби святим, бути гостинними, приймати подорожніх, умивати ноги святим, пам'ятати страждених, не забувати прибульців. Ісус говорив, що зроблене для малих цих, зроблено Йому й що «блаженніше давати, ніж брати» (Дії, 20:35). «...Бог любить того, хто з радістю дає» (2 Кор. 9:7). Все це – наші обов'язки по відношенню до віруючих.

Милосердя в дії

І нарешті, християни повинні виказувати поблажливість і милість. У цьому полягає одна з найбільших християнських чеснот. Іноді ми відстоюємо свої переконання з таким запалом, що стаємо глухими до чужої точки зору. Добре, якщо наші переконання засновані на заповідях Божих, а не на власних ідеях. У церквах є різні, й нерідко ворогуючі між собою, фракції, їхня присутність підтверджує вроджене людське прагнення мати глибокі переконання з дрібних питань, вважаючи себе істиною в останній інстанції.

Покійний доктор Гаррі Айронсайд одного разу сказав: «Стежте за собою, щоб забобони не замінили нам переконання». Звичайно, ми повинні ненавидіти порок, зло

та несправедливість, але наша похвальна нетерпимість до зла не повинна переростати в ненависть і нетерпимість до грішників.

Я був здивований, почувши в передачі по телебаченню слова добре відомої в релігійних колах людини: «Ісус не спілкувався з людьми сумнівної репутації, з тими, хто не поділяв Його власних ідей і переконань». Цій людині варто було б знати, що Ісус Христос не боявся спілкування й був відкритий для всіх! Книжники й фарисеї не раз звинувачували Ісуса в тому, що Він допомагав самим різним людям і спілкувався з ними – з ученими й з податківцями, злодіями й повіями, багатими й бідними! Навіть Його учні часом не схвалювали «нерозбірливості» Вчителя, але це не послабило співчуття Ісуса до бідних, сліпих, страждених.

Ісус приймав усіх і кожного, такої відкритості світ ще не бачив. Його внутрішня переконаність була настільки міцною й непохитною, що Він міг прийти в будь-яке товариство й не боявся розтлінного впливу чужих Йому ідей. Адже саме страх не дозволяє нам прийняти чужу точку зору, страх атаки на наші власні погляди. В Ісуса такого страху не було, Його не лякали нападки інших людей. Він знав різницю між поблажливістю до людської думки й компромісом, і нам треба цього в Нього вчитися. Він дав нам найяскравіший урок справжньої людяності, істини та милості. Йдучи, Він сказав: «Іди, і роби так і ти!» (Лк. 10:37).

Це лише деякі з обов'язків християн щодо інших людей. Не можна всім стати відлюдниками й цілковито піти в споглядання. Християни – члени суспільства. Тому вчення Христа зачіпає найчастіше наші стосунки з людьми.

Читайте Біблію, вивчайте її та живіть нею. Тільки тоді ви зможете показати світові, який утратив надію, що Христос живе у вашому серці.

ГЛАВА 18

НАДІЯ НА МАЙБУТНЄ

Сам бо Господь із наказом, при голосі Архангола та при Божій сурмі зійде з неба, і перше воскреснуть умерлі в Христі, потім ми, що живемо й зостались, будемо схоплені разом із ними на хмарах на зустріч Господню на повітрі, і так завсіди будемо з Господом.

Отож, потішайте один одного цими словами!

1 Послання до солунян, 4:16–18

Водній з найвпливовіших газет Америки серед книжкових оглядів якось вийшла стаття під назвою «Література приреченості». У ній автор перерахував усі книги та фільми, присвячені кінцю світу й Армагеддону. В списку розваг ця тема стала однією з найпопулярніших у світі. Люди цікавляться, чи є в світу майбутнє. З якою напругою світ очікував настання 2000 року! Деякі світові лідери, бачачи таку напруженість на всіх континентах і війни, сумнівалися в тому, що люди переживуть міленіум. Але й сьогодні загальний стан справ у світі не вселяє оптимізму.

Люди запитують: «Коли повернеться Ісус?» Але Ісус сказав, що не наша це справа – знати час Його повернення, Він також сказав про деякі ознаки, що випереджатимуть Його прихід. Про них ми ще поговоримо. Писання говорить про Другий прихід Ісуса більше трьохсот разів. Це означає, що Дух Святий, що надихав письменників Біблії, приділяє особливу увагу поверненню Ісуса.

К. С. Льюїс, відомий професор Кембриджа та Оксфорда, якось сказав, що людина не вірить у Друге пришестя Христа з трьох причин. По-перше, Месія Ісус прийшов не тоді, коли Його чекали. Люди дивуються: «Все йде своєю чергою, а Він не приходять. Чому Він не приходять?» По-друге, згідно теорії еволюції, ми й без Бога йдемо до прогресу. Нам не потрібен Христос, ми й самі впораємося! І по-третє, повернення Христа – це загроза матеріалізму як способу життя, воно покладе край гонитві за насолодами – всьому тому, що ми цінуємо найбільше в світі. Незважаючи на те що Льюїс помер півстоліття тому, його слова все ще актуальні.

За кілька днів до інавгурації президента Джона Кеннеді ми з сенатором Джорджем Смазерсом були запрошені до його резиденції в Палм-Біч (Флоріда). По дорозі з поля для гольфу Джон Кеннеді повернувся до мене й запитав: «Ви вірите, що Ісус Христос повернеться?» Я був дуже здивований. По-перше, я й не думав, що містеру Кеннеді цікава моя думка з такого питання, я навіть не був упевнений, що майбутній президент знає про Друге пришестя Христа. До цього ми зустрічалися кілька разів, і він ніколи не говорив про релігію. На його запитання я відповів: «Так, я вірю в Друге пришестя Ісуса». «Добре, – сказав він. – Розкажіть мені про це».

І впродовж деякого часу я розповідав Джону Кеннеді про Друге пришестя Христа. Я потім часто думав, чому він поставив це запитання. І частково отримав відповідь через тисячу днів – у той день, коли він був убитий. Кардинал Кушинг на його похороні читав вірші про Друге пришестя, наведені мною на початку цього розділу, і мільйони людей по всьому світу чули їх.

Сімнадцятий вірш четвертої глави Першого послання до солунян стверджує, що живі в той день разом із

померлими захоплені будуть на зустріч із Господом на небі. Значення грецького слова, перекладеного як «захоплені», можна перекласти й як «вихоплені». Наближається день, коли Ісус «вихопить» нас. Його послідовники, живі й мертві, по всьому світу приєднаються до Нього. У цьому – надія християнина!

Обітниця Старого Заповіту

Чому Христос повернеться? На це є п'ять причин. Перша: тому що є така обітниця в Старому Заповіті, і вона повинна виповнитися. Безліч пророцтв уже виповнилися під час Першого приходу Христа. Але є й такі, яким іще судилося здійснитися. Наприклад, у Писанні читаємо: «Бо Дитя народилося нам, даний нам Син, і влада на раменах Його, і кликнуть ім'я Йому: Дивний Порадник, Бог сильний, Отець вічності, Князь миру. Без кінця буде множитися панування та мир на троні Давида й у царстві його, щоб поставити міцно його й щоб підперти його правосуддям та правдою відтепер й аж навіки, – ревність Господа Саваота це зробить!» (Іс. 9:5, 6). Хтось сказав: «Коли правління ляже на плечі Його, миру і спокою нашому не буде кінця».

Це пророцтво ще не виповнилося до кінця. Немовля народилося. Син даний нам. Але панування ще не на Його плечах. Він не приніс мир і справедливість народам під час Свого Першого пришестя. Але під час Свого Другого пришестя Він принесе й те й інше – про це говорить Писання. У Книзі пророка Михея сказано: «І Він буде судити численні племена, і розсуджувати буде народи міцні аж у далечині. І вони перекують мечі свої на лемеші, а списи свої – на серпи. Не підійме меча народ на народ, і більше не будуть навчатись війни!» (Мих. 4:3). Подумайте про війни, які точаться в даний момент. Гонка озброєнь, як і раніше,

триває. Але одного разу люди перекують списи на серпи, і народ уже не підніме меча на інший народ. Чи це можливо? Так, коли Князь миру повернеться й буде правити світом.

Його обітниці

Друге: Христос обіцяв повернутися. Так воно й буде. В Євангелії від Матвія, в 24-й і 25-й главах, розповідається про те, яким буде Його повернення. Наприклад: «Бо як блискавка та вибігає зо сходу, і з'являється аж до заходу, так буде і прихід Сина Людського» (Мт. 24:27). «Коли ж прийде Син Людський у славі Своєї, і всі Анголи з Ним, тоді Він засяде на престолі слави Своєї. І перед Ним усі народи зберуться...» (Мт. 25:31, 32). Цьому пророцтву ще судилося збутися, але Він сказав, що так буде, я вірю Йому.

Ісус нас не обманював. Він сказав: «...сказав би Я вам, що йду приготувати місце для вас? А коли відійду й приготую вам місце, Я знову прийду й заберу вас до Себе, щоб де Я – були й ви» (Ів. 14:2, 3). Він прийде. Господь Ісус повернеться, тому що любить нас – така велика Його любов! Спасіння зачіпає не тільки наше земне існування, воно стосується майбутнього, вічності.

Біблія говорить, що ми будемо правити разом із Ним. Ми – Його співспадкоємці, і вічність ми проведемо з Ним! Чим Він зайнятий зараз? Він готує для нас обитель! Ось уже більше двох тисяч років. Що це буде за обитель! Такого місця проживання не бачило око і вухо не чуло, навіть у мріях людських не виникало нічого подібного, і все це Бог приготував для люблячих Його!

Сатана ще не втратив силу

І тому є третя причина для повернення Христа – сатана має бути повалений. Крім Бога, сатана – наймогутніша

сила в нашому світі. І Біблія говорить про те, що як не парадоксально, але в сатани є доступ на небеса, до самого Божого престолу. Біблія називає його обвинувачем віруючих, він зводить наклепи на дітей Божих день і ніч. Біблія називає його рикаючим левом, він шукає, кого б поглинути. Під час випробовування в пустелі він показав Ісусові всі царства світу й сказав: «Це все Тобі дам, якщо впадеш і мені Ти поклонишся!» (Мт. 4:9). Ісус не сперечався з ним. У сатани була влада дати Йому Всесвіт, світ, підлеглий злу. Але Господь наш відповів йому словами з Писання, чого сатана не виносить. Адже Писання нагадує йому про його поразку.

У Другому посланні до коринтян (див. 4:4) його названо «богом цього віку». Це означає, що він надихає людей на створення помилкових релігій і культів. Біблія говорить, що весь Всесвіт сьогодні знаходиться в його руках. Що ж буде зі світом, якщо сатана буде продовжувати панувати над ним? Хто ж переможе зло? Сатану? Людство перед ним безсиле. Людині неможливо закувати сатану в кайдани. Церква не може позбавити його влади. Цивільні закони на нього не діють. ООН із ним не впорається. Люди навіть не розуміють, що мають справу з духовною силою, великою силою зла, що діє в світі.

Але не можна забувати й того, що є в світі Той, Хто сильніший від сатани. Дві тисячі років тому Він переміг його на хресті. Сатана не хотів, щоб Ісус ішов на хрест, бо боявся наслідків Його смерті. Він знав, що хресна смерть Ісуса прибила до хреста всі гріхи світу. Бог із хреста сказав людям про Свою любов, про прощення всіх гріхів, про бажання прийняти кожен людину в Свою сім'ю й бачити її на небесах серед врятованих. Якби Христос зійшов із хреста, ми не змогли б отримати спасіння. Ми б не могли

сподіватися на небесний порятунок. Тому сатана й не бажав бачити Його на хресті. Ось чому його поплічники спокушали Спасителя зійти з хреста. Хресна смерть і воскресіння завдали сатані нищівної поразки.

Але він усе ще вільний, править світом, зло підпорядковується йому. Несправедливість, війни, злочини, злодійства – його рук справа. І маючи надприродну силу, він бажає втілити свій надприродний план – позбавити Бога влади.

На Небесах і на землі є лише Один, кому сутичка з сатаною під силу, і Він повернеться, щоб битися з ним. Він кине сатану в безодню, а потім навіки – у вогняне озеро. І сатани більше не буде. Ми отримаємо звільнення від сил зла, від сатанинської влади над серцями, що сковувала людей упродовж століть. Ось чому Христос приходив першого разу. Він єдиний воїн у битві із сатаною. Невіруючі люди теж сьогодні шукають рятівника. В одному з журналів я прочитав: «О, хто б заступився за цей світ і визволив його!»

Подолання хаосу в світі

По-четверте: прихід Христа покладе край хаосу, болю, стражданню, голоду, війнам, убивствам, похоті, жадібності, ненависті, обману, руйнуванням. Усі відомі нам форми правління, схоже, не можуть забезпечити людству процвітання та вирішення проблем. Світ стає дедалі більш складним і технічно оснащеним, але наші безпорадність і безнадійність лише зростають. Пророк закликає віруючих: «Скажіть тим, що вони боязливого серця: Будьте міцні, не лякайтесь! Ось ваш Бог, помста прийде, як Божа відплата, – Він прийде й спасе вас!» (Іс. 35:4). Ісус врятує нас від самих себе. Сьогодні багато соціологів і вчених абсолютно переконані в тому, що люди можуть самі себе

погубити. Так воно й є! Але Христос прийде. Люди погрожують один одному бомбами, але Він прийде, щоб установити царство праведності, слави, миру та справедливості. Що за чудовий світ це буде!

Ви готові до нього?

Мертві у Христі

По-п'яте: Христос прийде, щоб воскресити померлих, які вірували в Бога. Після фільму «Голокост» я думав про мільйони людей, що були вбиті за наказом Гітлера, серед них було багато віруючих. Тисячі віруючих людей страждали від несправедливості, їх убивали без будь-якої причини. Багато хто не розумів, чому вони повинні страждати за свою віру. Ісус повернеться, і мертві оживуть. Віруючі повстануть із мертвих. Вони разом із тими, хто залишиться в живих, піднесуться над землею й зустрінуться з Господом, щоб більше з Ним не розлучатися. Коли це відбудеться? Ми не знаємо точно, але віримо, що час зустрічі наближається. Ми як мінімум на дві тисячі років ближче до цього моменту, ніж були учні Христа, які почули вперше цю обітницю.

Ісус сказав про ті ознаки, за якими можна судити про Його повернення. Він сказав, що в світі настане занепокоєння та збентеження умів: «...тривога людей на землі...» (Лк. 21:25). Зневіра означає біди, що приходять з усіх боків. Здивування означає, що люди збилися зі шляху й не знають виходу. Людство досягне стану, коли потрібен буде вихід, але його знайти не вдасться.

Вихід

Жан-Поль Сартр написав книгу під назвою «За зачиненими дверима». В ній він висловив переконання, що

основні проблеми людства неможливо розв'язати. Виходу немає! Я ж вам кажу, що він є, і цей вихід – у Господі Ісусі Христі.

Ісус попереджав про те, що перед Його приходом повсюдно будуть розхитані моральні підвалини. Він сказав: «Так само, як було за днів Лотових: їли, пили, купували, продавали, садили, будували; того ж дня, як Лот вийшов із Содому, огонь із сіркою з неба линув, і всіх погубив. Так буде й того дня, як Син Людський з'явиться!» (Лк. 17:28–30). «І, як було за днів Ноевих, то буде так само й за днів Сина Людського...» (Лк. 17:26). В обох уривках ідеться про втрату моральних цінностей. Такої вакханалії аморальності, як сьогодні, історія ще не знала. Ісус попереджав, що перед Його пришествям буде саме так.

Ісус говорив, що багато людей відпадуть від віри. Тобто ті, що раніше були віруючими, втратять віру. Це станеться як з окремими людьми, так і з цілими групами. З'являться лжепророки й зваблять багатьох. Погляньте на сучасних лжепророків. «А Дух ясно говорить, що від віри відступляться дехто в останні часи, ті, хто слухає духів підступних і наук демонів...» (1 Тим. 4:1). І буде відпадання від істинної віри. У багатьох людей хибне уявлення про Бога та християнство. Вони не справжні учні Христові. Вони, не відаючи того, не усвідомивши це розумом, уже відпали від християнства. Вони, можливо, ще вірять частково в те, у що вірять християни, але їхнє відпадання виражається в способі життя, далекому від християнства. Адже ваше життя завжди підтверджує те, у що ви вірите. Ісус сказав: «По їхніх плодах ви пізнаєте їх». А диявол тут як тут зі своїм знаменитим запитанням про справжність слів Божих – намагається викликати в нас сумнів. З'явиться багато фальшивих пророків, що приходять

і кажуть: «Слову Бога більше вірити не можна». А я кажу вам – уся Біблія натхнена Богом. Вона – святе Боже Слово. Є ті, хто стверджує, що Ісус був звичайною людиною, що Він не був Богом. Але Він – Боголюдина: в рівній мірі і Бог, і людина, сповнена любові до нас настільки, що погодилася прийняти за нас смерть.

Ще одне підтвердження того, що ми живемо в останній час: зростання беззаконня, про нього Ісус теж говорив. Зі збільшенням беззаконня, попереджав Він, любов багатьох охолоне (див. Мт. 24:12). Газети сьогодні тільки про це й пишуть. Хіба ви не чули про атаки терористів по всьому світу? Практично в усіх країнах є свої терористи. І впоратися з ними вкрай важко через їхню високу технічну оснащеність. В Євангелії від Луки (21:9) записані слова Ісуса про те, що нам доведеться «почути про війни та розрухи», і під «розрухами» треба розуміти війну з владою. Ісус говорив про це знамення. Говорив Він також і про заходи, спрямовані на мирне врегулювання конфліктів. Апостол Павло писав: «Бо коли говоритимуть: „Мир і безпечність“, тоді несподівано прийде загибель...» (1 Сол. 5:3). Пророк Ісаїя говорив: «Для безбожних спокою немає, говорить Господь» (Іс. 48:22). Ніколи раніше стільки людей не займалося пошуками шляхів до миру. ООН проводить одну надзвичайну сесію за одною. Конгреси й парламенти світових держав шукають шляхи до миру. Глави держав і урядів проводять зустріч за зустріччю з метою досягнення мирних угод то в одному регіоні, то в іншому. Але варто їм повернутися до своїх країн із чергової поїздки, як новий конфлікт спалахує в іншому місці. Ісус попереджав про це: «І коли б не вкоротились ті дні, не спаслася б ніяка людина; але через вибраних дні ті вкоротяться» (Мт. 24:22).

Також Ісус сказав, що перед Його приходом буде «оця Євангелія Царства... на свідоцтво всім народам, і тоді прийде кінець». І сьогодні, вперше в історії, Євангеліє чутне повсюди. Радіо, телебачення, література, супутникові програми донесли його до найвіддаленіших куточків Землі. Немає такого місця, де люди не могли б почути Добру звістку. Це відбувається вперше в історії людства.

Що ж нам тепер робити? Перше: нам, що очікують Його пришестя, треба очистити свої серця, про це говорить Писання. Чи вірите ви в Друге пришестя Ісуса? Якщо так, то живіть, відповідно до віри, чистим життям, що посвячується й освячується Ним. Освячення починається з того моменту, коли ми стаємо віруючими, воно виражається в тому, що ми зміцнюємося в благодаті Христовій, пізнаємо Його дедалі більше. Одного разу ми побачимо Його лицем до лиця, і тоді настане повне наше освячення – ми станемо святі й досконалі, як святий і досконалий Він. Ми побачимо Його в славі.

Друге: нам треба з усяким терпінням чекати на Його пришестя. Я знаю, що людям властиво втрачати терпіння й починати сумніватися в тому, чи прийде Він знову. Писання говорить: «Бо вам терпеливість потрібна, щоб Божу волю вчинити й прийняти обітницю. Бо ще мало, дуже мало, і Той, хто має прийти, прийде й баритись не буде!» (Євр. 10:36, 37). Він призначив день, Він його знає, все вже вирішено, Він не запізниться й не прийде раніше.

Третє: ми повинні бажати Його повернення. Ми повинні невпинно думати про це.

Четверте: ми повинні працювати. Доводиться іноді чути: «Ісус гряде – залишимо всі справи земні». Ні, Ісус може не прийти ще сотню й навіть тисячу років. Можливо, ми Його пришестя не застанемо. Тож давайте

допоможемо іншим людям дізнатися про Нього. Його повернення має надихати нас на працю.

І останнє – нам треба бути готовими. Чи ви готові? «Тому будьте готові і ви, бо прийде Син Людський тієї години, коли ви не думаєте!» (Лк. 12:40). Писання розповідає про Ноя, якого Бог попередив про потоп і який побудував по вірі ковчег. Він боявся Бога! Боявся до смерті! Деяких призводить до Царства Небесного любов, а деяких – страх. У нас є всі підстави для страху, адже тих, хто не пізнав Ісуса за життя, чекає пекло. Поки в нас є можливість прийти до Нього, це треба зробити.

ГЛАВА 19

МИР, НАРЕШТІ

*Бог кожду сльозу з очей їхніх зітре,
і не буде вже смерті. Ані смутку, ані крику,
ані болю вже не буде...*

Об'явлення, 21:4

У цій книзі ми шукали відповідь на питання: *що* означає примиритися з Богом. Ми знаємо, *що* значить бути християнином. Ми знаємо, якою ціною дістаються нам такі мінливі стани, як мир і щастя. Мені знайомі люди, які віддали б чек на мільйон доларів заради того, щоб знайти душевний мир. Величезне число людей шукає цього. І щоразу, коли вони підходять до того, щоб знайти цей мир з Ісусом, сатана уводить їх за собою. Він засліплює їх. Він оточує їх димовою завісою брехні. І вони знову втрачають можливість. Але ми, християни, нею скористалися й пізнали, що таке мир із Богом, він тепер належить нам навіки. Ми усвідомили секрет життя.

Слово «мир» за останні півстоліття стало популярним. Ми говоримо про мирні конференції, але згодом з'ясується, що людство рухається куди завгодно, та тільки не до миру.

Апостол Павло так сказав про рід людський: «...вони не пізнали» (Рим. 3:17). Варто нам озирнутися навколо, як стане ясно: далеко ще нам до миру – занадто багато соціальної, економічної, побутової, політичної ворожнечі між

людьми. Чому? Тому що ми всі несемо в серці насіння підозрілості й жорстокості, ненависті та руйнування.

Ісус сказав: «Блаженні миротворці...» (Мт. 5:9). І ми повинні прагнути миру. Але прагнути миру й бути пацифістом – не одне й те саме. Нам потрібно всіляко сприяти настанню миру. Хоча Ісус передбачав: «Ви ж про війни почуєте, і про воєнні чутки, глядіть, не лякайтесь, бо статись належить тому. Але це не кінець ще. Бо повстане народ на народ, і царство на царство...» (Мт. 24:6, 7).

Мир можливий, тільки якщо ми отримали Боже прощення й примирилися з Ним і з людьми, лише тоді в серці запанує спокій. «Для безбожних спокою немає, говорить Господь!» (Іс. 57:21). Кров'ю на хресті Ісус примирив нас із Богом, Він Сам став нашим миром. Якщо ми по вірі приймаємо Його, Бог нас виправдовує. Тільки так у наше серце може увійти спокій – іншими засобами його досягти неможливо. Коли Ісус входить у наше серце, ми звільняємося від почуття гріховності, яке переслідувало нас постійно. Ми більше не будемо відчувати себе нечистими й негідними, ми зможемо, не соромлячись, дивитися в обличчя іншим людям. «Як дороги людини Господь уподобає, то й її ворогів Він замирює з нею» (Пр. 16:7). Але що ще важливіше, так це впевненість у тому, що ми можемо стати перед Богом у свій смертний час і нам нема чого боятися.

Через Біблію Ісус говорить нам, що буде остання війна. Він знав, що людську натуру не змінить ніщо, крім нового духовного народження. Він передбачав, що більшість населення Землі так і не звернеться до Нього, не переживе духовного народження. Завжди є ймовірність, що гріховна жорстокість призведе до спалаху насильства в нашому місті, в іншій країні.

У Біблії можна знайти три значення слова «мир».

Мир з Богом

Перше з них – мир із Богом. «Отож, виправдавшись вірою, майте мир із Богом через Господа нашого Ісуса Христа...» (Рим. 5:1), «примиривши кров'ю хреста Його, через Нього, чи то земне, чи то небесне» (Кол. 1:20). Цей мир вам доступний завжди – мир із Богом.

Війна людини з Богом – найдовша війна, що триває в світі й донині. Люди навіть можуть і не віддавати собі звіту в тому, що залучені до цієї війни. Але якщо вони не визнали Ісуса Господом і Спасителем, якщо не підкорилися Йому, вони знаходяться в стані війни з Богом. Прірва між Ним і людьми виникла через гріх. Біблія говорить, що «всі згрішили, і позбавлені Божої слави» (Рим. 3:23). Ви скажете: «Але я ходжу до церкви, я хрещений». Але чи дійсно Ісус живе у вашому серці й Він не тільки ваш Спаситель, а й Господь?

Не можу не сказати про те, що, без прощення гріхів у ім'я Ісуса Спасителя, ви приречені на вічну смерть.

«Так бо Бог полюбив світ, що дав Сина Свого Однородженого, щоб кожен, хто вірує в Нього, не згинув, але мав життя вічне» (Ів. 3:16). Це не просто переконання вашого розуму, в це має вірити серце. Йдеться про повну довіру Богові, цілковите підпорядкування Йому. Все, що в нас є, необхідно принести до підніжжя хреста Христового. Він заплатив за наше примирення з Богом Своїм життям. Якщо ми відвернемося від Нього, якщо не доручимо Йому своє життя, надії на майбутнє в нас немає.

Кров Сина Божого – ціна примирення з Богом. Ми викуплені «дорогоцінною кров'ю Христа, як непорочного й чистого Ягняти» (1 Петр. 1:19). Будь я єдиним жителем Землі, Ісус помер би за мене, тому що Він мене любить. І вас Він теж любить! І доказ цієї любові – Кров, що стікає по хресту.

«Зустрінемося на небесах»

Читаючи біографію королеви Вікторії, я дізнався, що королева іноді ходила в нетрі Лондона. Одного разу вона прийшла до старої жінки, щоб випити з нею чаю. Перед відходом королева запитала господиню: «Чи можу я для вас щось зробити?» – «Так, Ваша Величносте, давайте зустрінемося на небесах». Королева нахилилася до неї й тихо промовила: «Так, ми зустрінемося, бо Його кров пролилася за вас і за мене». Королева Вікторія, наймогутніша правителька свого часу, визнавала, що її спасіння залежить тільки від крові Христової. Нам потрібна така ж упевненість. Біблія підкреслює, що Бог – Бог миру (див. 1 Кор. 14:33). Бог на хресті дав нам спасіння. Він дарував нам мир, проливши кров на хресті. Війна між вами і Богом може закінчитися сьогодні, тому що кров Ісуса тепер дозволяє нам підписати мирний договір.

Ви примирилися з Богом? Чи гріхи вашого серця відокремлюють вас від Нього?

Мир Божий

У Біблії згадується також мир Божий. Кожний, хто знає Ісуса Христа, може зазнати будь-яких труднощів, зустрітися віч-на-віч зі смертю, не втративши миру Божого. Цей мир може наповнювати вас, коли вмирає ваш чоловік, захворює дитина, ви втрачаєте роботу – навіть тоді ви можете зберегти мир, що вищий від людського розуміння. Можна плакати на могилі рідної людини, але в серці будуть панувати мир і Божий спокій.

У газетній статті були наведені слова одного психіатра про те, що до рецепта позбавлення від тривожності, прописаного апостолом Павлом, додати нічого. Ось він: «Ні про що не турбуйтеся, а в усьому нехай виявляються Богові

ваші бажання молитвою й проханням з подякою. І мир Божий, що вищий від усякого розуму, хай береже серця ваші та ваші думки у Христі Ісусі» (Флп. 4:6, 7). Не журіться ні про що! Як часто ми шукали хоча б хвилину спокою? Але Божий мир може наступити для нас прямо зараз.

У Посланні до колосян говориться: «І нехай мир Божий панує у ваших серцях...» (3:15).

Хтось із вас визнав Ісуса Христа своїм Спасителем, але Господом Він для вас так і не став. Саме в труднощах вам не вистачає Його миру. Чи знайшло ваше серце спокій у Ньому?

Ми знаємо історію перетворення Савла: по дорозі в Дамаск він зустрів Христа, коли Савл покався, то з гонителя церкви він перетворився на найбільшого її захисника. У житті багатьох людей відбувається подібне перетворення, і джерело його те ж саме, що й у Павла, – народження, дароване згори Ісусом Христом.

Немає людської філософії, яка могла б викликати в людині подібні зміни й надати їй таку силу. Але ж усе це доступне кожному з людей. Бог сказав: «...не бійся, з тобою бо Я, і не озирайся, бо Я Бог твій! Зміцню Я тебе, і тобі поможу, і правицею правди Своєї тебе Я підтримаю» (Іс. 41:10).

Якими б не були обставини, якими б не були покликання й обов'язки, хоч би якою була ціна й жертва – Його сила зміцнить вас у годину випробування.

Є й інші переваги християнського способу життя. Гріх і відчуття нечистоти порушують фізичний і розумовий стан людини. Почуття нечистоти й сором, ненависть до інших людей, усвідомлення своєї неспроможності, занепокоєння, невміння досягти своїх цілей – ось причини фізичних і розумових розладів. Почуття провини

й гріховності, властиве плотській людині, не дозволяє їй виконувати свої обов'язки, викликає хворобливий стан розуму й тіла. Не випадково сам Ісус об'єднавав зцілення з проповіддю і вченням. Є безсумнівний зв'язок між життям у Дусі й здоров'ям тіла та розуму.

Мир із Богом, мир, що приходить від Бога, радість спілкування з Христом чинять благотворний вплив на тіло й розум людини, зміцнюють її. Таким чином, оновлюються наші тіло, розум і дух – у внутрішньому мирі, здоровому духовному житті, радості спілкування з Христом і новій силі, що приходить після народження згори.

Тільки в християн є можливість знайти Божественну мудрість і Божий провід. Біблія говорить: «А якщо кому з вас не стачає мудрості, нехай просить від Бога, що всім дає просто, та не докоряє, і буде вона йому дана» (Як. 1:5).

Божественне одкровення вселяє в християнина істинний оптимізм і впевненість у майбутньому.

Християнинові також притаманний особливий погляд на речі. Цей погляд зосереджений на Божій меті та її втіленні. Незважаючи на безперервні війни, сварки й суперництво, що відбуваються в світі, незважаючи на всі руйнівні сили природи, що діють на нас, християнин упевнений, що Бог, як і раніше, посідає Свій престол і править усім існуючим. Сатану Божа влада стримує, і всяке його зло Бог обертає на благо – через реалізацію Свого плану. Писання вчить, що стосовно кожного періоду часу, народу, кожної людини в Бога є Свій задум. Писання, як ми знаємо, розкриває Божий задум про Друге пришестя Христа й про встановлення Його Царства. Таким чином, християнин може бути впевнений, що життя має мету і сенс, що в підсумку Бог восторжествує над Своїм ворогом і всім злом і брідотою світу.

Завершуючи розмову про переваги християнського життя, треба сказати про те, що християнинові належить вічність. Йов переймався питанням: «Як помре чоловік, то чи він оживе?» (Йов, 14:14). І дав таку відповідь: «Та я знаю, що мій Викупитель живий, і останнього дня Він підійме із пороху цю шкіру мою, яка розпадається...» (Йов, 19:25).

Ось це майбутнє! Ось це надія! Оце життя! Заради всього цього я б не помінявся місцями навіть із найбагатшою й впливовішою людиною світу. Я обираю бути чадом Бога, співспадкоємцем Христа, членом царської сім'ї на Небесах!

Я знаю, звідки я прийшов, знаю, чому я тут і куди йду, – у мене в серці мир. Його мир переповнює мене й захоплює мою душу.

А шторм вирує. Морські хвилі зі страшною силою розбиваються об каміння. Спалахує блискавка, гримить грім, дме страшний вітер, але маленька пташка спокійно спить в ущелині скелі, накривши голову крилом. Ось такий він – Божий мир посеред життєвої бурі!

У Христі ми спокійні й нас не лякають бурі та лиха життя. Шторм скаженіє, але наші серця спокійні. Ми нарешті знайшли мир!

Мир прийдешній

У Писанні ми читаємо й про прийдешній мир. Біблія обіцяє, що настане час, коли все живе знайде спокій. Сьогодні здається, що людство наближається до Армагеддону. В Одкровенні Івана Богослова (6:4) говориться про червоного коня й про те, що «тому, хто на ньому сидів, було дано взяти мир із землі». Не буде в нас миру – постійного та тривалого миру, – поки не прийде Князь миру.

Але Він прийде. Одного разу Небеса відкриються, й Ісус Христос зійде на Землю. Він установить Своє Царство на Землі, і настане епоха миру та справедливості. Який чудовий час чекає на нас!

Ісая пророкував: «...влада на раменах Його, і кликнуть ім'я Йому: Дивний Порадник, Бог сильний, Отець вічності, Князь миру. Без кінця буде множитися панування та мир...» (Іс. 9:6, 7). Вдумайтеся: ніяких воєн, ненависті, жорстокості та насильства. Мир на всій планеті!

Бути з Христом

А ви знаєте Христа? Ви впевнені, що Він живе у вашому серці? Можливо, ви хочете примиритися з Богом, хочете бути готовим до зустрічі з Ним після смерті, хочете, щоб ваші гріхи були прощені, хочете бути з Христом, коли Він повернеться і встановить Своє царство?

Все це перед вами, треба лише взяти те, що вам запропоновано. «Бо спасені ви благодаттю через віру, а це не від вас, то дар Божий, не від діл...» (Еф. 2:8, 9).

Віддайте своє серце та життя Христу прямо зараз. Не відкладайте.

ГЛАВА 20

НАСТУПНОГО ДНЯ

*І як людям призначено вмерти один раз,
потім же суд...
До євреїв, 9:27*

Кілька років тому в ефір вийшла телепередача «Наступного дня». Останній кадр цієї програми: земля, схожа на кладовище, і всюди – трупи людей. Передача справила гнітюче враження на мільйони глядачів.

Якщо вигадана картина ядерної зими змусила мільйони людей здригнутися й замислитися про своє майбутнє, то наскільки потужніший вплив повинна викликати думка про те, що якою б смертю не померла людина, яка відкинула Христа, вона приречена на осуд і вічні муки пекла. У порівнянні з ними телевізійні кадри наслідків ядерної катастрофи здадуться не такими вже й жахливими.

Ваше майбутнє залежить не від ядерної катастрофи, якою б неминучою вона не здавалася. Воно залежить від того, що сталося дві тисячі років тому на хресті Голгофи, й від того, приймете ви спасіння Христове чи відкинете його.

Під час підготовки цього видання ми молилися про те, щоб ви більше не зволікали, відкладаючи своє примирення з Богом. Часу залишається дедалі менше, і ніхто з нас не знає, коли настане останній час. Примиріться з Богом сьогодні, прямо зараз.

«Боже, я – грішник і шкодую про свої гріхи. Я відкидаю гріх і визнаю Христа своїм Спасителем і Господом. Я хочу стати членом Його Церкви, слідувати за Ним, служити Йому і ближнім своїм. В ім'я Христа, амінь».

ЗМІСТ

Передмова.....	3
Від видавництва «World Publishing»	7

Частина перша. Оцінка ситуації

Глава 1. Одвічний пошук.....	11
Глава 2. Непохитна Біблія	24
Глава 3. Бог – хто Він?.....	35
Глава 4. Жах гріхопадіння	47
Глава 5. Битва з дияволом	64
Глава 6. Відчай самотності.....	76
Глава 7. Що на нас чекає після смерті?	84

Частина друга. Запропоноване рішення

Глава 8. Навіщо прийшов Христос?	105
Глава 9. Як і з чого розпочати?	126
Глава 10. Що таке покаяння.....	139
Глава 11. Що таке віра.....	149
Глава 12. Старе і нове	164
Глава 13. Впевненість у спасінні.....	175

Частина третя. Необхідні заходи

Глава 14. Вороги християнина	187
Глава 15. Правила християнського життя	202
Глава 16. Християнин і церква	217
Глава 17. Чи я сторож брата свого?	228
Глава 18. Надія на майбутнє	250
Глава 19. Мир, нарешті.....	261
Глава 20. Наступного дня.....	269

БІЛЛІ ГРЕМ
МИР З БОГОМ

Розширене й доповнене видання

Директор УМТ «Світло на Сході» *П. В. Давидюк*

Переклад *В. Новомирової*
Редактор *Г. Назаренко*
Комп'ютерна верстка *Т. Крук*

Фото на обкладинці www.pixabay.com

Свідоцтво про державну реєстрацію № 1 074 107 0004 023994,
видане Шевченківською районною в м. Києві
державною адміністрацією 13.10.09.

Підписано до друку 06.02.2017. Формат 84x108/32.
Папір офсетний. Гарнітура Miniature, Gill Sans.
Умов. друк. арк. 14,18. Друк офсетний.
Тираж 10 000 екз. Замовлення № 00691380.

УМТ «Світло на Сході», вул. Хорольська, 30, Київ, Україна, 02090.

Надруковано в типографії CPI books GmbH,
Eberhard-Finckh-Straße 61, 89075 Ulm, Germany.